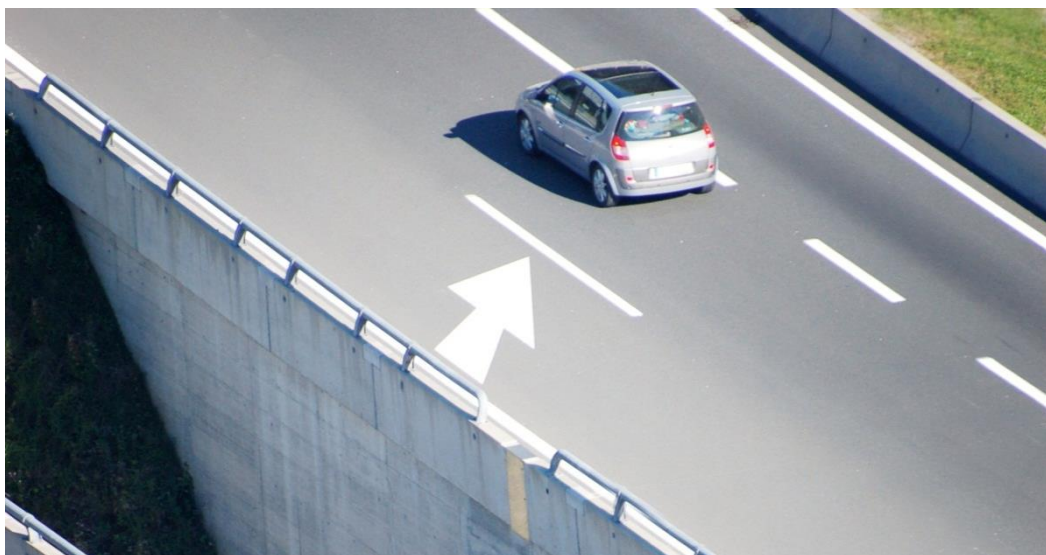

Letno poročilo 2017

DARS

Ljubljana, april 2018

- I Poslovno poročilo**
- II Računovodsko poročilo**

I Poslovno poročilo

I	Poslovno poročilo	5
	Izjava o odgovornosti uprave	5
I.1	Podatki o družbi in ključni poslovni podatki	6
I.2	Pismo uprave	11
I.3	Poslanstvo, vizija, vrednote in strateške usmeritve, politika integriranega sistema vodenja	13
I.4	Izjava o upravljanju DARS d. d.	16
I.5	Nefinančno poročanje v DARS d. d.	21
I.6	Analiza poslovanja.....	21
I.7	Pomembni poslovni dogodki v poslovnem letu 2017	23
I.8	Upravljanje tveganj	24
I.8.1	Poslovna tveganja	24
I.9	Predstavitev poslovnih aktivnosti družbe	29
I.9.1	Uspešnost poslovanja in doseganja načrtov.....	29
I.9.2	Cestninjenje	30
I.9.3	Vzdrževanje avtocest	31
I.9.4	Upravljanje in zagotavljanje prometne varnosti.....	32
I.9.5	Investicije	34
I.9.6	Odplačilo dolga	37
I.10	Avtoceste in hitre ceste v RS ter prometne obremenitve.....	38
I.11	Vlaganja v razvoj in obnavljanje avtocest	43
I.11.1	Investicije v imenu RS in za njen račun.....	43
I.11.2	Investicije v imenu DARS d. d. in za njegov račun.....	43
I.12	Mednarodno sodelovanje in pridobivanje evropskih nepovratnih sredstev	44
I.13	Samooocena po modelu odličnosti EFQM	44
I.14	Integrirani sistem vodenja	45
I.15	Notranja revizija	45
I.16	Trajnostni razvoj.....	46
I.16.1	Strateško upravljanje trajnostnega razvoja v družbi DARS d. d.	46
I.16.2	Aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja.....	48
I.16.3	Odgovoren odnos do kupcev in zadovoljstvo uporabnikov.....	49
I.16.4	Promet in skrb za varnost	50
I.16.5	Projekti na področju vodenja prometa in skrb za varnost uporabnikov.....	52
I.16.6	Upravljanje človeških virov	56
I.16.7	Odgovornost do naravnega okolja.....	60
I.16.8	Vključenost v širšo družbo	68
I.16.9	Odgovornost do dobaviteljev/izvajalcev	69
I.16.10	Komuniciranje.....	70
I.17	Poročilo nadzornega sveta za leto 2017	71
II	Računovodsko poročilo	73

Kratice in okrajšave

ABC	Avtomatsko brezgotovinsko cestninjenje
AC	Avtocesta
BCP	Banka cestnih podatkov
DARS d. d.	Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d.
EBITDA	Poslovni izid pred obrestmi, davki in amortizacijo (<i>Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization</i>)
ECS	Elektronski cestninski sistem
GRI GS	Global reporting Initiative Global Standards
IdP	Idejni projekt
HC	Hitra cesta
ITS	Inteligentni transportni sistemi
MMP	Mednarodni mejni prehod
MZI	Ministrstvo za infrastrukturo
NPIA	Nacionalni program izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji
PGD	Projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja
PIC	Prometno-informacijski center za državne ceste
PLDP	Povprečni letni dnevni promet
PPT	Prosti prometni tok
PZI	Projekt za izvedbo
R3	Motorna vozila z dvema ali tremi osmi, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kilogramov, in skupine vozil z dvema ali tremi osmi, pri katerih največja dovoljena masa vlečnega vozila presega 3500 kilogramov
R4	Motorna vozila z več kot tremi osmi, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kilogramov, in skupine vozil z več kot tremi osmi, pri katerih največja dovoljena masa vlečnega vozila presega 3500 kilogramov
RS	Republika Slovenija
SDH	Slovenski državni holding, d. d.
SNVP	Sistem za nadzor in vodenje prometa
SRS	Slovenski računovodski standardi 2006
ZDARS	Zakon o družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (ZDARS-UPB1) (Uradni list RS, št. 20/2004)
ZDARS-1	Zakon o družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 97/2010-ZDARS-1)
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/2009 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15 in 15/17)
ZUJF	Zakon o uravnoteženju javnih financ (Uradni list RS, št. 40/2012)

I Poslovno poročilo

Izjava o odgovornosti uprave

Člani uprave DARS d. d., odgovorni za sestavo letnega poročila družbe DARS d. d. za leto 2017, zagotavljamo, da je pričujoče letno poročilo z vsemi sestavnimi deli, vključno z izjavo o upravljanju družbe, po našem najboljšem vedenju sestavljeno in objavljeno skladno z Zakonom o gospodarskih družbah, Zakonom o trgu finančnih instrumentov in s Slovenskimi računovodskimi standardi.

Letno poročilo družbe DARS d. d. z računovodskimi izkazi in pojasnili daje resnično in pošteno sliko sredstev in obveznosti, finančnega položaja ter poslovnega izida družbe DARS d. d.

Uprava prav tako izjavlja, da so računovodski izkazi družbe pripravljeni ob predpostavki nadaljevanja poslovanja družbe v prihodnosti, da se izbrane računovodske usmeritve dosledno uporabljajo in da so razkrite njihove morebitne spremembe.

Dr. Tomaž Vidic
predsednik uprave

Mag. Gašper Marc
član uprave

Vili Žavrlan
član uprave

Marjan Sisinger
delavski direktor/član uprave

Celje, 18. aprila 2018

I.1 Podatki o družbi in ključni poslovni podatki

NAZIV	Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d. DARS d. d.
SEDEŽ	Ulica XIV. divizije 4, 3000 Celje Telefon: (03) 426 40 71 Telefaks: (03) 544 20 01
IZPOSTAVA	Dunajska 7, 1000 Ljubljana Telefon: (01) 300 99 00 Telefaks: (01) 300 99 01
SPLETNI STRANI	www.dars.si www.promet.si
LETO USTANOVITVE	1993
REGISTRSKI VLOŽEK	1/06158/00, Okrožno sodišče v Celju
USTANOVITELJ	Republika Slovenija
DELNIČAR	Republika Slovenija
MATIČNA ŠTEVILKA	5814251000
IDENTIFIKACIJSKA ŠTEVILKA ZA DDV	SI92473717
OSNOVNI KAPITAL	2.322.284.139,63 EUR
ŠTEVILO IZDANIH DELNIC	55.650.231 imenskih kosovnih delnic

Družba DARS d. d. je bila ustanovljena na podlagi ZDARS leta 1993, poslovati pa je začela 1. 1. 1994. Do 31. 12. 2003 je imela status javnega podjetja v obliki delniške družbe, od 1. 1. 2004 pa ima položaj delniške družbe kot gospodarske družbe. Edina ustanoviteljica in delničarka družbe DARS d. d. je Republika Slovenija, ki jo skladno z novim Zakonom o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH-1/Ur. l. RS, št. 25/2014) zastopa Slovenski državni holding, d. d., (v nadaljevanju SDH). DARS d. d. pri svojem poslovanju upošteva pri SDH sprejet Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države ter Priporočila in pričakovanja SDH kot upravljavca kapitalskih naložb RS, katerih cilj je vzpostaviti boljši sistem korporativnega upravljanja kapitalskih naložb države, urejenost družb in posledično boljše poslovanje družb.

Konec leta 2010 je začel veljati ZDARS-1, v skladu s katerim DARS d. d.:

- v imenu RS in za njen račun opravlja posamezne naloge v zvezi s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest;
- izvaja gradnjo avtocest v svojem imenu in za svoj račun;
- upravlja in vzdržuje avtocestne odseke, za katere pridobi koncesijo za gradnjo.

Država prek razvojnih dokumentov ohranja strateški nadzor nad razvojem avtocest z določanjem novih odsekov in rokov, v katerih morajo biti ti novozgrajeni odseki predani v promet.

ZDARS-1 določa status, naloge in obveznosti družbe DARS d. d. ter ureja stvarnopravna razmerja v zvezi z avtocestami. DARS d. d. se je s tem zakonom preoblikoval v koncesionarja, ki mu je bila za obdobje trajanja koncesijskega razmerja podeljena stavbna pravica na zemljiščih, na katerih bo gradil, in prevzema vse finančne obveznosti, povezane z gradnjo avtocestnih odsekov. ZDARS-1 prav tako določa, da DARS d. d. v imenu RS in za njen račun opravlja posamezne naloge, povezane s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor, ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest. Zakon nadalje določa, da DARS d. d. nadaljuje gradnjo avtocest in hitrih cest, ki so se začele graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1, ter da še naprej upravlja in vzdržuje obstoječe avtoceste in hitre ceste v RS.

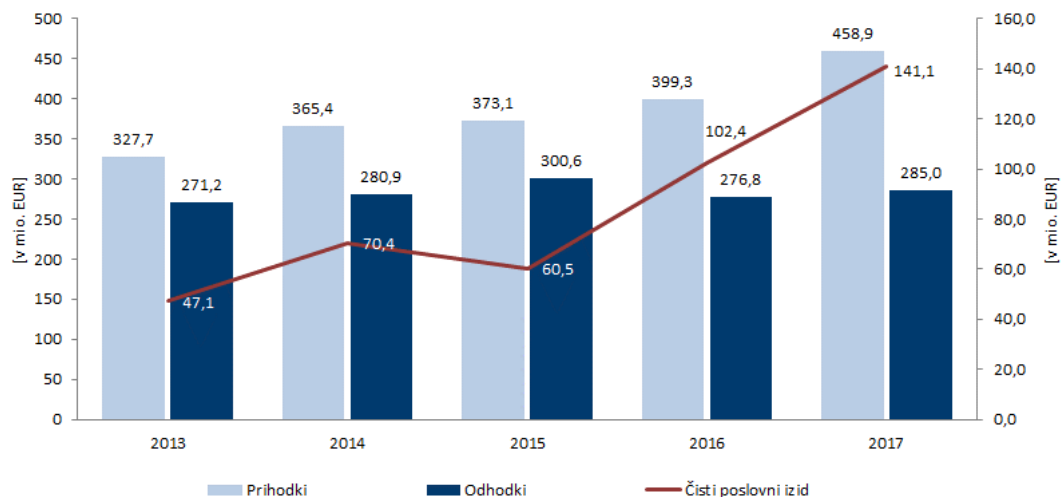
Skladno z ZUJF, ki je začel veljati leta 2012, je stavbna pravica, ustanovljena v korist DARS d. d., odplačna.

Tabela 1: Ključni poslovni podatki po letih

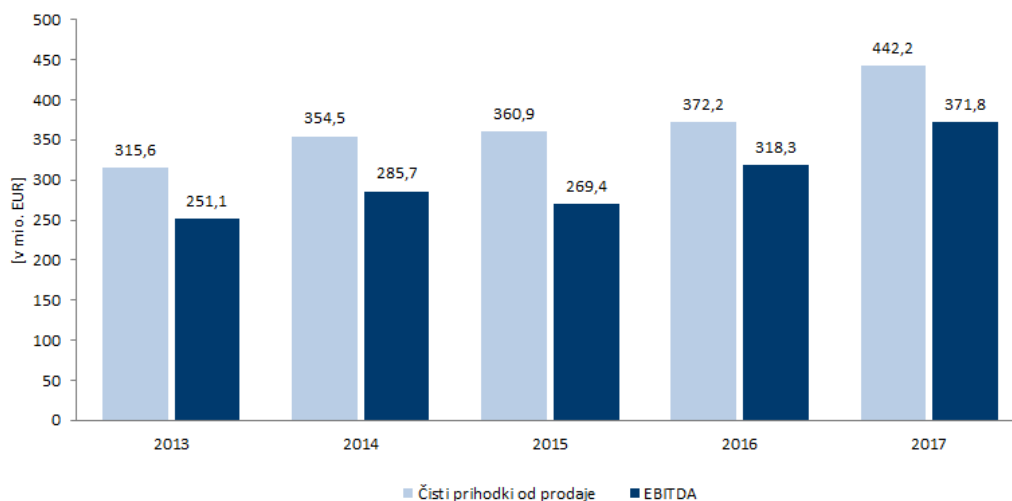
Ključni poslovni podatki po letih	Leto 2013	Leto 2014	Leto 2015	Leto 2016	Leto 2017	Indeks 2017/2016
Prihodki	327.666.309	365.358.022	373.067.610	399.300.535	458.871.408	115
Odhodki	271.187.458	280.937.651	300.621.245	276.830.211	285.046.526	103
Čisti prihodki od prodaje	315.640.478	354.455.753	360.880.094	372.161.638	442.244.312	119
Poslovni prihodki	323.741.607	361.316.158	370.468.252	397.249.272	453.654.877	114
Poslovni stroški	220.741.765	222.867.533	250.917.003	233.666.223	242.973.453	104
Poslovni izid iz poslovanja	102.999.842	138.448.626	119.551.249	163.583.049	210.681.424	129
EBITDA	251.088.123	285.679.869	269.429.961	318.288.799	371.822.312	117
Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	47.143.874	70.354.171	60.456.694	102.448.010	141.145.144	138
Osnovni kapital	2.319.866.345	2.319.866.345	2.319.866.345	2.319.866.345	2.322.284.140	100
Kapital na dan 31. 12.	2.472.933.097	2.531.278.379	2.566.206.940	2.665.453.020	2.811.184.886	105
Skupna vrednost aktive na dan 31. 12.	5.644.936.606	5.556.644.000	5.510.535.999	5.680.666.379	5.751.989.678	101
Stanje dolga na dan 31. 12.	2.795.662.158	2.633.687.915	2.502.668.888	2.567.032.918	2.464.024.512	96
Odplačilo dolga – glavnica	142.617.913	161.974.243	228.478.238	349.956.759	203.008.406	58
Plačilo obresti *	51.491.774	54.768.729	50.020.548	41.234.923	40.414.027	98
Št. zaposlenih	1.237	1.251	1.242	1.247	1.240	99
Marža iz poslovanja	32,6 %	39,1 %	33,1 %	44,0 %	47,6 %	108
EBITDA marža	79,5 %	80,6 %	74,7 %	85,5 %	84,1 %	98
Neto marža	14,9 %	19,8 %	16,8 %	27,5 %	31,9 %	116
Donosnost na kapital (ROE)	1,9 %	2,8 %	2,4 %	3,9 %	5,2 %	132

* Podatek se nanaša na dejanske odlive za obresti od prejetih kreditov in obveznic v posameznem letu.

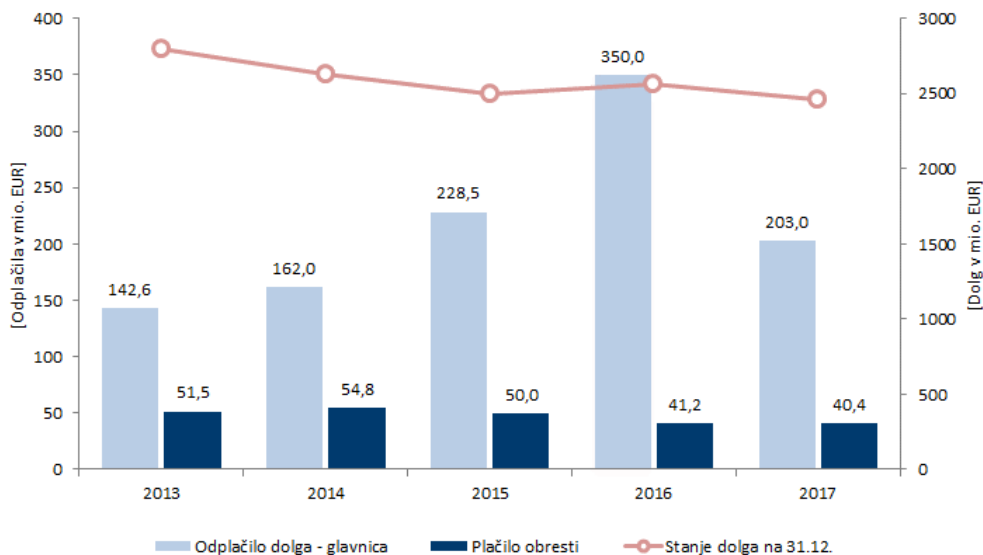
Slika 1: Gibanje skupnih prihodkov, odhodkov ter čistega poslovnega izida DARS d. d. v obdobju 2013–2017

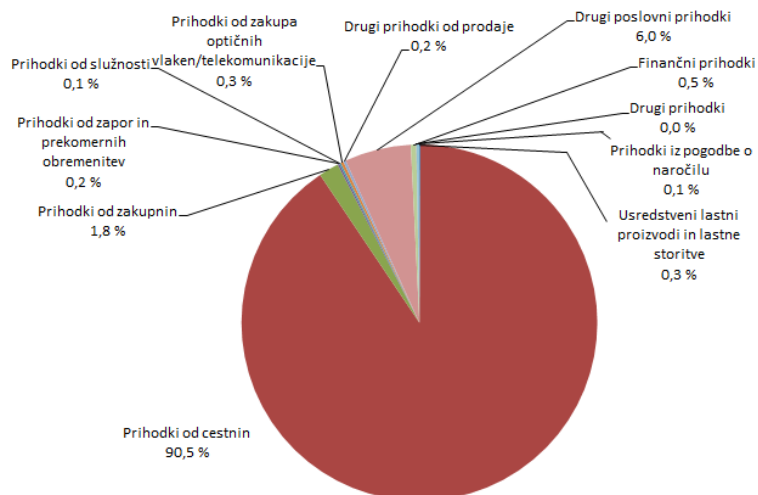
Slika 2: Gibanje čistega prihodka od prodaje ter denarnega toka iz poslovanja (EBITDA) v obdobju 2013–2017

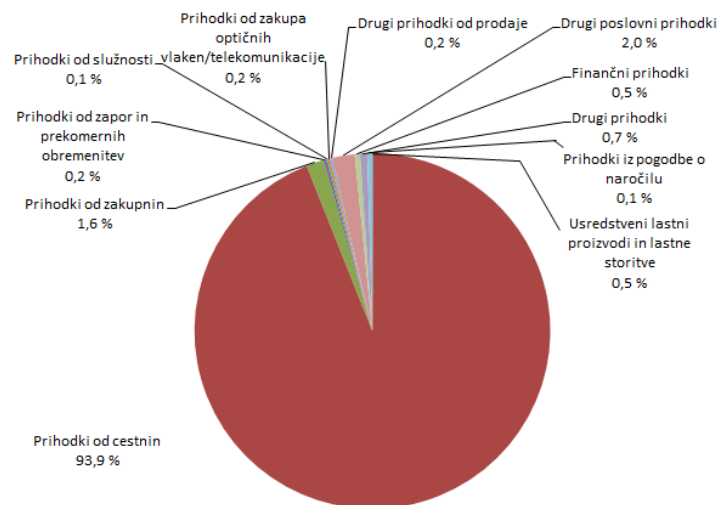
Slika 3: Stanje dolga na dan 31. decembra, odplačilo glavnin in plačilo obresti v obdobju 2013–2017

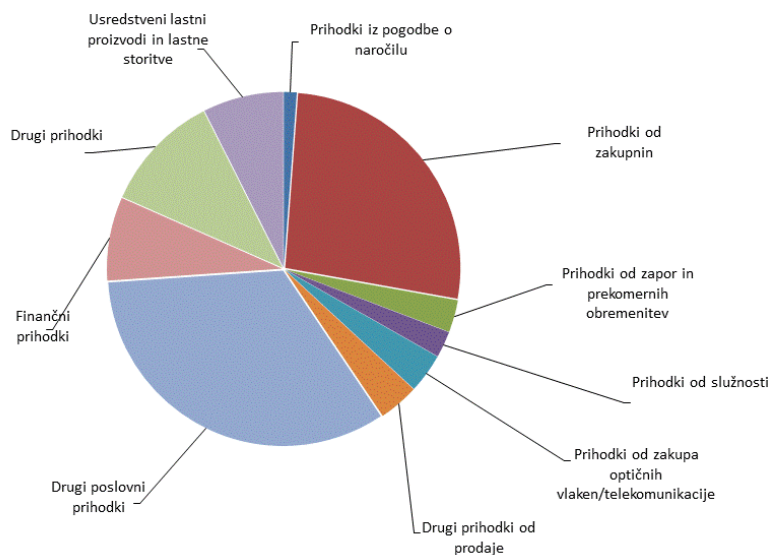
Slika 4: Struktura prihodkov DARS d. d. v letu 2016

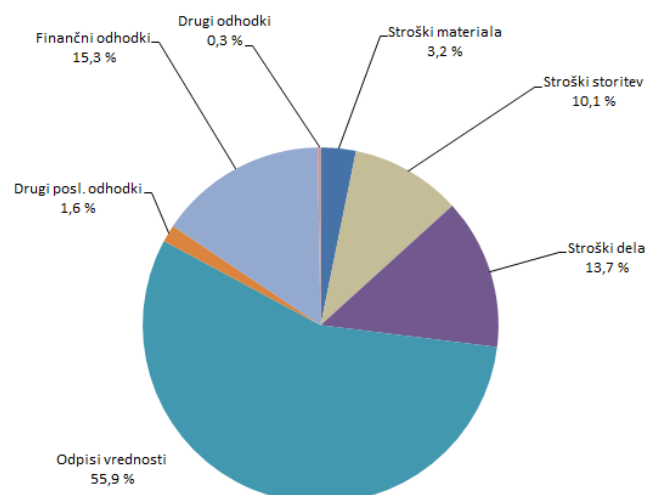
Slika 5: Struktura prihodkov DARS d. d. v letu 2017

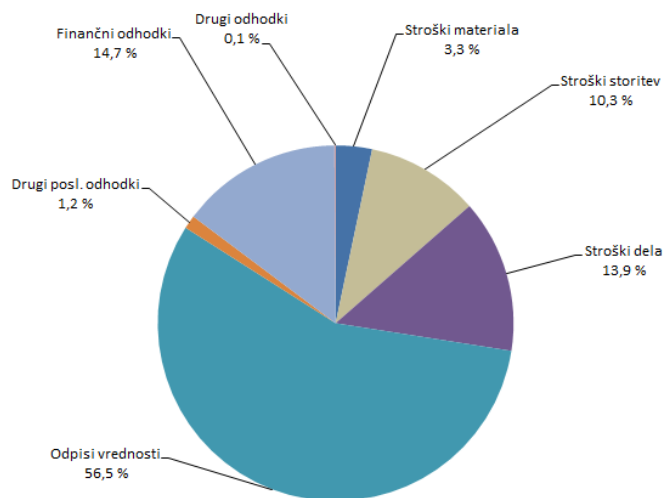
Slika 6: Struktura prihodkov DARS d. d. brez cestnine v letu 2017

Slika 7: Struktura odhodkov DARS d. d. v letu 2016

Slika 8: Struktura odhodkov DARS d. d. v letu 2017

I.2 Pismo uprave

Spoštovani,

našo vizijo, ki je usmerjena na uporabnike avtocest in hitrih cest, na trajnostni razvoj družbe in celotnega njenega okolja ter na potrebe zaposlenih, smo v letu 2017 uresničevali v največji možni meri.

Kljub rasti tovarnega in osebnega prometa smo med izvajanjem obsežnejših obnovitvenih del, zlasti na primorski avtocesti, zagotavljali zadostno pretočnost prometa. Obnovljeni odseki avtocest in hitrih cest – v letu 2017 smo celovito obnovili 25,7 kilometra smernih vozišč avtocest in hitrih cest – uporabnikom zagotavljajo višjo raven prometne varnosti in udobja potovanja. Izboljšala se je tudi prometna varnost, saj beležimo zmanjšanje vseh vrst poškodb udeležencev v prometu. Naši naporji bodo še naprej usmerjeni v to, da kot upravljavec avtocestnega omrežja, ki sicer predstavlja približno desetino celotnega slovenskega cestnega omrežja, vendar se na njem realizira vsaj polovica vsega cestnega prometa v državi, pripomoremo, da se bo Slovenija približala prometno najvarnejšim in najrazvitejšim državam. Tako bodo lahko uresničeni tudi cilji Resolucije nacionalnega programa varnosti cestnega prometa za obdobje 2013–2022.

Z uspešnim uresničevanjem poslovnega načrta smo v letu 2017 izboljšali vse ključne poslovne kazalnike.

Prihodki družbe DARS d. d. so v poslovnem letu 2017 znašali 458,9 milijona evrov, kar je 15 odstotnih točk več kot v letu 2016. Cestninski prihodki, ki predstavljajo veliko večino vseh prihodkov, so bili v letu 2017 za 19 odstotkov večji od realizacije v letu 2016. Prihodki od cestnin so se povečali zaradi boljše prodaje vinjet, rasti tovarnega prometa ter povišanja cestnine 1. 1. 2017, kar je deloma zavrlo negativen učinek sprememb v strukturi tovarnega prometa glede na emisijske razrede EURO.

Družba je v letu 2017 ustvarila 442,2 milijona evrov čistih prihodkov od prodaje, 371,8 milijona evrov EBITDA ter 141,1 milijona evrov čistega dobička.

V letu 2017 smo vložili izredno veliko naporov v vzpostavljanje sodobnega elektronskega cestninjenja vozil z največjo dovoljeno maso nad 3,5 tone v prostem prometnem toku, poimenovanega DarsGo. S sistemom DarsGo bo voznikom težkih vozil omogočeno cestninjenje brez ustavljanja ali zmanjševanja hitrosti vozil, cestninjenje brez cestninskih postaj, zato bo njihova pot hitrejša, varnejša in udobnejša. Ker ne bo več zaustavljanja in speljevanja na cestninskih postajah, bo to zmanjšalo emisije izpušnih plinov. Omogočeno bo plačevanje cestnine po prevoženi razdalji ter fleksibilnost v primeru dodajanja novih cestninskih odsekov. Uvedba novega cestninskega sistema DarsGo 1. aprila 2018 je še zadnji pogoj za odstranitev cestninskih postaj.

Ocenjujemo, da bodo celoletni cestninski prihodki od tovornih vozil v novem cestninskem sistemu do približno osem odstotkov višji od dosedanjih, predvsem na račun cestninjenja na tistih odsekih, ki jih v obstoječi cestninski sistem ni bilo mogoče vključiti.

V letu 2017 smo predali prometu nekaj več kot sedem kilometrov novozgrajene avtoceste med Draženci in Podlehnikom, preostalih nekaj manj kot šest km avtoceste do mejnega prehoda Gruškovje bomo dokončali v letu 2018. S tem bo tudi v celoti dograjena skupno 33 kilometrov dolga podravska avtocesta A4 med Slivnico (Mariborom) in Gruškovjem, ki predstavlja del celovitega vseevropskega prometnega omrežja.

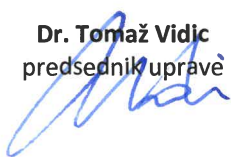
Pred nami so že novi infrastrukturni projekti, največja sta druga cev predora Karavanke in tretja razvojna os. Postopno bomo povečali vlaganja v obnovo in posodobitev obstoječega omrežja.

V srednjeročnem strateškem načrtu smo si med drugim postavili tudi cilja optimizirati pretočnost prometa ter hkrati zagotavljati čim višjo raven varnosti na slovenskem avtocestnem omrežju. To bomo še naprej izvajali skozi prizmo čim sodobnejših pristopov in odgovorno do okolja.

Skupaj s sodelavkami in sodelavci iz področij vzdrževanja avtocest, njihovega upravljanja, cestninjenja, investicij in podpornih strokovnih služb bomo poskrbeli, da bodo poti uporabnikov našega avtocestnega omrežja še naprej varne, zanesljive ter udobne.

Hvala za zaupanje.

Dr. Tomaž Vidic
predsednik uprave

Mag. Gašper Marc
član uprave

Vili Žavrlan
član uprave

Marjan Sisinger
delavski direktor/član uprave

I.3 Poslanstvo, vizija, vrednote in strateške usmeritve, politika integriranega sistema vodenja

Poslanstvo

S sodobnimi pristopi in odgovorno do okolja optimiziramo pretočnost prometa ter zagotavljamo varnost in udobnost na slovenskem avtocestnem omrežju.

Vizija

Povezani v prihodnost

Vodilo našega sedanjega in prihodnjega delovanja je povezljivost v vseh možnih oblikah. To pomeni, da je naša vizija usmerjena:

- na uporabnike, s katerimi smo povezani v skrbi za njihovo varnost, zanesljivost in udobje na njihovi poti;
- na trajnostni razvoj družbe in celotnega njenega okolja, s katerim smo povezani v skrbi za še bolj učinkovito in uspešno delovanje, kot tudi v odgovornem odnosu do vseh naših deležnikov: lastnika, poslovnih partnerjev, lokalne skupnosti, širšega evropskega prostora, naravnega okolja, itd. in povezovanju s sorodnimi institucijami;
- na potrebe zaposlenih, s katerimi smo povezani z namenom zagotavljanja varnega, ustvarjalnega in zanimivega delovnega okolja.

Temeljne vrednote

Varnost

Skrbimo za varno okolje, v katerem delujemo: za varno delovno okolje naših zaposlenih, za varno počutje naših poslovnih partnerjev in naših uporabnikov na slovenskem avtocestnem omrežju (smo njihov zanesljiv partner na cesti) ter ohranitev naravnega okolja.

Odgovornost

Odgovorno do sebe in do naše družbe skrbimo za prevzete delovne obveznosti in kakovostno uresničevanje zadanih nalog z mislijo na naše uporabnike, naše okolje (harmonizacijo naših aktivnosti z možnostmi in potrebami naravnega okolja) in na druge deležnike, s katerimi poslujemo (dobavitelji, izvajalci, drugi poslovni partnerji, lastnik, lokalna skupnost – smo zanesljiv poslovni partner).

Razvoj

Neprestano spodbujamo nove inovativne in sodobne pristope in razvijamo nove oz. izboljšujemo obstoječe storitve naše družbe, pri čemer se zavzemamo tudi za povečevanje energetske učinkovitosti. Ustvarjalno in inovativno razmišljamo, saj se zavedamo, da lahko le tako oblikujemo inovativne storitve z visoko stopnjo dodane vrednosti za uporabnike, zaposlene, podjetje, lastnika.

Spoštovanje

V našem vsakodnevnem delovanju zasledujemo visoko mero spoštovanja in zaupanja do vseh deležnikov naše družbe, kar se izkazuje v dejanjih in ravnanjih med zaposlenimi, do uporabnikov, do lastnika in poslovnih partnerjev.

Strateške usmeritve družbe DARS d. d.

Slika 9: Strateške usmeritve družbe DARS d. d.

Zagotavljanje varnosti, pretočnosti in udobja za uporabnike na avtocestnem omrežju

- Zagotavljanje prometne varnosti
- Zagotavljanje pretočnosti prometa
- Zagotavljanje uporabnikom prijaznih storitev

Dolgoročna poslovna stabilnost

- Zagotovitev dolgoročno stabilnega poslovanja
- Uvajanje vitkega poslovanja
- Implementacija poslovne odličnosti

Zavzeti in kompetentni zaposleni

- Neprestana krepitev kompetentnosti
- Razvoj voditeljstva v družbi
- Oblikovanje ustvarjalnega, varnega in zanimivega delovnega okolja

Politika integriranega sistema vodenja

Vodstvo in vsi zaposleni v družbi bomo s strokovnim in odgovornim opravljanjem svojega dela naredili vse, da bomo izpolnili zahteve in pričakovanja naših deležnikov: uporabnikov, lastnika, zaposlenih, okolja in druge zainteresirane javnosti. Naš poslovni uspeh je skrbno načrtovan, voden in nadzorovan. Zavezuje se k neprestanemu izboljševanju vseh poslovnih procesov, s poudarkom na preventivnem delovanju.

Naš cilj je kakovostno, okoljsko in energetsko učinkovito delovanje ter varna in celovita storitev za zaposlene, zunanje izvajalce ter uporabnike.

Politiko sistema vodenja uresničujemo na naslednji način:

- z odgovornim odločanjem na podlagi konkretnih informacij in dejstev,

- z vzpostavljanjem dobrih pogojev in odnosov med vsemi deležniki znotraj in zunaj družbe,
- s spodbujanjem proaktivnega delovanja s poudarkom na inovativnosti zaposlenih,
- z upravljanjem prepoznanih tveganj in udejanjanjem zaznanih priložnosti,
- s povečevanjem učinkovitosti rabe vseh vrst materialov in energije v celotnem življenjskem ciklu storitve,
- z doslednim spoštovanjem zakonodaje, drugih obvezujočih zahtev in razvojnih usmeritev,
- z vzajemno koristnim sodelovanjem s partnerji in drugimi zunanjimi izvajalci,
- s podpiranjem razvoja stroke in pridobivanjem novih znanj in veščin,
- z aktivnim komuniciranjem znotraj družbe in z zunanjimi javnostmi,
- z zavezanostjo preprečevanja poslabšanja zdravja zaposlenih in poškodb,
- z vzpostavljanjem in doseganjem merljivih ciljev izboljšav na vseh področjih poslovanja,
- pri nabavi izdelkov in storitev ter pri načrtovanju novih rešitev načrtno upoštevamo vse vidike poslovanja (okolje, energija, kakovost, varnost, ekonomika).

Uprava se zavezuje, da si bo po svojih najboljših močeh in s svojim osebnim zgledom prizadevala doseči navedene cilje.

I.4 Izjava o upravljanju DARS d. d.

V skladu s petim odstavkom 70. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/2006 ter nadaljnje), Statutom DARS d. d., sprejetim oktobra 2017, in določili Kodeksa upravljanja javnih delniških družb ter Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države kot del Letnega poročila družba DARS d. d. podaja naslednjo

IZJAVO O UPRAVLJANJU

Izjava o upravljanju je sestavni del Letnega poročila za leto 2017 in je za obdobje od 1. 1. 2017 do dneva objave v letu 2018 dostopna v elektronski obliki na spletnih straneh Ljubljanske borze d. d. (SEOnet) in na uradnih spletnih straneh družbe DARS d. d. (www.dars.si)

1. Sklicevanje na kodeksa upravljanja in Priporočila

DARS d. d. pri svojem delu in poslovanju v največji možni meri spoštuje naslednje kodekse in priporočila poslovne prakse vodenja in upravljanja:

- Slovenski kodeks upravljanja javnih delniških družb, 27. 10. 2016, dostopen na spletni strani Ljubljanske borze d. d. <http://www.ljse.si>;
- Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, maj 2017, dostopen na spletni strani Slovenskega državnega holdinga, d. d. <http://www.sdh.si>, ter
- Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga, maj 2017, dostopna na spletni strani Slovenskega državnega holdinga, d. d. <http://www.sdh.si>.

Po uveljavitvi Zakona o Slovenskem državnem holdingu Republika Slovenija kot edini delničar izvršuje svoje pravice preko SDH, ki pravice izvršuje z uresničevanjem glasovalnih pravic na skupščini, z nastopanjem pred sodišči in drugimi organi ter s sklicevanjem skupščine.

Pri izvajanju navedenih kodeksov in priporočil v letu 2017 v družbi večjih odstopanj ni bilo, v nadaljevanju pa družba pojasnjuje odstopanja od posameznih priporočil. Družba DARS d. d. pri svojem poslovanju spoštuje interne akte in Etični kodeks družbe ter si pri poslovanju prizadeva za izboljšanje prakse korporativnega upravljanja.

2. DARS d. d. pri upravljanju odstopa od naslednjih določb:

Posamezna odstopanja od zgoraj navedenih kodeksov in priporočil so skupaj z navedbo razlogov razkrita v nadaljevanju te izjave.

a) Slovenski kodeks upravljanja javnih delniških družb

Okvir upravljanja družb

Tč. 1: Družba deluje v skladu z osnovnim ciljem, to je maksimiranjem vrednosti družbe, in drugimi cilji kot upravljavec avtocestnega omrežja, ki zagotavlja trajnostni razvoj družbe, njeno dolgoročno, stabilno in družbeno odgovorno poslovanje. Cilji v statutu niso opredeljeni, ker temeljni pravni akt države družbe opredeljuje le značilnosti, ki jih zahteva korporacijska zakonodaja za širši opis družbe kot pravne osebe. Vse cilje družba razkriva v objavljenih dokumentih na svoji spletni strani ali v javnih objavah. Upravljanje družbe DARS d. d. temelji na zakonskih določilih, internih aktih in pravilnikih. Vse operative poslovne odločitve za doseganje ciljev se izvajajo v okviru letnega poslovnega načrta ter strateških usmeritev družbe.

Politika raznolikosti

Tč. 4: Nadzorni svet družbe bo v letošnjem letu oblikoval Politiko raznolikosti.

V dvotirnem sistemu upravljanja je organ nadzora edini organ, ki naj bi sprejel tak dokument, saj organ vodenja nima zakonskih pristojnosti glede oblikovanja predlogov za imenovanje članov organov nadzora ali imenovanje uprave.

Izjava o upravljanju in izjava o skladnosti s kodeksom

Tč. 5.5: Družba v izjavi ne razkriva vseh podatkov, kot so navedeni v prilogi Kodeksa. V izjavi poimensko razkrije sestavo uprave z navedbo funkcije. Sestava nadzornega sveta je razkrita v poročilu nadzornega sveta kot del Letnega poročila. Na javni spletni strani družbe pa so objavljeni tudi podrobnejši podatki o posameznih članih Uprave in Nadzornega sveta.

Tč. 5.6: Višina prejemkov uprave in nadzornega sveta je razkrita v računovodskem delu Letnega poročila. Družba razkrije bruto prejemke vsakega posameznega člana uprave in nadzornega sveta v skladu z zakonskimi zahtevami, ne pa tudi neto prejemkov.

Sestava in imenovanje nadzornega sveta

Tč. 9, 9.2, 9.3: V družbah, v katerih SDH, d. d. izvršuje najmanj $\frac{3}{4}$ vseh glasovalnih pravic, nadzorni sveti ne oblikujejo posebnih komisij, pristojnih za izvedbo postopkov iskanja in ocenjevanja kandidatov za člane nadzornega sveta družbe. Nadzorni svet družbe bo v letošnjem letu oblikoval Politiko raznolikosti.

Postopek izbire kandidatov za člane nadzornega sveta

Tč. 10: V družbah, v katerih SDH, d. d. izvršuje najmanj $\frac{3}{4}$ vseh glasovalnih pravic, nadzorni sveti ne oblikujejo posebnih komisij, pristojnih za izvedbo postopkov iskanja in ocenjevanja kandidatov za člane nadzornega sveta družbe.

Usposabljanje članov nadzornega sveta

Tč. 13.1: Letni načrt usposabljanja članov nadzornega sveta in komisij ni opredeljen enkrat letno, temveč člani nadzornega sveta sami sproti presodijo, katero izobraževanje potrebujejo. Člani nadzornega sveta se usposabljujejo in zagotavljajo, da znanje, izkušnje in veščine članov ustrezajo potrebam družbe. Okvirni stroški izobraževanja so zagotovljeni v letnem poslovnem načrtu družbe.

Komisije nadzornega sveta

Tč. 18.3: Mandat zunanje članice je vezan na dobo trajanja mandata predsednika nadzornega sveta.

Plačilo uprav

Tč. 21: Nadzorni svet pri določanju prejemkov članov uprave spoštuje Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnostih (Uradni list RS, št. 21/10 in 8/11). Sprejel je tudi Pravila za določanje vsebine pogodb o zaposlitvi za poslovodstvo družbe glede prejemkov in odpravnin, v katerih so določeni tudi kriteriji za vrednotenje spremenljivega dela prejemka poslovnih oseb iz naslova uspešnosti, in z njimi seznanil skupščino.

Notranja revizija

Tč. 26.2: V skladu z zunanjo presojo kakovosti delovanja notranje revizije družbe smo v letu 2017 v večji meri realizirali podana priporočila in možnosti izboljšave; zaradi objektivnih razlogov v celoti nismo realizirali le treh priporočil, z njihovo dokončno realizacijo pa bomo nadaljevali v letu 2018. Zato je v letu 2017 priporočilo upoštevano delno.

Strategija komuniciranja družbe

Tč. 27.2: Upošteva se delno. Družba ima sprejet in veljaven Pravilnik o določanju in varovanju poslovne skrivnosti, poleg tega tudi Pravilnik o načinu dajanja informacij za medije ter Navodilo odgovarjanja uporabnikom avtocest, nima pa (še) posebnega internega akta (pravilnika), ki bi opredeljeval strategijo komuniciranja družbe, ki preprečuje trgovanje z vrednostnimi papirji družbe na podlagi notranjih informacij, zlorabo notranjih informacij in tržne manipulacije.

Javna objava pomembnih informacij

Tč. 29.2: Družba bo v letošnjem letu pripravila prvo trajnostno poročilo za leto 2017. Trajnostno poročilo bo pripravljeno po standardih GRI (Global Reporting Initiative). Druga institucija, primerna za neodvisno zunanjo presojo trajnostnega poročanja, bo lahko preverila pravilnost informacij v trajnostnem poročilu.

Tč. 29.5: Družba v letnem poročilu ne razkriva položajev v organih upravljanja ali nadzora nepovezanih družb, ki jih zasedajo člani uprave in člani nadzornega sveta, ker člani uprave obveščajo nadzorni svet o potencialnih kršitvah konkurence in morebitnih odvisnostih.

Tč. 29.7: Družba razkrije bruto prejemke vsakega posameznega člana uprave in nadzornega sveta v skladu z zakonskimi zahtevami, ne pa tudi neto prejemkov.

Tč. 29.8: Računovodski izkazi družbe s pojasnili in razkritji najpomembnejših kategorij so pripravljeni v skladu z računovodskimi ter poročevalskimi zahtevami SRS, upošteva določila ZGD-1 in ZDARS-1.

b) Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države

Nadzorni svet

Tč. 6: Eden od ključnih lastniških vzvodov upravljanja je pravica in dolžnost lastnikov, da v nadzorne organe družb imenujejo neodvisne in strokovne posameznike, ki odgovorno in strokovno nadzirajo delo uprav družb in sodelujejo z upravami pri njihovem upravljanju. Nadzorni svet ima kadrovske komisije, ki deluje kot nominacijski odbor. Kadrovske komisije sestavljajo: dva člana nadzornega sveta, ki predstavljata kapital, in član nadzornega sveta, ki predstavlja delavce. Zunanji strokovnjaki so vključeni po potrebi.

Tč. 6.8: V družbah, v katerih SDH d. d. izvršuje najmanj ¾ vseh glasovalnih pravic, nadzorni sveti ne oblikujejo posebnih komisij, pristojnih za izvedbo postopkov iskanja in ocenjevanja kandidatov za člane nadzornega sveta družbe.

Preglednost poslovanja in poročanje

Tč. 8.4: V Letnem poročilu niso razkriti stroški delovanja nadzornega sveta, kot je navedeno. Razkritje obsega prejemke članov NS vključno s potnimi stroški in obračunanimi bonitetami.

Revizija in sistem notranjih kontrol

Tč. 9.2.7: Upošteva se delno, saj se roki za priporočila notranjih revizorjev izjemoma podaljšajo iz objektivnih razlogov.

Sprejem etičnega kodeksa in korporativna integriteta

Tč. 10.2: Ga ne uporabljamo. V družbi smo implementirali elemente sistema korporativne integritete v okviru naslednjih dokumentov: Darsov kodeks ravnanja, Politika upravljanja družbe DARS d. d. in Navodila o zaščiti prijaviteljev koruptivnih, nezakonitih ali neetičnih ravnanj.

Tč. 10.2.1: Uporabljamo delno. V okviru Trajnostnega poročila bomo v poglavju »Korporativna integriteta in skladnost poslovanja« navedli delovanje tako »Komisije integritete v DARS d. d.« kot »Odbora za mobbing«.

c) Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga

Optimizacija stroškov dela

Tč. 4.4: Družba delno odstopa od priporočila, saj podatke o stroških dela razkriva v letnih poročilih. Plačila se vršijo v skladu z zavezujočo kolektivno pogodbo in dogovori s socialnimi partnerji, objavljenimi na interni strani družbe.

Tč. 4.5: Družba delno odstopa od priporočila. Zavezujočo kolektivno pogodbo in dogovore s socialnimi partnerji objavlja na interni strani družbe.

Skupščine družb

Sklic skupščine – tč. 6.2: Edini delničar družbe DARS d. d. je Republika Slovenija, ki jo na podlagi določila čl. 18 Zakona o slovenskem državnem holdingu (Uradni list RS št. 25/2014) zastopa Slovenski državni holding, d. d. Ker je skupščina univerzalna, ni potrebno spoštovati določil ZGD-1 glede sklicnega roka in objave dnevnega reda skupščine.

Družba DARS d. d. bo priporočilom Slovenskega kodeksa upravljanja javnih delniških družb, Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države in Priporočilom in pričakovanjem Slovenskega državnega holdinga sledila tudi v prihodnje ter skladno s tem izpolnjevala svoj sistem korporativnega upravljanja.

3. Glavne značilnosti sistemov notranjih kontrol in upravljanja tveganj v družbi v povezavi s postopkom računovodskega poročanja

Uprava družbe je odgovorna za vzpostavljanje in zagotavljanje delovanja notranjega kontroliranja in notranjih računovodskih kontrol, izbiranje in uporabljanje računovodskih usmeritev ter varovanje premoženja družbe.

Sistem notranje kontrole je skupek različnih usmeritev in politik, ki jih vzpostavi in sprejme uprava z namenom, da bi kar najbolje upravljala tveganje, povezano z računovodskim poročanjem. Namen sistema notranje kontrole je zagotoviti učinkovitost in uspešnost delovanja, zanesljivost računovodskega poročanja in skladnost z veljavnimi zakoni ter drugimi zunanjimi in notranjimi predpisi.

Družba ima vzpostavljen sistem obvladovanja tveganja, povezan z računovodskim poročanjem.

Pravilnost, popolnost in resničnost računovodskega poročanja zagotavljamo z izvajanjem naslednjih vrst notranje kontrole:

- kontrola pravilnosti računovodskih podatkov, ki jih zagotavljamo na različne načine, na primer z usklajevanjem postavk s kupci in dobavitelji,
- kontrole popolnosti zajemanja podatkov (npr. zaporedje dokumentacije, številčenje dokumentov),
- kontrola razmejitev dolžnosti in odgovornosti (npr. ločeno izvajanje evidentiranja in plačevanja),
- kontrola omejitve dostopa (pravice dostopa do računovodskih evidenc so selektivno dodeljene),
- kontrola nadziranja.

Proces računovodenja je informacijsko podprt, zato so vse zgoraj naštetе vrste notranje kontrole povezane tudi s sistemi kontrole, vgrajenimi v okvir informacijske tehnologije, ki obsegajo tako kontrolo omejitev dostopa do omrežja, podatkov, aplikacij kot tudi kontrolo točnosti in popolnosti zajemanja in obdelovanja podatkov.

V poglavju Upravljanje tveganj poslovnega poročila so podrobneje predstavljeni upravljanje s tveganji in kontrolni mehanizmi v povezavi z oceno posamezne vrste tveganja. Menimo, da je sedanji sistem kontrol v družbi DARS d. d. v letu 2017 zagotavljal učinkovito in uspešno doseganje poslovnih ciljev, delovanje v skladu z zakonskimi določili in pošteno, transparentno poročanje v vseh pomembnih pogledih.

4. Delovanje skupščine in njene ključne pristojnosti, opis pravic delničarjev in način uveljavljanja njihovih pravic

Družba ima položaj delniške družbe kot gospodarske družbe po ZGD-1.

Delovanje skupščine, njene ključne pristojnosti in pravice delničarjev ter način njihovega uveljavljanja podrobneje opredeljuje Statut DARS d. d.

Edini ustanovitelj in delničar DARS d. d. je Republika Slovenija (v nadaljevanju: RS), ki jo po uveljavitvi Zakona o Slovenskem državnem holdingu zastopa Slovenski državni holding, d. d. Svoje pravice delničarja, ki jih opredeljujeta ZGD-1 in Statut DARS d. d., RS uresničuje na skupščini delničarjev.

Skupščino sklicuje uprava DARS d. d. na lastno pobudo, na zahtevo nadzornega sveta ali na zahtevo delničarja družbe.

Skupščino je treba sklicati v zakonsko določenih primerih, vendar najmanj enkrat letno.

5. Sestava in delovanje organov vodenja in nadzora ter njihovih komisij

Uprava družbe

Sestavo in delovanje uprave družbe podrobneje določa Statut DARS d. d. Po Statutu DARS d. d. ima lahko uprava družbe največ pet članov. Za predsednika oz. člana uprave je lahko imenovana oseba, ki izpolnjuje pogoje iz 255. člena ZGD-1 in točke 7.2.2. Statuta DARS d. d. Predsednika in vse člane uprave imenuje nadzorni svet za dobo največ petih (5) let in so v delovnem razmerju z družbo.

Upravo DARS d. d. sestavljajo: predsednik dr. Tomaž Vidic, član mag. Gašper Marc, član Vili Žavrlan ter delavski direktor/član uprave Marjan Sisinger.

Uprava vodi družbo v dobro družbe, samostojno in na lastno odgovornost; pri vodenju mora ravnati s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika ter varovati poslovne skrivnosti družbe. Pri uresničevanju nalog vodenja uprava sprejema ukrepe in izvaja postopke, ki jih določata zakon in statut družbe.

Če ima uprava več kot dva člana, družbo zastopa predsednik uprave skupaj s članom uprave.

Uprava sprejema odločitve, ki so v njeni pristojnosti, z večino glasov vseh članov uprave. Vsak član uprave ima en glas. V primeru enakega števila glasov je odločilen glas predsednika uprave. Delavski direktor sodeluje pri odločanju, kadar uprava odloča o kadrovskih in socialnih vprašanjih.

Uprava sprejme poslovnik o svojem delu, h kateremu daje soglasje nadzorni svet.

Nadzorni svet družbe

V skladu s točko 7.3.1. Statuta DARS d. d. nadzorni svet sestavlja šest članov. Dva člana nadzornega sveta sta predstavnika zaposlenih.

V skladu s Statutom DARS d. d. nadzorni svet sprejme poslovnik o svojem delu. Nadzorni svet voli predsednika in namestnika predsednika.

Nadzorni svet mora biti sklican vsaj enkrat v četrtletju. Nadzorni svet je sklepčen, če sta pri sklepanju navzoči dve tretjini članov, med katerimi mora biti tudi predsednik nadzornega sveta ali njegov namestnik.

V skladu s Statutom DARS d. d. nadzorni svet nadzira vodenje poslov, odloča o imenovanju in odpoklicu uprave in njihovih prejemkih, lahko sklicuje skupščino, pregleduje in preverja knjige ter dokumentacijo družbe, njeno blagajno, shranjene vrednostne papirje in zaloge blaga ter druge stvari, daje upravi predhodno soglasje k poslom, katerih vrednost presega 1,5 milijona evrov (brez DDV), seznani se z odločitvijo uprave glede ustanavljanja in/ali z ukinitvijo hčerinskih družb, skupščini predlaga imenovanje revizorja, imenuje revizijsko komisijo nadzornega sveta in druge komisije v skladu z ZGD-1, seznani se z odločitvijo uprave glede nakupa in odprodaje deležev ali delnic drugih družb, daje soglasje k planskim dokumentom družbe, usklajuje besedilo statuta z veljavnimi sklepi skupščine, obvešča organe družbe in delničarja o svojih stališčih in predlogih, obravnava in odloča o vseh drugih zadevah, za katere je pristojen po zakonu, drugih predpisih, po pooblastilu skupščine in statuta družbe.

Nadzorni svet mora preveriti letno poročilo skupaj z revizorjevim poročilom in predlog uprave za uporabo bilančnega dobička. O rezultatih preveritve mora sestaviti pisno poročilo za skupščino.

Podrobnejša sestava in delovanje nadzornega sveta družbe ter njegovih komisij v letu 2017 sta predstavljena v poročilu nadzornega sveta.

Določbe, ki se nanašajo na skupščino, upravo, nadzorni svet in vrednostne papirje družbe, so povzete po statutu, ki je bil sprejet na skupščini 11. 10. 2017.

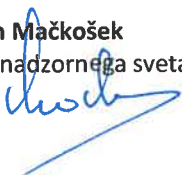
18

Ljubljana, 23. aprila 2018

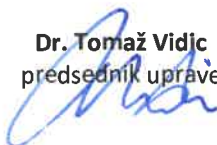
Nadzorni svet DARS d. d.

Uprava DARS d. d.

Marjan Mačkošek
predsednik nadzornega sveta

Dr. Tomaž Vidic
predsednik uprave

Mag. Gašper Marc
član uprave

Vili Žavrlan
član uprave

Marjan Sisinger
delavski direktor/
član uprave

I.5 Nefinančno poročanje v DARS d. d.

Samostojno trajnostno poročilo družbe DARS d. d. za leto 2017 bo vsebovalo vse zahtevane informacije, ki jih določa »Izjava o nefinančnem poslovanju«. S tem bo družba DARS d. d. izpolnila zahteve Zakona o gospodarskih družbah ZGD-1 (Ur. list RS 15/2017, z dne 31. 3. 2017 - to je 57., 60 a. in 70 c. člena ZGD-1J).

O trajnostnem razvoju oz. družbeni odgovornosti poročamo v svojih letnih poročilih že od leta 2009 dalje, v letošnjem letu pa bomo prvič objavili ločeno »Trajnostno poročilo družbe DARS d. d.« za poslovno leto 2017, v katerem bomo sledili mednarodnim standardom trajnostnega poročanja GRI GS (Global Reporting Initiative Global Standards) za osnovno raven.

V poslovno poročilo, ki je sestavni del letnega poročila družbe so vključene tudi ključne nefinančne informacije o poslovnih, okoljskih, kadrovskih in družbenih zadevah, ki so potrebne za razumevanje položaja, uspešnosti in razvoja družbe DARS d. d.

Zavedamo se velike odgovornosti do ljudi, okolja in družbe ter trajnostno uresničujemo družbeno odgovornost v vseh projektih ter dolgoročnih načrtih in na vseh nivojih svojega delovanja. Ambiciozni in jasno določeni cilji zagotavljajo, da bo javnost še nadalje prepoznavala DARS d. d. kot odgovorno in v prihodnost usmerjeno podjetje.

Trajnostno poročilo družbe za leto 2017 bo v skladu z ZGD-1J objavljeno do 30. 6. 2018 na spletni strani družbe DARS d. d.

I.6 Analiza poslovanja

Prihodki DARS d. d.

Tabela 2: Pregled prihodkov DARS d. d.

Vrsta prihodkov	2016 (v EUR)	2017 (v EUR)	Indeks 2017/2016	Strukturni deleži za leto 2017
Prihodki iz pogodbe o naročilu	383.902	330.295	86	0,1 %
Prihodki od cestnin	361.269.595	430.894.988	119	93,9 %
- vinjete	170.262.417	180.421.374	106	39,3 %
- tovorni promet	191.007.178	250.473.614	131	54,6 %
Prihodki od zakupnin	7.296.256	7.449.857	102	1,6 %
Prihodki od zapor in prekomernih obremenitev	652.445	834.351	128	0,2 %
Prihodki od služnosti	594.426	676.395	114	0,1 %
Prihodki od zakupa optičnih vlaken/telekomunikacije	1.021.585	1.018.613	100	0,2 %
Drugi prihodki od prodaje	943.430	1.039.813	110	0,2 %
Drugi poslovni prihodki	24.065.320	9.331.102	39	2,0 %
Finančni prihodki	1.952.141	2.152.269	110	0,5 %
Drugi prihodki	99.123	3.064.261	3.091	0,7 %
Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	1.022.313	2.079.463	203	0,5 %
SKUPAJ PRIHODKI	399.300.535	458.871.408	115	100,0 %

Prihodki družbe DARS d. d. so v poslovnem letu 2017 znašali 458,9 milijona evrov, kar je petnajst odstotnih točk več kot v letu 2016. Cestninski prihodki, ki predstavljajo kar 93,9 odstotka vseh prihodkov, so bili v letu 2017 za devetnajst odstotkov večji od realizacije v letu 2016. Prihodki od cestnin so se povečali zaradi boljše prodaje vinjet (šest odstotkov), rasti tovornega prometa (pet odstotkov) ter povišanja cestnine 1. 1. 2017, kar je deloma zavrlo negativen učinek sprememb v strukturi tovornega prometa glede na emisijske razrede EURO. Stroški plačila toženega zahtevka v breme unovčenih garancij je povzročilo povečanje drugih prihodkov. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve so višji zaradi večjega števila postavitve zapor za vzpostavitev sistema DarsGo.

Odhodki DARS d. d.**Tabela 3: Pregled odhodkov DARS d. d.**

Vrsta odhodkov	2016 (v EUR)	2017 (v EUR)	Indeks 2017/2016	Strukturni deleži za leto 2017
Stroški materiala	8.838.553	9.397.092	106	3,3 %
Stroški storitev	27.901.879	29.238.361	105	10,3 %
Stroški dela	37.910.486	39.730.512	105	13,9 %
Odpisi vrednosti	154.705.750	161.140.888	104	56,5 %
Drugi poslovni odhodki	4.309.555	3.466.600	80	1,2 %
Finančni odhodki	42.429.255	41.763.767	98	14,7 %
Drugi odhodki	734.733	309.307	42	0,1 %
SKUPAJ ODHODKI	276.830.211	285.046.526	103	100,0 %

Odhodki družbe DARS d. d. so za leto 2017 znašali 285,0 milijona evrov in so bili glede na leto 2016 višji za tri odstotke. Na njihovo zvišanje je vplivalo predvsem zvišanje stroškov odpisa vrednosti, materiala, storitev ter dela. Največji delež v odhodkih predstavljajo odpisi vrednosti s 57-odstotnim deležem.

Poslovni izid DARS d. d.

Čisti poslovni izid družbe DARS d. d. za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2017 znaša 141,1 milijona evrov in je bil v primerjavi s čistim poslovnim izidom za leto 2016 višji za 38 odstotkov.

Tabela 4: Kazalniki poslovanja

		31. 12. 2015	31. 12. 2016	31. 12. 2017
Kazalniki stanja financiranja				
Stopnja lastniškosti financiranja v odstotkih	kapital obveznosti do virov sredstev	46,57	46,92	48,87
Stopnja dolgoročnosti financiranja v odstotkih	kapital + rezervacije + dolgoročni dolgovi obveznosti do virov sredstev	91,28	94,41	93,88
Stopnja kratkoročnosti financiranja v odstotkih	kratkoročni dolgovi (skupaj s kratkoročnimi PČR) obveznosti do virov sredstev	8,72	5,59	6,12
Kazalniki stanja investiranja				
Stopnja osnovnosti investiranja v odstotkih	osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti) sredstva	95,64	91,89	89,86
Stopnja dolgoročnosti investiranja v odstotkih	osnovna sredstva + naložbene nepremičnine + dolg. finančne naložbe + dolg. poslovne terjatve sredstva	96,16	92,35	94,73
Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja				
Pospešena pokritost s kratkoročnimi obveznostmi v odstotkih	likvidnostna sredstva + kratkoročne terjatve kratkoročne obveznosti	11,36	18,34	23,07
Kratkoročna pokritost kratkoročnih obveznosti v odstotkih	kratkoročna sredstva + kratkoročne aktivne časovne razmejitve kratkoročne obveznosti + kratkoročne pasivne časovne razmejitve	42,86	135,17	84,68
Kazalniki gospodarnosti				
Gospodarnost poslovanja v odstotkih	poslovni prihodki poslovni odhodki	147,65	170,01	186,71
Stopnja dobičkonosnosti poslovnih prihodkov v odstotkih	poslovni dobiček poslovni prihodki	32,27	41,18	46,44
Stopnja čiste dobičkonosnosti prihodkov v odstotkih	čisti dobiček prihodki	16,21	25,66	30,76
Kazalnik dobičkonosnosti				
Čista dobičkonosnost kapitala	čisti dobiček v poslovnem obdobju povprečna vrednost kapitala (brez čistega dobička poslovnega obdobja)	0,02	0,04	0,05

I.7 Pomembni poslovni dogodki v poslovnem letu 2017

Januar

Družba DARS d. d. je s strani akreditirane institucije uspešno izvedla zunanjo presojo in pridobila standard ISO 50001, ki se nanaša na sistem upravljanja z energijo.

Februar

Nadzorni svet DARS d. d. je na redni seji sprejel Strategijo DARS d. d. 2017–2020 in Politiko upravljanja družbe DARS d. d.

Marec

Nadzorni svet DARS d. d. je podal soglasje k rebalansu Poslovnega načrta DARS d. d. za leto 2017.

April

Nadzorni svet je dne 21. 4. 2017 preveril in potrdil revidirano Letno poročilo za leto 2016.

DARS d. d. je na podlagi določil Pravil Ljubljanske borze, d. d., Ljubljana in veljavne zakonodaje objavil revidirano Letno poročilo DARS d. d. za leto 2016, katerega sestavni del sta tudi izjava o upravljanju družbe ter letni dokument.

Junij

29. 6. 2017 je potekala 11. seja Skupščine DARS d. d., na kateri se je lastnik seznanil z revidiranim Letnim poročilom DARS d. d. za leto 2016 in revizorjevim poročilom ter Poročilom nadzornega sveta o preveritvi Letnega poročila DARS d. d. za leto 2016 z revizorjevim poročilom, vključno s prejemi članov organov vodenja in nadzora v letu 2016.

Sprejel je sklep o uporabi bilančnega dobička za leto 2016 in o podelitvi razrešnice upravi in nadzornemu svetu za poslovno leto 2016.

Julij

Republika Slovenija in Republika Avstrija sta na razpisu IPE – Instrumenta za povezovanje Evrope pridobili nepovratna evropska sredstva za izgradnjo druge cevi avtocestnega predora Karavanke. IPE je za izgradnjo predorske cevi namenil sredstva v višini največ 7,95 mio. EUR oziroma 10 odstotkov upravičenih stroškov projekta.

Avgust

Družba DARS d. d. je na podlagi 112. in 113. člena Zakona o trgu finančnih instrumentov objavila nerevidirano poročilo o poslovanju družbe v prvem polletju 2017.

Oktober

11. 10. 2017 je potekala 12. seja Skupščine DARS d. d., na kateri se je lastnik seznanil s povečanjem osnovnega kapitala družbe s stvarnim vložkom, imenovanjem revizorja za revidiranje računovodskih izkazov za obdobje 2017–2021 ter s spremembami in dopolnitvami statuta.

Družba DARS je dne 12. 10. 2017 odprla priključek Šmarje - Sap.

Družba DARS d. d. se je z namenom refinanciranja dela obstoječih finančnih obveznosti v letu 2017 zadolžila z izdajo instrumenta imenska zadolžnica (NSV – Namensschuldverschreibung) v višini 100 milijonov evrov, z ročnostjo 20 let in fiksno obrestno mero.

November

Družba DARS d. d. je z Evropsko investicijsko banko 16. novembra 2017 sklenila kreditno pogodbo za najem kredita v višini 51 milijonov evrov za financiranje projekta elektronskega cestninskega sistema. Zadolžitev je zavarovana z garancijo EFSI (Evropskega sklada za strateške naložbe).

Družba je prometu predala prvi del odseka podravske avtoceste A4 med Draženci in Gruškovjem (7,3 kilometra dolga štiripasovnica med Draženci in Podlehnikom).

December

Nadzorni svet družbe DARS d. d. je na 27. redni seji dal soglasje k poslovnemu načrtu družbe za leto 2018.

I.8 Upravljanje tveganj

I.8.1 Poslovna tveganja

V družbi DARS d. d. se zavedamo resnosti posledic, ki bi nastale z uresničitvijo različnih vrst tveganj. V vse bolj negotovem poslovnem okolju je obvladovanje tveganj pomemben dejavnik poslovnega uspeha družbe, zato veliko pozornosti namenjamo pravočasnemu zaznavanju tveganj in njihovemu upravljanju. Proces upravljanja tveganj je postal del našega strateškega poslovanja, zato smo ponosni na uspešno obvladovanje tveganj v letu 2017. V prvi polovici leta je bila sprejeta strategija DARS d. d. 2017–2020, v kateri so bili opredeljeni strateški cilji in na osnovi le-teh so bila ponovno prepoznana tudi strateška tveganja. Sistem tekoče preverjamo in dopolnjujemo, da bi bila ključna tveganja, ki jim je DARS d. d. izpostavljen, pravočasno prepoznana, ovrednotena in obvladovana.

Tveganja smo prepoznavali s pomočjo ciljev, ki so na najvišjem nivoju začrtani v strategiji družbe DARS d. d. 2017–2020, na nižjih nivojih pa glede na cilje, ki so začrtani v okviru posameznega procesa. Metodologijo za vrednotenje tveganj v letu 2017 zaradi drugih prednostnih nalog nismo nadgrajevali. Verjetnosti nastanka smo ocenjevali s petstopenjsko lestvico: zelo neverjetno (10–20 let), precej neverjetno (5–10 let), srednje verjetno (1–5 let), precej verjetno (1 mesec do 1 leto), zelo verjetno (1 dan do 1 mesec), posledice tveganja so izražene bodisi vrednostno s petstopenjsko lestvico vrednosti (manj od 100.000 evrov, 100.000 evrov do 1 milijon, 1 milijon do 10 milijonov, 10 milijonov do 50 milijonov in 50 milijonov do 100 milijonov) bodisi polkakovostno z ocenami 1–5 (nizke, zmerne, srednje visoke, visoke in zelo visoke). Merili smo tudi število pojavov v obdobju verjetnosti nastanka, kar smo ocenjevali s štiristopenjsko lestvico (1–5, 5–10, 10–50, 50–100).

Na podlagi vseh prepoznanih in ovrednotenih tveganj smo člani Sveta za upravljanje s tveganji pripravili nabor 14 strateških tveganj, ki jim je treba posvetiti več pozornosti. Pri teh 14 tveganjih smo določili sprejemljivo stopnjo tveganja, ki smo jo kot organizacija še pripravljene sprejeti. Zgornja meja tveganosti mora biti skladna z našo poslovno strategijo in nagnjenostjo k tveganjem. V primerih, ko je stopnja sprejemljivega tveganja manjša od stopnje izračunanega tveganja, nastopi razkorak med dejanskim in še sprejemljivim tveganjem, ki ga moramo premostiti v koraku ravnanja s prepoznanimi tveganji. Za ugotovljena tveganja je vodstvo organizacijske enote, ki je skrbnik tveganja, izoblikovalo kontrolne mehanizme – aktivnosti, s katerimi zmanjšuje in obvladuje tveganja – in te sprejete kontrolne mehanizme tekoče spremljamo. Upravljanje tveganj je vpeto v vse ravni našega delovanja.

Prepoznana tveganja, ki jim je treba namenjati posebno pozornost, so:

- omejena razpoložljiva finančna sredstva za vlaganje v razvoj,
- neustrezna alokacija sredstev, namenjenih vlaganju v nove investicije in poravnavi finančnih obveznosti,
- naraščanje števila nesreč oz. padec stopnje varnosti,
- odvisnost od zunanjih izvajalcev,
- vzpostavitev in delovanje sistema DarsGo (ECS v PPT),
- izpad ključnih informacijskih sistemov,
- izpad prihodka pri delovanju novega sistema DarsGo (ECS v PPT),
- ekonomska upravičenost investicijskih vlaganj,
- obrestno tveganje,
- tveganje prihodkov,
- izguba kompetentnega oz. ključnega kadra (nezaželena fluktuacija),
- porast deleža aktivno nezavzetih zaposlenih,
- nezadostni viri za dvig kompetentnosti zaposlenih in posledično razvoja ciljne organizacijske kulture,
- visoki stroški kadrovskega prestrukturiranja družbe ob uvedbi sistema DarsGo (ECS v PPT),
- skrb za varnost in zdravje zaposlenih pri delu in
- varovanje okolja.

Omejena razpoložljiva finančna sredstva za vlaganje v razvoj ter neustrezna alokacija sredstev, namenjenih za vlaganje v nove investicije in poravnavo finančnih obveznosti

Za zagotavljanje in ustrezno razporeditev sredstev za obnove avtocestne infrastrukture je oddelek za cestno infrastrukturo v sodelovanju z oddelkom za obnove v letu 2017 pripravil Plan ukrepov za triletno obdobje, ki temelji na ugotovitvah spremljanja stanja infrastrukture, analizah ekspertnega sistema, analizah strokovnih

skupin ter na strokovnih ocenah vrednosti predlaganih ukrepov in predstavlja izhodišča za ustrezno načrtovanje investicijskih obnovitvenih del. V dokumentu so k vsem predvidenim ukrepom v naslednjih treh letih dodane okvirne vrednosti del predvsem z namenom, da so ustrezne službe prehodno seznanjene s predvidenimi potrebami po zagotavljanju finančnih sredstev za vlaganja v obstoječo infrastrukturo. Pristojne službe morajo planiranje potrebnih sredstev za investicijska vlaganja na obstoječi infrastrukturi prilagoditi potrebam, izraženim v navedenem dokumentu.

Naraščanje števila nesreč oz. padec stopnje varnosti

Da preprečimo naraščanje števila prometnih nesreč oziroma padec stopnje prometne varnosti, moramo kot upravljavec in vzdrževalec avtocestnega omrežja ravnati strokovno ter izvajati ustrezna in učinkovita dejanja, ki na to posredno ali neposredno vplivajo. Tako v prvi vrsti pri izvajanju ukrepov s področja prometne varnosti spoštujemo ne samo zahteve domače zakonodaje, ampak prav tako obveznosti, ki nam jih nalagajo evropske direktive, hkrati pa tudi na podlagi dobrih praks in izvedenih študij izvajamo raznovrstne projekte s področja prometne varnosti, uporabe naprednih IT tehnologij in uvajanja pametne infrastrukture. Tako smo v DARS d. d. že v letu 2017 pristopili k postopni uvedbi sistema sekcijskega merjenja hitrosti na potencialno nevarnih odsekih na avtocestnem omrežju, saj so bili rezultati pilotne uvedbe sistema na odseku čez Trojane z vidika zagotavljanja optimalne varnosti in pretočnosti izredno pozitivni. Prav takšne učinke imajo tudi koordinacije (ki jih izvajamo iz nadzornih centrov predvsem v primeru delovanja operativnih skupin na terenu in ob izrednih dogodkih), zagotavljanje ukrepov, ki se prilagajajo glede na prometne in vremenske razmere, ter nudenje informacij uporabnikom. Pri tem pa skrbimo tudi za kontinuirano izvajanje varnostnih kampanj in s ciljem promocije varnosti v prometu aktivno sodelujemo z deležniki na področju varnosti.

Odvisnost od zunanjih izvajalcev

Tveganje odvisnosti od zunanjih izvajalcev obvladujemo tako, da tekoče spremljamo vse informacije o poslovanju poslovnih partnerjev, pripravljamo ukrepe za preprečitev vpliva neugodnih dogodkov na poslovanje družbe (spremembe določil v pogodbi, sporazumne prekinitve pogodb) in vzdržujemo zdrave poslovne odnose. Že pri izbiri izvajalca v postopku javnega naročanja temeljito preučimo predvidene roke za izvedbo, plačilne pogoje in garancije, natančno določimo terminske plane dokončanja posamezne faze in skrbimo za kakovost pogajanj. Za nadzor nad izvajanjem pogodb imamo določene skrbnike pogodb, ki bdijo nad izvajanjem pogodbe ves življenjski cikel od priprave razpisne dokumentacije do sklenitve pogodbe, med samo izvedbo posla in nato vse do izteka garancijske dobe, če je ta predvidena. Prav tako skrbniki spremljajo tudi veljavnost posameznih dokumentov, npr. garancije, in so dolžni opozoriti, da se le-ti tekoče obnavljajo. Zaposluje se tudi nov kompetenten kader, ki se ga dodatno izobražuje in usmerja v skrbništvo določenega področja. Redno nadziramo stroške investicij, tako rednih kot tistih, ki so nastali zaradi naknadnih sprememb projekta.

Vzpostavitev in delovanje sistema DarsGo (ECS v PPT)

Projekt vzpostavitve sistema DarsGo (ECS v PPT) vodimo po sistemu projektne organizacije, ki deluje po standardih projektnega vodenja in na osnovi dobrih praks. Vse aktivnosti so dokumentirane, vzpostavljena imamo pravila in tehnična sredstva za obvladovanje aktivnosti na projektu. Za nadzor izpolnitve tehničnih specifikacij imamo dva pogodbenega inženirja, ki redno in aktivno sodelujeta na projektu. Sistematično se izvajajo sistemski testi in »end to end« testi, pripravljeni so testni scenariji za simulacijo delovanja v poskusnem obdobju s ciljem, da se zagotovi produkcijsko delovanje sistema. Na rednih delovnih sestankih z inženirjema in izvajalcem redno poročamo o aktivnostih, vzpostavljena imamo register tveganj in matriko skladnosti z zahtevami, ki jih tekoče spremljamo. Upravi družbe DARS d. d. in konzorcija Telekom – Qfree se redno sestajata, kjer se redno poroča o stanju na projektu. Direktor projekta DARS d. d. redno poroča o aktivnostih na kolegiju in upravi družbe DARS d. d. Sistem DarsGo (ECS v PPT) ima vzpostavljen sistem neprekinjenega delovanja in uvedene varnostne ukrepe za zaščito in varovanje pred nepooblaščenimi posegi in izgubo podatkov.

Izpad ključnih informacijskih sistemov

Izpad ključnih informacijskih sistemov obvladujemo z rednim spremljanjem stanja IT sistemov in takojšnjim odzivanjem na izredne dogodke. Vzpostavljen imamo sistem neprekinjenega delovanja informacijskega sistema (podvajanje najvitalnejših delov informacijske opreme) in uvedene varnostne ukrepe za zaščito in varovanje informacijskih sistemov pred nepooblaščenimi posegi in izgubo podatkov. Kot eno izmed metod prepoznavanja nevarnosti uporabljamo tudi neodvisne varnostne preglede informacijske tehnologije. Tveganje informacijske infrastrukture obvladujemo z rednim vzdrževanjem (na nekaterih ključnih segmentih smo v preteklem letu že pričeli z vzpostavljanjem sistema vzdrževanja 24 ur dnevno vse dni v letu oz. 24/7/365), rednim izvajanjem

varnostnega kopiranja, vzpostavljenimi protipožarnimi zidovi in protivirusnimi programi, nadgradnjami programske in strojne opreme, posodabljanjem varnostnih politik in povečevanjem informacijske varnosti pa tudi z izvajanjem jasne vizije razvoja informacijskega sistema družbe. Na nekaterih ITS sistemih smo v letu 2017 pričeli z vzpostavljanjem aplikacij, ki omogočajo avtomatsko javljanje napak. Napake se obdelujejo v nadzornih centrih, kjer so zaposleni stalno prisotni, tako da je mogoč takojšnji odziv na izredne dogodke. Prav tako je v področju TK organizirana stalna pripravljenost s strani notranjih kadrov. Storitve, za katere nismo zadosti usposobljeni oziroma nimamo zadosti kadrovskega virov, pa izvajamo tudi s pomočjo zunanjih pogodbenih izvajalcev.

Izpad prihodka pri delovanju novega sistema DarsGo (ECS v PPT)

Vpeljava novega sistema DarsGo (ECS v PPT) je ključnega pomena za DARS d. d., saj mora zagotavljati plačilo cestnine, ki je največji in najpomembnejši vir prihodka družbe. Pri delovanju novega sistema DarsGo (ECS v PPT) smo kot pomembno tveganje prepoznali tveganje izpada prihodka iz naslova cestninjenja tovornih vozil nad 3,5 tone največje dovoljene mase, zato smo že v sami pogodbi o vzpostavitvi in delovanju sistema DarsGo (ECS v PPT) z izvajalcem storitev dogovorili ustrezne parametre v sporazumih o ravni storitev (SLA). V fazi implementacije sistema DarsGo (ECS v PPT) smo v preteklem letu skupaj s pogodbenima inženirjema pričeli z izvajanjem preverjanja in testiranja funkcionalnosti dobavljene rešitve, v sodelovanju z zunanjim izvajalcem, ki razpolaga tudi s strokovno izobraženim kadrom s področja revidiranja informacijskih sistemov; v fazi delovanja sistema DarsGo (ECS v PPT) pa bomo vzpostavili sistem nadzora kakovosti delovanja. Posledično smo v letu 2017 že pričeli z oblikovanjem nove organizacijske enote za tehnični nadzor in analizo delovanja sistema DarsGo (ECS v PPT), katere odgovornost bo spremljanje delovanja sistema DarsGo (ECS v PPT), stalno ocenjevanje obsega in kakovosti storitev (pa tudi razvoj in vzdrževanje modela monitoringa), kot so opredeljene v sporazumih o ravni storitev, ki so sestavni deli pogodbe z izvajalcem vzpostavitve sistema DarsGo (ECS v PPT).

Ekonomska upravičenost investicijskih vlaganj

Tveganje ekonomske upravičenosti investicijskih vlaganj v družbi DARS d. d. obvladujemo z različnimi kontrolnimi mehanizmi. Za preverjanje ekonomske upravičenosti ukrepov na cestni infrastrukturi že več let uporabljamo ekspertni sistem PMS DARS, za manjše investicije pa izvajamo še strokovne ekonomske presoje s pomočjo zunanjih strokovnjakov. V prvi fazi preverjamo predvsem funkcionalnost posameznih elementov infrastrukture in varnost za uporabnike avtocest, v nadaljevanju pa še trajnost in stopnjo poškodovanosti. Za premostitvene objekte smo v letu 2017 pričeli s projektom uvedbe ekspertnega sistema gospodarjenja s temi objekti – BMS DARS. Za projekte, vezane na energetske učinkovitost podjetja, pripravljamo analize stroškov in koristi, ki predstavljajo podlago za odločanje o implementaciji posameznega ukrepa, za ITS sisteme se v prvi vrsti preverja upravičenost z vidika varnosti za uporabnike avtocest, pri obnovah in vlaganjih v elektrostrojno opremo pa se upošteva več različnih vidikov (v teku je projekt uvedbe dolgoročnega planiranja obnov ESO, ki se je pričel že v preteklem letu). Za potrebe obvladovanja tveganj upravičenosti investicijskih vlaganj v mehanizacijo je bila v letu 2017 opravljena celovita analiza vse mehanizacije in opreme ter pripravljen srednjeročni načrt vlaganj v obnovo le-te za obdobje 2018–2022.

Tveganje prihodkov

Obvladovanje tveganja prihodkov je za dolgoročno uspešnost delovanja družbe DARS d. d. izjemnega pomena. V letu 2017 smo v družbi DARS d. d. izvajali različne aktivnosti za obvladovanje tveganja zmanjševanja prihodkov. Pristopili smo k pripravi predlogov pravnih aktov za uvedbo sistema DarsGo in k ponovni spremembi cenika cestnine za vozila nad 3,5 tone največje dovoljene mase, ki se bo uvedel z začetkom delovanja novega sistema DarsGo (ECS v PPT) v letu 2018. V okviru obvladovanja tveganj cestninskih prihodkov so se odvila pogajanja s prevozniki z namenom doseči soglasje glede povišanja cestnine in ukinitve popustov za predplačnike. Oblikovali smo predlog pristojnemu ministrstvu za 3% zvišanje cestnine za prevozni kilometer in ukinitve predplačniških ugodnosti (popustov) ter načrtali nadaljnje usklajevanje vseh deležnikov glede višine cestnine za leto 2019.

Izguba kompetentnega oz. ključnega kadra (nezaželeno fluktuacija), porast deleža aktivno nezazetih zaposlenih ter nezadostni viri za dvig kompetentnosti zaposlenih in posledično razvoja ciljne organizacijske kulture

Tveganje izgube kompetentnega oz. ključnega kadra v družbi DARS d. d. zmanjšujemo z oblikovanjem ustvarjalnega, varnega in zanimivega delovnega okolja. Z namenom pridobivanja povratnih informacij o delovnem okolju s strani zaposlenih izvajamo raziskave o organizacijski klimi in zadovoljstvu zaposlenih, katerih rezultati predstavljajo podlago za oblikovanje letnega programa aktivnosti. Za dvig kompetentnosti zaposlenih in

izboljšanje organizacijske kulture je bilo v letu 2017 namenjenih več finančnih sredstev kot v predhodnih letih. Tako smo z namenom izboljšanja počutja zaposlenih na delu v preteklem letu izvajali ukrepe v okviru polnega certifikata Družini prijazno podjetje, ki med drugim zaposlenim omogoča lažje usklajevanje delovnih in družinskih obveznosti. Zaposlenim je bilo znotraj družbe omogočeno tudi izobraževanje in usposabljanje za osebni in profesionalni razvoj. Rezultati izvedene raziskava o organizacijski klimi in zadovoljstvu zaposlenih v letu 2017 pa kažejo izboljšanje ocen na vseh merjenih postavkah.

Da bi ugotovili delež aktivno nezavzetih zaposlenih, smo v letu 2017 izvedli merjenje zavzetosti. Rezultati kažejo povišanje deleža zavzetih zaposlenih in zmanjšanje deleža aktivno nezavzetih zaposlenih. Ukrepi, ki smo jih za zmanjšanje deleža aktivno nezavzetih zaposlenih izvajali v preteklem letu, so bili: izvajanje variabilnega nagrajevanja na podlagi ocene delovne uspešnosti, uspešna usposabljanja s področja vodenja in konstruktivne komunikacije, zaposlenim pa je bilo v večjem obsegu omogočeno tudi pridobivanje novega znanja na različnih strokovnih srečanjih v Sloveniji in v tujini.

Visoki stroški kadrovskega prestrukturiranja družbe ob uvedbi sistema DarsGo (ECS v PPT)

Tveganje visokih stroškov v procesu kadrovskega prestrukturiranja področja cestninjenja ob uvedbi sistema DarsGo (ECS v PPT) v letu 2017 smo obvladovali s sistematično organiziranimi aktivnostmi, in sicer najprej z aktivnostmi ciljnega internega preusposabljanja zaposlenih, s skrbno obravnavo varovanih kategorij zaposlenih ter nato z izvedbo ustreznega internega kadrovanja na delovna mesta v okviru elektronskega sistema cestninjenja. Prepoznano tveganje stroškovno zahtevnega kadrovskega prestrukturiranja družbe pa smo upoštevali že v sami fazi priprave specifikacij sistema DarsGo (ECS v PPT) in v fazi implementacije, tako da smo v največji možni meri težili k čim večji avtomatizaciji poslovnih procesov.

Skrb za varnost in zdravje zaposlenih pri delu

V družbi DARS d. d. se zavedamo pomena zagotavljanja varnosti delavcem pri delu, zato smo to kot enega od pomembnih elementov za uspešno načrtovanje razvoja družbe vključili v Strategijo 2017–2020. Varnost smo opredelili kot eno od štirih najpomembnejših vrednot družbe, znižanje števila poškodovanih pri delu pa je eden od pomembnih ciljev družbe. Naša zavezanost pa ni samo deklarativna. Do konca leta 2017 smo realizirali skoraj vse ukrepe za izboljšanje varnosti delavcev pri delu, ki smo si jih zastavili v oceni tveganja v letu 2016. Tako smo nadaljevali projekt varovanja vse večjega števila delovišč z naletnimi mehovi, ki bodo po izteku petletnega prehodnega obdobja – v skladu s Pravilnikom o zaporah na cestah – sredi leta 2021 obvezni za vsa delovišča. Nabavili smo tudi delovno opremo, pri kateri je izpostavljenost delavcev nezgodam pri delu manjša (na primer daljinsko vodene kosilnice). Tudi v letu 2017 smo uspešno izvajali sistemski ukrep, v skladu s katerim se ločilni pas asfaltira, nasprotnosmerni promet loči z betonsko varovalno ograjo, odstavni pas pa razširi na 3,5 m, in sicer pri obnovi avtocestnega odseka med Uncem in Postojno. Vsi izvedeni ukrepi so se v lanskem letu pokazali za učinkovite, saj ni bilo nezgod s hujšimi poškodbami delavcev, bolniški stalež zaradi poškodb pri delu pa je bil najmanjši v zadnjih 8 letih.

Varovanje okolja

DARS d. d. je kot upravljevec in vzdrževalec avtocest in hitrih cest v okviru celotnega poslovanja družbe že v preteklih letih vzpostavil sistem ravnanja z okoljem in v letu 2017 sistem upravljanja z energijo, s katerima dosledno uresničuje politiko varovanja okolja na vseh področjih svojega delovanja. V letu 2017 smo sistema vodenja neprestano izboljševali s poudarkom na upravljanju z energijo in prepoznavanju okoljskih vidikov, kjer smo smiselno upoštevali vse faze življenjskega cikla storitve. Rdeča nit sistema ravnanja z okoljem sta ocena in analiza okoljskih vplivov in vidikov ob upoštevanju faz življenjskega cikla storitve, ki so posledično opredeljeni v registru okoljskih vidikov. Da bi zmanjšali vpliv na okolje, smo določili okvirne in izvedbene okoljske in energetske cilje ter programe, s katerimi bomo te cilje tudi dosegli. Tveganja, ki se nanašajo na pravočasno spremljanje in udejanjanje zakonodajnih zahtev v praksi zmanjšujemo z ukrepi s strani imenovanih odgovornih oseb, ki pokrivajo področje dela, na katero se sprememba zakonodaje nanaša. Okoljsko tveganje, kamor uvrščamo tveganje ravnanja z odpadki s posebnim poudarkom na nevarnih odpadkih, tveganje onesnaževanja okolja in tveganje varovanja vplivnega območja postajajo čedalje pomembnejša. Nadaljevale so se že v preteklosti začete aktivnosti z namenom varovanja okolja. Sistematično obvladovanje okoljskega tveganja odraža ekološko ozaveščenost zaposlenih. Nesreče na avtocesti lahko negativno vplivajo tudi na okolje, zato se trudimo zmanjševati tveganja za njihov nastanek, če pa vseeno pride do nesreče, je treba ukrepati ustrezno hitro in učinkovito, da bi bile negativne posledice za okolje čim manjše. V ta namen informiramo in usposabljammo vse zaposlene na tovrstnih delovnih mestih, da bodo v dani situaciji v smislu varstva okolja hitri in učinkoviti. Verjetnost nastanka izrednih

dogodkov zmanjšujemo tudi s preventivnimi ukrepi. Z izobraževanjem in vajami za hitro, pravilno in učinkovito ukrepanje zagotavljamo, da so vplivi morebitnih izrednih dogodkov na okolje minimalni. Z ustreznimi aktivnostmi v okviru vzdrževanja avtocest, kot so čiščenje in redno vzdrževanje zadrževalnih bazenov z namenom nemotenega obratovanja ter izvajanje letnega programa obratovalnega monitoringa odpadne padavinske vode (LPOM) itd., pa tudi z zbiranjem, sortiranjem in nadzorovanim oddajanjem zbranih odpadkov, izvajanjem ukrepov za zmanjševanje svetlobnega onesnaževanja ter s stalnim nadzorovanjem prisotnosti ogljikovega monoksida in vidljivosti v predorih smo veliko prispevali k zmanjševanju negativnih vplivov na okolje in uspešno obvladali tveganje za nastanek ekoloških nesreč. Uresničujemo tudi vladni Operativni program varstva pred hrupom, ki ga povzroča promet po pomembnih železniških progah in pomembnih cestah prve faze zunaj območja MOL za obdobje 2012–2017. Večina ukrepov na petih avtocestnih odsekih je že izvedenih, nadaljuje se še zaščita posameznih najbolj obremenjenih stanovanjskih stavb ob avtocestnem omrežju.

I.9 Predstavitev poslovnih aktivnosti družbe

I.9.1 Uspešnost poslovanja in doseganja načrtov

Naše ključno vodilo danes in v prihodnje je učinkovitost našega poslovanja, in sicer v vseh možnih oblikah in do vseh možnih deležnikov. S to namero je nastala tudi Strategija družbe DARS d. d. 2017–2020, ki je ključni dokument za strateško načrtovanje dolgoročnega uspešnega razvoja družbe DARS d. d.

V našem poslovnem okolju je poleg zagotavljanja mobilnosti ljudi in blaga vedno bolj prisotno usmerjanje v trajnostni razvoj, ki naše prihodnje aktivnosti osredotoča na:

- upoštevanje ekonomskega in družbenega vidika pri načrtovanju in izvajanju investicij in drugih aktivnosti;
- okoljsko sprejemljivost in znatno zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje, ki jih povzročajo najrazličnejše oblike prometa;
- prilagajanje digitalni transformaciji in razvoj novih naprednih tehnologij (alternativni viri energije, t. i. pametne ceste in pametna mobilnost itd.);
- daljšanje življenjske dobe infrastrukture z optimalnim vzdrževanjem in prenavljanjem ter nadgrajevanjem obstoječega sistema, v skladu z višanjem standardov;
- dolgoročno stabilno poslovanje, odgovorno do okolja in družbe.

Na podlagi sprejete politike sistema vodenja in iz izhajajočih strateških ciljev in kazalnikov uspešnosti poslovanja (KPI), ki so opredeljeni v poslovnem načrtu družbe, določamo merljive operativne cilje. Sistem razvijamo tako, da sta neprestano izboljševanje in inovativnost stalnica vseh zaposlenih na vseh organizacijskih ravneh.

Glavni cilji družbe DARS d. d. v letu 2018:

- Uspešna implementacija sistema DarsGo ter njegova redna uporaba (dejansko cestninjenje). Potem ko smo septembra 2016 sklenili pogodbo o vzpostavitvi elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku za vozila z največjo dovoljeno maso nad 3500 kg, je v teku uresničitve enega najpomembnejših projektov v zgodovini družbe. Od novega sistema, katerega začetek delovanja je predviden v letu 2018, pričakujemo postopno višje prihodke od cestninjenja težkih vozil, večjo pretočnost in varnost v prometu ter zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje.
- Preureditev cestninskih postaj po vzpostavitvi sistema DarsGo: v letu 2018 sta predvideni rušitev cestninskih postaj in preureditev platojev na lokacijah, ki povzročajo največjo motnjo pretočnosti in varnosti v prometu.
- Nadaljevanje gradbenih del AC Draženci–Gruškovje. Dela bodo skladno s pogodbenimi določili končana in predana naročniku v letu 2018.
- Za gradnjo 2. cevi predora Karavanke so v letu 2018 predviden izbor izvajalca gradbenih del, podpis pogodbe ter uvedba v delo.
- Izdelava projektne dokumentacije in pridobivanje zemljišč za izgradnjo 3. razvojne osi.
- Nadaljevanje izvajanja ukrepov za zagotavljanje varnosti in udobnosti ter optimizacija pretočnosti prometa.
- Vlaganja v posodobitev obstoječega omrežja, v dvig kakovosti vozišč in objektov ter sistemov za upravljanje in vodenje prometa.
- Finančno vzdržna gradnja AC in HC.
- Nadaljevanje ukrepov optimizacije stroškov poslovanja ter sistemsko učinkovito upravljanje premoženja.
- Nadaljevanje postopka ustreznega refinanciranja kreditov.

S sodobnimi pristopi in odgovornostjo do okolja bomo, kot smo si tudi zadali v srednjeročnem strateškem načrtu, optimizirali pretočnost prometa ter zagotavljali varnost in udobnost na slovenskem avtocestnem omrežju.

I.9.2 Cestninjenje

Prihodki od cestninjenja predstavljajo 93,9 odstotka vseh prihodkov družbe, so v letu 2017 znašali 430,9 milijona evrov, kar je za 19 odstotkov več kot v letu 2016. Rast cestninskih prihodkov v letu 2017 je povezana z boljšo prodajo vinjet (dobrih pet odstotkov), rastjo tovarnega prometa (pet odstotkov) in spremembo cenika cestnine za tovorna vozila 1. 1. 2017.

Gre za prvo spremembo cenika po 1. 10. 2013, zato je nujna za zagotavljanje dolgoročne finančne vzdržnosti družbe DARS d. d. Cenik cestnine se je spremenil tako, da upošteva razmerje med povprečno ponderirano cestnino za 1. cestninski razred (R3) in 2. cestninski razred (R4) v višini 1 : 1,75. V razredu R3 se je izhodiščna cestnina znižala za 5 %, v razredu R4 pa zvišala za 18 %. Faktorji prilagoditve višine cestnine glede na emisijski razred EURO so se zvišali v skladu s trendom spreminjanja strukture voznega parka v prid čistejših vozil in s tem rasti števila cestninskih kilometrov v višjih emisijskih razredih EURO: vozila razreda EURO IV plačujejo 20 % nižjo cestnino, vozila razreda EURO V plačujejo 30 % nižjo cestnino in vozila emisijskega razreda EURO EEV in več 40 % nižjo cestnino od izhodiščne cestnine. Uvedel se je dodatni razred rabata za poplačnike.

Tovorna vozila so v letu 2017 plačevala cestnino na 28 cestninskih postajah, na katerih smo zabeležili 18.824.038 prehodov tovornih vozil. Leto je zaznamovalo drastično upadanje števila prehodov z ABC tablicami, saj so te zaradi dotrajanosti množično odpovedovale, novih pa ni možno dobaviti zaradi tehnične zastarelosti sistema. To je imelo za posledico predvsem zmanjšano pretočnost cestninskih postaj. V letu 2017 smo s cestninjenjem tovornih vozil ustvarili 250,5 milijona evrov prihodkov, kar pomeni, da so se prihodki povečali za 31 odstotkov v primerjavi z letom poprej.

Prihodki od prodanih vinjet so v letu 2017 znašali 180,4 milijona evrov in so se glede na preteklo leto povečali za šest odstotkov. V letu 2017 smo v primerjavi z letom 2016 prodali šest odstotkov več vinjet.

V letu 2017 so cestninski nadzorniki izdali 56.296 (od tega kar 54.992 plačilnih nalogov iz naslova nadzora nad plačevanjem cestnine), kar je odstotek manj kot v letu 2016. Izkušnje za delo v prihodnjem cestninskem sistemu za vozila nad 3,5 tone največje dovoljene mase smo si pridobivali z izvajanjem pooblastili, ki nam jih daje Zakon o pravilih cestnega prometa, in z nadzorom vinjet iz prometa.

Leto 2017 je področje cestninjenja zaznamovalo uvajanje elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku, v katerega je bila na različne načine vključena večina sodelavcev v področju. Da smo lahko omogočili vzporedno delovanje obstoječega sistema in že začeli z operativnim izvajanjem nekaterih aktivnosti v novem cestninskem sistemu, smo v družbi prvič zaposlili tudi agencijske delavce.

I.9.2.1 Elektronski cestninski sistem (DarsGo)

DARS d. d. je 13. julija 2015 objavil javni razpis o vzpostavitvi elektronskega sistema cestninjenja v prostem prometnem toku, dne 3. marca 2016 je izbral najugodnejšega ponudnika, konzorcij Telekom-Q_Free. Z izbranim ponudnikom je bila 6. septembra 2016 podpisana pogodba o vzpostavitvi in delovanju večsteznega elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku (ECS v PPT) na avtocestah in hitrih cestah za vozila z največjo dovoljeno maso nad 3500 kg, ki je začela veljati 27. septembra 2016. Po zagonu in prevzemu postane DARS d. d. lastnik sistema in ga tudi upravlja, konzorcij Telekom-Q_Free pa vzdržuje. Po osnovni pogodbi bi moral biti sistem vzpostavljen do 27. 9. 2017, v fazi vzpostavitve je bilo ugotovljeno, da je potrebno mrežo cestninskih uporabniških točk bistveno povečati, zato je bil rok podaljšan do 24. 11. 2017, datum začetka popolnega produkcijskega delovanja pa 1. 4. 2018.

Za sistem ECS v PPT se uporablja ime DarsGo, ki je nova registrirana blagovna znamka DARS d. d.

Poleg del, ki so predmet pogodbe s konzorcijem Telekom-QFree, je DARS d. d. začel izvajati tudi obsežne vzporedne projekte in aktivnosti, ki bodo zagotovili pogoje za vzpostavitev in delovanje prihodnjega sistema. Najpomembnejše so reorganizacija cestninskega poslovanja, prestrukturiranje kadrov, vzpostavitev lastnih in partnerskih cestninskih uporabniških točk – DarsGo servisi, marketing oglaševanje, prilagoditev prometne ureditve cestninskih postaj ter načrt izvajanja nadzora.

I.9.3 Vzdrževanje avtocest

Vzdrževanje avtocest

Vzdrževanje avtocest v področju vzdrževanja izvajamo sezonsko po dveh letnih planih:

- Letni plan vzdrževanja avtocest in hitrih cest velja vsako leto od 15. 3. do 15. 11. v posameznem letu. V njem so vključene letne vzdrževalne aktivnosti in načrtovane ure po posameznih opravilih ter operativni načrti izvajanja pomembnejših del (obnove talnih označb, pranje predorov ...).
- Izvedbeni program zimske službe velja vsako leto od 15. 11. do 15. 3. v naslednjem letu. V njem opredelimo in definiramo vodenje prometa, operativne načrte izvajanja zimske službe po posameznih ACB, določimo mesta za izločanje TTV v primeru zahtevnejših zimskih razmer in obilnejšega sneženja ipd.

Navedena krovna dokumenta sta osnova za izvajanje vzdrževanja avtocest in hitrih cest, pri čemer vsa tista vzdrževalna dela, ki bi lahko povzročila daljše zastoje, skrbno načrtujemo v sodelovanju z ostalimi področji in službami DARS d. d., redna vzdrževalna dela pa prilagajamo prometnim tokovom in prometnim konicam tako, da so posledice naših del na pretočnost prometa na AC/HC minimalne, ob nepričakovanih zgostitvah prometa preko pričakovanih mer pa takšna dela po potrebi tudi začasno prekinemo.

Z uveljavitvijo Pravilnika o zaporah, Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opreми na cestah in Pravilnika o rednem vzdrževanju javnih cest, ki nam omogočajo, da določena redna vzdrževalna dela izvajamo tudi v nočnem času, smo posledično zmanjšali zastoje, predvsem na najbolj obremenjenih odsekih avtocest.

Zaradi zagotavljanja optimalnejšega preventivnega posipa cest smo v dveh ACB vzpostavili avtomatske mešalne naprave za pripravo raztopine NaCl (solnice).

Na treh izpostavah ACB smo vzpostavili mobilne črpalke za točenje goriva, tako da so sedaj vse ACB in vse njihove izpostave opremljene z lastnimi črpalkami za samooskrbo z gorivom.

Količinski obseg realizacije vzdrževalnih del v letu 2017 je bil, glede na vrsto del za voziščne konstrukcije in objekte, naslednji:

- krpanje in sanacija 69.435 kvadratnih metrov vozišč po 2 pogodbah v 82 delovnih dneh in v skupnem znesku 1.376.409 EUR,
- investicijska vzdrževalna dela (preplastitve vozišč) 165.018 kvadratnih metrov po 4 pogodbah v 138 delovnih dneh in v skupnem znesku 3.421.163 EUR,
- zalivanje reg in razpok 130.000 metrov in dodatno še 20.617 metrov (izvedla ekipa iz ACB Slovenske Konjice), skupaj torej 150.617 metrov,
- redno in intervencijsko vzdrževanje objektov (dilatacije premostitvenih objektov, sistemi za odvodnjavanje, sanacije betonskih površin objektov idr.) v skupnem znesku 352.495 EUR.

Elektrostrojno vzdrževanje

Na področju elektrostrojnega vzdrževanja so se v letu 2017 izvajala naslednja dela:

- postavljeno je in vključeno v sistem SNVP je bilo 8 polnografičnih signalnih tabel SZ,
- popravila poškodovane elektroopreme zaradi nesreč v predorih (Markovec, Kastelec),
- sanacija dotrajanega dela požarnega javljanja v predorih Kastelec in Dekani,
- menjava razsvetljave na priključkih AC in HC LED-luči zaradi prihrankov porabe električne energije,
- pričetek izvajanja meritev električnih in strelovodnih inštalacij v lastni režiji (meritve ozemljitev, strelovodnih napeljav, meritve električnih inštalacij v Ex prostorih (eksplozijska območja)) za vse lokacije objektov v lasti DARS d. d.,
- vzdrževanje cestno-vremenskih postaj,
- vzdrževanje števecv prometa,
- sodelovanje in izvajanje internega nadzora pri izvajanju obnove ESO-opreme v predorih, trasi in objektih na omrežju AC/HC.

Obnova signalizacije v predorih

Za zagotavljanje nemotenega delovanja elektrostrojne opreme in sistemov so bili v določenih predorih zamenjani oziroma sanirani sistemi brezprekinitvenega napajanja (UPS). Štirje elektrovzdrževalci so na podlagi strokovnega

izobraževanja in usposabljanja pridobili certifikate za samostojno vzdrževanje predorskih merilcev CO in vidljivosti znamke Sick.

I.9.4 Upravljanje in zagotavljanje prometne varnosti

Področje upravljanja, ki je bilo vzpostavljeno z novo organizacijo v letu 2013, združuje upravljanje vseh vrst premoženja družbe DARS d. d. (cestna infrastruktura, naprave, počivališča ter nepremičnine) s ciljem učinkovitejšega upravljanja premoženja družbe ter vodenja prometa in prometne varnosti.

Cestna infrastruktura

S pomočjo ekspertnega sistema za gospodarjenje z vozišči PMS – DARS (Pavement Management System) smo pripravili Načrt ukrepov kot osnovo za določanje potrebnih obnov infrastrukture v naslednjem triletnem obdobju. V ekspertnem sistemu smo posodobili vhodne podatke ter ga premaknili na izhodiščno leto 2017.

V letu 2017 smo na podlagi novembra 2016 sklenjene pogodbe z DRI za strokovne storitve pri gospodarjenju s cestno infrastrukturo, z napravami in pri prometni varnosti uvedli redno koordinacijo za tekoče spremljanje realizacije strokovnih nalog. Na podlagi pogodbe je DRI pripravila strokovne podlage za osnutek Plana ukrepov na AC infrastrukturi za obdobje 2018–2020. Osnutek tega plana smo kasneje še aktivno usklajevali z oddelkom za obnove do usklajenega in od uprave potrjenega Plana ukrepov na AC infrastrukturi za obdobje 2018–2020.

DRI na podlagi sklenjene pogodbe opravlja tudi druge strokovne storitve za področje gospodarjenja s premoženjem DARS. Vodi pa tudi projekt vzpostavitve ekspertnega sistema gospodarjenja s premostitvenimi objekti na AC in HC, ki bo predvidoma zaključen v letu 2019.

Na podlagi pogodbe za osemletni geotehnični monitoring na celotnem avtocestnem križu (razen območja Rebrnic, kjer se monitoring že izvaja), ki je bila sklenjena v letu 2015, so se v letu 2017 izvajale vse potrebne meritve na geotehničnih objektih ter spremljanja stanja zahtevnejših objektov. Nekaj je bilo tudi intervencijskih pregledov in predlogov ureditve stanja.

Zaključena je vzpostavitev baze podatkov geotehničnih pregledov in meritev (GEOTAC) ter vneseni vsi razpoložljivi podatki iz pregledov in meritev v preteklosti. Dostopnost baze v BCP aplikaciji je preizkušena s strani strokovnjakov DRI. Pripravljeni so protokoli skrbništva in uporabe baze podatkov.

Ukrepi za zmanjševanje porabe električne energije

Na priključkih štajerske in gorenjske avtoceste (ter nekaj priključkih dolenjske in primorske avtoceste) smo zamenjali cestna svetila z varčnimi LED-svetili. Menjava se je izvedla na podlagi izpolnjevanja Uredbe o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja. Z izvedbo še nekaterih drugih ukrepov za zmanjšanje porabe električne energije smo v letu 2017 v primerjavi z letom 2016 zmanjšali porabo električne energije za 2,6 %. V letu 2018 bomo pripravili dokumentacijo za zamenjavo preostale razsvetljave – energetske potratne –, izvedli zmanjšanje priključne moči na merilnih mestih, ki so bila vključena pri menjavi razsvetljave, ter uredili dokumentacijo ter menjavo razsvetljave v pokritem vkopu Strmec.

Počivališča

Pomembnejše aktivnosti na področju upravljanja počivališč/površin za spremljajoče dejavnosti v letu 2017 so bile:

- zgrajeno je bilo počivališče Podlehnik – vzhod konec oktobra 2017, po zaključenih tehničnih pregledih in pridobljenem uporabnem dovoljenju je sledil pričetek obratovanja ob koncu novembra 2017,
- na počivališču Dobrenje – vzhod je bil prenovljen obstoječ objekt v restavracijo Kentucky Fried Chicken (KFC), odprtje je sledilo ob koncu leta 2017,
- v sklopu gospodarjenja z malimi počivališči sta se na začetku septembra pričeli priprava strokovnih podlag za preureditev, posodobitev in poenotenje vseh sanitarnih objektov, ter izgradnja komunalnih objektov v okviru veljavne okoljske Uredbe za odvajanje in čiščenje odpadnih vod. Preureditev zajema 11 lokacij malih počivališč.

Gospodarjenje z nepremičninami

V letu 2017 smo nadaljevali dela na področju postopkov obravnave prispelih vlog oziroma povpraševanj za odprodajo presežnih nepremičnin v upravljanju oziroma lasti DARS d. d., na področju obveščanja zainteresiranih

strank, ugotavljanja presežnih zemljišč in drugih nepremičnin ter definiranja možnih načinov razpolaganja z nepremičninami, ki ležijo zunaj trase AC.

Za prodajo nepremičnin v lasti DARS d. d. sta bila v letu 2017 objavljena dva razpisa javnega zbiranja ponudb. V sodelovanju s področjem vzdrževanja se je nadaljevalo vodenje aktivnosti za sklenitev sporazumov z zainteresiranimi strankami, in sicer o uporabi in vzdrževanju zemljišč zunaj trase AC, katerih status še ne omogoča uvrstitve v postopek prodaje. Sodelovalo se je tudi v postopkih obravnave inšpekcijskih odločb glede vzdrževanja zemljišč zunaj trase AC.

Služnosti

V letu 2017 je bilo rešenih 47 popolnih vlog za dodelitev služnosti (v teh primerih so bile tudi že sklenjene služnostne pogodbe). To je petnajst manj kot v predhodnem letu. Bil pa je opazen občuten porast števila vlog v drugem delu leta, in sicer je bilo od sredine avgusta do konca leta vloženih 35 novih vlog.

Odplačne služnosti so bile v letu 2017 dodeljene predvsem za manjše posege – za ureditev cestnih, komunalnih, energetskih in TK-priključkov, dve služnosti pa sta bili dodeljeni za večja posega s skupnim nadomestilom v višini 74.286 EUR. Skupna vrednost nadomestil za dodeljene služnosti v letu 2017 je znašala 122.123 EUR. Osemnajst vlog se je nanašalo na dodelitev brezplačnih služnosti, določenih z zakonom: deset vlog na podlagi 474. člena Energetskega zakona (z ocenjenim izpadom služnostnega nadomestila v višini 49.188 EUR) ter osem vlog na podlagi 23. člena Zakona o ukrepih za uravnoteženje javnih financ občin (z ocenjenim izpadom služnostnega nadomestila v višini 22.987 EUR).

Za stroške postopkov dodelitve služnosti s pripravo služnostne pogodbe ter za povrnitev stroškov notarske overovitve teh pogodb (točka XIII/10 Cenika storitev DARS d. d.) je bilo obračunano 9.028 EUR.

Trženje telekomunikacij

V letu 2017 je bilo v sklopu trženja telekomunikacij podpisanih šest pogodb in šest aneksov, implementirane pa so bile naslednje storitve:

- trženje širokopasovnega Wi-Fi dostopa ciljni skupini voznikom tovornih vozil na počivališčih na enajstih lokacijah. Prodajo Wi-Fi kuponov na svojih bencinskih servisih opravljata družbi Petrol in OMV,
- zagotovil se je dostop do interneta končnim poslovnim uporabnikom na dvaintridesetih lokacijah vzdolž avtoceste,
- v sklopu trženja storitev operaterjem, ki zajemajo zakup optičnih vlaken, je bilo realiziranih šest novih relacij.

Dodatni prihodki pa so bili iz naslova ustanovitve služnosti za potrebe postavitve in obratovanja baznih postaj javne mobilne telefonije in kolokacij.

Prometna varnost

V letu 2017 je bil na območju trojanskih predorov po prejetju vseh potrebnih dokumentov aktiviran testni sistem sekcijskega merjenja hitrosti. Rezultat je bil, da so praktično vsi vozniki upoštevali postavljeno signalizacijo za omejitev hitrosti. Delež voznikov, ki so kršili postavljeno prometno signalizacijo pred medijsko promocijo in uvedbo sistema je s 30 % padel na vsega 1 %, pri čemer je v večini primerov šlo za minimalne prekoračitve. Sistem je bil aktiven med januarjem in novembrom, ko je bila oprema vrnjena lastniku. Analiza varnosti je pokazala, da se je bistveno zmanjšalo število prometnih nesreč in poškodovanih. Zato je bil sredi leta pričet postopek priprave dokumentacije za izvedbo trajnih sistemov sekcijskega merjenja hitrosti na sedmih avtocestnih odsekih.

Pripravili smo oglase, plakate, brošure ter filme za novo preventivno akcijo VARNOSTNA RAZDALJA, ki se bo začela v letu 2018.

Nadaljujemo s projekti osveščanja prometne varnosti vseh starostnih skupin uporabnikov AC/HC.

V letu 2017 smo v sklopu presoj varnosti cest zaključili preglede, začete leta 2016, in pripravili ter izvedli nujne ukrepe izboljšanja varnosti teh odsekov.

Po posebnih pogodbah (obnove niso upoštevane) smo zamenjali obstoječe neatestirane ograje z novimi v naslednjih količinah:

- jeklene varnostne ograje nivoja zadrževanja H1 in H2 15 km;

- na območju avtocestne baze Novo mesto so bile vse vkopane zaključnice, postavljene v smeri vožnje, zamenjane z deformabilnimi, testiranimi skladno z veljavnim standardom;
- na območju avtocestnih baz Novo mesto in Ljubljana je bilo postavljenih 25 kosov blažilnikov trkov;
- izvedeno je bilo javno naročilo in podpisana pogodba za 23 blažilnikov trkov na območju avtocestnih baz Postojna in Kozina, pri čemer bodo dela izvedena v letu 2018;
- betonske varnostne ograje nivoja zadrževanja H4b na treh viaduktih oz. mostovih: Lijak, Ljubljanica (obe na A1) in Drava (H2).

V konkretne projekte prometne varnosti smo v letu 2017 investirali približno 3 milijone evrov (ograje, naletni mehovi, pregledi cest, študije ...). V fazi javnih naročil ali izvedbi je izdelava projektne dokumentacije za ukrepe, ki se bodo izvajali do leta 2020.

Ob investicijah, preventivnih akcijah in rednih varnostnih projektih so se vzporedno izvajale izdelave raznih študij, analiz in raziskav s področja prometne varnosti.

I.9.5 Investicije

DARS d. d. je v letu 2017 skladno s poslovnim načrtom organiziral in vodil projekte gradnje in obnove avtocestnih odsekov.

Na področju prostorskega načrtovanja in umeščanja avtocest ter hitrih cest v prostor so se v letu 2017 izvajale aktivnosti prostorskega umeščanja na 14 projektih. V letu 2017 je bila sprejeta Uredba o državnem prostorskem načrtu za državno cesto od priključka Šentrupert na avtocesti A1 Šentilj–Koper do priključka Velenje jug (Uradni list RS, št. 3/17). Med pomembnejše projekte v letu 2017 sodijo tudi hitra cesta Koper–Dragonja (priprava stališč do pripomb iz javne razgrnitve) in izdelava strokovnih podlag za pobudo in pobude za razširitev ljubljanskega avtocestnega obroča in vpadnih avtocest.

Izvajale so se tudi številne druge naloge, vezane na prostorsko načrtovanje in umeščanje v prostor, npr. priprava smernic in mnenj v primerih, ko ima Ministrstvo za infrastrukturo položaj nosilca urejanja prostora, sodelovanje pri pripravi in sprejemanju predpisov s področja prostorskega načrtovanja in umeščanja v prostor ter z njimi povezanih predpisov ter druge naloge, ki jih je podalo Ministrstvo za infrastrukturo, npr. študija etapnosti in faznosti ter proučitve možnih optimizacij načrtovanih ukrepov vzpostavitve štiripasovne cestne povezave za navezovalno cesto Jeprca–Stanežiče–Brod, študija preveritev možnosti izvedbe rekonstrukcije obstoječe cestne povezave Postojna–Jelšane ter študija posodobitve cestnih povezav na odsekih Slovenj Gradec–Dravograd in Otiški vrh–Holmec.

V postopkih umeščanja avtocest in hitrih cest v prostor smo znotraj svojih pristojnosti sodelovali z javnostjo in uporabniki ter tako prispevali k uveljavitvi rešitev, ki so družbeno sprejemljive.

V oddelku za prostorsko načrtovanje so se poleg nalog prostorskega načrtovanja in umeščanja v prostor, ki se izvajajo v imenu in za račun RS, izvajale tudi številne naloge, ki se izvajajo v imenu in za račun DARS, npr. priprava smernic in mnenj ter projektnih pogojev in soglasij za primere, ko ima DARS položaj nosilca urejanja prostora oz. soglasodajalca, zaključevanje študije širših ekonomskih učinkov investicije za 3. razvojno os na odseku Šentrupert–Velenje–Slovenj Gradec, zaključevanje študije upravičenosti nove cestne povezave na koridorju severnega dela 3. razvojne osi na odseku AC A1–Velenje–Slovenj Gradec (obravnavajo možnih scenarijev), zaključevanje študije širših ekonomskih učinkov investicije za 3. razvojno os na odseku Šentrupert–Velenje–Slovenj Gradec ipd.

Na področju projektne dokumentacije so v letu 2017 po posameznih investicijah potekale naslednje glavne aktivnosti:

- Projektna dokumentacija PGD/PZI za ureditev končnega stanja cestninskih postaj po vzpostavitvi sistema DarsGo (ECS v PPT) (rušitev nadstrešnic in preureditev platoja za prihodnjo uporabo upravljavca), ki se bodo preurejale v letu 2018, je bila izdelana, recenzirana in zaključena. V recenzijo je bila predana tudi projektna dokumentacija PGD/PZI za ureditev končnega stanja za skupino cestninskih postaj, ki se preurejajo v letu 2019. Za vse lokacije cestninskih postaj je bilo izvedeno preverjanje varnosti v prometu. Začet je bil predhodni postopek po Uredbi o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Izdelana je bila predinvesticijska zasnova in konec leta potrjena s strani Ministrstva za infrastrukturo.

- Za odsek HC Jagodje–Lucija je bila izdelana projektna dokumentacija PGD, pridobivala so se soglasja. Izvedeno je bilo preverjanje varnosti v prometu. Dokončana je bila revizija zahtevnejših sklopov projektne dokumentacije PGD. Pridobitev gradbenega dovoljenja je vezana na pridobitev okoljevarstvenega soglasja in pridobitev manjkajočih soglasij na PGD, predvsem pomembno je soglasje Občine Piran. Projektna dokumentacija PZI je večinoma izdelana in predana.
- Za odsek Markovci–Gorišnica se je začel predhodni postopek po Uredbi o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Izveden je bil postopek JN za izdelavo novelacije projektne dokumentacije PGD/PZI zaradi spremenjene zakonodaje. Konec leta je bil izvajalec uveden v delo.
- Za odsek Gorišnica–Ormož je bil izveden postopek JN za izdelavo projektne dokumentacije PGD/PZI za most čez kanal HE Formin in nadvoz Ormož ter za izdelavo PZI za nadvoza Formin in Gorišnica. Prvi razpis ni bil uspešen, izvajalec je bil izbran na ponovljenem razpisu. Pogodba bo podpisna v letu 2018.
- Za odsek Koseze–Kozarje (razširitev v 6-pasovnico) se je izdelovala projektna dokumentacija PGD. Izdelani in recenzirani so bili idejni projekti objektov. Izdelani so bili študija obremenitve s hrupom, predlog protihrupnih ukrepov ter presoja vplivov na okolje. Potekala so usklajevanja z Mestno občino Ljubljana. V sklopu projektiranja so bile usklajene rešitve za varovano parkirišče Brdo z rešitvami za razširitev AC Koseze–Kozarje.
- Za priključek Dragomer se je izdelovala projektna dokumentacija PGD, pridobljena je bila večina soglasij. Izdelovala se je projektna dokumentacija PZI. V sklopu izdelave investicijskega programa so bile začete aktivnosti za sklenitev sofinancerskega sporazuma z občinama in Direkcijo RS za infrastrukturo. Naročena je bila novelacija poročila o vplivih na okolje za pridobitev podaljšanja OVS. Izveden je bil prenos lege gradbenih parcel na teren. Izdelan je bil Elaborat parcelacije in predan na pristojno geodetsko upravo. Pričeli so se postopki cenitve potrebnih zemljišč za gradnjo.
- Projektna dokumentacija za gradnjo druge cevi predora Karavanke se je izdelovala s sofinanciranjem EU iz sredstev inštrumenta za povezovanje Evrope za obdobje 2017–2020 (CEF) in bila zaključena v predvidenih rokih. V začetku leta so bile izvedene zadnje recenzije elaboratov geološko-geotehničnih in hidrogeoloških raziskav ter predani elaborati. V prvi polovici leta je bilo izvedeno kompletiranje projektne dokumentacije PGD po izvedenih recenzijah ter pridobljena so bila soglasja. Projektna dokumentacija PZI je bila izdelana, recenzirana in kompletirana. Izvedena sta bila revizija projektne dokumentacije PGD/PZI in preverjanje varnosti v prometu. V obstoječi cevi so bile izvedene raziskave, ki bodo podlaga za dokončanje projekta sanacije obstoječe cevi. Izdelan je bil investicijski program, ki je bil potrjen s strani Ministrstva za infrastrukturo. S strani Ministrstva za okolje in prostor je bilo izdano delno gradbeno dovoljenje za gradnjo druge cevi predora Karavanke in dograditev pripadajočega AC odseka z vsemi ureditvami. Pridobljeno delno gradbeno dovoljenje za gradnjo je poleg izdelane PGD projektne dokumentacije tudi posledica predhodnega intenzivnega poteka vseh potrebnih postopkov pri pridobivanju potrebnih zemljišč za gradnjo, katerih zaključek so predstavljali podpisi pogodb z lastniki zemljišč. Na osnovi pridobljene projektne dokumentacije ter delnega gradbenega dovoljenja so potekali postopki za pripravo razpisne dokumentacije za izbor izvajalca del. Razpis je bil objavljen 13. 12. 2017.
- Za oba odseka 3. razvojne osi sever (Šentrupert–Velenje–Slovenj Gradec) je bila v prvi polovici leta podpisana pogodba za izvajanje strokovnosvetovalnih storitev za fazo izdelave projektne dokumentacije PGD/PZI, pridobitev nepremičnin in pridobitev vseh dovoljenj za gradnjo. Izdelane so bile projektne naloge za izvedbo JN za izdelavo projektne dokumentacije PGD/PZI, geološko-geotehnične in hidrogeološke raziskave in pridobivanja nepremičnin na navedenem 31,5 km dolgem odseku. Razpis je bil objavljen konec leta.
- Za prvi dve etapi 3. razvojne osi jug (priključek Novo mesto vzhod–priključek Osreddek) so bile izpeljane aktivnosti za izvedbo javnega natečaja za pridobitev ustrezne arhitekturne in krajinsko urbanistične rešitve in projektne dokumentacije IdP/PGD/PZI za most na novi štiripasovni cesti in vzporedni most za pešce in kolesarje čez reko Krko ter obvodnega prostora. Natečaj ni bil zaključen v letu 2017. V drugi polovici leta se je intenzivno izdelovala projektna dokumentacija PGD. Hkrati se izdeluje tudi poročilo o vplivih na okolje. Izvedene so bile recenzije idejnih projektov premostitvenih objektov. Večina geološko-geomehanskih raziskav na terenu je bila izvedena. Izveden je bil postopek JN za izdelavo predinvesticijske zasnove za 3. razvojno os jug od AC do priključka Maline, vključno s prometnimi, gradbeno-tehničnimi in ekonomskimi strokovnimi podlagami, ki pa zaradi neustreznih ponudb ni bil zaključen. Na odseku HC 3. razvojne osi jug je bila leta 2016 podpisana pogodba z inženirjem za izvajanje strokovnosvetovalnih storitev za državno cesto 3. razvojna os jug, od AC A2 Ljubljana–Obrežje pri Novem mestu vzhod do priključka Maline za pridobitev vseh dovoljenj za gradnjo. Potekale so aktivnosti za pridobitev nepremičnin za gradnjo. Prioritetno se rešujejo odkupi stavb, predvidenih za rušenje. Aktivnosti pri odkupih ostalih nepremičnin se bodo pričele

na podlagi pravnomočnih odločb o parcelaciji oz. prenosu lege parcele na teren. Terenska dela so zaključena, izdelani so elaborati in predani v upravni postopek na GURS. Po zaključenem postopku parcelacije se je pričel odkup nepremičnin, potrebnih za gradnjo nove cestne infrastrukture. Za predhodne arheološke raziskave so bili pridobljeni projektni pogoji ZVKDS. Pripravlja se razpisna dokumentacija za javno naročilo za izvedbo arheoloških raziskav, ki jih je potrebno izvesti pred pridobitvijo gradbenega dovoljenja.

- Za izvedbo investicijskih posegov na Šmarski cesti v Kopru sta bila sklenjena dogovor o aktivnostih in sporazum o sofinanciranju med Ministrstvom za infrastrukturo, Direkcijo RS za infrastrukturo, DARS in Mestno občino Koper. Aktivnosti se že izvajajo.
- Za dodatno protiveterno zaščito na HC Razdrto–Vipava–Ajdoščina je bila izdelana predinvesticijska zasnova, ki je bila potrjena na Ministrstvu za infrastrukturo. Izdelan je bil investicijski program, ki je potrjen na DARS d. d.
- Za začasno izpostavo AC baze Kozina v Bertokih je bila zaključena projektna dokumentacija PGD/PZI, pridobljena so bila vsa soglasja k PGD in izdano je bilo gradbeno dovoljenje.
- Za razširitev Bertoške vpadnice je bil podpisan dogovor o razširitvi Bertoške vpadnice v štiripasovnico med Ministrstvom za infrastrukturo, Direkcijo RS za infrastrukturo, DARS in Mestno občino Koper. Mestna občina Koper je izbrala izvajalca za izdelavo projektne dokumentacije PGD/PZI in ga uvedla v delo.

Na odseku AC Draženci–MMP Gruškovje so se nadaljevale aktivnosti iz preteklega leta. Izvajala so se gradbena dela na obeh etapah oz. sklopih. Na etapah 1 in 2a so potekala gradbena dela precej nad izvedbenim planom. Na AC trasi 1. etape so bila vsa dela končana, prometnica je bila predana v promet 21. 11. 2017. Pospešena izvedba je potekala tudi na AC trasi etape 2a. Do konca decembra 2017 je bilo izvedeno 77 % vseh gradbenih del na etapi 2a in skoraj 90 % vseh del v okviru predmetne investicije. Dela na etapi 2b so bila končana že junija 2016. Uspešno se črpajo sredstva kohezijskega sklada EU. Predvidena je predaja celotnega odseka v promet v letu 2018.

Na AC priključku Šmarje - Sap so gradbena dela sledila izvedbenemu planu. Do konca septembra 2017 so bila vsa dela končana, predaja AC priključka v promet je bila opravljena 12. 10. 2017.

Petletna pogodba z izvajalcem za izvedbo poizkopavalne obdelave arhivov najdišč za izvedena zaščitna arheološka izkopavanja na avtocestnih odsekih in posameznih lokacijah izkopavanj, kjer poizkopavalna obdelava še ni bila izvedena, ter obdelava lončenine, pridobljene ob raziskavah ETP in ITP, je bila sklenjena in veljavna 12. 8. 2016. V letu 2017 je izvajalec obdeloval naslednja najdišča:

- Podgorica, Zagorica, Celje – Mariborska cesta III, Celje – Mariborska cesta IV. etapa, Dragomelj, Čatež – Srednje polje, Zemono 1, Zemono 2, Podrečje pri Viru, Bela cerkev, Draga pri Beli cerkvi, Loka pri Beli cerkvi, Dolge njive pri Beli cerkvi, Pobrežje, Obrežje, Velike njive, Školarice, Loke 2, Medvedjek, Draga 3, Drnovo 1 in 2, Na vrhu, Križišče, Čatež – Sredno polje, Spodnje Škofije – Reber, Gradišče nad Hraščami, Bič, Požarnice, Šentpavel, Medlog, Požarnica, Stranje, Sv. Urh (Vihre), Grofove njive, Kamna Gorica, Sp. Škofije – Kortinca, Radvanje, Rebrnice – Gladežnica, Ribnica na Dolenjskem, Krtina, Trojane, Zadruga, Cediljeki, Malečnik, Bohova 2, Žutrekli, Gmajna – Gorica, Boško, Sveti Urh, Šušec, Vipava – Mlake, Pržanj, OC Maribor, Med cestami jug – Šikole, Lavše, pri Stražgojnici, Kortinca, Na Lokah–Cikava, Mokrice–Na špici, Jaušina, Med cestami – Šikole.

V letu 2017 je bilo obnovljenih 25,71 kilometra smernih vozišč odsekov in 0,83 kilometra priključkov. Skupaj je bilo v okviru obnov odsekov delno obnovljenih deset manjših premostitvenih objektov ter dva viadukta. Na odseku Unec–Postojna je bila izvedena prva rekonstrukcija, ki bo v prihodnje omogočala uporabo odstavnega pasu za vožnjo v času prometnih konic, ko bo za to pripravljen daljši odsek primorske avtoceste. V sklopu te investicije se je pričela tudi rekonstrukcija viaduktov Ravbarkomanda, ki se bo nadaljevala v letu 2018. V letu 2017 si bile izvedene sanacije zaščite pred padajočim kamenjem in plazovi na pobočju Mežaklje, sanacija plazu na brežini Pirešica ter več manjših sanacij brežin, nadaljevala se je zamenjava dotrajanih varovalnih ograj, na štirih priključkih so bile zgrajene niše za izvajanje cestninskega nadzora ter opravljena nekatera druga manjša dela. Vse leto se izvajajo aktivnosti za zaključevanje preteklih projektov ter aktivnosti na področju priprave projektne in druge potrebne dokumentacije za obnovitvena dela v prihodnjih letih.

Na področju gradnje protihrupnih ograj (PHO) je bila zaključena projektna dokumentacija ter izveden razpis za izvedbo aktivne protihrupne zaščite v skladu z Operativnim programom HRUP – Sklop A na 8 lokacijah. Izvajajo se tudi aktivnosti za izvedbo pasivne zaščite na teh območjih. Za odsek Dramlje–Celje in Celje–Arja vas sta bila

izvedena javni razpis za odpravo pomanjkljivosti, ugotovljenih pri prvotni gradnji, ter izvedeno testno polje. Gradnja se bo pričela v letu 2018.

Elektrostrojna dela in ITS

Za posodobitev opreme obstoječega avtocestnega omrežja, povečanje prometne varnosti in opremljanje avtocest v skladu z novimi predpisi (direktivami) in zakonodajo so v letu 2017 znotraj sprejetega Poslovnega načrta DARS d. d. potekala naslednja obnovitvena in naložbena dela.

Glede na to, da so bili predori do konca leta 2015 urejeni skladno z zahtevami Direktive 2004/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta o minimalnih varnostnih zahtevah za predore v vseevropskem cestnem omrežju, daljše od 500 m, se je v letu 2017 pripravil program dolgoročnega planiranja obnov v predorih na platformi dTIMS, ki bo podlaga za izvajanje vseh obnovitvenih del v predorih na AC in HC. V letu 2017 je bilo izvedenih nekaj manjših obnovitvenih del elektrostrojne opreme predorov (nadgradnja hidrantnega omrežja in zamenjava LED smernikov v predoru Šentvid, sanacije kontrolerjev linijskega požarnega sistema v predorih Kastelec in Dekani, sanacija linijskega javljanja požara v predoru Jasovnik) in pripravljena projektna dokumentacije za načrtovane obnove v letu 2018 (PZI ter izvlečka iz PZI za potrebe razpisa za nadgradnjo sistema za preprečevanje zamrzovanja požarne vode v hidrantnem sistemu v predorih Trojane in Jasovnik, idejni projekti za prezračevanje v predorih Golovec, Pletovarje in Golo Rebno, projekt PZI in izvleček projekta PZI za potrebe razpisa za izvedbo oz. posodobitev samodejnega zaznavanja izrednih dogodkov v predorih – ADP).

Na priključkih in počivališčih gorenjske in štajerske avtoceste so se cestna svetila zamenjala z varčnimi LED-svetili, izvedli sta se cestna razsvetljava priključkov Višnja Gora in Grosuplje in dogradnja razsvetljave na priključku Blagovica sever in jug.

V letu 2017 se je zaključila obnova sistema Klic v sili (KVS) na odsekih AC Arja vas–Slivnica, Šentilj–Pesnica, Brezovica–Unec, Senožeče–Divača in Gaberke–Fernetiči. Pričela se je tudi zamenjava radijskega sistema DARS, ki prehaja z analognih na digitalne radijske zveze (DMR).

V sklopu ITS sistemov so bile postavljene tri nove cestno-vremenske postaje in izvedla se je nadgradnja sistema MDSS za spremljanje plužnih vozil. Zamenjalo oz. namestilo se je 50 števcov prometa. Zaključil se je projekt ureditve prometne signalizacije z znaki spremenljive vsebine na AC Postojna–Senožeče ter postavil nov portal s spremenljivo prometno signalizacijo na viaduktu Ravbarkomanda. Izvajalo se je več projektov, ki pa se bodo zaključili v pričetku leta 2018 (centralizacija video sistema, SNVP Koper–Izola, SNVP Celje–Tepanje). Zaključenih je bilo še nekaj manjših obnov in naložb v elektrostrojno opremo in ITS.

V procesu oziroma zaključevanju so bile izdelava in/ali recenzija projektno-tehnične dokumentacije za nadaljnja načrtovana obnovitvena dela ter izdelava študij, analiz, strokovnih podlag in algoritmov za izvedbo prezračevanja predorov, strokovnih mnenj in dopolnitev navodil. Med ta dela sta spadala tudi pridobivanje preostale dokumentacije ter zagotavljanje ukrepov varstva pri delu.

I.9.6 Odplačilo dolga

Družba DARS je v obdobju visokih letnih obveznosti iz naslova odplačila dolga. V letih 2018–2023 zapade v plačilo za 1,13 milijarde EUR glavnice kreditov. V tem obdobju bodo letne obveznosti iz naslova odplačila dolga porabljale bistveni del denarnega toka iz poslovanja. Zato je del dolga potrebno refinancirati. Upravljanje dolga je opredeljeno kot ena glavnih aktivnosti družbe za doseganje cilja družbe DARS d. d., da samostojno odplačuje oziroma poravnava vse svoje finančne obveznosti, ki so 100-odstotno zavarovane s poroštvom RS. V letu 2017 je družba odplačala glavnico v višini 203,0 milijona evrov in obresti v višini 40,4 milijona evrov. Skupni dolg družbe je 31. decembra 2017 znašal 2.464 milijonov evrov.

V letu 2017 je DARS d. d. na podlagi sprejetega Krovnega zakona za prestrukturiranje dolga izvedel refinanciranje v obliki odplačila letnih anuitet glavnice kreditov. Oktobra je bila podpisana vsa potrebna dokumentacija za izdajo instrumenta *Namenschuldverschreibung* (NSV oz. imenska zadolžnica) v skupni višini 100 milijonov evrov.

Z opravljenim refinanciranjem dela obstoječega dolga se zadolženost družbe DARS d. d. ne povečuje, spreminjajo pa se cenovni pogoji in podaljšuje ročnost zadolžitve.

I.10 Avtoceste in hitre ceste v RS ter prometne obremenitve

Republika Slovenija je leta 1994 s posebno pogodbo na DARS d. d. prenesla upravljanje in vzdrževanje vseh zgrajenih avtocest in infrastrukturnih objektov ter naprav na njih. RS je tako na DARS d. d. prenesla 198,8 kilometra do takrat zgrajenih dvopasovnih in štiripasovnih avtocest in hitrih cest ter 67,5 kilometra priključkov.

Z izvajanjem NPJA se je omrežje v upravljanju in vzdrževanju DARS d. d. postopno povečevalo. Ob koncu leta 2017 je družba upravljala 617,6 kilometra avtocest, 139,8 kilometra priključkov nanje, 22,3 kilometra razcepov ter 36,4 kilometra drugih cest.

Tabela 5: Dolžina omrežja v upravljanju in vzdrževanju DARS d. d. na dan 31. decembra 2017

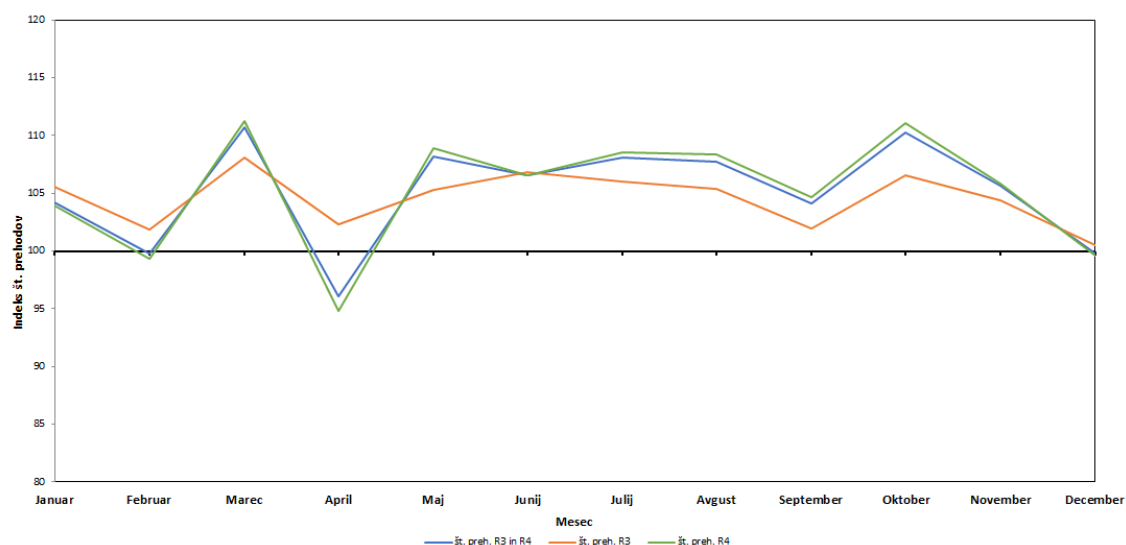
Stanje 31. 12. 2017 (v km)	Dolžina AC in HC (A)	Dolžina razcepov	Dolžina priključkov	Dolžina drugih cest	Zaprta sistem za vozila nad 3500 kg	Odpri sistem za vozila nad 3500 kg	Cestninske ceste za vozila nad 3500 kg	Necestninske ceste za vozila nad 3500 kg
Šentilj – Dragučova – Maribor – Slivnica – Celje – A1 Trojane – Ljubljana (Zadobrova – Malence – Kozarje) – Postojna – Razdrto – Divača – Črni Kal – Srmin	245,266	11,782	58,265	12,436	98,442	146,824	245,266	0,000
Predor Karavanke – Lesce – Podtabor – Kranj – Ljubljana (Kozarje) – po A1 – Malence – Ivančna Gorica – Bič – Pluska – Trebnje – Hrastje – Novo mesto – Kronovo – Drnovo – Obrežje	175,472	4,929	38,344	12,308	9,514	140,241	149,755	25,717
A3 Divača (Gabrk) – Sežana vzhod – Fernetiči	12,246	0,000	3,779	4,076	12,246	0,000	12,246	0,000
A4 Slivnica – Draženci – [Gruškovje*] – R Hrvaška	28,918	4,450	6,098	1,981	0,000	27,997	27,997	0,921
A5 Maribor (Dragučova) – Lenart – Senarska – Vučja vas – Murska Sobota – Dolga vas – Lendava – Pince	79,574	1,099	13,005	2,856	0,000	79,574	79,574	0,000
H2 Pesnica – Maribor (Tezno)	7,200	0,000	3,590	0,000	0,000	0,000	0,000	7,200
H3 Ljubljana (Zadobrova – Tomačevo – Koseze)	10,222	0,000	6,849	0,000	0,000	6,330	6,330	3,892
H4 Razdrto (Nanos) – Vipava – Ajdovščina – Selo – Šempeter – Vrtojba	42,127	0,000	3,871	2,761	19,213	22,914	42,127	0,000
H5 Škofije – Koper (Škocjan) – [Dragonja*]	7,833	0,000	2,756	0,000	0,000	0,000	0,000	7,833
H6 Koper (Škocjan) – Izola – [Lucija*]	5,236	0,000	2,257	0,000	0,000	0,000	0,000	5,236
H7 AC A5 – Dolga vas	3,526	0,000	0,955	0,000	0,000	3,526	3,526	0,000
S k u p a j AC in HC	617,620	22,260	139,769	36,418	139,415	427,406	566,821	50,799

V Sloveniji od druge polovice leta 2008 velja vinjetni cestninski sistem za lahka osebna vozila ter odprti in zaprti cestninski sistem za težka vozila.

Težka tovorna vozila, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kilogramov, se ne cestninijo na delu ljubljanske obvoznice, mariborski obvoznici, obalnih cestah ter severnem delu gorenjskega kraka, ki se ne cestnini zaradi opustitve gradnje cestninske postaje.

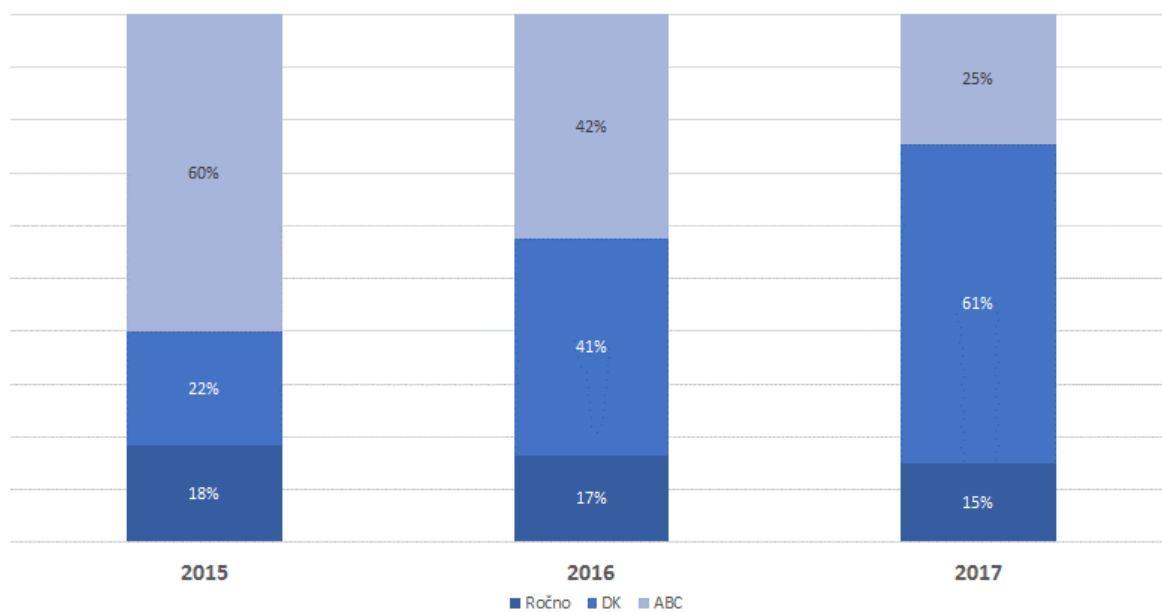
Skupno število prehodov vozil iz razredov R3 in R4 se je v letu 2016 povečalo za 5,15 odstotka. Od tega največ na primorskem (za 7,57 odstotka) in gorenjskem kraku (za 5,84 odstotka). Na dolinskem kraku se je povečalo za 5,00 in na štajerskem za 4,02 odstotka.

Slika 10: Indeks števila prehodov vozil razredov R3 in R4 na vseh cestninskih postajah v obdobju 2016/2017

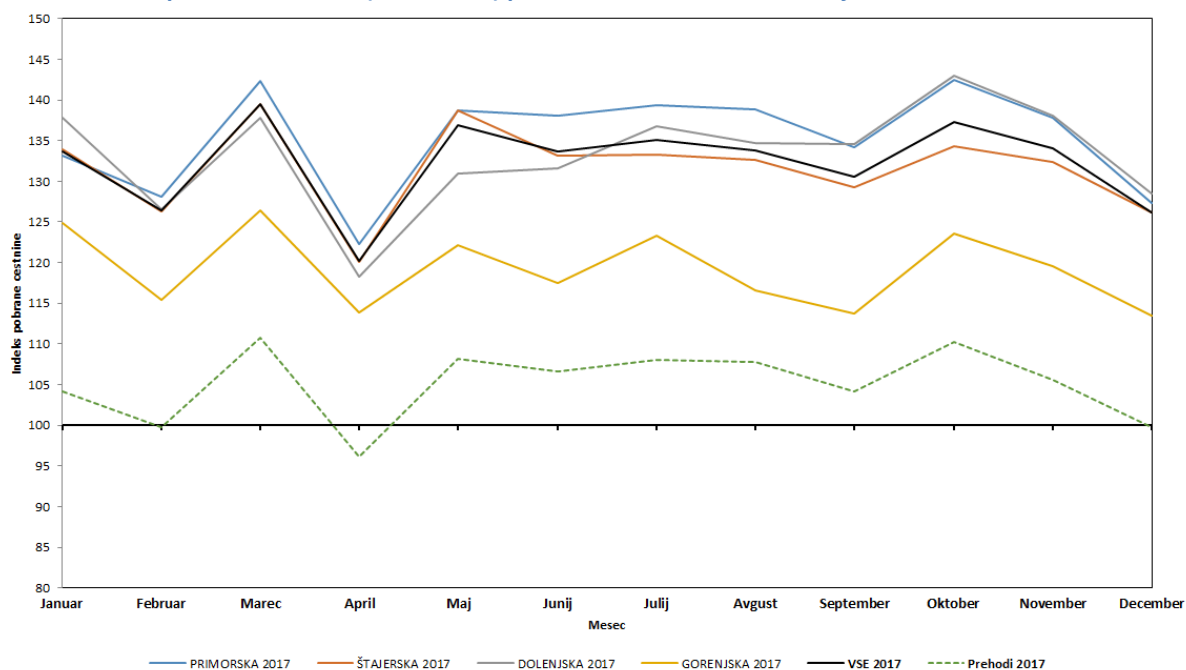
Ugotavljamo, da se je tudi v letu 2017 nadaljevalo zmanjševanje uporabe elektronskih medijev ABC za plačilo cestnine v primerjavi z ročnim plačilom cestnine. Delež tistih, ki so še uporabljali ABC sistem plačevanja, se je tako v letu 2017 zmanjšal še za 39,3 odstotka in tako znašal le še 24,5 odstotka. V letu 2016 je ta znašal še 42,5 odstotka, v letu 2015 60,0 odstotka in v letu 2014 63,9 odstotka. Vzrok slednjega je v vse manj delujočih tablicah ABC sistema. Posledično pa se je ob tem v letu 2017 nadaljevalo povečanje uporabe DARS kartic (DK) v primerjavi z letom 2016 za kar 55,4 odstotka. V letu 2017 je tako predstavljalo plačilo z DK že skoraj 61-odstotni delež, medtem ko je ta delež v primerjavi z letom 2016 znašal le 41 odstotkov in v letu 2015 samo 22 odstotkov.

Slika 11: Delež prehodov, plačanih z ročnim plačilom cestnine, DK in ABC, med letoma 2015, 2016 in 2017

V letu 2017 se je pobrana cestnina za prehode vozil R3 in R4 povečala za 32,3 odstotka, kar je odraz spremenjenega cenika cestnine z dne 1. 1. 2017. S tem se je delež pobrane cestnine povečal za 35,29 odstotka na primorskem, 33,13 odstotka na dolenskem, 31,67 odstotka na štajerskem in 19,21 odstotka na gorenjskem AC-kraku.

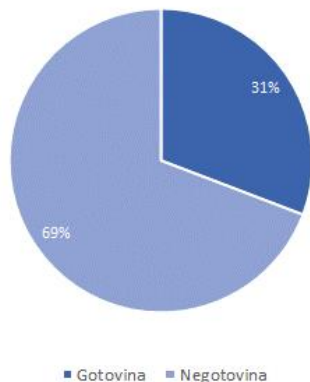
Slika 12: Indeks pobrane cestnine (za R3 in R4) po avtocestnih krakih v obdobju 2016/2017

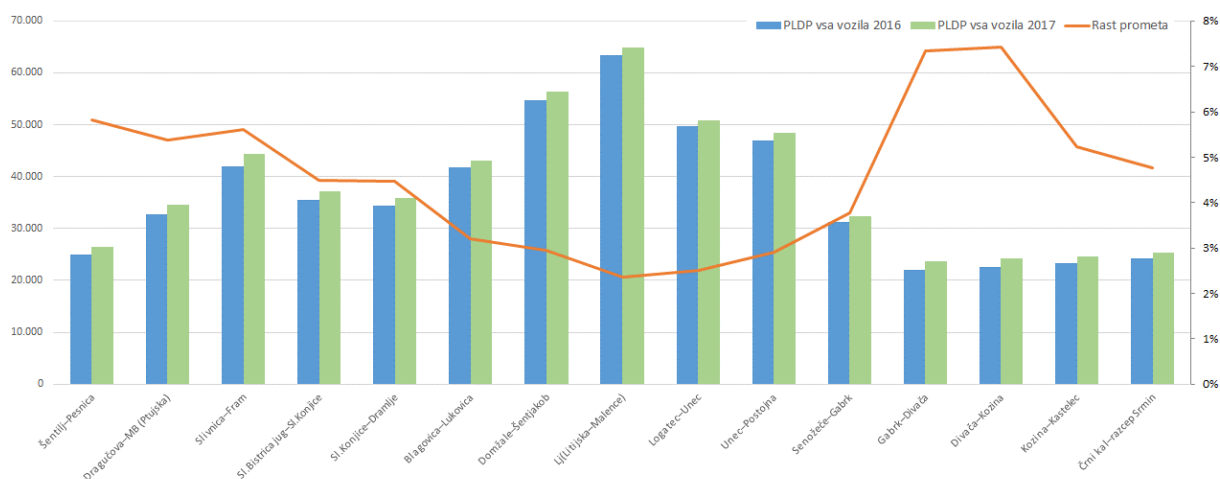
V letu 2016 se je ponovno tudi nadaljevalo zmanjšanje deleža gotovinskih plačil (domača in tuja valuta) na 31 odstotkov (33 odstotkov v letu 2016) na račun povečevanja deleža negotovinskih plačil (plačila z debetnimi, kreditnimi ali bencinskimi plačilnimi karticami) na 69 odstotkov (66 odstotkov v letu 2016) na drugi strani.

Slednje se odraža kot splošni trend v povečevanju negotovinskih deležev plačil v sistemih plačilnega prometa in tudi posledično zaradi nadaljnjega zmanjševanja plačil z gotovino.

Slika 13: Delež gotovinskih in negotovinskih plačil v letu 2017

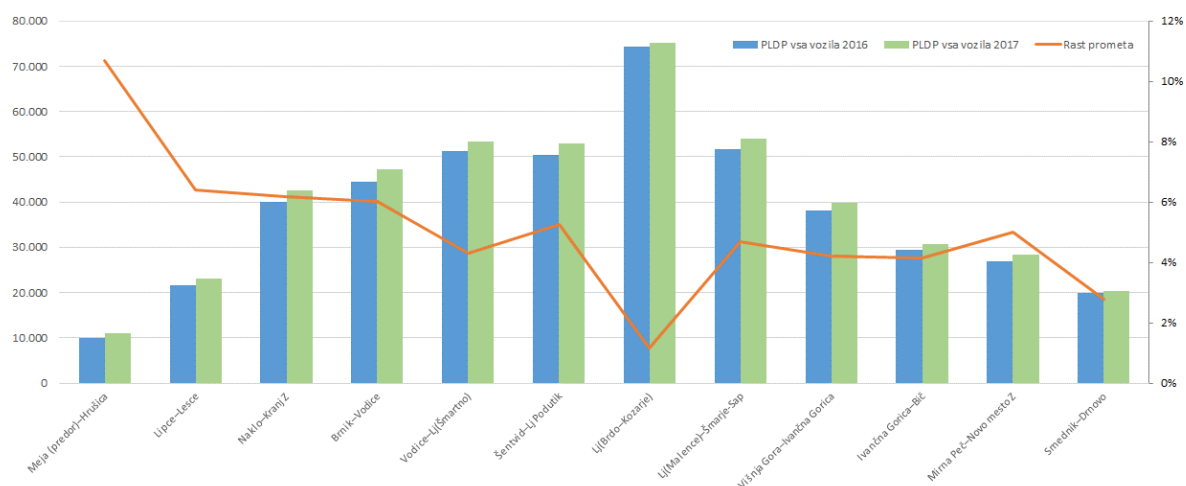

Slika 14: Primerjava PLDP v letih 2016 in 2017 na izbranih odsekih avtoceste A1

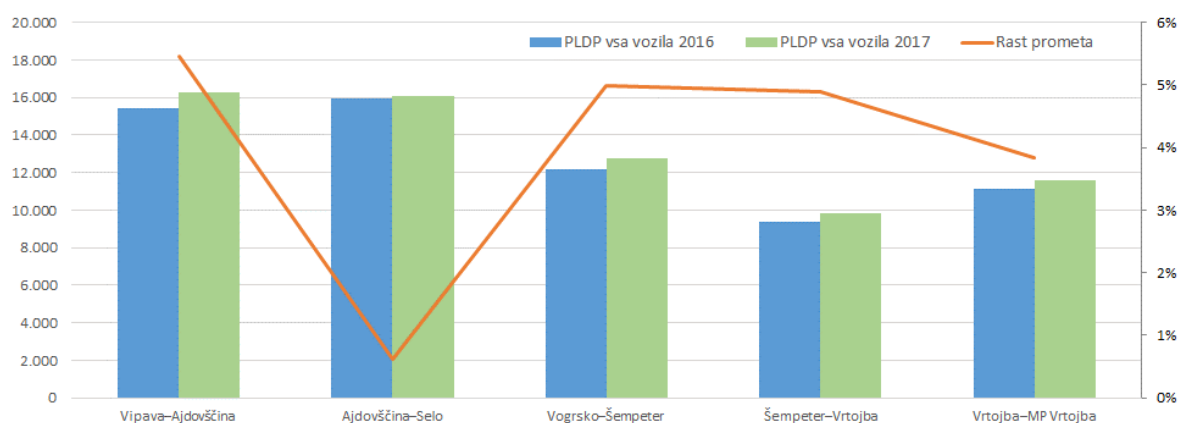
Promet na A1 se je na vseh odsekih povečal. Na prikazanih odsekih se je PLDP povečal za 1100 (odsek Senožec–Gabrk) do 2400 vozil na dan (na odseku Slivnica–Fram, ki pa je tudi najbolj obremenjen odsek avtoceste A1). PLDP se je zelo povečal tudi na ljubljanski južni obvoznici, kjer je v zadnjih dveh letih zrastel za skoraj 8000 vozil in v 2017 skoraj dosegel 70.000. Tudi na splošno se je, gledano po številu vozil, najbolj povečal promet na ljubljanskem obroču.

Slika 15: Primerjava PLDP v letih 2016 in 2017 na izbranih odsekih avtoceste A2

Promet na A2 se je na vseh odsekih povečal. Na prikazanih odsekih se je PLDP povečal za 550 (odsek Smednik–Drnovo) do 2700 vozil na dan (odsek Brnik–Vodice). Na najbolj obremenjenem odseku v Sloveniji Lj (Brdo–Kozarje) se je promet povečal za 900 vozil na dan. V letu 2017 je bil PLDP na tem odseku 75.200.

Slika 16: Primerjava PLDP v letih 2016 in 2017 na izbranih odsekih hitre ceste H4

Na hitri cesti H4 je promet v letu 2017 v povprečju narasel za 4 odstotke. Zaradi obnovitvenih del je bila rast nekoliko manjša, kot je bila v letih od 2014 do 2016.

Slika 17: Avtocestni sistem v Republiki Sloveniji, december 2017

Avtocestni sistem v Republiki Sloveniji

I.11 Vlaganja v razvoj in obnavljanje avtocest

I.11.1 Investicije v imenu RS in za njen račun

Prostorsko dokumentacijo in pridobivanje nepremičnin za potrebe gradnje avtocest je DARS d. d., skladno s 4. členom ZDARS-1, izvajal v imenu RS in za njen račun. Navedene naloge so bile realizirane v višini 8,0 milijona evrov.

Tabela 6: Realizirana vrednost izvedenih nalog v imenu RS in za njen račun (v EUR)

Prostorska dokumentacija in pridobivanje nepremičnin	Realizacija*
Prostorsko načrtovanje	1.256.978
Pridobivanje nepremičnin	6.780.298
Skupaj prostorska dokumentacija in pridobivanje nepremičnin	8.037.276

* Navedene naloge opravlja DARS d. d. v imenu in za račun RS, zato so vrednosti prikazane v bruto zneskih.

I.11.2 Investicije v imenu DARS d. d. in za njegov račun

Investicijska dejavnost se je v letu 2017 izvajala skladno z možnostmi zagotavljanja finančnih virov. Vrednost realizacije gradnje in obnov avtocestnih odsekov je v letu 2017 znašala 109,9 milijona evrov.

Tabela 7: Realizirana vrednost investicij v imenu DARS d. d. in za njegov račun

Razvoj avtocest	Realizacija
Sistem DarsGo	3.373.210
Projektna dokumentacija	2.830.082
Pričetek gradnje	198.734
Nadaljevanje gradnje	47.129.872
Zaključna dela na AC, predanih prometu do vključno leta 2016	1.414.838
Ostale postavke	1.714.227
Gradbena dela pri obnavljanju avtocest	36.238.690
Elektrostrojna dela in ITS	7.547.289
Izboljšanje prometne varnosti	2.863.324
Necestninske navezovalne ceste	29.780
Investicije na področju upravljanja in vzdrževanja	6.595.988
Skupaj razvoj in obnavljanje avtocest in navezovalnih cest	109.936.034

I.12 Mednarodno sodelovanje in pridobivanje evropskih nepovratnih sredstev

DARS d. d. si že vrsto let prizadeva vzpostaviti in ohraniti čim boljše mednarodne povezave, k čemur ga zavezuje tudi vizija podjetja, ki je usmerjena v povezovanja na najrazličnejših področjih. Preko sodelovanja v mednarodnih združenjih, kot so ASECAP, PIARC in IBTTA, organizacije kongresov in letnih srečanj s sorodnimi poslovnimi subjekti, sodelovanja s predstavniki evropskih institucij ter redne udeležbe na delovnih skupinah in platformah, DARS d. d. predstavlja pomembnega partnerja pri oblikovanju tako pravnih podlag kot organizacijskih usmeritev s področja upravljanja, vzdrževanja in financiranja cestne infrastrukture. Njegovi predstavniki se udeležujejo javnih posvetov in sodelujejo pri pomembnih raziskavah in anketah javnega mnenja, s pomočjo katerih se sooblikujejo vrednote in novi trendi na področju prometa in infrastrukture.

Večletno uspešno sodelovanje na odborih ASECAP je obrodilo sadove, saj je v letu 2017 vodenje odbora za prometno statistiko in analize (COPER IV) prešlo v roke DARS, ki s tem dokazuje svojo visoko angažiranost, znanje in izkušnje. V istem letu je DARS postal tudi član IBTTA, globalnega združenja lastnikov in operaterjev cestninskih objektov (avtoceste, mostovi, tuneli ...) in poslovnih subjektov, povezanih z njim. Trenutno se IBTTA osredotoča na naslednje, aktualne teme: cestninjenje in interoperabilnost, pametna mobilnost, tehnologija in financiranje. DARS je aktiven tudi v delovni skupini PIARC za inovativno financiranje, ki se ukvarja z iskanjem različnih finančnih orodij za financiranje transportnih projektov. Teorijo uspešno prenaša v prakso, saj je kot prvi v Sloveniji prav DARS v letu 2017 podpisal pogodbo z EIB s poroštvom Evropskega sklada za strateške naložbe – EFSI, s katero je bilo zagotovljenih 51 milijonov EUR za uvedbo novega cestninskega sistema za težka vozila DarsGo. Gre za prvo Darsovo kreditno pogodbo brez državnega porošstva.

Vedno več aktivnosti je povezanih tudi s pridobivanjem evropskih sredstev. Kljub temu, da je sredstev, ki so na voljo za avtocestne projekte vedno manj, konkurenca pa vedno večja, je DARS d. d. v letu 2017 prejel skupaj 26.812.908 evrov evropskih nepovratnih sredstev.

Za izdelavo projektne dokumentacije PGD/PZI za dograditev 2. cevi predora Karavanke smo prejeli 1.590.440 evrov sredstev IPE (sredstev Instrumenta za povezovanje Evrope), 294.171 evrov sredstev za projekte iz programa Crocodile 2 ter 75.968 evrov za projekt C-Roads Slovenija.

V letu 2017 se je nadaljevalo tudi črpanje sredstev evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020. Iz tega naslova je DARS d. d. prejel 24.852.328 evrov za gradnjo odseka Draženci–MMP Gruškovje.

V letu 2017 so bili odobreni še trije projekti, ki bodo sofinancirani iz sredstev IPE; Crocodile 3, ki je nadaljevanje prejšnjih dveh projektov na področju čezmejnega sodelovanja in harmonizacije aplikacij ITS, bo sofinanciran v višini 20 %; C-Roads Slovenija 2, ki je nadgradnja prvotnega projekta C-Roads Slovenija, bo sofinanciran v višini 50 % upravičenih stroškov; največji čezmejni projekt, za sofinanciranje katerega smo zaprosili skupaj z Avstriji, gradnja 2. cevi AC predora Karavanke, pa bo sofinanciran v višini 10 % upravičenih stroškov.

I.13 Samoocena po modelu odličnosti EFQM

V skladu s »Priporočili in pričakovanji Slovenskega državnega holdinga« je uprava družbe DARS d. d. imenovala delovno skupino za izvedbo samoocene po modelu odličnosti EFQM 2013. Skupina je v skladu z zahtevami modela izvedla samooceno in pripravila poročilo, ki vsebuje ugotovitve, akcijski načrt s 34 ukrepi ter kratkoročne in srednjeročne cilje poslovanja družbe na področju kakovosti in odličnosti.

Uprava družbe daje priporočilom in pričakovanjem SDH velik pomen ter je s tem v zvezi dokument »Strategija DARS d. d. 2017–2020« v okviru devetih strateških ciljev prepoznala v okviru »Strateške smernice dolgoročna poslovna stabilnost«, strateški cilj »SC 6 Implementacija poslovne odličnosti«, s ključnim kazalnikom »Doseči 500 točk do leta 2020 glede na zahteve modela EFQM«.

Prav tako sta med vidiki poslovno odlične organizacije prepoznana tudi energetska ozaveščenost in temu primerno delovanje celotne družbe. S tem namenom je družba DARS d. d. sprejela kot enega izmed 35 ukrepov

na osnovi samoocene ukrep, ki se glasi »S ciljem optimalnega upravljanja z energijo družbe je potrebna vpeljava in certificiranje sistema upravljanja z energijo po zahtevah standarda ISO 50001 in integracija zahtev v obstoječ sistem vodenja«, kar smo potrdili s prejetim certifikatom v januarju 2017.

Nadzorni svet obravnava poročilo o realizaciji ukrepov samoocene po modelu odličnosti EFQM na vsakih šest mesecev ter potrdi primernost uvedenih ukrepov.

I.14 Integrirani sistem vodenja

Integrirani sistem vodenja vključuje vidik kakovosti po zahtevah standarda ISO 9001, vidik ravnanja z okoljem po zahtevah standarda ISO 14001, vidik varnosti in zdravja pri delu po zahtevah standarda BS OHSAS 18001 in vidik sistema upravljanja z energijo po zahtevah standarda ISO 50001. Vsi vidiki skupaj sestavljajo enovit sistem vodenja, ki je opisan v Poslovniku sistema vodenja in pripadajočih dokumentih.

Temelj integriranega sistema vodenja in zahtev standardov so nenehne izboljšave na podlagi pristopa PDCA (planiraj, izvedi, preveri in ukrepaj), ki je gonilo napredka in optimizacije poslovnih procesov na vseh področjih delovanja družbe.

Z namero vzpostavitve projekta uvedbe sistema upravljanja z energijo po standardu ISO 50001, katerega zahteve smo integrirali v sistem vodenja kakovosti, ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu, smo januarja 2017 potrdili uspešnost uvedenih zahtev z izvedenim drugim delom certifikacijske presoje s strani neodvisne akreditirane institucije.

Z namenom zagotavljanja kredibilnosti sistema vodenja kakovosti, ravnanja z okoljem in varnosti in zdravja pri delu le-te redno in uspešno certificiramo s strani zunanje akreditirane institucije.

I.15 Notranja revizija

V notranji reviziji delujemo samostojno in neodvisno, s potrebno profesionalno skrbnostjo in v skladu s strokovnimi pravili. Organizacijsko smo podrejeni poslovodstvu, funkcijsko pa revizijski komisiji oziroma nadzornemu svetu. Posle notranjega revidiranja opravljamo skladno z Mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju, Kodeksom notranjerevizijskih načel, Kodeksom etike in Kodeksom poklicne etike notranjega revizorja, pri čemer upoštevamo tudi preostalo zakonodajo in notranje akte družbe. Notranji revizorji tekoče izpopolnjujemo svoja znanja in dopolnjujemo metodologijo v skladu z mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja na področju notranjega revidiranja.

Z neodvisnimi in nepristranskimi revizijskimi in svetovalnimi storitvami upravi in revizijski komisiji DARS d. d. skrbimo za krepitev in zaščito vrednosti organizacije. Na podlagi ocene tveganj dajemo objektivna zagotovila in vodstvu svetujemo z namenom, da se uresničijo zastavljeni cilji in izboljšata učinkovitost ter uspešnost poslovanja. V notranji reviziji pomagamo družbi DARS d. d. uresničevati njene cilje tako, da spodbujamo k premišljenemu upravljanju različnih vrst tveganj, kar pomeni, da na sistematičen in urejen način ocenjujemo sisteme notranjih kontrol ter dajemo priporočila za ustrezno upravljanje tveganj. V notranji reviziji delujemo s pooblastili uprave in smo upravi tudi neposredno odgovorni. O svojih ugotovitvah in priporočilih za izboljšanje učinkovitosti notranjih kontrol za obvladovanje tveganj poročamo poslovodstvu in revizijski komisiji nadzornega sveta.

Delovanje notranje revizije temelji na Temeljni listini o delovanju službe notranje revizije in Priročniku za delo notranje revizije. Delo opravljamo skladno s Strateškim načrtom notranje revizije in z Letnim načrtom, ki temelji na tveganjih in vključuje vse prepoznane in ocenjene vrste tveganja ter predloge vodstva in revizijske komisije. Tako strateški načrt notranje revizije kot tudi letne načrte dela notranje revizije sta potrdila uprava družbe in nadzorni svet DARS d. d.

Na začetku leta 2017 smo najprej zaključili dve reviziji, ki sta se pričeli v letu 2016, nato smo izvajali notranjerevizijske posle in druge dejavnosti skladno s potrjenim letnim načrtom dela. V okviru izvedenih poslov smo preverili obstoj in delovanje notranjih kontrol in upravljanje tveganj ter podali priporočila za vzpostavitev ali izboljšanje kontrol. O realizaciji priporočil smo kvartalno seznanjali upravo in revizijsko komisijo. Sodelovali smo

kot svetovalec pri realizaciji priporočil. Veliko časa smo posvetili tudi svetovalnemu delu in razvoju notranje revizije. V letu 2016 smo izvedli zunanjo presojo kakovosti delovanja notranje revizije, ki je podala mnenje, da notranja revizija deluje v skladu z mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju. Izvedli smo priporočila, ki smo jih prejeli v okviru zunanje presoje kakovosti delovanja notranje revizije in v okviru notranje presoje po standardih ISO.

I.16 Trajnostni razvoj

V poročilu Trajnostni razvoj družbe DARS d. d., za leto 2017, ki ga bomo objavili kot samostojen dokument bomo podali informacije o ekonomskih, okoljskih, družbenih in upravljaljskih učinkih in rezultatih delovanja organizacije. Strategija družbe DARS d. d. zasleduje dolgoročne cilje, usmerjene k trajnostnemu razvoju, in družbo usmerja k družbeno odgovornemu delovanju v prihodnosti. S poročanjem o svojem trajnostnem delovanju družba po eni strani svojim deležnikom zagotavlja kakovostne informacije o družbeno odgovornem ravnanju podjetja, po drugi strani pa na podlagi sodelovanja in prepoznavanja potreb in interesov deležnikov tudi lažje oblikuje odločitve za družbeno odgovorno ravnanje družbe v prihodnosti. Naše ključno vodilo je povezljivost našega poslovanja v vseh možnih oblikah in z vsemi možnimi deležniki.

I.16.1 Strateško upravljanje trajnostnega razvoja v družbi DARS d. d.

Družba DARS d. d. se zaveda velike odgovornosti do ljudi, okolja in družbe. Tako dejansko trajnostno uresničuje družbeno odgovornost v vseh projektih in dolgoročnih načrtih in na vseh nivojih. Ambiciozni in jasno določeni cilji zagotavljajo, da bo javnost DARS še nadalje prepoznavala kot odgovorno in v prihodnost usmerjeno podjetje.

Strategija DARS d. d. za obdobje 2017–2020, ki povezuje vizijo in njene deležnike s tremi ključnimi strateškimi smernicami DARS d. d. je podrobneje razvidna s slike »Strategija DARS d. d. 2017–2020« v Poglavlju I.3. Poslanstvo, vizija, vrednote in strateške usmeritve. Osrednje mesto zavzema dolgoročna poslovna stabilnost, ki se s svojo vsebino in strateškimi cilji pomembno navezuje tudi na uresničevanje prve strateške smernice (Zagotavljanje pretočnosti, varnosti in udobja za uporabnike na avtocestnem omrežju) z Uporabniki kot ciljnim deležniki in tretje strateške smernice (Zavzeti in kompetentni zaposleni) z Zaposlenimi kot ciljnim deležniki.

Omeniti velja tudi vlogo oz. prispevek družbe DARS k globalnemu razvoju, to je z upoštevanjem ciljev globalnega trajnostnega razvoja, t. i. »Sustainable development Goals (SDG)«, sprejetih s strani držav članic Združenih narodov, katerih namen je vlaganje naporov v razvoj celotne družbe, ekonomijo, znanost in civilno družbo – kar bo imelo pomembno vlogo pri doseganju pomembnih ciljev celotne družbe do leta 2030.

Družba DARS d. d. si s svojim delovanjem poskuša prispevati k osmim ciljem trajnostnega razvoja – povezljivost z vizijo in strateškimi cilji družbe DARS d. d. je razvidna s spodnje slike:

Slika 18: Povezljivost vizije in strateških ciljev DARS d. d. z osmimi cilji trajnostnega razvoja (SDG)

I.16.1.1 DARS d. d. in njegovi deležniki

S svojimi deležniškimi skupinami sodelujemo korektno in uravnoteženo ter z njimi dvosmerno komuniciramo. Pri uresničevanju svojega poslanstva prepoznavamo in spremljamo potrebe in interese deležnikov skozi splet medsebojnih odnosov na strateški in operativni ravni. Tako krepimo razumevanje med posameznimi skupinami deležnikov in družbo ter povečujemo medsebojno zaupanje.

Deležniki družbe DARS d. d. so identificirani in opredeljeni v dokumentu Potrebe in pričakovanja deležnikov, kjer so za vse relevantne deležnike prepoznani vpliv deležnika na družbo, potrebe in pričakovanja deležnika, osebe, ki so odgovorne za odnose z deležnikom, osebe, ki sodelujejo s posameznimi deležniki, in način spremljanja dojemanja deležnika. Vključevanje in upravljanje deležnikov poteka na različne načine, in sicer glede na vpliv, ki ga ima določen deležnik na družbo, ter glede na vpliv, ki ga ima družba na določeno skupino deležnikov.

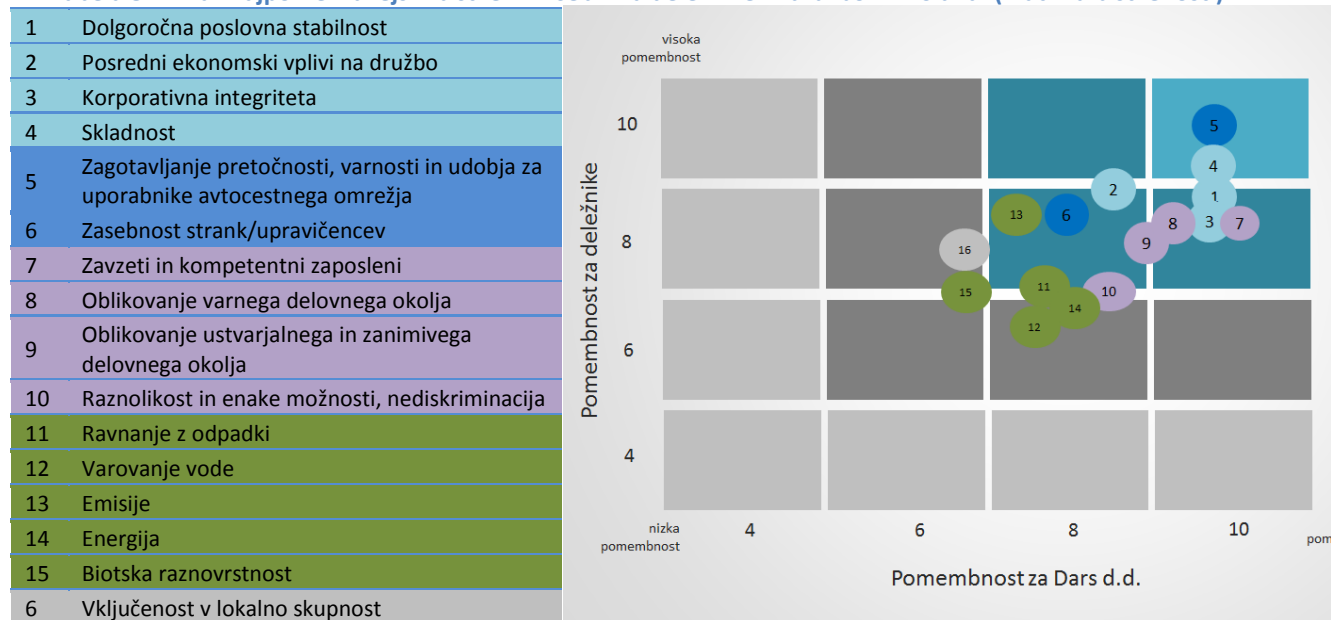
Slika 19: Povezanost družbe DARS d. d. z deležniki

I.16.1.2 Bistvene teme trajnostnega razvoja družbe DARS d. d.

V spodnji tabeli so navedene bistvene vsebine, ki so relevantne za družbo DARS d. d. Bistvene vsebine so izbrane na podlagi bistvenih vsebin standardov GRI, strateških usmeritev družbe ter njenega vpliva na okolje, družbo in ekonomijo.

Tabela 8: Prikaz najpomembnejših bistvenih vsebin za deležnike in družbo DARS d. d. (matrika bistvenosti)

Na podlagi matrike bistvenosti je družba DARS d. d. izbrala relevantne kazalnike s področij ekonomske uspešnosti, okolja in družbe in o njih primerno poroča v posameznih poglavjih tega letnega poročila. V procesu pisanja poročila je družba DARS d. d. upoštevala načela trajnostnega poročanja in s tem v zvezi je v pripravo poročila aktivno vključila večje število deležnikov, ki so ocenjevali pomembnost posameznih dejavnikov. Na njihovi osnovi je opredelila matriko bistvenosti.

I.16.2 Aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja

V družbi DARS d. d. smo v letu 2017 izvajali 43 projektov na posameznih delovnih področjih ter tako sledili poslovnemu načrtu, strateškim ciljem in viziji družbe. Na podlagi sprejete politike sistema vodenja in iz nje izhajajočih strateških ciljev smo na osnovi kazalnikov uspešnosti poslovanja, ki so opredeljeni v poslovnem načrtu družbe, spremljali uspešnost izvajanja projektov in v primeru odklona pravočasno sprejemali ukrepe. Sistem razvijamo tako, da sta neprestano izboljševanje in inovativnost stalnica vseh zaposlenih na vseh organizacijskih ravneh.

Tako s projekti kot z izboljšavami in inovacijami spremljamo novosti dobrih praks ter jih sistematično uvajamo v sistem vodenja in delovne procese.

DARS d. d. je v letu 2017 nadaljeval izvajanje projekta vpeljave gospodarjenja s cestami, ki so v njegovem upravljanju. Poleg tekočega dela z ekspertnim sistemom PMS – DARS (PMS: Pavement Management System), ki poteka s programskim orodjem dTIMS_CT (*Deighton's Total Infrastructure Management System with Concurrent Transformation*), smo nadaljevali aktivnosti pri pilotnem projektu za uvedbo sistema za gospodarjenje s premostitvenimi objekti (BMS: *Bridge Management System*).

Družba DARS d. d. v obdobju 2016–2020 sodeluje v mednarodnem projektu »C-Roads«, ki si prizadeva izboljševati prometne in transportne razmere preko implementacije mednarodno usklajenih aplikativnih rešitev ITS na koridorskem cestnem omrežju. Projekta se osredotočata na pilotno uvedbo kooperativnih sistemov C-ITS s hibridno tehnologijo (obcestno infrastrukturo C-ITS-G5 in mobilno povezano vozilo z omrežji 3G/4G/LTE), ki bodo delovali vzajemno z informacijskimi storitvami v oblaku z namenom zagotavljanja zgoraj navedenih storitev

kooperativnega inteligentnega transportnega sistema C-ITS Day 1.0. Preizkušala se bo komunikacija »infrastruktura-vozilo« (I2V) in »vozilo-infrastruktura« (V2I).

I.16.3 Odgovoren odnos do kupcev in zadovoljstvo uporabnikov

V družbi DARS d. d. se zavedamo, da se odgovoren odnos do kupcev v povezavi s cestninskimi prihodki vzpostavlja na več ravneh:

- optimalna raven cestninskih prihodkov dolgoročno zagotavlja varno, pretočno in kakovostno omrežje avtocest in hitrih cest, zato je odgovornost družbe DARS, da si prizadeva za temu ustrezno cenovno politiko cestninjenja in s tem maksimalno varnost in mobilnost uporabnikov;
- višina cestnine za težka vozila in cene vinjet temeljijo na prevoženih km oz. na trajanju uporabe infrastrukture ter stroških, ki jih povzročajo vozila;
- pri določanju višine cestnine DARS upošteva metodologijo izračuna, ki temelji na načelu nadomestila infrastrukturnih stroškov skladno z veljavno evropsko direktivo 1999/62/ES, ter s tem uporabnikom zagotavlja, da za uporabo AC in HC ne bodo plačevali neupravičeno visokih stroškov;
- družba DARS si prizadeva uporabnikom nuditi preprost dostop do mreže lastnih in pogodbenih prodajnih mest ter širok nabor plačilnih sredstev, kar prispeva k nižanju transakcijskih stroškov kupcev in večjemu zadovoljstvu;
- večino tovornega prometa na AC in HC opravijo tuji prevozniki, ti pa se za izbor vozil v tranzitu odločijo tudi glede na višino cestnine v tranzitnih državah, če so cestnine diferencirane glede na emisijske razrede vozil, kar pomeni, da DARS s svojo cenovno politiko cestninjenja, ki se približuje maksimalni ravni po sprejeti metodologiji, pozitivno vpliva na okolje in kakovost zraka.

Cestninski prihodki so osnova za dejavnosti družbe DARS d. d.

Cestninski prihodki so odvisni od:

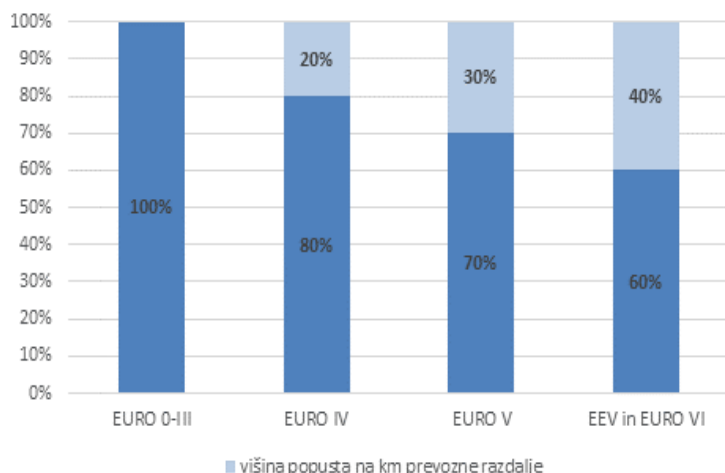
- eksternih dejavnikov, ki vplivajo na količino prometa, ki ga cestninimo, npr. gospodarska aktivnost držav, v katere in iz katerih poteka promet po našem omrežju, višina stroškov opravljanja prevoznih storitev doma in v tujini (npr. stroški goriva, cestnine v drugih državah, stroški zastojev oz. čakanja);
- eksternih dejavnikov, ki vplivajo na višino realizirane cestninske tarife, kamor pa sodi tako veljavna zakonodaja, v okviru katere so določeni pogoji cestninjenja in višina cestnine za prevozniki km, kot tudi trend posodabljanja voznega parka, saj vozila višjih emisijskih razredov EURO plačujejo nižjo cestnino;
- internih dejavnikov, npr. stopnja aktivnosti družbe pri uveljavitvi takšnih predpisov s področja cestninjenja, ki omogočajo realizacijo optimalnih cestninskih prihodkov, in učinkovitost pobiranja cestnine (tehnološke rešitve) ter učinkovitosti nadzora nad plačevanjem cestnine.

Strukturni premiki med emisijskimi razredi vozil, ki plačujejo cestnino, negativno vplivajo na cestninske prihodke.

V letu 2016 je bilo zaznati stagniranje prihodkov od tovornih vozil, ob upoštevanju dejstva, da so cestninski oz. zaračunani km zrasli za 5 % v primerjavi z letom 2015. Zaradi uveljavitve nove cenovne politike so se sicer v letu 2017 prihodki zvišali, dodatni priliv se pričakuje z uvedbo elektronskega cestninjenja v prostem prometnem toku (DarsGo) v letu 2018, vendar se ocenjuje, da bi se lahko cestninski prihodki ob nespremenjeni cenovni politiki tudi v prihodnje zmanjševali zaradi povečevanja deleža cestninskih kilometrov čistejših vozil, predvsem EURO VI, ki plačujejo najnižjo tarifo.

Razlikovanje višine cestnine glede na emisijske razrede EURO je Vlada RS uvedla 1. 1. 2010 z Uredbo o določitvi faktorjev prilagoditve višine cestnine za vozila, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kg. Vozila z manjšimi izpusti škodljivih delcev (višji emisijski razredi EURO) so upravičena do nižane tarife. Posodabljanje voznega parka ustvarja trend sprememb strukture cestninskih kilometrov vozil po EURO-emisijskih razredih, ki vse od leta 2010 negativno vpliva na prihodek družbe DARS. Poleg »naravnega« trenda posodabljanja voznega parka so se ti trendi ob vsaki podražitvi cestnine dodatno okrepili, saj so imeli prevozniki večjo spodbudo za opravljanje prevozov s čistejšimi vozili, s čimer so si nižali stroške cestninjenja (t. i. povratni (negativni) vpliv zvišanja cen).

Slika 20: Faktorji prilagoditve višine cestnine v Sloveniji glede na emisijske razrede vozil v letu 2017

Kontinuirana prizadevanja za vzpostavitev dobrih odnosov s kupci

Prihodki cestninjenja tovornih vozil torej tvorijo približno 60 % prihodkov družbe. S predstavniki v GZS in OZS smo v zadnjih letih vzpostavili dobre odnose, ki temeljijo na medsebojnem spoštovanju, doseženi podpori spremembam cenovne politike in na drugi strani kontinuiranem izboljševanju kakovosti storitev družbe DARS v okvirih, ki nam jih dopuščajo pristojnosti in tehnične zmožnosti. Pozitivne spremembe v odnosih med zbornicami in družbo DARS d. d. so očitne.

I.16.3.1 Zadovoljstvo uporabnikov

V letu 2017 smo ponovno izvedli raziskavo zadovoljstva uporabnikov avtocest v Sloveniji, njen cilj pa je ugotoviti, kakšna so mnenja in stališča voznikov glede posameznih dejavnikov, s katerimi se srečujejo pri vožnji po slovenskih avtocestah in hitrih cestah.

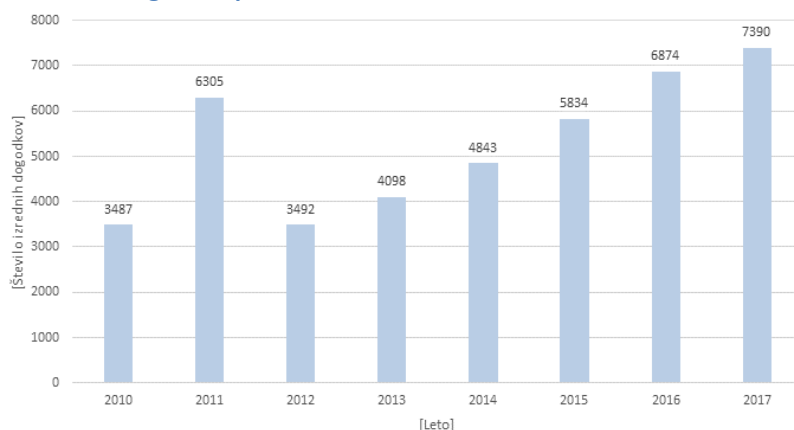
Raziskava se izvaja že od leta 2010 enkrat letno med domačimi in tujimi uporabniki slovenskih avtocest. Skupni indeks zadovoljstva s slovenskimi avtocestami je v letu 2017 nekoliko višji od preteklega leta, in sicer 76,6 (v letu 2016 75,6), in kaže na to, da so potrebe voznikov dobro zadovoljene. Nekoliko nižji je ta indeks le pri domačih voznikih osebnih vozil – 66,5 (lani 67,1). Indeks zadovoljstva je izračunan kot povprečje zadovoljstva z dejavniki na petstopenjski lestvici, kjer je vsak dejavnik utežen s svojo pomembnostjo, povprečje pa je nato preslikano na interval od 0 do 100.

Zadovoljstvo z avtocestami

I.16.4 Promet in skrb za varnost

Slika 21: Primerjava izrednih dogodkov po letih

Slika 22: Posledice prometnih nesreč na AC in HC po letih

Prometna varnost na AC/HC se je v preteklem letu izboljšala (glede na predhodno leto), vendar podatki še vedno ne kažejo na pozitivno rast. Zato bomo z vsemi ukrepi, ustaljenimi in novimi, intenzivno nadaljevali in skrbeli, da bomo uporabnikom zagotavljali varno potovanje po AC/HC.

Glede na rast prometa v zadnjem letu na AC/HC za 2–7 % (odvisno od odseka) je zaznan upad števila vseh prometnih nesreč, ki jih obravnava Policija, za 44 %. Število nesreč se je zmanjšalo v vseh kategorijah (brez poškodb, z lahkimi poškodbami, s hudimi poškodbami, smrt). V letu 2017 je zaznan padec smrtnih žrtev za 27 % glede na leto 2016.

Velik vpliv na prometno varnost je imela pilotna uvedba sistema sekcijskega merjenja hitrosti na odseku čez Trojane. Na podlagi rezultatov, navodil s strani MZI in Uprave družbe DARS smo pristopili k pripravi in izvedbi javnega naročila za nabavo sistema na potencialno nevarnih odsekih po državi. Zagon prvega sistema je predviden že v letu 2018.

Vpliv varnostnih kampanj in sodelovanje z deležniki na tem področju pozitivno vpliva na prometno varnost, zato so aktivnosti na tem področju zelo široke in kontinuirane. Posebej učinkovita so nova orodja za distribucijo kampanj: TW, FB, aplikacije.

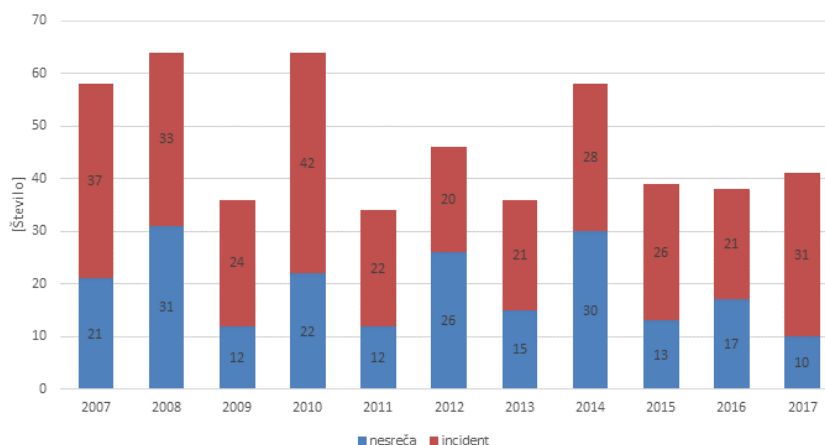
Varnost v predorih

V letu 2017 je bilo v predorih, daljših od 500 metrov, skupaj 41 nesreč in incidentov, ko je bilo potrebno ukrepanje reševalnih služb in začasno izločanje celotnega predora ali njegovega dela iz obratovanja. Največkrat je bila primarni vzrok dogodka prometna nesreča I. ali II. kategorije (29 %), sledijo okvare vozil (27 %) in drugi dogodki, kot so previsoko vozilo, vozilo brez goriva in pešec v predoru (15 %).

Ugotavljamo:

- da je število dogodkov še vedno relativno majhno in na nivoju števila dogodkov zadnjih let,
- da so bili dogodki posledica ravnanja uporabnikov, na kar DARS praktično ne more neposredno vplivati,
- da gostitve dogodkov niso bile ugotovljene,
- da je odziv pristojnih služb ob izrednih dogodkih učinkovit.

Slika 23: Nesreče in incidenti v predorih, daljših od 500 m, od leta 2007 do 2017

I.16.5 Projekti na področju vodenja prometa in skrb za varnost uporabnikov

DARS d. d. na letnem nivoju izvaja veliko različnih ukrepov, ki so neposredno povezani z varnostjo, udobjem uporabnikov avtocest in s pretočnostjo prometa. Predpogoj dobre propustnosti je opremljenost avtocestnega sistema z najsodobnejšo opremo. Sodobna oprema za nadzor, vodenje in varnost prometa zagotavlja manj prometnih nesreč, njihovo hitrejšo zaznavo ter posledično zmanjšanje zastojev.

I.16.5.1 Upravljanje in vodenje prometa

24-urni nadzor in vodenje prometa

Regionalni nadzorni center Ljubljana (lociran v Dragomlju) 24 ur na dan nadzira in vodi promet na regionalnem nivoju avtocestnega omrežja. V centru nenehno delujeta dva nadzornika prometa, ki na osnovi navodil in izkušenj rešujeta nesreče in druge dogodke, upravljata sisteme za nadzor in vodenje prometa, komunicirata z reševalnimi enotami in vzdrževalci družbe DARS ter uporabniki preko SOS telefonov.

S slike v nadaljevanju so razvidni centri nadzora in vodenja prometa v družbi DARS d. d. na AC in HC v Sloveniji, ki delujejo 24 ur na dan.

Slika 24: Centri za nadzor in vodenje prometa
Centri za nadzor in vodenje prometa

Največ strokovnosti in pravilne ukrepe nadzornikov prometa zahtevajo nesreče s požari v predorih, izredni vremenski pojavi (žled, megla, snežni metež, burja ...) ter množične nesreče. Bistvene naprave, ki so nadzornikom prometa v pomoč, so predvsem:

- 1298 kamer,
- 84 portalov spremenljive prometno informacijske signalizacije (SPIS),
- 32 polportalov SPIS,
- 69 cestno-vremenskih postaj (CVP).

Avtocestni promet nadzorujejo kvalificirani certificirani nadzorniki cestnega prometa

Kampanje: označevanje, informiranje

Poslanstvo družbe ni samo skrb za družbeno odgovorno in učinkovito gradnjo, upravljanje in vzdrževanje avtocestnih in drugih infrastrukturnih omrežij v Republiki Sloveniji, temveč tudi zagotavljanje pogojev za njihovo varno uporabo in povečevanje osredotočenosti na uporabnika. Tudi dodatno ozaveščanje uporabnikov o pravilni in varni uporabi avtocest pozitivno vplivana zmanjševanje števila žrtev in večjo pretočnosti avtocest.

Najpogostejše vzroke zastojev in nesreč smo strnili v naslednje večje kampanje:

- **Pripravi se na zimsko sezono**
https://www.dars.si/Dokumenti/Medijsko_sredisce/Informativne_kampanje/Zimska_sezona_1047.aspx
- **Če želimo varne AC, jih moramo obnavljati**
https://www.dars.si/Dokumenti/Medijsko_sredisce/Obnavljamo_za_vas_1038.aspx
- **Varnostna razdalja**
https://www.dars.si/Dokumenti/Medijsko_sredisce/Informativne_kampanje/Varnostna_razdalja_1060.aspx
- **Povezani v varno omrežje**
 - Za mirno pot: <https://www.youtube.com/watch?v=pxHUFZxjkU>
 - Nesreča na avtocesti – naj se ne zgodi: <https://www.youtube.com/watch?v=aXjOYOnPe-k>
 - Neugodne vremenske razmere: <https://www.youtube.com/watch?v=1Po-zxwBqRI>
 - Varno skozi predor: <https://www.youtube.com/watch?v=-XwQi2TcOvA>
- **Skupaj za večjo varnost ob pričetku motoristične sezone – treningi varne vožnje za motoriste**

Sodelovanje z Zavodom VOZIM

Podpiramo izvajanje preventivnih delavnic v cestnem prometu za mlade v okviru Gibanja »Še vedno vozim – vendar ne hodim«. Osnova je izvedba inovativnih interaktivnih delavnic »Še vedno vozim – vendar ne hodim«, ki potekajo na osnovi podajanja osebne izkušnje poškodovancev v prometnih nesrečah mladim na srednjih šolah.

Sodelovanje v projektu Sožitje

V DARS d. d. smo se odločili aktivno sodelovati pri izvajanju celovitih preventivnih dogodkov oz. usposabljanj za seniorje in upokojujence po celotni Sloveniji. Namen usposabljanj je, da bi se starejši vozniki in voznice na naših cestah čim dlje počutili varne in da bi čim dlje ostali mobilni.

Ozaveščanje: Reši življenje

Nesreče, ki so sicer zaradi mnogih vzrokov (ob slabših vremenskih razmerah so vozniki previdnejši, hitrosti so nižje, prav tako je v zimskem času dan krajši in zato je potovanje z vozili manj; ko je svetli del dneva najdaljši, so potovanja številčnejša, posamezne vožnje so daljše, posledično so vozniki tudi bolj utrujeni) pogostejše ob lepšem vremenu, imajo velik vpliv na pretočnost prometa. Voznike že več let aktivno seznanjamo z dejstvom, da s pravilnim razvrščanjem v primeru zastoja ne pripomoremo zgolj k hitrejši sprostitvi prometa, temveč s tem povečamo možnost preživetja tudi do 40 %.

Izvajanje ukrepov na področju prometa in skrbi za varnost uporabnikov

- Ureditev izletnih con
- Umirjanje hitrosti in povečanje pretočnosti
- Sekcijsko merjenje hitrosti
- Umiritev prometa na ljubljanskem obroču
- Blažilnik trkov (v 20 predorskih nišah in varnostne ograje v štirih nišah)

Upravljanje inteligentnih transportnih sistemov (ITS) oziroma t. i. pametnih avtocest

- Sistem za varnostni pregled tovornih vozil in avtobusov pred predorom Karavanke
- Sanacija elektro-strojne opreme v predorih
- Elektro-strojna oprema v predoru Markovec je v skladu z najnovejšimi evropskimi varnostnimi standardi za predore
- Vzpostavljane spremenljive prometne signalizacije
- Obnova prezračevalnega sistema v predoru Karavanke
- SOS stebrički na 2 km – hitro lociranje kličočega

Zagotavljanje telekomunikacij

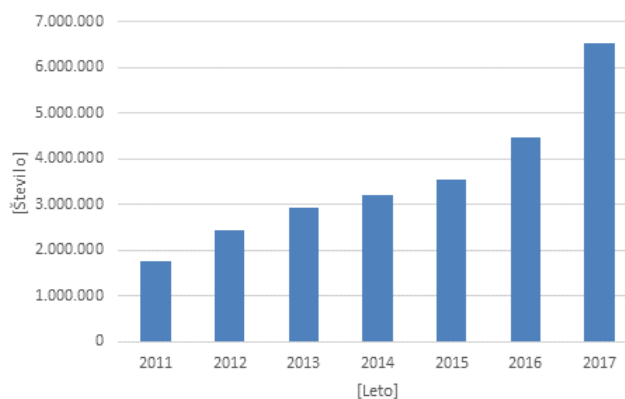
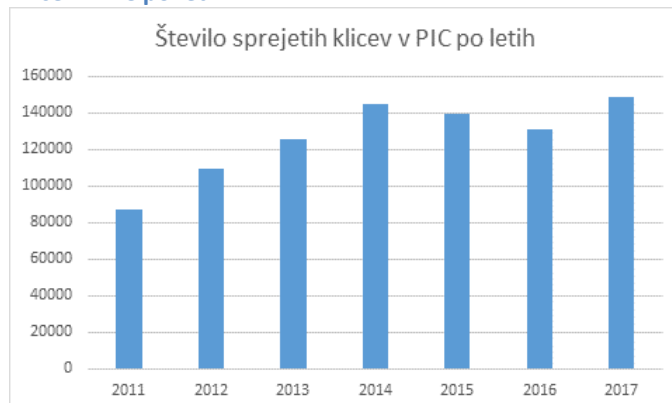
- Zagotavljamo Wi-Fi, dostop do interneta in zakup optičnih vlaken

Izvajanje evropskih projektov**Vzpostavljane interoperabilnosti preko t. i. evropskega projekta »C-Roads«**

V okviru evropskega projekta C-Roads potekajo izvedbe pilotnih projektov, koordinacija postavitve osnovne platforme in zagotavljanje interoperabilnosti. Gre za pilotni projekt uvajanja kooperativnih sistemov za prenos informacij v realnem času, ki temeljijo na komunikacijah vozilo-vozilo, vozilo-infrastruktura in infrastruktura-vozilo, s čimer družba DARS d. d. prispeva tudi k uresničevanju prioritet Evropske unije s področja inteligentnih transportnih sistemov.

Polnilnice za električna vozila na celotnem avtocestnem križu

DARS d. d. na avtocestnem križu spodbuja »Zelene koridorje« oziroma razvoj elektro-mobilnosti v Sloveniji. V okviru evropskega projekta »Central European Green Corridors (CEGC)« smo skupaj s partnerji vzpostavili mrežo hitrih polnilnic (do 50 km) z nadstandardno tehnologijo za električna vozila na avtocestnem križu Slovenije. V projektu, sofinanciranem s sredstvi EU, je vzpostavljenih 26 hitrih polnilnic, ki uporabnikom električnih vozil omogočajo polnjenje z 50 kW DC in hkrati 43 kW AC.

I.16.5.2 Zagotavljanje prometnih informacij**Slika 25: Število kontaktov na internetni strani www.promet.si****Slika 26: Število prejetih klicev v PIC po letih**

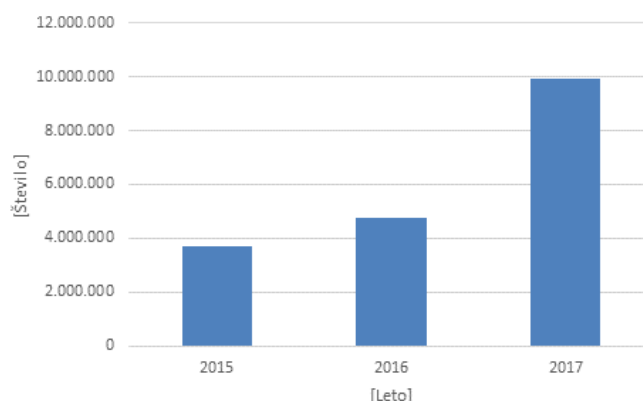
Prometno-informacijski center: vir verodostojne in ažurne prometne informacije

Uporabnikom so po novem na voljo nove vsebine na spletni strani promet.si:

- predvideni potovalni časi med posameznimi večjimi kraji in relacijami,
- podatke o prometu po novem lahko opazujemo na zemljevidu kot različno obarvane odseke cest, ki ponazarjajo gostoto prometa,
- virtualni asistent Stane.

Prometno-informacijski center je v zadnjih 10 letih:

- posredoval več kot 196.000 informacij o dogodkih na državnem cestnem omrežju: v povprečju 19.627 na leto, 1635 na mesec in 53 na dan,
- samo v zadnjih petih letih so operaterji sprejeli že več kot 600.000 klicev, na spletni strani promet.si zabeležili prek 3,4 milijona uporabnikov.

Slika 27: Skupaj aktivnih iskanj prometne informacije**Aplikacija za mobilne naprave DarsPromet+ (oziroma DarsTraffic+)**

Namenjena je predvsem tistim, ki se v Sloveniji vsak dan vozimo v službo. Na tej poti potrebujemo informacijo o morebitnih ovirah oz. podaljšanju potovalnega časa. Zato sta ključni stvari, ki ju aplikacija ponuja, ravno to: sprotno izračunavanje potovalnega časa na vnaprej izbrani poti ter obveščanje o ovirah (dogodkih) na poti. Ker nam je še vedno najpomembnejša prometna varnost, je ena ključnih funkcij aplikacije glasovno obveščanje.

Mednarodno vodenje prometa (Traffic management plan TMP)

V DARS d. d. že več let aktivno sodelujemo s sosednjimi državami na področju mednarodnega vodenja prometa. Da lahko nadzorni centri sodelujejo in izvajajo ukrepe vodenja prometa po mednarodnih avtocestnih koridorjih, je potrebna strokovna koordinacija. V ta namen smo že izdelali plane vodenja prometa na relaciji Salzburg–Ljubljana–Zagreb in na relaciji med Postojno in Palmanovo. Sledijo še preostali plani z Madžarsko in Hrvaško, ter njihova integracija na nivo avtomatizma.

I.16.6 Upravljanje človeških virov

Zavzeti in kompetentni zaposleni so ena od treh strateških smernic družbe DARS, ki izhajajo iz sprejete strategije DARS d. d. za obdobje od leta 2017 do 2020. Ključni strateški cilji v okviru te strateške usmeritve so:

- neprestana krepitev kompetentnosti,
- razvoj voditeljstva v družbi,
- oblikovanje ustvarjalnega, varnega in zanimivega okolja.

Podatki o zaposlenih v DARS d. d.

Tabela 9: Ključni podatki o zaposlenih v DARS d. d. za leti 2016 in 2017

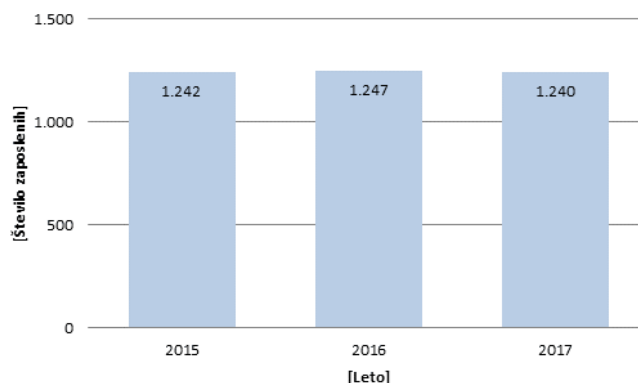
	2016	2017
Stanje zaposlenih v DARS d. d.		
Število zaposlenih v DARS d. d. – z nadomeščanji	1247	1240
Število zaposlenih v DARS d. d. – brez nadomeščanj	1237	1229
Demografski podatki o zaposlenih		
Povprečna starost zaposlenih	45,3 leta	45,6 leta
Odstotek zaposlenih žensk	25,6 %	26 %
Izobrazbena struktura zaposlenih		
Odstotek zaposlenih z največ IV. stopnjo izobrazbe	39,8 %	38,2 %
Odstotek zaposlenih s V. stopnjo izobrazbe	33,4 %	33,4 %
Odstotek zaposlenih s VI. stopnjo izobrazbe	16,5 %	17,3 %
Odstotek zaposlenih s VII. ali višjo stopnjo izobrazbe	10,3 %	11,1 %
Socialna varnost zaposlenih v DARS d. d.		
Število dodeljenih solidarnostnih pomoči	54	52
Število delavcev s priznano invalidnostjo	38	39
Število uvedenih postopkov za priznanje invalidnosti	11	30
Število prijav k prostovoljnemu pokojninskemu zavarovanju	143	45
Stopnja bolniškega staleža	4,7 %	5,3 %
Razvoj zaposlenih – izobraževanje in usposabljanje		
Obseg izobraževanj v urah na zaposlenega	21	23
Vrednost izobraževanj na zaposlenega	132	154
Obseg udeležencev na izobraževanju	2275	2353

Zaposlovanje

Za doseganje zastavljenih poslovnih ciljev v letu 2017 in nemoteno poslovanje je zaposlovanje potekalo v skladu s sprejetim Poslovnim načrtom in Operativno izvedbenim delom kadrovskega načrta za leto 2017. Izvedenih je bilo 47 internih in 61 eksternih razpisov prostih delovnih mest. Največji delež v postopkih zaposlovanja so v letu 2017 predstavljali postopki za zasedbo prostih delovnih mest v okviru novega cestninskega sistema DarsGo.

V letu 2017 je DARS d. d. zapustilo 55 zaposlenih, na novo pa se jih je zaposlilo 44. Za uspešno kadrovsko prestrukturiranje cestninskega področja zaradi uvedbe novega cestninskega sistema DarsGo so bile v sodelovanju s socialnimi partnerji izvedene tudi ustrezne spremembe pravilnika o organiziranosti družbe DARS, pravilnika o sistemizaciji delovnih mestih v DARS in skladno z zakonodajnimi zahtevami je bil pripravljen in sprejet Program razreševanja presežnih delavcev.

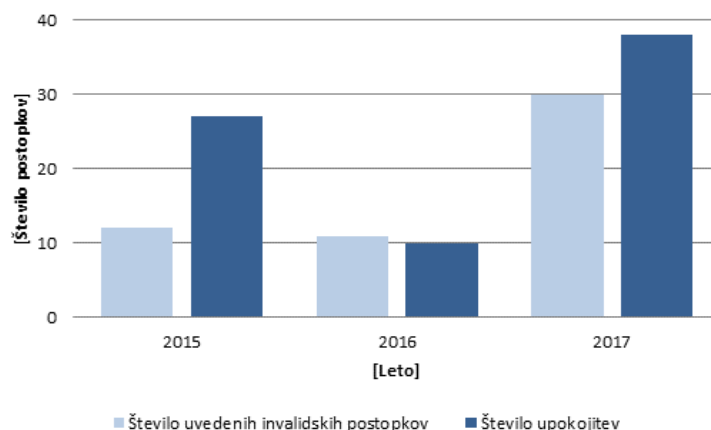
Slika 28: Število zaposlenih v družbi DARS d. d. od 2015 do 2017

Skrb za socialno varnost zaposlenih

Na področju socialne skrbi in varnosti zaposlenih je bilo v letu 2017 največ aktivnosti na področju upokojevanja zaposlenih, ki so potekale ob spodbudah delodajalca s prejemom dodatne odpravnine ob odhodu v pokoj in z možnostjo opravljanja začasnega ali občasnega dela po prenehanju delovnega razmerja zaradi upokojitve. Tako je bilo v letu 2017 skupaj upokojenih 38 delavcev, za opravljanje začasnega ali občasnega dela po prenehanju delovnega razmerja zaradi upokojitve pa se je odločilo 14 delavcev. Število upokojitev je bilo v primerjavi z letom 2016 večje za 280 %, kar je v veliki meri povezano s kadrovskim prestrukturiranjem cestninskega področja. Prav tako je v letu 2017 glede na leto 2016 zabeležen dramatičen porast uvedenih novih postopkov za priznanje invalidnosti, ki jih je bilo za 173 % več kot leto prej. Priznanih je bilo sedem novih invalidnosti.

Slika 29: Prikaz obsega upokojitev in uvedenih invalidskih postopkov v obdobju 2015–2017

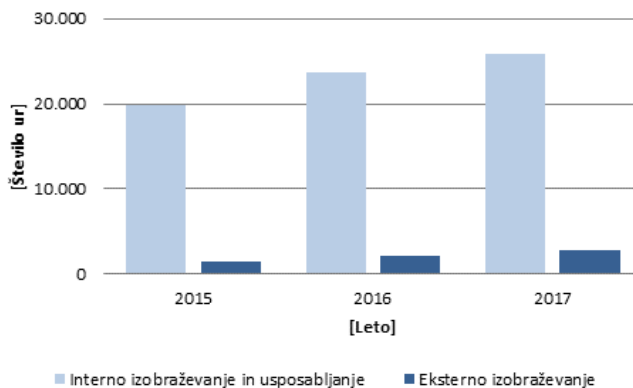

Razvoj kadrov

Aktivnosti na področju razvoja kadrov so bile v letu 2017 usmerjene predvsem v preusposabljanje zaposlenih v Službi za cestninjenje in prodajo na lastnih prodajnih mestih s ciljem usposobitve zaposlenih za delo znotraj elektronskega cestninskega sistema. V različna izobraževanja v okviru preusposabljanja je bilo vključenih skupno 458 udeležencev. Velik poudarek v letu 2017 je bil tudi na zaposlenih v strokovnih službah, in sicer na pridobitvi aktualnih specialnih strokovnih znanj. Različnih eksternih strokovnih izobraževanj se je udeležilo 210 zaposlenih, kar je 27 % več kot v letu 2016. Obseg izobraževanj na zaposlenega je bil v primerjavi z letom 2016 večji za 9,5 %, za 3 % pa je bilo večje tudi skupno število udeležencev izobraževanj in usposabljanj. 90 % vseh izobraževalnih ur je bilo izvedenih v okviru internega izobraževanja in usposabljanja, ki omogoča udeležbo na različnih izobraževanjih večjemu številu zaposlenih ob nižjih stroških. Eksterno izobraževanje na različnih strokovnih seminarjih, kongresih in drugih strokovnih srečanjih zunaj okvirov DARS d. d. v obsegu 10 % realiziranih izobraževalnih ur pa je zaposlenim omogočilo pridobivanje specifičnih strokovnih znanj iz naslova sprememb zakonodaje in tehnološkega napredka na posameznih strokovnih področjih.

Družba DARS se zaveda pomena znanja zaposlenih za uspešno opravljanje dela, kar se odraža v stalnem trendu rasti izobraževalnih ur v obdobju 2015 do 2017, še posebej intenzivno v okviru internega izobraževanja. V obdobju od leta 2013 se je obseg izobraževalnih ur povečal kar za 100 %.

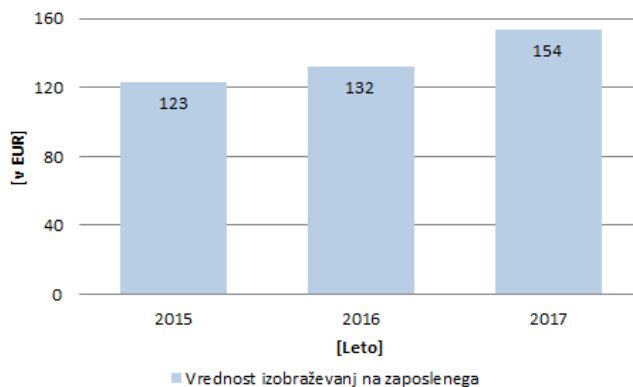
Slika 30: Prikaz števila izobraževalnih ur v obdobju 2015–2017

Družba DARS se zaveda, da sta za uspešno realizacijo postavljenih strateških ciljev potrebna znanje in dobra strokovna usposobljenost zaposlenih, zato v zadnjih letih daje velik pomen izobraževanju zaposlenih ter za ta namen zagotavlja ustrezna finančna sredstva. V letu 2017 je vrednost izobraževanj na zaposlenega znašala 154 EUR in je bila za 17 % višja kot v letu 2016. Glede na velik obseg organizacijskih, tehnoloških in demografskih sprememb, ki so prisotne tako v DARS d. d. kot tudi v širši družbi, kaže takšno vlaganje v zaposlene socialno in družbeno odgovoren odnos delodajalca.

V letu 2017 smo z izobraževanjem in usposabljanjem sodelavcem iz področja cestninjenja omogočali pridobivanje novih znanj in veščin za delo znotraj novega cestninskega sistema DarsGo ali v drugih delovnih področjih družbe ter jim tako pomagali ohraniti zaposlitev.

Slika 31: Vrednost uporabljenih finančnih sredstev za izobraževanje na zaposlenega v obdobju 2015–2017

Projekti na področju upravljanja človeških virov

Poleg aktivnosti izobraževanj in usposabljanj so v letu 2017 potekale še naslednje aktivnosti na področju razvoja kadrov:

Preusposabljanje zaposlenih na cestnini: V letu 2017 so se intenzivno izvajala različna dodatna izobraževanja in usposabljanja zaposlenih iz Službe za cestninjenje in prodajo na lastnih prodajnih mestih, s katerimi je bilo zaposlenim omogočeno pridobivanje novih potrebnih znanj za delo znotraj novega elektronskega cestninskega sistema. Na različnih izobraževanjih in usposabljanjih je bilo skupno 458 udeležencev, obseg izobraževanj pa je znašal 14.889 izobraževalnih ur. Največji delež v obsegu 60 % je predstavljalo jezikovno izobraževanje, 34 % je bilo strokovnega izobraževanja za potrebe dela v okviru cestninskega nadzora in 6 % je bilo računalniških izobraževanj in usposabljanj.

Projekt LOGINS: Družba DARS se je vključila v partnerski projekt kompetenčnega centra za logistiko KoC LOGIN, v okviru katerega je pridobila 31.500 EUR sredstev iz Evropskega socialnega sklada za usposabljanje in izobraževanje zaposlenih in ki jih lahko črpa v letu 2017 in v 2018. V okviru omenjenega projekta je bilo v letu 2017 izvedenih sedem izobraževanj v skupni vrednosti 16.620 EUR.

Organizacijska klima in zadovoljstvo zaposlenih: V družbi DARS smo v letu 2017 že desetič izvedli merjenje organizacijske klime, saj so njeni rezultati za družbo zelo pomembni, ker jo usmerjajo k izboljšavam organizacijskih sistemov in delovnega okolja za učinkovitejše doseganje zastavljenih ciljev. Rezultati za leto 2017 v primerjavi z letom 2016 kažejo izboljšanje ocen na vseh merjenih postavkah. Skupni indeks se je v primerjavi z letom 2016 dvignil za 0,16 točke. Rezultati kažejo, da imajo zaposleni razvito visoko stopnjo odgovornosti za kakovostno opravljanje dela, do inovativnosti in pripadnosti organizaciji, ter da so strokovno dobro usposobljeni in motivirani za delo. Izzivi so prisotni na področju sistemov nagrajevanja, kariernega razvoja ter notranjega komuniciranja, za kar so v teku ustrezni ukrepi.

DARS je družini prijazno podjetje: Na osnovi sprejetih ukrepov iz naslova pridobljenega polnega certifikata Družini prijazno podjetje so se v letu 2017 nadaljevale aktivnosti, ki zaposlenim omogočajo lažje usklajevanje zahtev dela in družinskega življenja. Pri tem so zaposlenim v pomoč fleksibilni delovni čas, anonimna psihološka pomoč in podpora, aktivnosti za ohranjanje zdravja in razne druge aktivnosti oz. možnosti, ki jih delodajalec ponuja zaposlenim.

I.16.6.1 Oblikovanje varnega delovnega okolja

V Darsu se zavedamo pomena zagotavljanja varnosti delavcem pri delu, saj veliko naših delavcev opravlja izredno nevarna dela na cesti, kjer njihova varnost ni odvisna samo od njih samih, ampak tudi od ravnanja uporabnikov cest. Zato smo varnost kot enega od pomembnih elementov za uspešno načrtovanje razvoja družbe vključili tudi v Strategijo 2017–2020. Eden od pomembnih operativnih strateških ciljev je tako tudi znižanje števila poškodovanih pri delu do leta 2020 za 15 %.

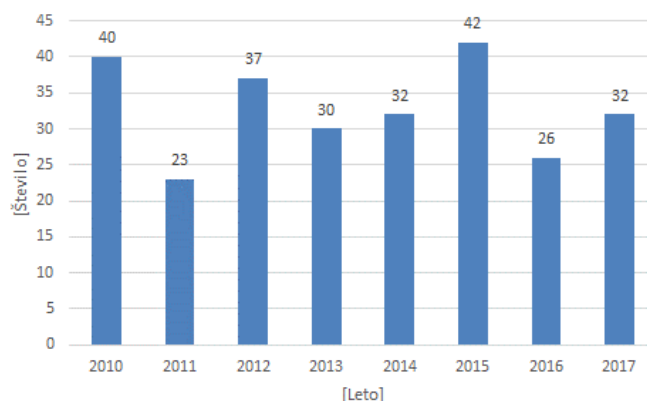
Zavezanost k zagotavljanju varnosti pa ni samo deklarativna. Naše strokovne službe si izmenjujejo izkušnje z upravljavci avtocest v sosednjih državah, spremljajo razvoj tehnike, analizirajo nezgode in stanje varnosti v naši družbi ter predlagajo nove ukrepe za večjo varnost. V letu 2017 smo tako poleg običajnih stalnih ukrepov (usposabljanje delavcev, zagotavljanje pregledov delovne opreme, zagotavljanje zdravniških pregledov, izvajanje internega nadzora ipd.) izdelali tudi revizijo ocene tveganj za varnost in zdravje pri delu in na njeni osnovi sprejeli tudi vrsto ukrepov za zagotovitev večje varnosti tako uporabnikov naših cest kot tudi naših delavcev pri delu. Večino teh ukrepov smo do konca leta 2017 že sprejeli, nekatere sistemske ukrepe pa smo vgradili v naše delo in jih bomo izvajali še naprej.

Nezgode pri delu

Leto 2017 je sicer minilo v znamenju nekaj večjega števila nezgod pri delu (32) kot leto prej (26), a je večina nezgod imela za posledico lažje poškodbe. Sedem delavcev sploh ni odšlo v bolniški stalež, manjše je bilo tudi skupno število dni, ko so bili delavci v bolniškem staležu. Poškodovali so se štirje cestninski nadzorniki, en delavec iz področja upravljanja, ena delavka iz poslovnega področja, vsi ostali poškodovanci (26) pa so vzdrževalci.

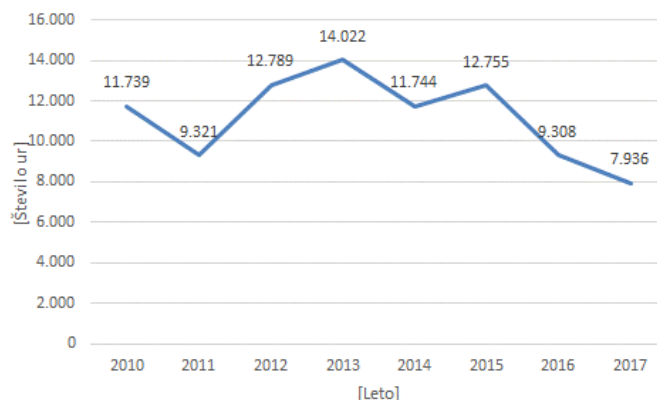

Slika 32: Število poškodovanih delavcev

Poklicnih bolezni v naši družbi do sedaj nismo zabeležili. Prepoznavamo pa nevarne pojave, to je dogodke, v katerih je ali bi lahko bilo ogroženo človeško življenje ali nastala večja materialna škoda. Med temi še posebej izpostavljamo nalete uporabnikov na signalizacijo za zavarovanje delovišč na cesti ter nasilje uporabnikov nad našimi delavci.

Slika 33: Bolniški stalež v urah kot posledica nezgod pri delu

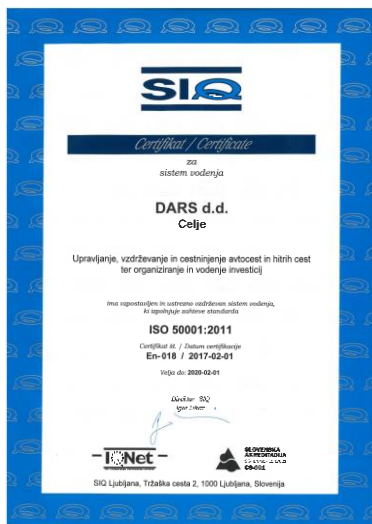

I.16.7 Odgovornost do naravnega okolja

Glede na naše poslanstvo smo zgradili in upravljamo AC omrežje, ki je tesno povezano z naravnim okoljem tako v fazi umestitve v prostor kot tudi v fazi upravljanja in nadaljnega razvoja avtocestnega omrežja. Naša zaveza je, da v vseh fazah delovanja delujemo okoljsko odgovorno in neprestano zmanjšujemo škodljive vplive na okolje.

I.16.7.1 Sistemsko upravljanje z okoljem in energijo

Družba DARS ima področje okolja in energije sistematično obvladovano, kar potrjujeta pridobljena mednarodna standarda ISO 14001 in ISO 50001.

Doseganje skladnosti

Pomemben del sistemskega obvladovanja področij okolja in energije je obvladovanje vseh zahtev skladnosti, kar pomeni, da so vsi vidiki okolja in energije enakovredno vključeni v proces zagotavljanja skladnosti.

Sodelovanje z zunanjimi izvajalci in dobavitelji

Sodelovanje z zunanjimi izvajalci in dobavitelji je sestavni del sistemov vodenja družbe in je sistemsko obvladovano. Na področju okolja in energije je pomembno, da sodelovanje temelji na javnem naročanju, katerega sestavni del je Uredba o zelenem javnem naročanju, kar je podrobneje opredeljeno v poglavju »Odgovornost do dobaviteljev«.

Raba materialov

Celoten obseg vgrajenih materialov pri investicijah je razviden iz gradbene knjige posameznega projekta, ki je tudi osnova za obračun del. Količine so prikazane skladno s popisom del in v različnih merskih enotah.

Tabela 10: Dolžina obnovljenih smernih vozišč ter novozgrajenih cest

	2015	2016	2017
Dolžina obnovljenih smernih vozišč posameznih odsekov (km)	44,41	37,06	26,54*
Dolžina novozgrajenih cest (km)	5,03	0	7,26

*Opomba: Realizacija načrtovanega obsega obnovljenih vozišč v letu 2017 (35 km) se je zaradi objektivnih razlogov, prenesla v leto 2018.

I.16.7.2 Umeščanje avtocest in hitrih cest v prostor

Prostorsko načrtovanje in umeščanje v prostor je proces, ki omogoča skladen prostorski razvoj z obravnavo in usklajevanjem potreb in interesov razvoja z javnimi koristmi na področjih varstva okolja, ohranjanja narave in kulturne dediščine, varstva naravnih virov ter obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

DARS d. d. izvaja posamezne naloge v zvezi s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor, v postopkih priprave DPN sodeluje ter zagotavlja vso dokumentacijo, ki je za potek postopkov priprave DPN potrebna. Skladno z zakonom o varstvu okolja je treba za posege v prostor, katerih izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, kamor sodijo avtoceste, v fazi študije variant izvesti celovito presojo vplivov na okolje, v fazi priprave DPN za izbrano varianto pa izvesti postopek presoje vplivov na okolje.

I.16.7.3 Skrb za ohranjanje biotske raznovrstnosti

Poseben izziv pri umeščanju avtocest v prostor je ohranjanje biotske raznovrstnosti, saj je za Slovenijo značilna izredno pestra in razmeroma dobro ohranjena narava. Zato sodi Slovenija med območja z nadpovprečno biotsko raznovrstnostjo in med naravno najbogateljša območja Evrope in celo sveta.

Največja nevarnost umeščanja tako zahtevnih infrastrukturnih objektov, kot so avtoceste, je tveganje visoke stopnje fragmentacije naravnih habitatov. Zato je vključevanje načel ohranjanja biotske raznovrstnosti v postopke prostorskega načrtovanja ključno za doseganje sprejemljivosti načrtovanih posegov v prostor.

I.16.7.4 Upravljanje z energijo

Družba DARS d. d. se z letno porabo energije 47,2 GWh (v letu 2017) že uvršča med velike slovenske porabnike energije. Glede na procese družbe, ki jih določa potreba po osvetljevanju površin pa tudi po upravljanju in vzdrževanju cest, predstavlja največjo porabo energije električna energija (51,6 %), ki ji sledi poraba goriva za pogon vozil (35,1 %). Manjši del energije se porablja za potrebe ogrevanja objektov, to področje je zaradi velikih možnosti optimizacije pomemben element upravljanja z energijo.

Strategija družbe 2017–2020 daje velik poudarek energetske učinkovitosti in varovanju okolja in zato je določen operativni cilj, ki se nanaša na izboljšanje ključnih kazalnikov energetske učinkovitosti z namenom racionalizacije stroškov:

- Količinska poraba električne energije se bo do leta 2020 zmanjšala za 5 % glede na obstoječe stanje porabnikov električne energije.
- Zmanjšati porabo energentov za ogrevanje za 10 % do leta 2020 glede na izhodiščno leto 2015.
- Zmanjšati emisijo CO₂ energentov za ogrevanje za 20 % do leta 2020 glede na izhodiščno leto 2015.

Skupna raba energije

Spodnja tabela predstavlja rabo in trende porabe energije po vrstah energentov. S celovitim pristopom upravljanja z energijo in pripadajočimi ukrepi smo uspeli zmanjšati porabo energije pri energentu električna energija.

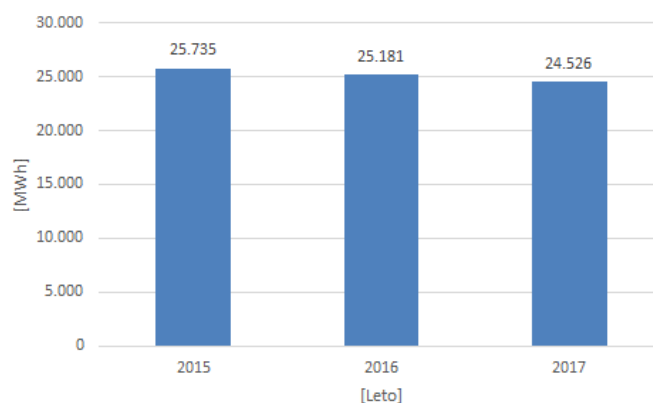
Tabela 11: Raba energije

		2015	2016	2017
Elektrika	MWh	25.735	25.181	24.526
Goriva	MWh	17.033	17.442	16.689
Zemeljski plin	MWh	1.866	1.524	1.676
UNP propan	MWh	2.018	2.253	2.123
UNP propan butan	MWh	1.171	1.225	1.105
Kurilno olje	MWh	238	344	291
Daljinsko ogrevanje	MWh	586	810	778
Skupaj	MWh	48.647	48.779	47.188

Električna energija

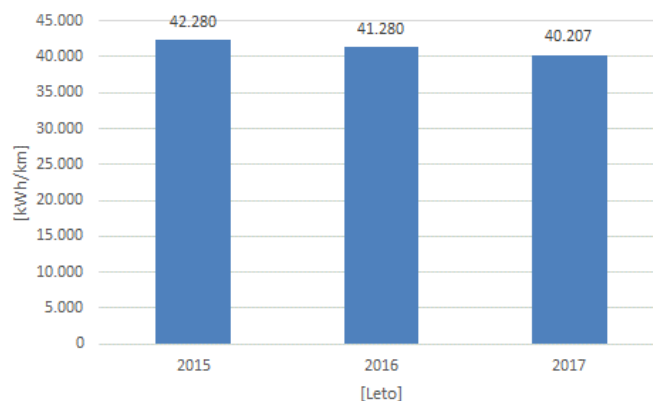
V okviru uvedenih ukrepov smo kljub povečanju AC omrežja in odprtju novih 7,26 km AC v drugi polovici leta 2017 zmanjšali skupno porabo električne energije, kar predstavlja spodnji graf.

Slika 34: Skupna poraba električne energije (MWh)

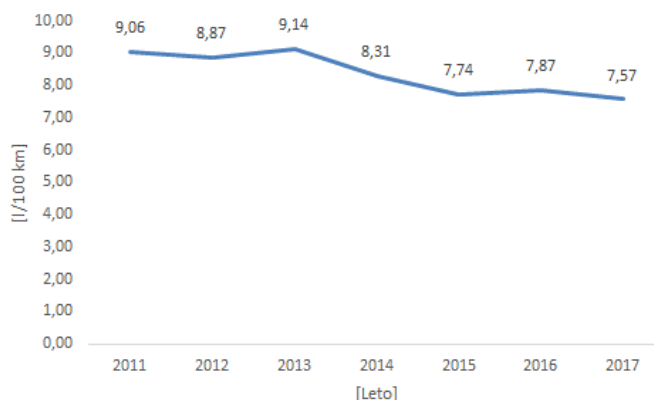
Iz spodnjega grafa so razvidni učinki uvedenih ukrepov na področju upravljanja z električno energijo na kilometer vzdrževanih AC.

Slika 35: Skupna poraba električne energije na kilometer AC

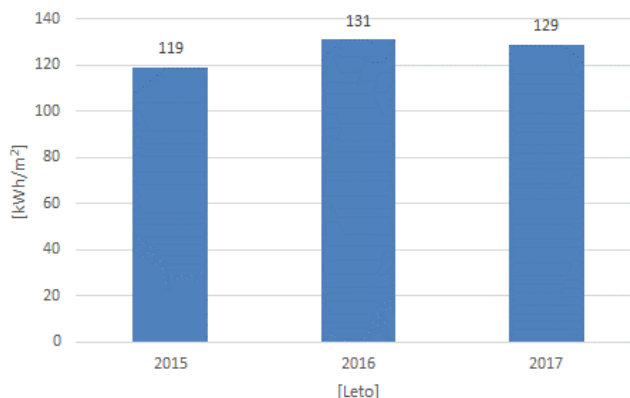

Poraba goriv osebnih vozil in vozil cestninskega nadzora

V družbi smo v letu 2017 imeli 198 osebnih vozil in vozil cestninskega nadzora. Tekom let smo uspešno zmanjševali povprečno porabo goriva, kot je navedeno v grafu desno. To smo dosegli z nabavo novih ekonomsko varčnejših vozil ter ozaveščanjem zaposlenih, da se pri vožnji z osebni in ostali vozili ravna po pravilih varčne vožnje, s čimer zmanjšamo porabo goriva, nevarnost nezgod, emisijo hrupa in emisije izpušnih plinov.

Slika 36: Povprečna letna poraba goriva osebnih vozil in vozil cestninskega nadzora**Ogrevanje**

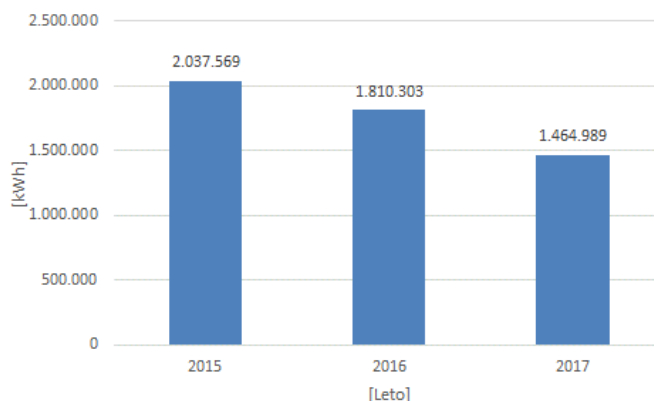
Največji porabniki energije za ogrevanje so 9 ACB (v nadaljevanju avtocestnih baz) in 6 izpostav, sledi jim poslovna stavba Celje in 14 čelnih cestninskih postaj ter 22 ostalih objektov. Na spodnjem grafu je razvidno, da je specifična poraba toplote za ogrevanje objektov na celotno ogrevalno površino zelo velika. Največjo priložnost izboljšanja rabe energije imamo na cestninskih postajah in v garažah avtocestnih baz. Prav tako se moramo zavedati dejstva, da na porabo toplote pomembno vplivajo zimske vremenske razmere.

Slika 37: Poraba toplotne energije na kvadratni meter ogrevalnih površin**I.16.7.5 Svetlobno onesnaževanje**

Svetlobno onesnaževanje je emisija svetlobe iz svetlobnih virov, ki poveča naravno osvetljenost okolja.

V letu 2016 smo zaključili z menjavo razsvetljave 1. faze, kjer smo menjali neustrezna svetila na dolenski in primorski AC ter na ljubljanskem obroču. Zmanjšana poraba električne energije za razsvetljavo je pokazatelj zmanjševanja svetlobnega onesnaževanja, kar prikazuje spodnji graf na osnovi uspešnega zaključka prve faze menjave svetil.

Slika 38: Poraba električne energije za prvo fazo menjave razsvetljave

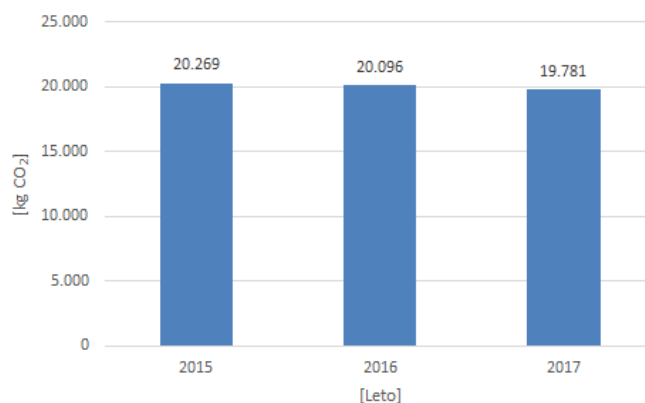
V 2. fazi smo zamenjali svetila na vseh ACB. Trenutno zaključujemo menjavo razsvetljave 3. in 4. faze, v kateri menjujemo 1500 svetil na sedmih odsekih. Učinki bodo vidni v naslednjih trajnostnih poročilih.

I.16.7.6 Spremljanje ogljičnega odtisa

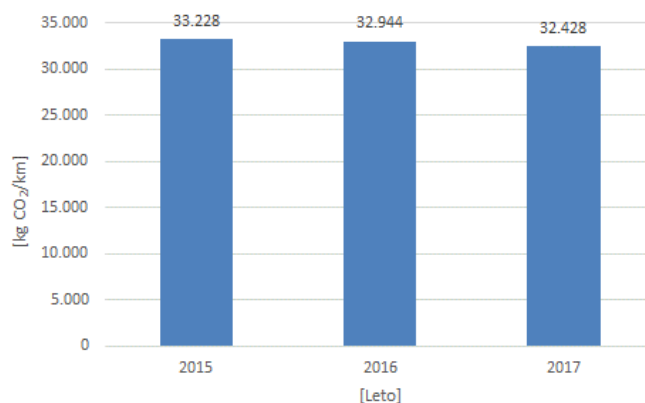
Ogljični odtis je skupna količina nastalih toplogrednih plinov, ki so povezani z delovanjem družbe DARS d. d. Pri izračunu ogljičnega odtisa na nivoju družbe smo upoštevali vse neposredne emisije toplogrednih plinov (CO_2 ter ostalih), ki nastanejo na lokacijah družbe DARS d. d. To so: poraba pogonskega goriva za lastni vozni park, poraba energentov za ogrevanje (zemeljski plin, UNP propan, UNP propan butan, ekstra lahko kurilno olje (ELKO) in daljinsko ogrevanje), izgube hladilnih sredstev, prevozi na delo zaposlenih, transporti z letalom (evropski in prekooceanski leti). Pri izračunu ogljičnega odtisa smo upoštevali tudi posredne emisije, ki izhajajo iz rabe nabavljene energije, to so: poraba električne in toplotne energije in poraba vode in pomožnih materialov.

V spodnjih grafih prikazujemo izračun ogljičnega odtisa za družbo kot celoto in relativno na kilometer vzdrževane avtoceste.

Slika 39: Ogljični odtis po letih

Slika 40: Ogljični odtis na kilometer

I.16.7.7 Emisije v ozračje

Emisije v ozračje, ki so rezultat dejavnosti družbe DARS, so: emisije izpušnih plinov iz voznega parka in emisije lastnih virov za ogrevanje poslovnih prostorov. Glede obvladovanja emisij dosegamo skladnost z zahtevami.

Emisije v ozračje, ki nastajajo posredno s strani uporabnikov AC, so predvsem pomembne pri upravljanju predorov. V predorih, daljših od 500 metrov, so nameščeni sistemi za spremljanje emisij izpušnih plinov (CO) ter vidljivosti. Za ustrezno prezračevanje predorskih cevi je nameščen prezračevalni sistem, ki se s pomočjo nameščenih ventilatorjev krmili oziroma regulira avtomatsko. Meritve se spremljajo v sklopu nadzornih centrov, ki so lokacijsko pristojni za nadzor prometa v posameznih predorih.

Z optimizacijo prometnega toka zmanjšujemo prometne zastoje, kar pomeni, da je čim manj dodatnih izpustov plinov vozil. To dosegamo s pravočasnim izločanjem tovornih vozil, preusmeritvami, dodatnimi portali spremenljive prometno-informativne signalizacije, koordinacijo vseh zapor ter usklajenim delovanjem nadzornih centrov.

I.16.7.8 Skrb za živali na vplivnem območju AC

Vdor prostoživečih živali na avtocesto predstavlja pomembno tveganje za:

- varnost vseh udeležencev v avtocestnem prometu in ne nazadnje živali samih,
- varnost naših vzdrževalcev avtoceste, ki morajo žival odstraniti oziroma loviti,
- ne samo gmočno škodo, temveč tudi hudo travmo,
- hudo nesrečo s smrtnim izidom ali hude telesne poškodbe.

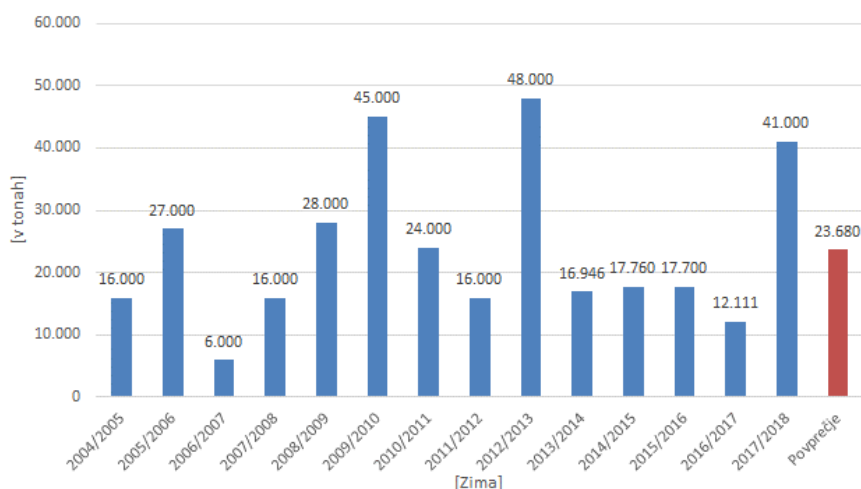
Zato se družba DARS praktično že od samega začetka trudi z rednimi pregledi ograj, odvrtačnimi napravami in vključevanjem tematike prehajanja živali že v postopke priprave državnega prostorskega načrta, da bi bilo teh primerov čim manj. Za varne prehode živali smo vse podvoze, ki se nahajajo na območjih, kjer so bila evidentirana območja prehajanja živali, prilagodili na način oz. razširili tako, da imajo poleg vozišča v podvozu še dodaten, neutrjen pas za prehajanje živali. Preprečevanje povoza živali na vseh prometnicah (državne ceste, avtoceste in železniške proge) je pomembno tako z vidika zmanjšanja smrtnosti živali kot tudi izboljšanja prometne varnosti.

I.16.7.9 Vplivi posipnih materialov na okolje

Za vzdrževanje dobrih voznih razmer se vsako zimsko sezono tudi na naših avtocestah porabijo znatne količine soli za posipanje. Kakšni so njeni vplivi na okolje, je vprašanje, ki je aktualno po vsem svetu, saj se v Evropi in Ameriki v največji meri uporablja NaCl, v manjših količinah predvsem pri nižjih temperaturah pa CaCl₂ in MgCl₂. Zaradi vrste škodljivih vplivov kloridov na okolje in objekte je težnja k zniževanju količin posipanja močno prisotna v vseh državah.

V zimskem času se vozišča posipajo z različnimi posipnimi materiali, ki preprečujejo poledico in zagotavljajo varnost vozišča. Uporabljeni posipni materiali naj ne bi imeli večjega vpliva na tla, kakovost površinske in podtalne vode, rastlinje, ljudi in živali, objekte (cestišča, mostove, viadukte in zgradbe) ter vozila.

Slika 41: Poraba posipnih materialov v tonah

Vpliv soljenja na okolje smo tudi v letu 2017 spremljali v sklopu izvajanja letnega programa obratovalnega monitoringa padavinske vode iz zadrževalnih bazenov. Analize posameznih odvzetih vzorcev so pokazale, da prisotnost elementov soljenja nikjer ni presežena oziroma je bila ob vsaki analizi v predpisanih mejah.

Mokro posipanje

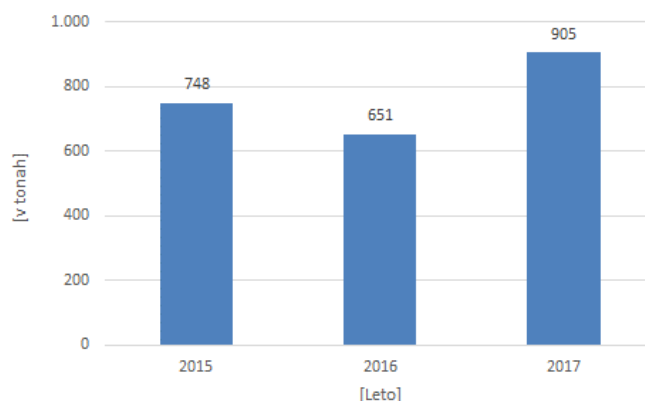
DARS se je na podlagi tujih in domačih izkušenj pri tekočem posipanju odločil, da se za preventivno posipanje uporablja 20 % raztopina NaCl. Mokro posipanje imenujemo posipanje vozišča samo z raztopino soli. Do sedaj smo vedno uporabljali mokro posipanje FS30 (30 % raztopine in 70 % suhe soli). Zaradi enakega ali celo boljšega učinka in veliko cenejšega tekočega posipanja nameravamo nekaj letih opremiti vse ACB z ustrezno opremo.

I.16.7.10 Varovanje voda

Odvajanje padavinske vode z avtocest se izvaja na način razpršene ali pa kontrolirane odvodnje preko 735 zadrževalnih bazenov na posameznih AC krakih.

V letu 2017 se je nadaljevalo izvajanje rednih letnih čiščenj vseh najbolj obremenjenih lovilnikov olj (lokacije lovilnikov olj na avtocestnih bazah in izpostavah) in osnovno vzdrževanje zadrževalnih bazenov (košnja trave, popravilo poškodovanih delov, popravilo poškodovanih ograj, čiščenje usedalnikov, peskolovov). Nastali nevarni in nenevarni odpadki so bili predani pogodbenemu prevzemniku tovrstnih odpadkov, ki razpolaga z veljavnim okoljevarstvenim dovoljenjem Agencije RS za okolje. V zvezi z obratovanjem zadrževalnih bazenov v smislu varovanja naravnega okolja se je tudi v letu 2017 izvajal letni program obratovalnega monitoringa (LPOM) padavinske odpadne vode, ki meri obremenjenost iztočnih voda iz zadrževalnih bazenov. Meritve so pokazale, da so parametri iztočne vode iz zadrževalnih bazenov v predpisanih mejah iz Uredbe, zato se voda lahko odvaja v naravo brez dodatnega prečiščenja. Izvajali smo tudi kontrolirano zbiranje predorskih pralnih voda, ki smo jih kot specifično vrsto odpadkov predajali v prečiščenje pogodbenim prevzemnikom odpadkov, kar prikazuje spodnji graf.

Slika 42: Količina predanih predorskih odpadnih voda

I.16.7.11 Emisije hrupa

Operativni program varstva pred hrupom (OP HRUP), ki ga povzroča promet po pomembnih železniških progah in pomembnih cestah prve faze, upravljavcem cestne in železniške infrastrukture nalaga izvedbo ukrepov za omejevanje čezmernih obremenitev okolja s hrupom. Sestavljen je iz dveh sklopov. Sklop B je DARS d. d. leta 2014 in 2015 v okviru Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture implementiral skozi projekt Gradnja protihrupnih ograj na petih avtocestnih odsekih (Brezovica–Vrhnika, Dramlje–Celje, Celje–Arja vas in Malence–Šmarje - Sap) v Republiki Sloveniji, ki se je sofinanciral z evropskimi kohezijskimi sredstvi v višini 85 odstotkov. Z izvedbo protihrupnih ukrepov je zagotovljeno, da promet na obravnavanih odsekih ne povzroča več čezmernih obremenitev okolja s hrupom. Skupno je bilo na petih avtocestnih odsekih v okviru tega projekta zgrajenih 31,4 kilometra oziroma skoraj 141 tisoč kvadratnih metrov novih protihrupnih ograj.

Na podlagi metodologije za spremljanje stanja protihrupne zaščite na avtocestah in hitrih cestah smo v sodelovanju s pogodbenim strokovnjakom s predmetnega področja pristopili k popisu stanja protihrupne zaščite. Na podlagi zbranih in analiziranih podatkov je bil določen del protihrupne zaščite vključen v Načrt ukrepov na

infrastrukturi v obdobju 2016–2018. Zbrani podatki so bili vključeni pri pripravi strokovnih podlag za obnovo PHO, ki se pripravljajo v sodelovanju z zunanjim pogodbenim izvajalcem. Dokument je v zaključni fazi izdelave.

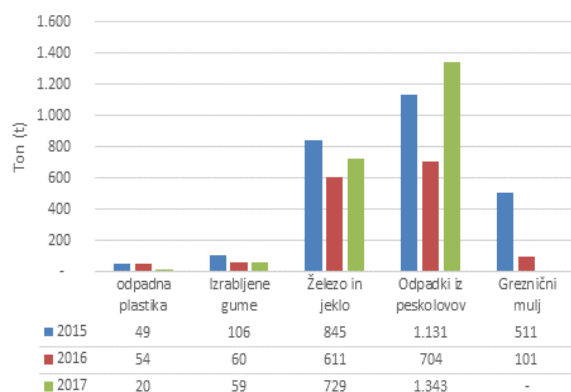
Uresničujemo tudi vladni Operativni program varstva pred hrupom, ki ga povzroča promet po pomembnih železniških progah in pomembnih cestah prve faze zunaj območja Mestne Občine Ljubljana za obdobje 2012–2017. Večina ukrepov na petih avtocestnih odsekih je že izvedenih, nadaljuje se še zaščita posameznih najbolj obremenjenih stanovanjskih stavb ob AC. Spomladi 2017 je Ministrstvo za okolje in prostor pričelo izvajati aktivnosti za pripravo Operativnega programa varstva pred hrupom za obdobje 2013–2018. Predstavnik DARS d. d. so bili vključeni v medresorsko delovno skupino za pripravo predmetnega dokumenta. DARS izvaja protihrupno zaščito območij ob trasi AC zaradi prometa od leta 1988 do 2017. V tem obdobju je bilo izvedenih 181,1 kilometra protihrupnih ograj skupne površine 503.250 kvadratnih metrov.

I.16.7.12 Ravnanje z odpadki

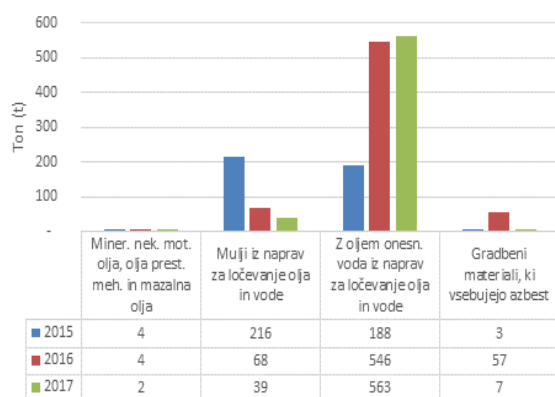
DARS d. d. je v letu 2017 nadaljeval in nadgrajeval politiko varovanja okolja s poudarkom na kontroliranem ravnanju z odpadki, kot ga narekuje veljavna zakonodaja. Tako so bile aktivnosti še naprej usmerjene v pravilno ravnanje z odpadki z doslednim ločevanjem odpadkov že na samem izvoru. Nadaljevali smo tudi s politiko kontroliranega in nadzorovanega oddajanja vseh vrst odpadkov.

Odpadke delimo na dva sklopa: nenevarni in nevarni odpadki. Med nenevarnimi odpadki je bilo v letu 2017 podobno kot v letih pred tem zbranih največ odpadkov, ki nastanejo pri investicijskih delih celovite obnove posameznih AC odsekov (odpadni asfalti, odpadni beton, odpadno železo, odpadne zemljine). Sledijo odpadki, ki nastanejo pri vzdrževanju cest, torej odpadki iz peskolovov, odpadne greznične vode, predorske pralne vode, odpadna plastika). Opazen je trend naraščanja količin nevarnih odpadkov: največ je bilo odpadnega olja, zaoljene vode, mulja, odpadne barve in laka ter absorpcijskih pivnikov (uporabljeno ob nesrečah).

Slika 43: Količina nenevarnih odpadkov

Slika 44: Količina nevarnih odpadkov

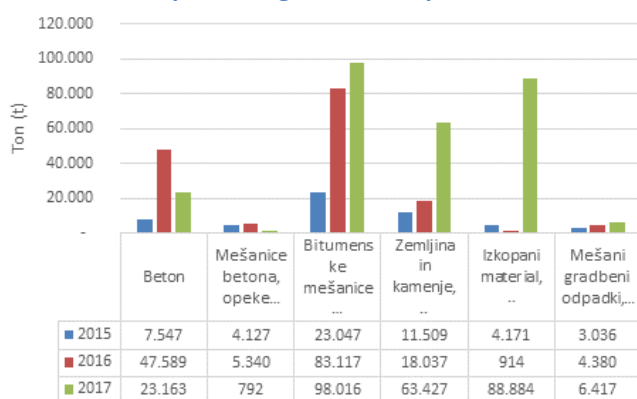

Zaradi vse večje doslednosti pri ločevanju odpadkov in vse večjega poudarka na ločevanju odpadkov količine ločeno zbranih odpadkov v večini primerov še vedno naraščajo. Iz te strukture so izvzeti komunalni odpadki, s katerimi upravlja gospodarska javna služba v pristojnosti posamezne lokalne skupnosti.

Ravnanje z gradbenimi odpadki

DARS d. d. nastopa pri izvajanju investicij tudi kot povzročitelj gradbenih odpadkov. Glede na zakonsko urejenost tega področja je DARS d. d. ureditev prenesel tudi v svoj proces izvajanja investicij. Tako se že pri pripravi projektne naloge za naročilo projektne dokumentacije, ki je podlaga za naročilo gradenj in izvedbo del, vnese dodatna zahteva, da mora projektant upoštevati veljavno zakonodajo na tem področju. Rezultat je Načrt za ravnanje z gradbenimi odpadki, na podlagi katerega se zahteve prenesejo v razpis za izvajalca del. Poleg splošnih zahtev se upoštevajo pri načrtovanju tudi vsi drugi okoljski pogoji, ki izhajajo iz drugih aktov, ki veljajo na obravnavanem področju (VVO, Natura ...). Z razpisom za izvedbo del je izvajalec zavezan k primernemu ravnanju z gradbenimi odpadki.

Slika 45: Količina predanih gradbenih odpadkov

DARS si prizadeva, da se nastali gradbeni odpadki v čim večji meri ponovno uporabijo pri izvedbi del, če so materiali ustrezni glede na zahteve projekta. Tako je nekaj projektov že vsebovalo reciklažo na mestu samem (IN-SITU) ali pa so se materiali uporabili v novih asfaltnih zmesih ali pa za izvedbo določenih drugih del pri gradnji (zasipi, bankine itd.). DARS d. d. je na tem področju zelo aktivno sodeloval tudi pri nastajanju Uredbe o zelenem javnem naročanju, ki je stopila v veljavo 1. 1. 2018.

I.16.8 Vključenost v širšo družbo

Lokalna skupnost je vključena v vseh fazah umeščanja avtocest v prostor in se na primeren način upoštevajo njeni predlogi in pobude.

Priznanja in nagrade

Družba DARS je v zadnjih letih prejela naslednja priznanja in nagrade:

- DARS, med najuglednejšimi delodajalci za leto 2016;
- DARS, ugledni delodajalec v letu 2015;
- DARS, najuglednejši delodajalec v kategoriji Logistika in promet za leto 2013;
- priznanje Evropske mreže za promocijo zdravja (ENWHP) pri delu za primer dobre prakse za leto 2013;
- priznanje Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti za primer dobre prakse na področju promocije zdravja pri delu za leto 2012;
- družba DARS d. d. je skupaj z Republiko Slovenijo v letu 2015 prejela posebno jubilejno odličje Maksia Fabianija.

Zaveze zunanjim pobudam

V družbi DARS prostovoljno sodelujemo v pobudah, ki spodbujajo etično ravnanje ter okoljsko, družbeno in ekonomsko vzdržno poslovanje.

Članstvo v mednarodnih združenjih

Družba DARS d. d. aktivno sodeluje s sorodnimi podjetji v tujini in je vključena v članstvo v mednarodnih organizacijah, kot so: združenje avtocestnih koncesionarjev ASECAP, globalno združenje lastnikov in operaterjev cestninskih objektov IBTTA in je preko Nacionalnega komiteja PIARS Slovenija vključena tudi v PIARC (World Road Association), ki je kot nepolitično in neprofitno svetovno cestno združenje ustanovljeno z namenom izmenjave znanj na področju cest in prometa. Podrobnejša predstavitev mednarodnega sodelovanja družbe DARS je razvidna iz poglavja I.12 Mednarodno sodelovanje in pridobivanje evropskih nepovratnih sredstev).

Sponzorstva in donacije

Temeljno poslanstvo družbe DARS d. d. se ne omejuje zgolj na avtocestne povezave, ampak je svojimi dejavnostmi usmerjeno v širše družbeno okolje. Prevezemamo skrb in odgovornost do ljudi in prostora, v katerem delujemo. Zavedamo se odgovornosti, ki jo imamo do ljudi in okolja, v katerem delujemo. Na področju družbene odgovornosti posebno pozornost posvečamo vsebinam, povezanim z varnostjo v prometu, izobraževanju in preventivnemu delovanju na cestah, ki jih upravljamo.

I.16.9 Odgovornost do dobaviteljev/izvajalcev

Družba DARS d. d. je tudi v letu 2017 uspešno sodelovala z dobavitelji/izvajalci tako doma kot v tujini, medtem ko je bilo glede na specifičnost poslovanja večina poslovnega sodelovanja skoncentriranega na dobavitelje/izvajalce iz Slovenije, in to na področju nabave storitev, blaga in področja gradenj.

Merila za oddajo javnega naročila

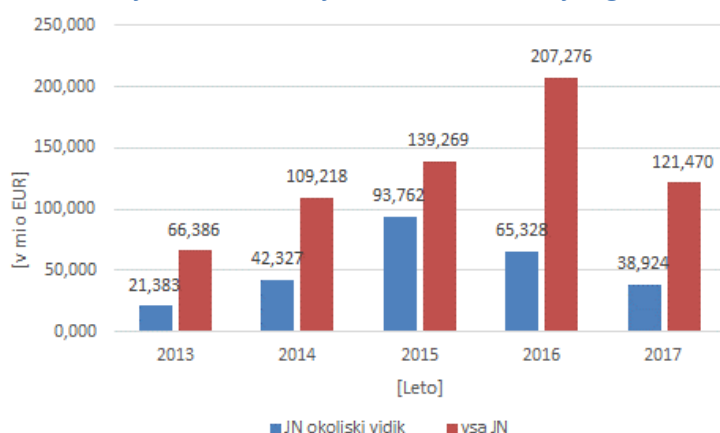
Družba DARS d. d. je pri naročanju blaga, storitev in gradenj zavezana slediti Zakonu o javnem naročanju. Merila za oddajo javnega naročanja so podrobneje opredeljena v 84. členu Zakona o javnem naročanju, kjer je zapisano, da naročnik odda javno naročilo na podlagi ekonomsko najugodnejše ponudbe.

Dobavitelji izdelkov in storitev (lokalno, tujina)

Na portalu eJN1, ki je v upravljanju Ministrstva za javno upravo, je v modulu STATIST možno pridobiti statistične podatke s področja javnega naročanja v Republiki Sloveniji. Iz podatkov za leto 2017 je razvidno, da je 1253 javnih naročnikov oddalo za 3.815.149.583 EUR (brez DDV) javnih naročil. Skupno število objavljenih javnih naročil je bilo 13.116 oddanih javnih naročil pa 55.258. Okoljski vidik je bil upoštevan pri 22.958 oziroma 41,54 % oddanih naročil.

Gibanje celotnih javnih naročil (JN) družbe DARS in rast vrednosti javnih naročil, kjer je upoštevan »okoljski vidik«, za obdobje od leta 2013 do leta 2017 (v mio. EUR) je razvidno v nadaljevanju.

Slika 46: Vsa javna naročila in javna naročila z »okoljskega vidika« od leta 2013–2017

¹ Vir: <https://ejn.gov.si/statist>

I.16.10 Komuniciranje

Strategija komuniciranja

Mediji so predvsem kanali za vzpostavljanje vezi in grajenje odnosov med družbo DARS d. d. in njenimi notranjimi ter zunanjimi javnostmi. DARS d. d. načrtno vzdržuje redne stike z domačimi in po potrebi tudi tujimi mediji ter njihovimi predstavniki. Vodilo so ažurnost, strokoven pristop in transparentnost.

Spoštovanje notranjih pravil (Pravilnik o načinu dajanja informacij za medije DARS d. d.) ter državnih predpisov (Zakon o medijih, Zakon o dostopu do informacij javnega značaja), primerna organiziranost, strokoven pristop ter aktivno in konstruktivno sodelovanje vseh vključenih zagotavljajo, da je informacija pravočasna, verodostojna in predvsem v čim večjem možnem interesu družbe DARS d. d.; na tej osnovi se potem z mediji gradi čim bolj odprt odnos. Predvsem dobro interno sodelovanje vseh vpetih deležnikov zagotavlja, da je medijsko pojavljanje lahko učinkovito, po drugi strani se zmanjšuje tveganje napačnih razlag v medijskih objavah ter nesporazumov.

Sporočila za medije oziroma javnosti objavimo tudi na spletni strani družbe ter na družbenih omrežjih. Za medije pripravljamo predvsem sporočila za javnost, organiziramo novinarske konference, izjave za medije ali javnosti ter jih vabimo na pomembne poslovne dogodke.

Družba DARS d. d. uporablja pravilnike, ki določajo varovanje poslovnih skrivnosti in informacij za člane organov vodenja in nadzora ter druge osebe, ki imajo dostop do notranjih informacij v času mandata in tudi po njegovem izteku.

Objavljanje poslovnih poročil in izkazov

Družba sledi najvišjim standardom objavljanja poslovnih poročil, opredeljenim v Zakonu o trgu finančnih instrumentov in Priporočilih Ljubljanske borze. Na spletnih straneh in SEOnetu se vsako leto objavlja finančni koledar z navedbo terminov vseh pomembnejših poslovnih objav in dogodkov.

I.17 Poročilo nadzornega sveta za leto 2017

V letu 2017 se sestava nadzornega sveta ni spreminjala. Člani nadzornega sveta smo bili kot predstavniki lastnika Marjan Mačkošek (predsednik), dr. Miha Juhart (namestnik predsednika), mag. Tatjana Colnar in mag. Igor Pirnat in kot predstavnik zaposlenih Darko Kodrič in Rožle Podboršek.

Nadzorni svet sestavlja uravnotežena skupina različnih strokovnjakov, ki se medsebojno dopolnjujemo in se osredotočamo na učinkovitost opravljanja svojih osnovnih funkcij. Delo nadzornega sveta je potekalo v skladu z zakonodajo, priporočili Združenja nadzornikov Slovenije in preostalimi priporočili dobre prakse. Nadzorni svet je upošteval tudi Slovenski kodeks upravljanja javnih delniških družb, Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države ter Kodeks profesionalne etike Združenja nadzornikov Slovenije. Vedno smo spoštovali njihova načela.

Člani smo na sejah aktivni in sodelujemo v razpravah s ciljem, da se vsa morebitna različna stališča pojasnijo in uskladijo do stopnje, ko so strokovno, zakonsko in strateško usklajena. Usklajenost delovanja nadzornega sveta kaže podatek, da smo v letu 2017 vse sklepe sprejeli soglasno. Razprave so dokaz, da smo se člani sveta temeljito pripravili na seje, saj sicer ne bi mogli aktivno in strokovno sodelovati pri obravnavi posameznih točk dnevnega reda. Podajali smo konstruktivne predloge ter na podlagi strokovno pripravljenih ter celovitih pisnih in ustnih informacij, ki smo jih prejeli od uprave družbe, kompetentno sprejemali odločitve v skladu s poslovníkom, akti družbe in zakonskimi pooblastili. Vsi člani smo se se redno udeleževali.

Skozi leto je Nadzorni svet ohranjal uravnotežen profesionalni odnos z upravo in bil deležen pravočasnih, celovitih in s podatki podprtih informacij z njene strani. Nadzorni svet ocenjuje delovanje uprave DARS d. d. v letu 2017 kot uspešno. Predsednik nadzornega sveta in predsednik uprave sva sodelovala tudi izven formalno sklicanih sej.

Delo članov nadzornega sveta, vključno z delom v komisijah, je bilo strokovno in usmerjeno v učinkovitost opravljanja funkcije. Delo nadzornega sveta so vsebinsko učinkovito podpirali predlogi komisij nadzornega sveta. Nadzorni svet je sproti obveščal zainteresirano javnost.

Nadzorni svet v skladu s Kodeksom upravljanja javnih delniških družb v tem poročilu navaja, da so vsi stroški delovanja nadzornega sveta razkriti v letnem poročilu.

Nadzorni svet DARS d. d. se je v letu 2017 sestel na dvanajstih rednih sejah in šestih dopisnih sejah, na katerih je obravnaval redna poročila o poslovanju družbe ter druge tekoče zadeve in pomembna vprašanja. Nadzorni svet in uprava sta usmerjala svoje sile tudi v določanje strategije družbe DARS za prihodnja štiri leta. Nadzorni svet je opravil tudi samooceno na osnovi predlagane metodologije Združenja nadzornikov Slovenije in sprejel akcijski načrt ukrepov in jih tudi izvajal.

Nadzorni svet DARS d. d. je tako med drugim:

- sprejel Politiko upravljanja družbe,
- obravnaval in potrdil Letno poročilo 2016, sprejel poročilo o svojem delu za preteklo leto,
- obravnaval gradiva in potrdil predloge za sprejemanje sklepov na skupščini,
- podal soglasje k Poslovnemu načrtu za leto 2018,
- podal soglasje k Strategiji DARS d. d. 2017–2020,
- izdajal soglasja za posle nad 1,5 milijona evrov, skladno z določili statuta,
- izdajal soglasja k objavi javnih naročil, skladno s Poslovníkom o delu nadzornega sveta,
- se tekoče seznanjal s stanjem na projektu ECS v PPT (DarsGo),
- se tekoče seznanjal s stanjem postopkov javnega naročanja,
- dal soglasje k letnemu planu službe za notranjo revizijo za leto 2017 in se seznanil s poročilom o delu službe za notranjo revizijo za leto 2016,
- skupščini revizorja za poslovno leto 2017–2021 predlagal podelitev razrešnice upravi za poslovno leto 2016 ter soglašal s predlogom skupščini glede uporabe bilančnega dobička po stanju na dan 31. 12. 2016,
- izdal soglasje k Poslovníku o delu uprave,
- redno obravnaval poročila o poslovanju družbe,
- se seznanil z nerevidiranim polletnim poročilom,

- se tekoče seznanjal s poročili komisij nadzornega sveta,
- dopolnil Pravila za določanje vsebine pogodbe o zaposlitvi za predsednika in člana uprave družbe glede prejemkov in odpravnin,
- spremljal realizacijo ukrepov samoocene družbe po modelu odličnosti EFQM,
- obravnaval poročilo Sveta delavcev o stanju na področju sodelovanja delavcev pri upravljanju,
- se tekoče seznanjal z drugimi informacijam.

Člani nadzornega sveta smo pri odločanju o posameznih zadevah na sejah nadzornega sveta upoštevali splošna pravila korporacijskega upravljanja glede vprašanja konflikta interesov. Člani Nadzornega sveta smo podpisali in predložili izjave o neodvisnosti, skladno s Kodeksom upravljanja javnih delniških družb, družba pa jih je objavila na svojih spletnih straneh.

Komisije nadzornega sveta DARS d. d.

Strokovno podporo nadzornemu svetu sta nudili dve komisiji. Komisiji sta redno poročali in svetovali nadzornemu svetu, odločanje pa je ostalo v pristojnosti nadzornega sveta. Komisiji v letu 2017 nista izvedli samoocene.

Revizijska komisija se je v letu 2017 sestala na šestih rednih sejah. Pripravila je podlage nadzornemu svetu za potrditev letnega poročila. Opravila je tudi razpravo z revizorji KPMG d. o. o. Komisija je obravnavala revidirano letno poročilo in podala predlog nadzornemu svetu, da ga potrdi. Obravnavala je tudi poročilo o delu notranje revizije za leto 2016, plan dela notranje revizije za leto 2017 ter podala predlog nadzornemu svetu za izdajo soglasja k planu dela notranje revizije družbe. Med drugim je redno spremljala in obravnavala poročila in priporočila notranje revizije, vodila oziroma sodelovala v postopku izbire revizorja in nadzornemu svetu predlagala imenovanje kandidata za revizorja letnega poročila družbe. Sodelovala je tudi pri pripravi pogodbe med revizorjem in družbo. Pripravila je tudi smernice za zagotavljanje neodvisnosti revizorja računovodskih izkazov. Komisija je obravnavala tudi druga vprašanja in teme v pristojnosti revizijske komisije.

Komisija nadzornega sveta za kadrovske zadeve in vrednotenja uprave se je v letu 2017 sestala na štirih rednih sejah. Obravnavala je poročila službe za upravljanje s kadri, službe za varnost in zdravja pri delu ter poročilo o zadovoljstvu zaposlenih in uporabnikov avtocest. Pripravila je tudi spremembe Pravil za določanje vsebine pogodbe o zaposlitvi za predsednika in člana uprave družbe glede prejemkov in odpravnin.

Skladno z drugim odstavkom 282. člena Zakona o gospodarskih družbah je Nadzorni svet DARS pripravil pisno poročilo o ugotovitvah pregleda Letnega poročila DARS za leto 2017 in predloga uprave o delitvi bilančnega dobička za skupščino. Omenjeno poročilo natančno in verodostojno prikazuje aktivnosti nadzornega sveta med letom.

Preveritev in potrditev Letnega poročila 2017

Uprava družbe je dne 18. 4. 2018 nadzornemu svetu predložila Letno poročilo za leto 2017, ki vključuje poslovno poročilo z revidiranimi računovodskimi izkazi z mnenjem revizorja. Nadzorni svet DARS d. d. je Letno poročilo DARS d. d. za leto 2017 obravnaval v okviru zakonskega roka. Seznanil se je z revizijskim poročilom in mnenjem pooblaščenega revizorja o pregledanih računovodskih izkazih za poslovno leto 2017 ter ugotovil, da pooblaščen revizor ni odkril nobenih napačnih navedb oz. nepravilnosti, ki bi lahko vplivale na računovodske izkaze družbe. V revizijskem poročilu tudi ni nobenih pripomb in zadržkov glede uprave družbe in nadzornega sveta. Nadzorni svet ni imel pripomb k poročilu revizijske družbe KPMG.

Skladno s točko 7.3.7 Statuta DARS d. d. je nadzorni svet preveril predloženo letno poročilo in predlog uprave o delitvi bilančnega dobička, na podlagi česar bo predložil poročilo skupščini. Po skrbni preveritvi Letnega poročila za poslovno leto 2017, na katerega nadzorni svet ni imel pripomb, je revidirano Letno poročilo družbe DARS d. d. za leto 2017 soglasno potrdil.

Nadzorni svet se je ob sprejemanju letnega poročila opredelil tudi do izjave o upravljanju družbe, ki je vključena v poslovno poročilo Letnega poročila družbe DARS d. d. za leto 2017, in ocenil, da je odsev dejanskega stanja upravljanja družbe v letu 2017.

Marjan Mačkošek
predsednik nadzornega sveta

II Računovodsko poročilo

II Računovodsko poročilo

II Računovodsko poročilo	73
II.1 Računovodski izkazi družbe DARS d. d.	75
II.2 Poročajoča družba	83
II.3 Pomembnejše računovodske usmeritve	83
II.4 Finančna tveganja	95
II.5 Pojasnila k računovodskim izkazom	97
II.5.1 Pojasnila k bilanci stanja	97
II.5.2 Pojasnila k izkazu poslovnega izida	120
II.6 Poslovna tveganja	126
II.7 Posli z lastniki in njihovimi povezanimi družbami	126
II.8 Dogodki po datumu bilance stanja	126
II.9 Revidiranje letnega poročila za leto 2017	126
II.10 Revizorjevo poročilo	128

II.1 Računovodski izkazi družbe DARS d. d.

Bilanca stanja na dan 31. decembra 2017

V EUR (brez centov)	Pojasnila	31. 12. 2017	31. 12. 2016
SREDSTVA		5.751.989.678	5.680.666.379
A. DOLGOROČNA SREDSTVA		5.454.082.184	5.251.514.755
I. Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve	II.5.1.1	1.246.400	1.273.864
1. Dolgoročne premoženjske pravice		1.246.400	1.273.864
II. Opredmetena osnovna sredstva	II.5.1.2	5.167.303.904	5.218.771.008
1. Zemljišča in zgradbe		5.043.672.914	5.019.580.278
a) Zemljišča		200.715.444	204.622.614
b) Zgradbe		4.842.957.470	4.814.957.664
3. Druge naprave in oprema		17.329.322	18.012.273
4. Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo		106.301.668	181.178.457
a) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi		106.301.668	181.178.457
III. Naložbene nepremičnine	II.5.1.3	2.341.315	0
IV. Dolgoročne finančne naložbe	II.5.1.4	253.000.964	964
1. Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil		253.000.964	964
c) Druge delnice in deleži		964	964
č) Druge dolgoročne finančne naložbe		253.000.000	0
V. Dolgoročne poslovne terjatve	II.5.1.5	24.826.591	25.968.165
2. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev		30.761	30.764
3. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih		24.795.830	25.937.401
VI. Odložene terjatve za davek	II.5.1.6	5.363.010	5.500.753
B. KRATKOROČNA SREDSTVA		296.988.260	428.393.504
I. Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	II.5.1.7	169.129	160.691
II. Zaloge	II.5.1.8	5.114.895	3.208.043
1. Material		3.170.408	3.201.086
3. Proizvodi in trgovsko blago		1.944.487	6.957
III. Kratkoročne finančne naložbe	II.5.1.9	210.550.156	366.698.641
1. Kratkoročne finančne naložbe, razen posojil		1.050.156	598.641
c) Druge kratkoročne finančne naložbe		1.050.156	598.641
2. Kratkoročna posojila		209.500.000	366.100.000
b) Kratkoročna posojila drugim		209.500.000	366.100.000
IV. Kratkoročne poslovne terjatve	II.5.1.10	46.226.877	44.902.102
2. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev		17.992.452	14.002.577
3. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih		28.234.426	30.899.525
V. Denarna sredstva	II.5.1.11	34.927.203	13.424.027
C. KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	II.5.1.12	919.234	758.120

V EUR (brez centov)	Pojasnila	31. 12. 2017	31. 12. 2016
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		5.751.989.678	5.680.666.379
A. KAPITAL	II.5.1.13	2.811.184.886	2.665.453.020
I. Vpoklicani kapital		2.322.284.140	2.319.866.345
1. Osnovni kapital		2.322.284.140	2.319.866.345
II. Kapitalske rezerve		26.576.528	26.576.494
III. Rezerve iz dobička		417.119.034	289.772.337
1. Zakonske rezerve		25.017.383	17.960.990
4. Statutarne rezerve		88.915.873	55.398.007
5. Druge rezerve iz dobička		303.185.778	216.413.340
V. Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti		-5.071.614	-7.257.795
VI. Preneseni čisti poslovni izid		0	0
VII. Čisti poslovni izid poslovnega leta		50.276.799	36.495.640
B. REZERVACIJE IN DOLG. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	II.5.1.14	202.542.960	183.402.232
1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti		3.447.940	3.296.187
2. Druge rezervacije		35.193.069	32.813.987
3. Dolgoročne pasivne časovne razmejitve		163.901.951	147.292.058
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	II.5.1.15	2.386.438.717	2.514.324.693
I. Dolgoročne finančne obveznosti		2.244.468.973	2.364.024.512
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	II.5.1.16	1.924.029.739	2.140.400.323
3. Dolgoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic	II.5.1.17	160.364.547	160.364.547
4. Druge dolgoročne finančne obveznosti	II.5.1.18	160.074.687	63.259.642
II. Dolgoročne poslovne obveznosti		141.770.215	150.186.440
2. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	II.5.1.19	623.128	2.323.959
5. Druge dolgoročne poslovne obveznosti	II.5.1.20	141.147.087	147.862.481
III. Odložene obveznosti za davek	II.5.1.21	199.530	113.742
Č. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI		322.726.671	288.971.521
II. Kratkoročne finančne obveznosti	II.5.1.22	239.059.996	224.536.718
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank		223.283.256	205.622.282
3. Kratkoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic		3.414.923	3.410.736
4. Druge kratkoročne finančne obveznosti		12.361.816	15.503.700
III. Kratkoročne poslovne obveznosti	II.5.1.23	83.666.676	64.434.803
1. Kratkoročne poslovne obveznosti do družb v skupini		0	0
2. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev		34.744.737	27.095.216
4. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov		634.256	148.778
5. Druge kratkoročne poslovne obveznosti		48.287.684	37.190.808
D. KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	II.5.1.24	29.096.443	28.514.913

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz poslovnega izida za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2017 (različka I)

V EUR (brez centov)	Pojasnila	1. 1. do 31. 12. 2017	1. 1. do 31. 12. 2016
1. Čisti prihodki od prodaje	II.5.2.1	442.244.312	372.161.638
Prihodki od cestnin		430.894.988	361.269.595
Prihodki od zakupnin za počivališča		7.449.857	7.296.256
Prihodki od zapor in prekomernih obremenitev		834.351	652.445
Prihodki od služnosti za bazne postaje in ostalo		676.395	594.426
Prihodki po pogodbi o izvajanju naročila		330.295	383.902
Prihodki od zakupa optičnih vlaken		1.018.613	1.021.585
Drugi prihodki od prodaje		1.039.813	943.430
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	II.5.2.2	2.079.463	1.022.313
4. Drugi poslovni prihodki	II.5.2.3	9.331.102	24.065.320
5. Stroški blaga, materiala in storitev	II.5.2.4	-38.635.453	-36.740.431
a) Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter str. porab. materiala		-9.397.092	-8.838.553
b) Stroški storitev		-29.238.361	-27.901.879
6. Stroški dela	II.5.2.5	-39.730.512	-37.910.486
a) Stroški plač		-29.026.191	-27.575.205
b) Stroški socialnih zavarovanj		-5.726.422	-5.448.645
c) Drugi stroški dela		-4.977.899	-4.886.636
7. Odpisi vrednosti	II.5.2.6	-161.140.888	-154.705.750
a) Amortizacija		-160.302.767	-154.106.846
b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopred. sr. in opred. osnovnih sr.		-709.825	-80.143
c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih		-128.295	-518.761
8. Drugi poslovni odhodki	II.5.2.7	-3.466.600	-4.309.555
10. Finančni prihodki iz danih posojil	II.5.2.8	2.132.858	1.919.171
b) Finančni prihodki iz posojil, danih drugim		2.132.858	1.919.171
11. Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	II.5.2.9	19.412	32.970
a) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do družb v skupini		0	0
b) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih		19.412	32.970
12. Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb		0	-665.286
13. Finančni odhodki iz finančnih obveznosti		-41.597.306	-40.972.239
b) Finančni odhodki iz posojil, prejetih od bank	II.5.2.10	-29.869.027	-29.204.680
c) Finančni odhodki iz izdanih obveznic	II.5.2.11	-7.334.285	-7.348.296
č) Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti	II.5.2.12	-4.393.994	-4.419.263
14. Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	II.5.2.13	-166.461	-791.730
b) Finančni odhodki iz obveznosti do dobaviteljev in meničnih obveznosti		-161.762	-788.650
c) Finančni odhodki iz drugih poslovnih obveznosti		-4.699	-3.081
15. Drugi prihodki	II.5.2.14	3.064.261	99.123
16. Drugi odhodki	II.5.2.15	-309.307	-734.733
17. Davek iz dobička	II.5.2.16	-32.981.826	-19.203.477
18. Odloženi davki		302.088	-818.838
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja		141.145.144	102.448.010

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz drugega vseobsegajočega donosa za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2017

V EUR (brez centov)	2017	2016
19. Čisti poslovni izid poslovnega leta	141.145.144	102.448.010
Učinkoviti del sprememb v poštenu vrednosti instrumenta za varovanje pred tveganjem pred spremenljivostjo obrestnih mer	2.766.419	-3.973.544
Sprememba odloženih davkov	-525.620	848.844
Drugi vseobsegajoči donos, ki bo v prihodnje pripoznan v izkaz poslovnega izida	2.240.799	-3.124.700
Sprememba presežka iz prevrednotenja za aktuarske primanjkljaje in presežke	-71.906	-77.228
Drugi vseobsegajoči donos, ki v prihodnje ne bo pripoznan v izkaz poslovnega izida	-71.906	-77.228
23. Druge sestavine vseobsegajočega donosa	2.168.893	-3.201.929
24. Celotni vseobsegajoči donos obračunskega obdobja	143.314.037	99.246.081

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz denarnih tokov za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2017

V EUR (brez centov)	Leto 2017	Leto 2016
A. Denarni tokovi pri poslovanju		
a) Postavke izkaza poslovnega izida		
Poslovni prihodki (razen za prevrednotenje) in finančni prihodki iz poslovnih terjatev	454.524.409	396.265.265
Poslovni odhodki brez amortizacije (razen za prevredn.) in finančni odh. iz posl. obveznosti	-80.357.166	-79.983.383
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	-32.154.118	-20.871.158
	342.013.125	295.410.724
b) Spremembe čistih obratnih sredstev (in časovnih razmejitev, rezervacij ter odloženih terjatev in obveznosti za davek) poslovnih postavk bilance stanja		
Začetne manj končne poslovne terjatve	-178.600	782.477
Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve	-161.113	231.107
Začetne manj končne terjatve za odloženi davek	137.743	-143.748
Začetna manj končna sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	-8.438	5.327
Začetne manj končne zaloge	-1.906.852	86.658
Končni manj začetni poslovni dolgovi	9.042.325	-15.666.042
Končne manj začetne pasivne časovne razmejitve in rezervacije	19.722.258	19.507.127
Končne manj začetne obveznosti za odloženi davek	85.788	113.742
	26.733.112	4.916.647
c) Pozitivni ali negativni denarni izid pri poslovanju (a + b)	368.746.237	300.327.371
B. Denarni tokovi pri investiranju		
a) Prejemki pri investiranju		
Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku, ki se nanašajo na investiranje	2.128.257	1.853.531
Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev	161.931	131.445
Prejemki od odtujitve finančnih naložb	424.718.059	254.603.037
	427.008.247	256.588.012
b) Izdatki pri investiranju		
Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev	-577.503	-790.557
Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	-108.891.260	-102.987.777
Izdatki za pridobitev finančnih naložb	-521.950.156	-474.367.085
	-631.418.919	-578.145.419
c) Pozitivni ali negativni denarni izid pri investiranju (a + b)	-204.410.672	-321.557.407
C. Denarni tokovi pri financiranju		
a) Prejemki pri financiranju		
Prejemki od povečanja finančnih obveznosti	100.000.000	414.320.789
	100.000.000	414.320.789
b) Izdatki pri financiranju		
Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje	-39.823.983	-41.425.369
Izdatki za odplačila finančnih obveznosti	-203.008.406	-349.956.759
	-242.832.389	-391.382.128
c) Pozitivni ali negativni denarni izid pri financiranju (a + b)	-142.832.389	22.938.661
Č. Končno stanje denarnih sredstev	34.927.203	13.424.027
x) Denarni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)	21.503.176	1.708.624
y) Začetno stanje denarnih sredstev	13.424.027	11.715.403

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz gibanja kapitala za obdobje od 1. januarja 2017 do 31. decembra 2017

V EUR (brez centov)	I.	II.	III.			V.	VI.	VII.	Skupaj kapital
	Vpoklicani kapital	Kapitalske rezerve	Rezerve iz dobička			Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	Preneseni čisti poslovni izid	Čisti poslovni izid poslovnega leta	
	1.		1.	4.	5.		1.	1.	
	Osnovni kapital		Zakonske rezerve	Statutarne rezerve	Druge rezerve iz dobička		Preneseni čisti dobiček/izguba	Čisti dobiček poslovnega leta	
A1. Stanje na dan 31. 12. 2016	2.319.866.345	26.576.494	17.960.990	55.398.007	216.413.340	-7.257.795	0	36.495.640	2.665.453.020
B.1. Sprememba lastniškega kapitala – transakcije z lastniki									
a) Vpis vpoklicanega osnovnega kapitala	2.417.794	35							2.417.829
B.2. Celotni vseobsegajoči donos poročevalskega obdobja									
a) Vnos čistega poslovnega izida poročevalskega obdobja								141.145.144	141.145.144
c) Spremembe rezerv, nastalih zaradi vrednotenja finančnih naložb po poštenu vrednosti						2.240.799			2.240.799
d) Druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja						-71.906			-71.906
B.3. Spremembe v kapitalu									
a) Razporeditev preostalega dela čistega dobička primerjalnega poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala					36.495.640			-36.495.640	0
b) Razporeditev dela čistega dobička poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala po sklepu organov vodenja in nadzora			7.056.393	33.517.866	50.276.799		17.288	-90.868.345	0
f) Druge spremembe v kapitalu						17.288	-17.288		0
D. Stanje na dan 31. 12. 2017	2.322.284.140	26.576.528	25.017.383	88.915.873	303.185.778	-5.071.614	0	50.276.799	2.811.184.886
BILANČNI DOBIČEK na dan 31. 12. 2017							0	50.276.799	50.276.799

Računovodske usmeritve in pojasnila so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

Izkaz gibanja kapitala za obdobje od 1. januarja 2016 do 31. decembra 2016

V EUR (brez centov)	I.	II.	III.			V.	VI.	VII.	Skupaj kapital
	Vpoklicani kapital	Kapitalske rezerve	Rezerve iz dobička			Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	Preneseni čisti poslovni izid	Čisti poslovni izid poslovnega leta	
	1. Osnovni kapital		1. Zakonske rezerve	4. Statutarne rezerve	5. Druge rezerve iz dobička		1. Preneseni čisti dobiček/izguba	1. Čisti dobiček poslovnega leta	
A.1 Stanje na dan 31. 12. 2015	2.319.866.345	26.576.494	12.838.795	31.067.581	144.548.447	-4.059.975	13.831.556	21.537.697	2.566.206.940
B.2 Celotni vseobsegajoči donos poročevalskega obdobja									
a) Vnos čistega poslovnega izida poročevalskega obdobja								102.448.010	102.448.010
c) Spremembe rezerv, nastalih zaradi vrednotenja finančnih naložb po poštenu vrednosti						-3.124.700			-3.124.700
d) Sprememba druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja						-77.228			-77.228
B.3 Spremembe v kapitalu									
a) Razporeditev preostalega dela čistega dobička primerjalnega poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala					35.369.254		-13.831.556	-21.537.697	0
b) Razporeditev dela čistega dobička poročevalskega obdobja na druge sestavine kapitala po sklepu organov vodenja in nadzora			5.122.195	24.330.426	36.495.640		4.109	-65.952.370	0
f) Druge spremembe v kapitalu						4.109	-4.109		0
D. Stanje na dan 31. 12. 2016	2.319.866.345	26.576.494	17.960.990	55.398.007	216.413.340	-7.257.795	0	36.495.640	2.665.453.020
BILANČNI DOBIČEK na dan 31. 12. 2016							0	36.495.640	36.495.640

Izkaz bilančnega dobička 2017

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	31. 12. 2016
A. Čisti poslovni izid poslovnega leta	141.145.144	102.448.010
B. Preneseni dobiček/izguba	-17.288	-4.109
C. Povečanje rezerv iz dobička po sklepu uprave		
– Zakonske rezerve	7.056.393	5.122.195
– Statutarne rezerve	33.517.866	24.330.426
– Druge rezerve iz dobička	50.276.799	36.495.640
BILANČNI DOBIČEK 31. 12. 2017	50.276.799	36.495.640

Čisti poslovni izid leta 2017 znaša 141.145.144 evrov. Ob sestavi letnega poročila je DARS d. d., skladno s Statutom DARS d. d. in 64. ter 230. členom ZGD-1, oblikoval zakonske rezerve v višini 7.056.393 evrov, statutarne rezerve v višini 33.517.866 evrov in druge rezerve iz dobička v višini 50.276.799 evrov.

Bilančni dobiček DARS d. d. na dan 31. decembra 2017 znaša 50.276.798,61 evrov. O razporeditvi bilančnega dobička bo v skladu z ZGD-1 odločala skupščina DARS d. d.

Uprava in Nadzorni svet družbe v skladu z 69. členom ZGD-1 predlagata razporeditev bilančnega dobička leta 2017 v višini 50.276.798,61 evrov v druge rezerve iz dobička.

II.2 Poročajoča družba

DARS d. d. je registrirana pravna oseba s sedežem v Sloveniji. Naslov registriranega sedeža je Ulica XIV. divizije 4, 3000 Celje.

Družba DARS d. d. izvaja dejavnost gradnje avtocest in hitrih cest ter upravlja in vzdržuje obstoječe avtoceste in hitre ceste v RS. Družba DARS d. d. v imenu RS in za njen račun opravlja naloge povezane s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor, ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest.

Družba sestavlja računovodske izkaze in poročila, kot jih določa prvi odstavek 60. člena ZGD-1, v skladu s SRS. Uprava družbe DARS d. d. je računovodske izkaze potrdila dne 14. marca 2018.

II.3 Pomembnejše računovodske usmeritve

Podlaga za sestavitev izkazov

Računovodski izkazi družbe DARS d. d. s pojasnili in razkritji najpomembnejših kategorij so pripravljani v skladu z računovodskimi ter poročevalskimi zahtevami SRS, upoštevaje določila ZGD-1 in ZDARS-1.

Računovodski izkazi predstavljajo ločene računovodske izkaze družbe za splošne potrebe. Računovodski izkazi so bili pripravljani za obdobje poročanja, ki traja od 1. januarja 2017 do 31. decembra 2017, v skladu s SRS 2016.

Pri sestavi računovodskih izkazov sta bili upoštevani temeljni računovodski predpostavki: nastanek poslovnih dogodkov in časovna neomejenost delovanja.

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih, brez centov. Posle, izražene v tuji valuti, družba preračuna v evre po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na dan posla. Denarna sredstva in obveznosti, izražene v tuji valuti na dan izkaza bilance stanja, so preračunane v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke, veljavnem na zadnji dan obračunskega obdobja. Tečajne razlike so pripoznane v izkazu poslovnega izida.

Poslovodstvo mora pri sestavi računovodskih izkazov podati ocene, presoje in predpostavke, ki vplivajo na uporabo računovodskih usmeritev in na izkazane vrednosti sredstev, obveznosti, prihodkov ter odhodkov. Dejanske vrednosti se lahko razlikujejo od ocenjenih. Ocene in predpostavke se redno pregledujejo. Učinek spremembe računovodske ocene se uporabi za naprej in vpliva le na obdobje, v katerem je bila računovodska ocena spremenjena, in na kasnejša obdobja.

Ti obvezni računovodski izkazi so pripravljani za potrebe izpolnjevanja zakonskih zahtev. V skladu z zakonodajo mora družba zagotoviti neodvisno revizijo teh računovodskih izkazov. Revizija je omejena na revidiranje obveznih računovodskih izkazov za splošne potrebe, s čimer se izpolni zakonska zahteva po reviziji obveznih računovodskih izkazov. Revizija obravnava obvezne računovodske izkaze kot celoto in ne daje zagotovil o posameznih vrstičnih postavkah, kontih ali poslih. Revidirani računovodski izkazi niso namenjeni uporabi s strani katere koli stranke za potrebe odločanja v zvezi z lastništvom, financiranjem in katerimi koli drugimi konkretnimi posli, ki se nanašajo na družbo. Zato se uporabniki obveznih računovodskih izkazov ne smejo zanašati izključno na računovodske izkaze in morajo pred sprejemanjem odločitev izvesti druge ustrezne postopke.

Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve

Neopredmetena sredstva zajemajo naložbe v pridobljene pravice do industrijske lastnine (licence, računalniški programi).

Neopredmetena sredstva se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo po nabavni vrednosti. Nabavna vrednost sestoji iz vseh izdatkov, ki so potrebni za njihov nakup, oz. iz stroškov, ki so potrebni za njihovo usposobitev za uporabo. Po začetnem priznanju se neopredmetena sredstva izkazujejo po nabavni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek vrednosti.

Družba samostojno določi letne amortizacijske stopnje glede na dobo koristnosti posameznega neopredmetenega dolgoročnega sredstva s končno dobo koristnosti.

Neopredmetena osnovna sredstva so izkazana v bilanci stanja zbirno, z neodpisano vrednostjo, ki je razlika med nabavno vrednostjo in nabranim popravkom vrednosti.

Neopredmetena osnovna sredstva so vrednotena po modelu nabavne vrednosti.

Oslabitev sredstva ali denar ustvarjajoče enote se pripozna, kadar njegova knjigovodska vrednost presega njegovo nadomestljivo vrednost. Oslabitev se izkaže v izkazu poslovnega izida. Če družba posluje z zadostnim dobičkom in v okviru poslovnih načrtov, ni razlogov za oslabitev.

Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva vključujejo zemljišča, zgradbe, opremo in opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi. V bilanci stanja so prikazana zbirno, po posameznih vrstah teh sredstev in z neodpisano vrednostjo, ki je razlika med nabavno vrednostjo in nabranim popravkom vrednosti. Osnovna sredstva, ki jih podjetje ne more uporabljati, ker so poškodovana, zastarana ali podobno, so trajno izločena iz uporabe.

Opredmeteno osnovno sredstvo se ob začetnem pripoznavanju ovrednoti po nabavni vrednosti. Nabavno vrednost sestavljajo nakupna cena osnovnega sredstva, uvozne in nevračljive nakupne dajatve ter stroški, ki jih je mogoče neposredno pripisati usposobitvi osnovnega sredstva za uporabo.

Pozneje nastali stroški, ki so povezani z opredmetenim osnovnim sredstvom, povečujejo njegovo nabavno vrednost, če povečujejo prihodnje koristi v primerjavi s prvotno ocenjenimi ali omogočajo podaljšanje dobe koristnosti. Avtocestni odsek se aktivira z dnem njegove predaje v promet in po tem dnevu nastali stroški, povezani z gradnjo avtocestnega odseka, povečujejo njegovo nabavno vrednost enkrat letno, to je s stanjem na dan 31. decembra tekočega leta.

Nabavno vrednost osnovnega sredstva sestavljajo tudi stroški izposojanja, povezani s pridobitvijo osnovnega sredstva do njegove usposobitve za uporabo. Stroški izposojanja so:

- obresti,
- drugi stroški podjetja, ki so povezani z izposojanjem finančnih sredstev.

Stroške izposojanja, ki jih je mogoče neposredno pripisati nakupu, gradnji ali proizvodnji osnovnega sredstva v pripravi, podjetje usredstvi kot del nabavne vrednosti tega sredstva. Druge stroške izposojanja podjetje pripozna kot odhodek v obdobju, ko nastanejo.

Stroški, ki so neposredno povezani z zadolževanjem, namenjenem financiranju gradnje avtocest, povečujejo nabavno vrednost avtocest, dokler so avtocestni odseki, za katere so bila najeta posojila, v gradnji (do usposobitve za uporabo). Družba preneha usredstvovati stroške izposojanja takrat, ko so avtocestni odseki predani v promet.

Nabavna vrednost v družbi zgrajenega ali izdelanega sredstva zajema neposredne stroške, ki jih povzroči njegova zgraditev ali izdelava, in posredne stroške njegove zgraditve ali izdelave, ki mu jih je mogoče pripisati.

Popravila ali vzdrževanje opredmetenih osnovnih sredstev so namenjena obnavljanju ali ohranjanju prihodnjih gospodarskih koristi, ki se pričakujejo na podlagi prvotno ocenjene stopnje učinkovitosti sredstev. Kadar se pojavijo, se pripoznajo kot odhodki.

Opredmetena osnovna sredstva so vrednotena po modelu nabavne vrednosti.

Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, se razporedi na njegove dele. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti in/ali vzorce uporabe, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva, se vsak del obravnava posebej.

Pri odtujitvi osnovnega sredstva se razlika med čistim donosom ob odtujitvi in preostalo knjigovodsko vrednostjo odtujenega opredmetenega sredstva prenese med prevrednotovalne poslovne prihodke, če je prva večja od druge, ali med prevrednotovalne poslovne odhodke, če je druga večja od prve.

Družba enkrat letno preveri knjigovodsko vrednost opredmetenih osnovnih sredstev, da ugotovi, ali so prisotni znaki oslabitve. Če takšni znaki obstajajo, se oceni nadomestljiva vrednost sredstva. Kot nadomestljiva vrednost se upošteva čista prodajna vrednost ali vrednost pri uporabi, in sicer tista, ki je večja. Oslabitev sredstva se pripozna v primeru, ko njegova knjigovodska vrednost presega nadomestljivo vrednost. Oslabitev se izkaže v izkazu poslovnega izida.

Če družba utemeljeno predvideva, da se bo opredmeteno osnovno sredstvo prodalo v naslednjih dvanajstih mesecih, se prerazvrsti med nekratkoročna sredstva za prodajo.

V skladu s ZGD-1 in SRS 2016 je družba stavbno pravico prerazporedila iz postavke Neopredmetenih sredstev v postavko Zemljišča.

Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti Republike Slovenije, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za 50 let (od 4. decembra 2010 do 4. decembra 2060) kot neodplačna. Po ZUJF je stavbna pravica postala odplačna in se zanjo plačuje letno nadomestilo v skladu z letno izvedbeno pogodbo za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1.

Stavbna pravica je kot ena od pravic na nepremičninah ob začetku pripoznana po nabavni vrednosti. Ima končno dobo koristnosti in jo amortiziramo v dobi koristnosti, to je v obdobju, za katero je ustanovljena. Doba koristnosti stavbne pravice je doba, v kateri jo ima družba pravno pravico izrabljati. Uporabi se metoda enakomernega časovnega amortiziranja.

Amortizacija

Neodpisana vrednost opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev se zmanjšuje z amortiziranjem. Osnovo za obračun amortizacije opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev družbe predstavlja polna nabavna vrednost osnovnih sredstev. V osnovo se po aktiviranju vključujejo tudi vsa naknadna investicijska vlaganja, ki povečujejo prihodnje koristi ali omogočajo podaljšanje dobe uporabnosti osnovnega sredstva (npr. investicijsko vzdrževanje, obnova vozišč in objektov).

Družba določa letne amortizacijske stopnje glede na dobo koristnosti posameznega opredmetenega osnovnega sredstva in neopredmetenega dolgoročnega sredstva.

Doba koristnosti je odvisna od:

- pričakovanega fizičnega izrabljanja,
- pričakovanega tehničnega staranja,
- pričakovanega ekonomskega staranja,
- pričakovanih zakonskih ali drugih omejitev uporabe.

Kot dobo koristnosti posameznega sredstva je treba upoštevati dobo, ki je najkrajša glede na vsakega izmed naštetih dejavnikov.

Opredmeteno osnovno sredstvo se prične amortizirati prvi dan naslednjega meseca po usposobitvi za uporabo. Opredmetena osnovna sredstva – avtoceste – se začnejo uporabljati z dnem odprtja za promet, pri čemer pa ni nujno, da je investicija končana in da so odpravljene vse pomanjkljivosti.

Knjigovodska vrednost neopredmetenega sredstva s končno dobo koristnosti se zmanjšuje z amortiziranjem. Amortiziranje se začne, ko je neopredmeteno sredstvo s končno dobo koristnosti na razpolago za uporabo.

Opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva družba amortizira posamično po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Zemljišča, spodnji ustroj avtocest in sredstva v gradnji oz. pridobivanju se ne amortizirajo.

Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, se razporedi na njegove dele. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti in/ali vzorce uporabe, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva, se vsak del obravnava posebej.

Amortizacijske stopnje za opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva

Skupine osnovnih sredstev	Glavni sestavni deli	Povprečna stopnja amortizacije v letu 2017
Zemljišča	Zemljišča vzdrževalnih avtocestnih baz, zemljišča poslovnih in stanovanjskih stavb, zemljišča počivališč in viškov ob avtocesti, zemljišča naložbene nepremičnine	0 %
Stavbna pravica		2 %
Spodnji stroj avtoceste	Gradbena dela (pripravljalna dela, zemeljska dela), stroški krajinske ureditve, stroški arheoloških izkopavanj, stroški rušitve objektov ipd.	0 %
Zgornji stroj avtoceste	a) Zgornji stroj (cestišče avtocestne trase, tampon ...)	3 %
	b) Stroški projektov, stroški financiranja gradnje avtocest, stroški nadzora gradnje avtocest ter stroški storitev, brez katerih ne bi bila mogoča izgradnja posameznih avtocestnih odsekov, in ostali stroški	3 %
	c) Naprave za odvodnjo (kanalizacija, lovilniki olj, zadrževalniki, objekti za zaščito voda)	6 %
	d) Ograje (varovalne in odbojne ograje, protihrupna zaščita)	6 %
	e) Prometna signalizacija in prometna oprema (vertikalna in horizontalna signalizacija, cestna razsvetljava, sistem klicev v sili, CVP, kabelska kanalizacija ipd.)	6 %
	f) Sistem za nadzor in vodenja prometa – elektrostrojna oprema	12 %
	g) Sistem za nadzor in vodenja prometa – gradbeno-konstrukcijskih del	9 %
Avtocestni objekti (viadukti, mostovi, predori, nadvozi, podvozi, oporni zidovi ipd.)	a) Gradbeni deli b) Oprema predorov in elektrostrojne instalacije	3 % 6 %
Cestna infrastruktura – drugi upravljavci	Državne oz. občinske ceste, ki niso avtoceste in jih je DARS d. d. zgradil v skladu z NPIA	0 %
Zgradbe	Vzdrževalne avtocestne baze, cestninske postaje s kabinami in nadstreški, drugi zidani objekti ob avtocestah (sanitarni objekti na počivališčih idr.), poslovna stavba v Celju, počitniške enote in stanovanja, naložbene nepremičnine	3 %
Računalniki in računalniška oprema		45 %
Druga oprema		20 %
Računalniški programi – cestninski sistem		4 %
Računalniški programi – ostalo		39 %
Služnostna pravica		3 %

Popravek vrednosti, ki je povezan z amortiziranjem, se ne pojavlja pri:

- zemljiščih,
- opredmetenih osnovnih sredstvih do začetka obračunavanja amortizacije,
- opredmetenih osnovnih sredstvih kulturnega, zgodovinskega ali umetniškega pomena,
- spodnjem stroju avtocest cest, ki vključuje gradbena dela (pripravljalna dela, zemeljska dela), stroški krajinske ureditve, stroški arheoloških izkopavanj, stroški rušitve objektov ipd. in
- druga cestna infrastruktura, ki zajema državne oz. občinske ceste, ki niso avtoceste in jih je DARS d. d. zgradil v skladu z NPIA.

Letna amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev družbe predstavlja stroške poslovanja družbe.

Amortizacijo je treba obračunavati, tudi če se sredstvo ne uporablja več ali je izloženo iz uporabe, dokler ni v celoti amortizirano.

Stroški amortizacije sredstev, pridobljenih z državnimi podporami ali donacijami, se nadomestijo v dobro poslovnih prihodkov in ustreznega zmanjšanja dolgoročno odloženih prihodkov.

Opredmetena osnovna sredstva so v bilanci stanja izkazana zbirno, po posameznih vrstah teh sredstev, z neodpisano vrednostjo kot razliko med nabavno vrednostjo in popravkom vrednosti.

Naložbene nepremičnine

Naložbene nepremičnine ima družba v lasti, da bi prinašale najemnino.

Naložbene nepremičnine se ob začetnem pripoznanju izmerijo po nabavni vrednosti. Nabavna vrednost naložbene nepremičnine obsega njeno nakupno ceno in vse njej neposredno pripisljive stroške. Po začetnem pripoznanju se naložbene nepremičnine vrednotijo po nabavni vrednosti, zmanjšani za nabrani amortizacijski popravek vrednosti in izgubo zaradi oslabitve.

Amortizacija naložbenih nepremičnin se obračunava posamično na podlagi enakomernega časovnega amortiziranja skozi celotno ocenjeno dobo koristnosti sredstev. Zemljišča se ne amortizirajo.

Doba koristnosti naložbenih nepremičnin je enaka kot za istovrstna opredmetena osnovna sredstva.

Družba preverja znamenja slabitve enako kot pri opredmetenih osnovnih sredstvih.

Dolgoročne finančne naložbe

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe, ki jih družba namerava imeti v posesti v obdobju, daljšem od enega leta, in ne v posesti za trgovanje. Dolgoročne finančne naložbe so sredstva, ki jih ima družba zato, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, povečala svoje finančne prihodke.

Dolgoročne finančne naložbe se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo po nabavni vrednosti, ki je enaka plačanemu znesku denarja ali njegovih ustreznikov.

Dolgoročne finančne naložbe v odvisna podjetja se v računovodskih izkazih vrednotijo po nabavni vrednosti, zmanjšani za morebitne oslabitve.

Dolgoročne poslovne terjatve

Dolgoročne poslovne terjatve so terjatve, ki zapadejo v plačilo v obdobju, daljšem od leta dni. Med dolgoročnimi poslovnimi terjatvami družba izkazuje poleg terjatev do kupcev tudi dolgoročno terjatev za vstopni DDV za stavbno pravico. Na osnovi Letne izvedbene pogodbe o izvajanju naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 se kratkoročni del dolgoročne obveznosti za vstopni DDV prenese na kratkoročne obveznosti.

Odložene terjatve za davek

Terjatve za odloženi davek se pripoznajo za zneske davka od dobička, ki bodo povrnjeni v prihodnjih obdobjih. Znesek odloženega davka se ugotovi z uporabo pričakovane davčne stopnje v naslednjih letih.

Odložene terjatve za davek se pripoznajo le, če je verjetno, da bo na razpolago obdavčljivi dobiček, v breme katerega bo v prihodnje mogoče uporabiti odložene terjatve.

Nepomembni zneski terjatev za odloženi davek niso pripoznani.

Odloženi davek se evidentira neposredno v breme ali dobro kapitala, če se davek nanaša na postavke, evidentirane v istem ali drugem obdobju neposredno v breme ali dobro kapitala.

Sredstva za prodajo

Sredstva za prodajo predstavljajo opredmetena osnovna sredstva (zemljišča), ki izpolnjujejo pogoje za prerazvrstitev kot sredstva za prodajo:

- a) sredstvo je na razpolago za takojšnjo prodajo v trenutnem stanju,
- b) prodaja je zelo verjetna (poslovodstvo je sprejelo načrt prodaje, išče se kupec),
- c) poteka aktivno trženje prodaje sredstva,
- d) obstaja pričakovanje, da bo prodaja končana v letu dni po opravljeni prerazvrstitvi.

Za knjigovodsko vrednost sredstev za prodajo se utemeljeno predvideva, da bo poravnana predvsem s prodajo v naslednjih 12 mesecih (po dnevu bilance stanja), ne z nadaljnjo uporabo. Sredstvo se preneha amortizirati, ko je opredeljeno kot nekratkoročno sredstvo za prodajo. Takšno nekratkoročno sredstvo za prodajo se izmeri po knjigovodski vrednosti ali po poštenu vrednosti, zmanjšani za stroške prodaje, in sicer po tisti, ki je manjša.

Prodaja je zelo verjetna v primeru, ko uprava družbe sprejme sklep o načrtu prodaj. Družba letno preverja, ali sredstva še izpolnjujejo sodila za izkazovanje med sredstvi za odtujitev. Če sredstvo ne izpolnjuje več teh sodil, ga družba prerazvrsti nazaj med opredmetena osnovna sredstva.

Zaloge

Količinska enota zaloge materiala se ob začetnem pripoznanju ovrednoti po nabavni ceni, ki sestoji iz nakupne cene, v kateri so upoštevani na računu priznani popusti, uvozne dajatve in neposredni stroški nabave. Nakupna cena je znižana za dobljene popuste.

Zaloge se vrednotijo po metodi zaporednih cen (fiffo).

Družba izvede odpis zalog, če je njihova prodaja v celoti ustavljena ali v primeru nekurantnosti zalog.

Zaloge se prevrednotijo na koncu poslovnega leta, če knjigovodska vrednost presega izvirno vrednost zalog.

Kratkoročne finančne naložbe

Kratkoročna finančna naložba je finančna naložba, ki jo družba poseduje manj kot leto dni, ali naložba, s katero naj bi se tvegalo.

Izpeljani finančni instrument je lahko ena izmed kratkoročnih finančnih naložb, ki jih družba poseduje, da se zavaruje pred tveganji.

Kratkoročne finančne naložbe se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo po nabavni vrednosti, ki ji ustrezajo naložena denarna sredstva. Med letom in na koncu poslovnega leta družba izvede prevrednotenje kratkoročnih finančnih naložb na pošteno vrednost, morebitno razliko pa vknjiži med finančne prihodke oz. finančne odhodke. Kratkoročne finančne naložbe, izražene v tujih valutah, se na dan nastanka preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Kratkoročne poslovne terjatve

Med kratkoročnimi poslovnimi terjatvami družbe se izkazuje kratkoročne terjatve do kupcev doma in v tujini, kratkoročne terjatve iz poslovanja za tuj račun, kratkoročne terjatve za obračunane obresti od vpoglednih sredstev in finančnih naložb, dane avanse, terjatve za vstopni DDV, kratkoročne terjatve za evropska sredstva in druge terjatve.

Kratkoročne poslovne terjatve se ob začetnem pripoznanju izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo poplačani. Obresti se obračunavajo v skladu s pogodbo na dan zapadlosti kratkoročne terjatve in na dan bilanciranja. Terjatve, izražene v tujih valutah, se na dan nastanka preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Ustreznost izkazane velikosti posamezne terjatve družba ugotavlja posamično ob koncu obračunskega obdobja, v sklopu letnega popisa in na osnovi argumentiranih dokazov o dvomu o njihovi poplačljivosti. Za dvomljive terjatve, za katere se domneva, da ne bodo poravnane oz. ne bodo poravnane v celoti, družba oblikuje popravek vrednosti terjatev. Popravki terjatev se izkazujejo v dobro posebnih popravljalnih kontov terjatev in v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov.

Ustreznost izkazane velikosti posamezne terjatve družba ugotavlja posamično ob koncu obračunskega obdobja v sklopu letnega popisa na osnovi argumentiranih dokazov o dvomu v poplačljivost le-teh. Za dvomljive terjatve oblikuje popravek vrednosti terjatev, za katere domneva, da ne bodo poravnane oziroma ne bodo poravnane v celotnem znesku. Popravki so izkazani v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v celotnem znesku teh terjatev.

Popravek terjatev se izvede za posamično terjatev, ki v izvirnem znesku (vključujoč DDV) presega 5.000 EUR, in glede na zapadlost kot sledi:

- za zapadle terjatve do 30 dni se ne oblikuje popravek vrednosti terjatev,,
- za zapadle terjatve od 31 do 90 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 10 % vrednosti terjatve,
- za zapadle terjatve od 91 do 180 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 30 % vrednosti terjatve,
- za zapadle terjatve od 181 do 365 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatve v višini 60 % vrednosti terjatve,
- za zapadle terjatve nad 365 dni se oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 100 % vrednosti terjatve.

Družba s sklepom uprave izvede 100% odpis terjatev, za katere je opravila vsa dejanja, ki bi jih opravi s skrbnostjo dober gospodarstvenik, za doseg poplačila terjatve oz. ugotavlja, da so nadaljnji pravni postopki ekonomsko neupravičeni oz. je zaključen stečajni postopek ali prisilna poravnava.

Družba izvede stoddotni odpis terjatev, za katere je s skrbnostjo dobrega gospodarstvenika izvedla vsa dejanja, da bi dosegla plačilo terjatev, oziroma ugotavlja, da so nadaljnji pravni postopki ekonomsko neupravičeni oziroma je zaključen stečajni postopek ali prisilna poravnava. Za odpise terjatev so potrebne ustrezne dokazne listine: zavrnitev potrditve stanja terjatev, sodna odločba, sklep o prisilni poravnavi, sklep o stečajnem postopku in druge.

Denarna sredstva

Denarna sredstva vključujejo gotovino v blagajni, denarna sredstva na računih pri bankah, denar na poti in depozite na odpoklic ter nočni depoziti pri bankah. Denar na poti je denar, ki se prenaša iz blagajne na ustrezen račun pri banki in se tisti dan še ne vpiše kot dobroimetje pri njej.

Denarna sredstva so ločeno prikazana v domači in tuji valuti. Denarna sredstva, izražena v domači valuti, se izkazujejo po nominalni vrednosti. Tuje valute se preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na dan prejema. Stanje denarnih sredstev v tujih valutah je preračunano v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na zadnji dan poslovnega leta. Tečajna razlika, ki se pojavi pri tem, poveča finančne prihodke ali finančne odhodke.

Kapital

Kapital je obveznost do lastnikov, ki ne zapade v plačilo, če družba preneha delovati. Kapital družbe sestoji iz vpoklicanega kapitala, kapitalskih rezerv, rezerv iz dobička (zakonske rezerve, statutarne rezerve in druge rezerve iz dobička), rezerve za pošteno vrednost in še nerazdeljenega čistega dobička poslovnega leta.

Kapital odraža lastniško financiranje družbe in je z vidika družbe njena obveznost do lastnikov. Opremljen je ne samo z zneski, ki so jih lastniki vložili v družbo, temveč tudi z zneski, ki so nastali pri poslovanju družbe.

Kot kapitalne rezerve ima družba izkazan znesek v letu 2004 prenesenega stvarnega premoženja za opravljanje nalog upravljanja in vzdrževanja avtocest, ki ga je zagotovila RS ob preoblikovanju družbe, splošni prevrednotovalni popravek kapitala, ki je bil 1. januarja 2006 ob prehodu na SRS 2006 prenesen v kapitalne rezerve, presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS in vrednostjo novo izdanih delnic družbe v letu 2010, razliko pri pripojitvi hčerinskega podjetja DELKOM d. o. o. v letu 2015 ter presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS in vrednostjo novo izdanih delnic družbe v letu 2017.

Zakonske rezerve so rezerve, ki so določene z Zakonom o gospodarskih družbah. Družba mora imeti oblikovane zakonske rezerve v taki višini, da vsota zneska zakonskih rezerv in kapitalskih rezerv iz točk 1–3 prvega odstavka 64. člena ZGD-1 predstavlja najmanj deset odstotkov osnovnega kapitala. Če zakonske in kapitalne rezerve iz točk 1–3 prvega odstavka 64. člena ZGD-1 skupaj ne dosegajo desetodstotnega deleža osnovnega kapitala in družba v poslovnem letu izkaže čisti dobiček, mora pri sestavi bilance stanja za to poslovno leto v zakonske rezerve odvesti pet odstotkov zneska čistega dobička, zmanjšanega za znesek, ki je bil uporabljen za kritje morebitne prenesene izgube.

Družba oblikuje statutarne rezerve do višine 25 odstotkov osnovnega kapitala. Statutarne rezerve se oblikujejo tako, da se 25 odstotkov čistega dobička, ki ostane po morebitni uporabi za kritje prenesene izgube, za oblikovanje zakonskih rezerv in za oblikovanje rezerv za lastne deleže, uporabi za oblikovanje statutarnih rezerv, dokler te ne dosežejo 25 odstotkov osnovnega kapitala. Te rezerve niso namenjene delitvi.

V skladu s tretjim odstavkom 230. člena ZGD-1 lahko organi vodenja ali nadzora pri sprejemu letnega poročila iz zneska čistega dobička, ki ostane po uporabi čistega dobička za namene iz prvega odstavka 230. člena ZGD-1, oblikujejo druge rezerve iz dobička, vendar za ta namen ne smejo uporabiti več kot polovice zneska čistega dobička, ki ostane po uporabi dobička za namene iz prvega odstavka tega člena.

Druge rezerve iz dobička so nenominirani kapital in se letno povečujejo z razporeditvijo čistega dobička.

Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti, vsebujejo:

- aktuarske dobičke in izgube, vezane na rezervacije za odpravnine ob upokojitvi po aktuarskem izračunu, in
- učinke spremembe poštene vrednosti izpeljanih finančnih instrumentov, ki so bili opredeljeni kot uspešni pri varovanju pred tveganjem.

Družba prikazuje sestavine in gibanje kapitala v izkazu gibanja kapitala in bilanci stanja.

Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve

Rezervacije se oblikujejo za sedanje obveze, ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov in se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, ter katerih zneske za njihovo poravnavo je mogoče zanesljivo oceniti. Dolgoročne rezervacije so oblikovane na račun vnaprej vračunanih stroškov oz. odhodkov in se zmanjšujejo zaradi koriščenja za namene, za katere so bile oblikovane.

Družba je v skladu z zakonskimi predpisi, kolektivno pogodbo in internim pravilnikom zavezana k plačilu jubilejnih nagrad zaposlencem ter odpravnin ob upokojitvi, za kar so oblikovane dolgoročne rezervacije v višini ocenjenih prihodnjih izplačil za jubilejne nagrade in odpravnine, diskontirane na dan bilance stanja. Rezervacije se oblikujejo na podlagi aktuarskega izračuna, ki ga pripravi pooblaščen aktuar. Izračun se naredi za vsakega zaposlenega, upoštevajoč stroške odpravnine ob upokojitvi ter stroške vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Ob zaključku vsakega poslovnega leta se preveri višina tako oblikovanih rezervacij, ki se nato ustrezno povečajo ali zmanjšajo. Plačila za odpravnine ob upokojitvi in izplačila jubilejnih nagrad zmanjšujejo oblikovane rezervacije. V izkazu poslovnega izida se pripoznajo stroški dela in stroški obresti, preračun pozaposlitvenih zaslužkov oziroma nerealiziranih aktuarskih dobičkov ali izgub iz naslova odpravnin pa v drugem vseobsegajočem donosu kapitala.

Družba oblikuje dolgoročne rezervacije tudi iz naslova dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov za odpravnine za tehnološke viške za delavce na cestninskih postajah, ki bodo nastali ob uvedbi novega sistema cestninjenja (pojasnjeno v točki II.5.1.14), in dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov za izplačila ob upokojitvi za zaposlene, ki v skladu z dogovorom med sindikati in družbo niso vključeni v pokojninski načrt kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Družba izkazuje dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov iz naslova pričakovanih izgub, ki nastanejo zaradi odškodninskih zahtevkov za tožbe, povezane z gradnjo in obnavljanjem avtocest, njihovim upravljanjem in vzdrževanjem, ter za tožbe delavcev iz delovnih razmerij. Rezervacije za obveznosti za tožbe družba oblikuje na podlagi ocene o verjetnem izidu tožb, in sicer takrat, ko je verjetnost za negativen izid spora za družbo več kot 50-odstotna.

Med dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami družba izkazuje dolgoročno odložene prihodke, ki bodo v obdobju, daljšem od enega leta, pokrili predvidene odhodke. Odloženi prihodki se pretvorijo v obračunane prihodke, ko so ustrezne storitve opravljene ali ko se pojavi upravičenost do njihove vključitve v izkaz poslovnega izida in ko je treba pokriti ustrezne stroške.

Med dolgoročno odloženimi prihodki vodi družba prejete namenske državne podpore za pridobitev osnovnih sredstev. Namenjene so za pokrivanje stroškov amortizacije tako nabavljenih osnovnih sredstev in se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke.

Odloženi prihodki iz naslova državnih podpor se pripoznajo, ko so prejeti oz. ko obstaja sprejemljivo zagotovilo, da bo družba odložene prihodke prejela in da bo izpolnila pogoje v zvezi z njimi. Odloženi prihodki iz naslova dobljenih državnih podpor za pridobitev osnovnih sredstev se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke skladno z obračunano amortizacijo. Odloženi prihodki iz naslova prejetih državnih podpor za pokrivanje drugih stroškov se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke skladno s pojavljanjem stroškov, za pokrivanje katerih so bile podpore prejete.

Dolgoročno odloženi prihodki so oblikovani tudi za sredstva, prejeta od unovčenih garancij za odpravo napak, garancij za dobro izvedbo del in garancij za resnost ponudbe. Unovčeni zneski garancij služijo za pokrivanje stroškov namena unovčitve oziroma v primeru unovčitve garancij za dobro izvedbo del tudi za namen garancije za odpravo napak v garancijski dobi.

Dolgoročne finančne obveznosti do bank

Med dolgoročnimi finančnimi obveznostmi do bank se izkazujejo dolgoročno prejeta posojila za nabavo osnovnih sredstev.

Dolgoročne finančne obveznosti, ki bodo zapadle v plačilo v letu dni po dnevu bilance stanja, se izkazujejo kot kratkoročne finančne obveznosti.

Dolgoročne finančne obveznosti se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku, ki dokazujejo prejem denarnih sredstev. Dolgovi, izraženi v tujih valutah, se ob nastanku preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Na koncu poslovnega leta se dolgoročne finančne obveznosti na osnovi prejetih tujih posojil prevrednotijo po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na zadnji dan poslovnega leta.

Plačila obresti od najetih dolgoročnih posojil za nabavo osnovnih sredstev povečujejo nabavno vrednost osnovnega sredstva, dokler je osnovno sredstvo, za katero so bili krediti najeti, v pridobivanju. Po usposobitvi osnovnega sredstva plačila obresti od najetih posojil predstavljajo finančne odhodke.

Družba se zadolžuje v svojem imenu in za svoj račun. Vse obveznosti iz najetih posojil so zavarovane s poroštvom RS.

Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic

Dolgoročne obveznosti na podlagi izdanih obveznic se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku, ki dokazujejo prejem denarnih sredstev.

Plačila kuponov od izdanih obveznic povečujejo nabavno vrednost osnovnega sredstva, dokler je osnovno sredstvo, za katero so bile obveznice izdane, v pridobivanju. Po usposobitvi osnovnega sredstva plačila kuponov od izdanih obveznic predstavljajo finančne odhodke.

Družba se zadolžuje v svojem imenu in za svoj račun. Vse obveznosti iz izdanih obveznic so zavarovane s poroštvom RS.

Dolgoročne poslovne obveznosti

Med dolgoročnimi poslovnimi obveznostmi je izkazana obveznost iz naslova nadomestila za stavbno pravico. Na temelju Letne izvedbene pogodbe o izvajanju naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 se kratkoročni del dolgoročne obveznosti prenese na kratkoročne obveznosti.

V dolgoročnih poslovnih obveznostih so izkazane tudi obveznosti v višini stroškov sofinanciranja gradnje avtocest s strani lokalnih skupnosti in javnih podjetij za izgradnjo infrastrukture za potrebe teh sofinancerjev, kjer mora DARS d. d. po dokončanju grajene objekte prenesti na posamezne sofinancerje.

Kratkoročne finančne obveznosti

Kratkoročne finančne obveznosti za posojila za nabavo opredmetenih osnovnih sredstev v upravljanju zajemajo:

- kratkoročni del dolgoročnih finančnih obveznosti, ki zapadejo v plačilo v naslednjem letu,
- natečene obresti na dan 31. decembra 2017 in obračunane obresti na dan 31. decembra 2017 za najeta posojila in izdane obveznice za gradnjo in obnavljanje avtocest ter natečene obresti za izpeljane finančne instrumente, sklenjene za zavarovanje bančnih posojil pred tveganjem spremembe obrestnih mer, in
- obveznosti za izvedene finančne instrumente.

Družba uporablja izvedene finančne instrumente za ščitenje denarnega toka za varovanje pred izpostavljenostjo obrestnim tveganjem.

Ob uvedbi varovanja pred tveganjem družba vodi formalne listine o razmerju varovanja pred tveganjem in o namenu ravnanja s tveganjem v podjetju ter o strategiji projekta varovanja pred tveganjem pa tudi o metodah, ki se uporabijo pri ocenjevanju učinkovitosti razmerja pri varovanju pred tveganjem. Družba ocenjuje varovanje pred tveganjem na ustaljen način in ob njegovi uvedbi, kadar se pričakuje zelo uspešno varovanje pred tveganjem pri doseganju pobotanih sprememb poštene vrednosti ali denarnih tokov, ki se pripisujejo varovanemu tveganju, in kadar dejanski rezultati vsakega posameznega varovanja dosegajo od 80 do 125 odstotkov. Pri varovanju pred tveganji denarnih tokov mora biti predvideni posel, ki je predmet varovanja, zelo verjeten in izpostavljen spremembam denarnih tokov, ki lahko odločilno vplivajo na poslovni izid.

Izpeljani finančni instrumenti se na začetku pripoznajo po poštenu vrednosti; stroški, povezani s poslom, se pripoznajo v poslovnem izidu, in sicer ob njihovem nastanku. Po začetnem pripoznanju se izpeljani finančni instrumenti merijo po poštenu vrednosti, pripadajoče spremembe pa se obravnavajo, kot je opisano v nadaljevanju.

Varovanje denarnega toka pred tveganji

Ko se izpeljani finančni instrument določi kot varovanje pred tveganjem v primeru izpostavljenosti spremenljivosti denarnih tokov, ki jih je mogoče pripisati posameznemu tveganju, povezanemu s pripoznanim sredstvom ali obveznostjo ali zelo verjetnimi predvidenimi posli, ki lahko vplivajo na poslovni izid, se uspešni del sprememb v poštenu vrednosti izpeljanega finančnega instrumenta pripozna v drugem vseobsegajočem donosu obdobja in razkrije v rezervi za varovanje pred tveganjem oziroma postavki kapitala. Neuspešni del sprememb poštene vrednosti izpeljanega finančnega instrumenta se pripozna neposredno v poslovnem izidu.

Znesek, pripoznan v kapitalu, se prenese v poslovni izid za isto obdobje, v katerem pred tveganjem varovana postavka vpliva na poslovni izid. Družba predvidoma preneha obračunavati varovanje pred tveganjem, če instrument za varovanje pred tveganjem ne zadošča več sodelom za obračunavanje varovanja pred tveganjem, če se instrument za varovanje pred tveganjem proda, odpove ali izkoristi ali če družba prekliče označitev. Če predvidenega posla ni več pričakovati, se znesek v drugem vseobsegajočem donosu mora pripoznati neposredno v poslovnem izidu.

Kratkoročne poslovne obveznosti

Med kratkoročnimi poslovnimi obveznostmi se izkazujejo kratkoročne obveznosti do dobaviteljev, izvajalcev gradbenih del (vključno s pogodbeno zadržanimi zneski) in tretjih oseb; obveznosti iz naslova kupnin in odškodnin pri pridobivanju zemljišč; obveznosti do zaposlenih ter obveznosti do državnih institucij za davke in prispevke. Posebna vrsta kratkoročnih poslovnih dolgov so obveznosti do kupcev za dobljene predujme pa tudi za prejete kratkoročne varščine.

Kratkoročne poslovne obveznosti se ob začetnem pripoznanju izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da upniki zahtevajo njihovo plačilo. Obveznosti, izražene v tujih valutah, se na dan nastanka preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Evropske centralne banke.

Kratkoročne časovne razmejitev

Aktivne časovne razmejitve zajemajo kratkoročno nezaračunane prihodke in kratkoročno odložene stroške, ki ob svojem nastanku ne bremenijo dejavnosti, s katero se družba ukvarja, in ne vplivajo na poslovni izid. Kot aktivne časovne razmejitve so med drugim izkazani odloženi stroški provizije prodajnim zastopnikom vinjet in odloženi

stroški tiskanja vinjet, ki se pripoznajo v ustreznem deležu vsakokratnega pripoznanega zneska prihodkov od prodanih vinjet.

Pasivne kratkoročne časovne razmejitve zajemajo vnaprej vračunane stroške in kratkoročno odložene prihodke. Vnaprej vračunani stroški so stroški, ki bremenijo poslovni izid tekočega poslovnega leta. Obveznost za plačilo se pričakuje v naslednjem obračunskem obdobju. Kot vnaprej vračunane stroške družba izkazuje tudi stroške za poslovno uspešnost uprave in vodilnih delavcev.

Kratkoročno odloženi prihodki nastanejo, če še niso opravljene sicer že zaračunane ali celo plačane storitve. Kratkoročno odloženi prihodki družbe so bili oblikovani za prihodke od prodaje cestnine v obliki dobroimetja, naloženega na elektronske cestninske medije (elektronske tablice sistema ABC, kartice DARS in kartice DARS Transporter), ki so bili zaračunani in plačani v letu 2017, a jim ne sledijo cestninski prehodi v tem letu. Prihodki bodo odloženi, dokler uporabniki storitev ne bodo opravili cestninskega prehoda. Kratkoročno odloženi prihodki družbe so bili oblikovani tudi za v letu 2017 zaračunane letne vinjete, ki bodo veljale v letu 2018, in polletne enosledne vinjete, delno ali v celoti veljavne za uporabo avtocest v letu 2018 (polletna vinjeta velja šest mesecev od dneva njenega nakupa, letna vinjeta za leto 2018 pa od 1. decembra 2017 do 31. januarja 2019).

Prihodki

Prihodki se pripoznajo, če je povečanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju povezano s povečanjem sredstva ali zmanjšanjem dolga in je povečanje mogoče zanesljivo izmeriti. Prihodki se pripoznajo, ko se upravičeno pričakuje, da bodo vodili do prejemkov, če slednji niso uresničeni že ob nastanku prihodkov.

Prihodki zajemajo prodajno vrednost prodanega blaga in storitev, opravljenih v obdobju. Prihodki so pripoznani brez davka na dodano vrednost, drugih davkov in s prodajo povezanih morebitnih popustov.

Prihodki se razčlenjujejo na poslovne, finančne in druge prihodke.

Poslovni prihodki vključujejo:

- prihodke od cestnine,
- prihodke od zakupnin za oddajo površin za spremljajoče dejavnosti v zakup,
- prihodke od zapor in povračil za izredne prevoze,
- prihodke od služnosti za napeljevanje objektov in naprav javnega pomena ob avtocesti,
- prihodke od telekomunikacij,
- prihodke po pogodbi o izvajanju naročila,
- druge poslovne prihodke,
- usredstvene lastne proizvode in lastne storitve.

Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve se nanašajo na usredstvene lastne storitve, izvedene na avtocestah (investicijska vlaganja, vlaganja v povečanje prometne varnosti na avtocestah). Nabavna vrednost v družbi izdelanega sredstva zajema stroške materiala, neposredne stroške dela in ostale stroške, ki jih je mogoče neposredno pripisati usposobitvi sredstva za nameravano uporabo.

Drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki, so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in podobni prihodki. Državne podpore, prejete za pridobitev osnovnih sredstev oziroma pokrivanje določenih stroškov, ostajajo začasno med odloženimi prihodki in se prenašajo med poslovne prihodke skladno z amortiziranjem pridobljenih osnovnih sredstev oziroma nastajanjem stroškov, za katerih pokrivanje so namenjene.

Finančni prihodki so prihodki iz naslova obresti in pozitivnih tečajnih razlik. Finančni prihodki se pripoznajo, če ne obstaja utemeljen dvom o njihovi velikosti in plačljivosti. Obresti se obračunavajo v sorazmerju s pretečenim obdobjem ter glede na neodplačni del glavnice in veljavno obrestno mero.

Druge prihodke sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu povečujejo poslovni izid (prejete odškodnine, nagrade za zaposlovanje invalidov nad predpisano kvoto ipd.).

Odhodki

Odhodki se pripoznajo, če je zmanjšanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju povezano z zmanjšanjem sredstev ali povečanjem dolga in je to zmanjšanje mogoče zanesljivo izmeriti. Odhodki se razvrščajo na poslovne, finančne in druge odhodke.

Poslovni odhodki se pripoznajo, ko je porabljen material oz. opravljena storitev, in sicer v obdobju, na katero se nanašajo. Poslovni odhodki DARS d. d. zajemajo odhodke, povezane z gradnjo, obnavljanjem ter upravljanjem in vzdrževanjem avtocest, ter so sestavljeni iz:

- stroškov materiala in nabavne vrednosti prodanega blaga,
- stroškov storitev,
- stroškov dela,
- odpisov vrednosti (razkritja, povezana z obračunom amortizacije, so prikazana v sklopu razkritih neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev),
- drugih poslovnih odhodkov.

Finančni odhodki so odhodki iz naslova obresti iz prejetih posojil in izdanih obveznic, odhodki iz izpeljanih finančnih instrumentov za varovanje pred finančnimi tveganji, iz negativnih tečajnih razlik, zamudnih obresti in oslabitve finančnih naložb. Finančni odhodki se pripoznajo po obračunu, in to ne glede na plačila, ki so povezana z njimi.

Druge odhodke sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu zmanjšujejo poslovni izid. Med drugimi poslovnimi odhodki družba evidentira:

- plačilo odškodnin po sodbah,
- povračila stroškov revizijskih postopkov,
- ostale denarne kazni.

Davek od dohodka pravnih oseb in odloženi davek

Davek od dohodka je obračunan po Zakonu o davku od dohodka pravnih oseb. Davek od dohodka za leto 2017 je obračunan po 19-odstotni stopnji na obdavčljivi dobiček, ki ga je ustvarilo podjetje v davčnem obdobju.

Odloženi davek je namenjen pokrivanju začasne razlike, ki nastane med davčno vrednostjo sredstev in obveznosti ter njihovo knjigovodsko vrednostjo, in se izračunava z metodo obveznosti po trenutno veljavnih davčnih stopnjah.

Odložena terjatev za davek se pripozna v obsegu, za katerega obstaja verjetnost, da bo na razpolago prihodnji obdavčljiv dobiček, v breme katerega bo v prihodnje mogoče uporabiti odloženo terjatev.

Izkaz denarnih tokov

Izkaz denarnih tokov je sestavljen po posredni metodi (različica II) iz podatkov iz bilance stanja na dan 31. decembra 2016 in 31. decembra 2017, iz podatkov izkaza poslovnega izida za leto 2017 ter iz dodatnih podatkov, ki so potrebni za prilagoditev pritokov in odtokov.

Izkaz denarnih tokov sestavljajo denarni tokovi pri poslovanju, investiranju in financiranju.

II.4 Finančna tveganja

Finančna tveganja lahko negativno vplivajo na sposobnost ustvarjanja prihodkov, obvladovanja odhodkov, ohranjanja vrednosti sredstev ter izpolnjevanja obveznosti.

Z upravljanjem različnih vrst finančnega tveganja skušamo doseči optimalno stabilnost poslovanja in zmanjšati izpostavljenost posameznim vrstam tveganja, da bodo ta sprejemljiva. Naš cilj je doseči stabilnejši denarni tok, ki omogoča pravočasno poravnavanje obveznosti iz naslova zadolževanja za gradnjo avtocest.

Zap. št.	Opis tveganja	Ocena tveganja		Stopnja tveganja	Upravljanje tveganja (nadzor)
		Verjetnost nastanka tveganja	Posledice nastanka tveganja		
1	2	3	4	5 = 3 x 4	6
1	Tveganje sprememb deviznih tečajev	1	1	1	Uporaba naravne zaščite izenačevanja denarnih tokov, redno spremljanje deviznih trgov, varovanje z uporabo ustreznih finančnih instrumentov
2	Tveganje sprememb obrestnih mer	3	3	9	Spremljanje gibanja obrestnih mer, pogajanje s kreditnimi institucijami, varovanje z uporabo ustreznih finančnih instrumentov
3	Kreditno tveganje	2	2	4	Spremljanje izpostavljenosti do posameznega partnerja ter njegove poslovne in finančne bonitete
4	Likvidnostno tveganje	2	2	4	Nadzor nad denarnimi tokovi; načrtovanje potreb po likvidnih sredstvih; vnaprej dogovorjeni okvirni krediti in limiti; spremljanje in redno analiziranje vzdržnosti kreditnega portfelja družbe

Verjetnost nastanka tveganja: majhna (1), srednja (2), velika (3)

Posledice: dobre (1), srednje (2), slabe (3)

Tveganje sprememb deviznih tečajev

V družbi DARS d. d. večina transakcij poteka v evrih. Na cestninskih postajah je možno plačevanje tudi s tujimi valutami, ki se takoj konvertirajo v valuto evro. Kljub temu v družbi redno spremljamo dogajanje na deviznih trgih.

Tveganje sprememb obrestnih mer

V družbi DARS tekoče spremljamo izpostavljenost obrestnemu tveganju. Cilj upravljanja z obrestnimi tveganji je stabilen denarni tok v smislu izpolnjevanja obveznosti poravnavanja dolga. Družba je na dan 31. 12. 2017 imela najetih 37 dolgoročnih posojil, ki so delno ali v celoti vezana na referenčno obrestno mero EURIBOR (šestmesečni ali trimesečni).

Povprečna vrednost EURIBOR-a v letu 2017 in vrednost konec leta 2017 sta bili nižji kot vrednost konec leta 2016. Šestmesečni EURIBOR se je v letu 2017 gibal med -0,22 in -0,27 odstotka. Ključna obrestna mera Evropske centralne banke je na dan 31. 12. 2017 znašala 0 odstotkov. Skupna obrestna mera, po kateri se zadolžuje DARS (povprečna ponderirana obrestna mera), je na dan 31. 12. 2017 znašala 1,66 % in ni bistveno odstopala od stanja na dan 31. 12. 2016 (1,60 %).

Obrestno tveganje je nepredvidljivo in ima glede na obseg dolga lahko velik vpliv na poslovni izid družbe. Del variabilnih obrestnih mer dolgoročnih kreditov je zaščiten z uporabo ustreznih izvedenih finančnih instrumentov, s pomočjo katerih je bila variabilna obrestna mera spremenjena v fiksno. Pri odločitvi o dodatnem zavarovanju upoštevamo napovedi gibanj obrestnih mer in se glede na razmere na finančnem trgu odločimo, kdaj bomo izvedli dodatno zavarovanje. V obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2017 smo sklenili dva nova posla zavarovanja obrestnih tveganj, prvega v višini 50 mio. in drugega v višini 49,5 mio. EUR za dobo 10 let, skupaj torej za 99,5 mio. EUR.

Družba v zadnjem času uravnava izpostavljenost fiksni obrestni meri tudi z novim zadolževanjem. Zaradi navedenega uveljavljamo načelo zadolževanja z nespremenljivo oziroma fiksno obrestno mero.

Na dan 31. 12. 2017 je imela družba 63,64 % dolga najetega po fiksni obrestni meri, 35,32 % po spremenljivi obrestni meri, 1,04 % pa je predstavljalo brezobrestni dolg. Z upoštevanjem brezobrestnega dolga ima družba pred obrestnimi tveganji zaščitenega skupaj 64,7 % kreditnega portfelja, variabilni obrestni meri pa je izpostavljenega 35,3 % kreditnega portfelja.

Simulacija tveganja spremembe obrestne mere na spremembo finančnih odhodkov v letu 2017 glede na stanje dolga DARS d. d. in strukturo obrestnih mer na dan 31. 12. 2017 kaže, da bi zvišanje EURIBOR-a za eno odstotno točko na letni ravni pomenila povečanje finančnih odhodkov za okoli 8,7 milijona evrov. Spremembe EURIBOR-a imajo tako zelo velik vpliv na čisti poslovni izid družbe.

Kreditno tveganje

Kreditno tveganje poslovnih partnerjev predstavlja možnost, da bodo terjatve poplačane le delno ali sploh ne. DARS d. d. ves čas nadzira odprte terjatve do posameznih poslovnih partnerjev in po potrebi ustrezno ukrepa. To tveganje obstaja pri prodaji vinjet po prodajnih zastopnikih in pri izdajateljih plačilnih kartic, s katerimi se lahko plačuje cestnina na cestninskih postajah, ter tudi pri plačilu cestnine z elektronskimi mediji za vozila, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kilogramov, za katera se plačilo izvede za pretekli mesec na podlagi izstavljenega zbirnega računa. Za določen segment poslovnih partnerjev so zahtevani instrumenti zavarovanja. Vzpostavljeni so določeni postopki spremljanja bonitetnih ocen poslovnih partnerjev (ob vsakokratnem podaljšanju pogodbe; redna spremljava objavljenih stečajev, likvidacij, insolvenčnih postopkov). V primeru nesprejemljivih kreditnih tveganj se uporabijo pogodbeno dogovorjeni mehanizmi (npr. ustavitev zagotavljanja storitve (cestnina) in dobave blaga (vinjete), prekinitve pogodbe), v primeru zamud pri plačilu pa se aktivirajo postopki izterjave dolga.

Likvidnostno tveganje

Tveganja, povezana s plačilno sposobnostjo, smo v letu 2017 zmanjševali s kakovostnim upravljanjem likvidnosti in oblikovanjem hitrolikvidnega naložbenega portfelja. Pri tem je zelo pomembna tudi zmožnost zadolževanja za refinanciranje obstoječega dolga, saj letne obveznosti iz naslova odplačila dolga do leta 2021 porabljajo bistveni del denarnega toka iz poslovanja. Osnovno načelo zadolževanja in upravljanja s kreditnim portfeljem je uskladitev ciljev čim nižjega stroška zadolževanja z rokovno strukturo, ki zagotavlja čim manjšo izpostavljenost likvidnemu tveganju.

V letu 2015 je bil sprejet Zakon o poroštvu Republike Slovenije za obveznosti DARS d. d. iz naslova kreditov in dolžniških vrednostnih papirjev, najetih oziroma izdanih za refinanciranje obstoječega dolga DARS, d. d. (Uradni list RS, št. 30/15). Sprejeti zakon omogoča družbi DARS d. d. aktivno upravljanje obstoječega dolga, prestrukturiranje kreditnega portfelja ter pravočasno zagotovitev vseh potrebnih virov sredstev za pokrivanje zapadlih obveznosti iz obstoječega dolga. Za namen refinanciranja obstoječega dolga se družba zadolžuje s 100-odstotnim poroštvom države. Družba je tako v letu 2017 na podlagi tega zakona izvedla refinanciranje dela obstoječega dolga v višini 100 milijonov evrov. Za financiranje vzpostavitve Elektronskega cestninskega sistema je bila v novembru 2017 sklenjena nova pogodba z banko EIB za najem kredita v višini 51 milijonov evrov. Kredit še ni bil črpan.

Temeljni vir za odplačilo obveznosti iz zadolženosti so v skladu z novim ZDARS-1 prihodki od cestnin, ki morajo poleg drugih obveznosti pokrivati tudi obveznosti iz naslova zadolženosti. Vendar kreditni portfelj spremljamo čedalje bolj pozorno, saj negativne spremembe na finančnih trgih lahko hitro in korenito spremenijo letno višino obveznosti iz naslova zadolženosti. Za dolgoročno vzdržnost poslovanja družbe bo poleg refinanciranja treba vsakoletno prilagajati tudi cenik cestnine, ki bo omogočal vzdrževanje ustreznega obsega prihodkov za pokritje celotnih infrastrukturnih stroškov in servisiranje dolga.

II.5 Pojasnila k računovodskim izkazom

II.5.1 Pojasnila k bilanci stanja

II.5.1.1 Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve

Kot neopredmetena sredstva vodi družba računalniške programe in služnostno pravico.

Pregled gibanja neopredmetenih sredstev v letu 2017

V EUR (brez centov)	Neopredmetena osnovna sredstva v gradnji	Računalniški programi	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2016	21.550	9.261.097	9.282.647
Nabave	577.503	0	577.503
Aktiviranje	-349.849	349.849	0
Izločitve (odtuitve, odpisi)	0	-27.549	-27.549
Stanje na dan 31. 12. 2017	249.204	9.583.397	9.832.601
Popravek vrednosti			
Stanje na dan 31. 12. 2016	0	8.008.783	8.008.783
Amortizacija	0	604.967	604.967
Izločitve (odtuitve, odpisi)	0	-27.549	-27.549
Stanje na dan 31.12. 2017	0	8.586.201	8.586.201
Sedanja vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2016	21.550	1.252.314	1.273.864
Stanje na dan 31. 12. 2017	249.204	997.196	1.246.400

Pregled gibanja neopredmetenih sredstev v letu 2016

V EUR (brez centov)	Neopredmetena osnovna sredstva v gradnji	Računalniški programi	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2015	15.600	8.529.584	8.545.184
Nabave	790.557	0	790.557
Aktiviranje	-784.607	784.607	0
Izločitve (odtuitve, odpisi)	0	-53.094	-53.094
Stanje na dan 31. 12. 2016	21.550	9.261.097	9.282.647
Popravek vrednosti			
Stanje na dan 31. 12. 2015	0	7.444.947	7.444.947
Amortizacija	0	616.930	616.930
Izločitve (odtuitve, odpisi)	0	-53.094	-53.094
Stanje na dan 31. 12. 2016	0	8.008.783	8.008.783
Sedanja vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2015	15.600	1.084.637	1.100.237
Stanje na dan 31. 12. 2016	21.550	1.252.314	1.273.864

Večje nabave neopredmetenih sredstev v letu 2017:

- nadgradnja projektnega informacijskega sistema DARS d. d. v višini 94.896 evrov,
- nadgradnja programske opreme cestninskega sistema v višini 3.220 evrov,
- nadgradnja programske opreme za nadzor in prodajo vinjet v višini 22.120 evrov,

- nadgradnja programske opreme za sistemsko podporo na infrastrukturi – PIS v višini 31.037 evrov,
- nadgradnja programske opreme banke cestnih podatkov v višini 20.530 evrov,
- nadgradnja sistema za elektronsko upravljanje in arhiviranje dokumentov v višini 60.210 evrov,
- nadgradnja informacijske podpore za spremljanje in obveščanje o stanju prometa KAŽIPOT II. v višini 49.720 evrov,
- nadgradnja programske opreme Navision v višini 48.262 evrov,
- nadgradnja aplikacije GIS v višini 19.855 evrov.

Neopredmetena dolgoročna sredstva DARS d. d. na dan 31. decembra 2017 niso zastavljena kot jamstvo za obveznosti in ne izkazujejo znakov slabitev, saj gre večinoma za novo nabavljena neopredmetena osnovna sredstva.

Pogodbene obveze za neopredmetena sredstva na 31. 12. 2017 znašajo 141.725 evrov in se pretežno nanašajo na nakup programske opreme ter licenc, razvoj programske opreme in nadgradnjo systemske programske opreme.

II.5.1.2 Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva vključujejo zemljišča, zgradbe, opremo ter opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi.

Zemljišča predstavljajo zemljišča vzdrževalnih avtocestnih baz, poslovnih in stanovanjskih stavb, počivališč in viškov ob avtocesti ter pravice na nepremičninah.

Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti Republike Slovenije, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za 50 let (od 4. decembra 2010 do 4. decembra 2060) kot neodplačna. Z Zakonom o uravnoteženju javnih financ je stavbna pravica postala odplačna in se zanjo plačuje letno nadomestilo v skladu z letno izvedbeno pogodbo za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1.

Stavbna pravica ima končno dobo koristnosti in jo amortiziramo v dobi koristnosti, to je v obdobju, za katero je ustanovljena. Doba koristnosti stavbne pravice je doba, v kateri jo ima družba pravico izrabljati.

Pooblaščen ocenjevalec vrednosti nepremičnin je 29. februarja 2016 na zahtevo Ministrstva za infrastrukturo dopolnil Poročilo o oceni vrednosti nadomestila za ustanovitev stavbne pravice na dan 31. 5. 2012, ki sedaj znaša 190.760.000 evrov brez DDV. DARS d. d. je izvedel uskladitev vrednosti stavbne pravice na novo ocenjeno vrednost, ki je sedaj za 50.787 evrov nižja od prvotno ocenjene.

Zgradbe so sestavljene iz avtocest (spodnji ustroj, zgornji ustroj, objekti, cestna infrastruktura – drugi upravljavci) in ostalih zgradb (avtocestne baze, cestninske postaje, poslovna stavba v Celju, počitniške enote, stanovanja). Slovenski računovodski standardi ne določajo podrobno, kateri stroški sestavljajo nabavno vrednost spodnjega ustroja avtoceste, zato je to opredelitev sprejela družba sama. Razmejitev stroškov, ki sestavljajo nabavno vrednost spodnjega in zgornjega ustroja avtoceste, je prikazana v poglavju računovodske usmeritve.

Oprema predstavlja premično opremo, namenjeno za opravljanje dejavnosti upravljanja, vzdrževanja in pobiranja cestnine.

Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, jo družba v skladu s SRS razdeli na pomembnejše sestavne dele takega osnovnega sredstva. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti in/ali vzorce uporabe, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega sredstva, se obravnava vsak del posebej.

Večje nabave in aktiviranje opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2017:

- vlaganja v avtoceste in ostale zgradbe v višini 178.910.310 evrov,
- nabava delovnih strojev, naprav in priključkov v višini 2.009.445 evrov,
- nabava delovnih, tovornih in priklopnih vozil v višini 2.204.108 evrov,
- nabava pisarniškega pohištva ter ostale biro opreme v višini 161.640 evrov,
- nabava računalniške opreme v višini 245.639 evrov,

- nabava osebnih in kombiniranih vozil v višini 218.942 evrov,
- nadgradnja elektrostrojne opreme sistema za nadzor in vodenje prometa (SNVP) v višini 50.416 evrov,
- nadgradnja video nadzora v višini 15.726 evrov.

Opredmetena osnovna sredstva DARS d. d. na dan 31. decembra 2017 niso zastavljena kot jamstvo za obveznosti. Krediti in izdane obveznice za financiranje opredmetenih osnovnih sredstev DARS d. d. so zavarovani s poroštvom RS.

Pregled gibanja opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2017

V EUR (brez centov)	Zemljišča		Avtoceste (spodnji ustroj, zgornji ustroj, objekti, cestna infrastruktura – drugi upravljavci)	Zgradbe (baze, CP, poslovna stavba v Celju, počitniške enote, stanovanja ...)	Oprema in drobní inventar	Opredmetena osnovna sredstva v gradnji	Skupaj
	Zemljišča	Stavbna pravica					
Nabavna vrednost							
Stanje na dan 31. decembra 2016	31.862.967	190.760.000	5.563.213.472	77.265.999	122.002.272	181.178.457	6.166.283.167
Nabave v letu 2017	0	0	0	0	0	108.955.402	108.955.402
Premiki med postavkami	0	0	3.334.694	-3.334.694	0	0	0
Aktiviranje	64.142	0	177.889.739	956.429	4.905.916	-183.816.226	0
Izločitve v letu 2017 (odtuitve, odpisi)	-44.956	0	0	-767.270	-2.356.883	-15.965	-3.185.074
Stanje na dan 31. decembra 2017	31.882.153	190.760.000	5.744.437.905	74.120.464	124.551.305	106.301.668	6.272.053.495
Popravek vrednosti							
Stanje na dan 31. decembra 2016	0	18.000.353	811.239.061	14.282.745	103.989.999	0	947.512.159
Amortizacija v letu 2017	0	3.926.356	147.911.439	2.318.964	5.528.669	0	159.685.428
Premiki med postavkami	0	0	665.148	-665.148	0	0	0
Izločitve v letu 2017 (odtuitve, odpisi)	0	0	0	-151.311	-2.296.685	0	-2.447.997
Stanje na dan 31. decembra 2017	0	21.926.709	959.815.648	15.785.250	107.221.983	0	1.104.749.591
Sedanja vrednost							
Stanje na dan 31. decembra 2016	31.862.967	172.759.647	4.751.974.411	62.983.254	18.012.273	181.178.457	5.218.771.008
Stanje na dan 31. decembra 2017	31.882.153	168.833.291	4.784.622.257	58.335.214	17.329.322	106.301.668	5.167.303.904

Pregled gibanja opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2016

V EUR (brez centov)	Zemljišča		Avtoceste (spodnji ustroj, zgornji ustroj, objekti, cestna infrastruktura – drugi upravljavci)	Zgradbe (baze, CP, poslovna stavba v Celju, počitniške enote, stanovanja ...)	Oprema in drobní inventar	Opredmetena osnovna sredstva v gradnji	Skupaj
	Zemljišča	Stavbna pravica					
Nabavna vrednost							
Stanje na dan 31. decembra 2015	31.785.479	190.810.787	5.505.355.092	76.973.919	118.177.868	141.789.655	6.064.892.800
Nabave v letu 2016	0	0	0	0	0	103.038.564	103.038.564
Premiki med postavkami	22.183	-50.787	0	0	0	0	-28.604
Aktiviranje	79.001	0	57.858.380	375.769	5.277.365	-63.590.515	0
Izločitve v letu 2016 (odtuitve, odpisi)	-23.696	0	0	-83.690	-1.452.961	-59.247	-1.619.594
Stanje na dan 31. decembra 2016	31.862.967	190.760.000	5.563.213.472	77.265.998	122.002.272	181.178.457	6.166.283.166
Popravek vrednosti							
Stanje na dan 31. decembra 2015	0	14.073.523	669.370.010	12.005.855	100.074.647	0	795.524.035
Amortizacija v letu 2016	0	3.926.830	141.869.052	2.344.440	5.349.594	0	153.489.916
Izločitve v letu 2016 (odtuitve, odpisi)	0	0	0	-67.550	-1.434.242	0	-1.501.792
Stanje na dan 31. decembra 2016	0	18.000.353	811.239.062	14.282.745	103.989.999	0	947.512.159
Sedanja vrednost							
Stanje na dan 31. decembra 2015	31.785.479	176.737.264	4.835.985.082	64.968.064	18.103.221	141.789.655	5.269.368.765
Stanje na dan 31. decembra 2016	31.862.967	172.759.647	4.751.974.411	62.983.254	18.012.273	181.178.457	5.218.771.008

II.5.1.3 Naložbene nepremičnine

V EUR (brez centov)	Zemljišča	Zgradbe	Skupaj
Nabavna vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2016	0	0	0
Povečanja	1.363.906	989.781	2.353.687
Stanje na dan 31. 12. 2017	1.363.906	989.781	2.353.687
Popravek vrednosti			
Stanje na dan 31. 12. 2016	0	0	0
Amortizacija	0	12.372	12.372
Stanje na dan 31. 12. 2017	0	12.372	12.372
Sedanja vrednost			
Stanje na dan 31. 12. 2016	0	0	0
Stanje na dan 31. 12. 2017	1.363.906	977.408	2.341.315

V letu 2017 je družba pridobila nepremičnine z namenom pridobivanja prihodkov od najemnin.

II.5.1.4 Dolgoročne finančne naložbe

Dolgoročna posojila drugim na dan 31. decembra 2017 v višini 253.000.000 evrov vključujejo:

- dolgoročne depozite pri bankah v višini 253.000.000 evrov s povprečno ročnostjo 570 dni in povprečno ponderirano obrestno mero 0,20 odstotka.

Dolgoročne finančne naložbe niso izpostavljene kreditnemu tveganju oziroma obstaja le minimalno tveganje, da nasprotna stranka ne bo izpolnila obveznosti, saj družba likvidnostne presežke sredstev v pretežnem delu vplaga v depozite bank s sedežem v RS. Knjigovodska vrednost dolgoročnih finančnih naložb do drugih je enaka poštenu vrednosti.

II.5.1.5 Dolgoročne poslovne terjatve

Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev se v višini 30.754 evrov nanašajo na terjatev iz naslova potrditve prisilne poravnave do družbe T-2 d. o. o.

Dolgoročne poslovne terjatve do drugih se v višini:

- 24.726.429 evrov nanašajo na dolgoročni del terjatev za vstopni DDV iz naslova nadomestila za ustanovitev stavbne pravice in
- 69.401 evrov nanašajo na natečene obresti od dolgoročnih depozitov pri bankah.

II.5.1.6 Odložene terjatve za davek

Pregled gibanja odloženih terjatev za davek v letu 2017

V EUR (brez centov)	31. 12. 2016	Pripoznavo v izkazu poslovnega izida	Pripoznavo v izkazu drugega vseobsegajočega donosa	31. 12. 2017
Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	321.173	-26.455	0	294.718
Rezervacije za tehnološke viške	34.486	8.475	0	42.960
Rezervacije za tožbene zahtevke	3.604	-3.604	0	0
Rezervacije za elektronske tablice	3.831	-3.831	0	0
Varovanje denarnega toka iz naslova obrestnih zamenjav	1.760.484	0	-439.832	1.320.652
Popravek vrednosti terjatev	3.062.711	-23.743	0	3.038.968
Osnovna sredstva	314.466	351.246	0	665.712
	5.500.753	302.088	-439.832	5.363.010

Odložene terjatve in obveznosti za davek so izračunane na podlagi začasnih razlik po metodi obveznosti po bilanci stanja glede na stopnjo obdavčitve dohodka pravnih oseb v naslednjih letih. V obravnavanem obdobju je dohodek pravnih oseb obdavčen z 19-odstotno davčno stopnjo.

II.5.1.7 Sredstva za prodajo

Med kratkoročnimi sredstvi so evidentirane nepremičnine v vrednosti 169.129 evrov, ki jih družba ne namerava uporabljati v poslovne namene in za katere je uprava družbe sprejela sklep o njihovi prodaji. Ta je predvidena v naslednjih dvanajstih mesecih.

II.5.1.8 Zaloge

Med zalogami materiala so evidentirane zaloge materiala, nadomestnih delov, drobnega inventarja in embalaže. Zaloge materiala so se v primerjavi s stanjem na dan 31. decembra 2016 zmanjšale za 2 odstotka. V strukturi zalog predstavljajo največji, 50-odstotni delež zaloge materiala, v okviru teh pa zaloge posipnih materialov (29 odstotkov), zaloge ograj (14 odstotkov), zaloge vinjet z letnico 2018 (11 odstotkov) in zaloge nadomestnih delov (11 odstotkov).

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež	31. 12. 2016	Indeks
Material	2.545.049	50 %	2.607.975	98
Nadomestni deli	344.380	7 %	293.899	117
Drobni inventar in embalaža	280.979	5 %	299.212	94
Trgovsko blago	1.944.487	38 %	6.957	-
Skupaj	5.114.895	100 %	3.208.043	159

Prodaja vinjet za osebna in motorna vozila z letnico 2017 se je končala 30. novembra 2017. V skladu s SRS 4.41 se je zaloge neprodanih vinjet z letnico 2017 odpisala v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v višini 73.020 evrov, kar predstavlja znesek nabavne vrednosti vinjet.

Pri letnem popisu zalog materiala in zalog drobnega inventarja sta bila ugotovljena primanjkljaj v višini 22.702 evrov in višek v višini 14.812 evrov.

Zaloge trgovskega blaga sestavljajo:

- zaloge DARS kartic v višini 6.796 evrov,
- zaloge DarsGo naprav v višini 1.931.691 evrov in
- zaloge nosilcev za DarsGo naprave v višini 6.000 evrov.

Zaloge DARS d. d. na dan 31. decembra 2017 niso bile zastavljene kot jamstvo za obveznosti. Knjigovodska vrednost zalog ne presega iztržljive vrednosti. Zaloge DARS d. d. predstavljajo tekoče zaloge.

Zaloge niso zastarane in ne izkazujejo znakov slabitev, zato slabitve niso bile izvedene.

II.5.1.9 Kratkoročne finančne naložbe

Druge kratkoročne finančne naložbe v višini 1.050.156 evrov se nanašajo na terjatve iz izpeljanih finančnih instrumentov na dan 31. decembra 2017.

Izpeljani finančni instrumenti so podrobneje razkriti v pojasnilu kratkoročnih finančnih obveznosti.

Kratkoročna posojila drugim na dan 31. decembra 2017 v višini 209.500.000 evrov vključujejo:

- kratkoročne depozite pri bankah v višini 209.500.000 evrov s povprečno ročnostjo 303 dni in povprečno ponderirano obrestno mero 0,12 odstotka.

Kratkoročne finančne naložbe niso izpostavljene kreditnemu tveganju oziroma obstaja le minimalno tveganje, da nasprotna stranka ne bo izpolnila obveznosti, saj družba likvidnostne presežke sredstev v pretežnem delu vplaga v depozite bank s sedežem v RS. Knjigovodska vrednost kratkoročnih finančnih naložb do drugih je enaka pošteni vrednosti.

II.5.1.10 **Kratkoročne poslovne terjatve**

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež v odstotkih	31. 12. 2016	Indeks
Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev:	17.992.452	39%	14.002.577	128
- terjatve za cestnino	16.825.427	36%	13.038.394	129
- terjatve za povračila za spremljajoče dejavnosti ob avtocesti	416.267	1%	355.495	117
- kupci za zapore	262.578	1%	236.982	111
- druge kratkoročne terjatve	1.759.863	4%	1.745.701	101
- popravek vrednosti kratkoročnih terjatev do kupcev	-1.271.683	-3%	-1.373.995	93
Kratkoročne poslovne terjatve do drugih:	28.234.426	61%	30.899.525	91
- za dane predujme za obratna sredstva	12.951	0%	18.066	72
- kratkoročne terjatve iz poslovanja za tuj račun	38.519.786	83%	41.605.491	93
- popravek vrednosti kratkoročnih terjatev za tuj račun	-14.434.530	-31%	-14.434.530	100
- kratkoročne terjatve, povezane s finančnimi prihodki	111.967	0%	139.265	80
- popravek vrednosti kratkoročnih terjatev, povezanih s finančnimi prihodki	0	0%	-24.167	-
- terjatve za vstopni DDV	3.717.973	8%	3.285.544	113
- druge kratkoročne terjatve do državnih institucij	57.766	0%	61.410	94
- ostale kratkoročne terjatve	2.371.743	5%	535.286	443
- popravek vrednosti ostalih kratkoročnih terjatev	-2.123.230	-5%	-286.839	740
Skupaj	46.226.877	100%	44.902.102	103

Večinski delež kratkoročnih poslovnih terjatev predstavljajo terjatve do RS v skupni višini 19.271.298 evrov, ki se nanašajo na poslovanje za tuj račun za posle iz 4. člena ZDARS-1 v višini 18.325.740 evrov in na nadomestilo po pogodbi o izvajanju naročila v višini 945.558 evrov, in terjatve do domačih komisionarjev ter tujih prodajnih zastopnikov v višini 20.102.570 evrov. Za del terjatev do RS je oblikovan popravek vrednosti terjate, kar je razkrito v nadaljevanju.

Na podlagi 4. člena ZDARS-1 DARS d. d. opravlja posle v imenu države in za njen račun. Te posle v poslovnih knjigah izkazuje kot posle za tuj račun. Gre za naloge prostorskega načrtovanja in umeščanja avtocest v prostor ter pridobivanja nepremičnin za potrebe gradnje avtocest, ki jih družba opravlja skladno s pogodbo o izvajanju naročila. Za opravljene posle DARS d. d. evidentira terjatve do RS. Sredstva za te posle se v skladu z 10. členom ZDARS-1 zagotavljajo v proračunu RS.

Na dan 31. decembra 2017 je imela družba oblikovan popravek vrednosti kratkoročnih terjatev do RS v višini:

- 14.434.530 evrov iz naslova terjatev do RS iz poslovanja za tuj račun za posle iz 4. člena ZDARS-1, izvedene leta 2010, in
- 801.718 evrov iz naslova terjatev za nadomestilo po pogodbi o izvajanju naročila za leto 2010.

Družba je za navedene terjatve iz leta 2010 vložila tožbo do RS.

Družba je sicer tudi 31. decembra 2017 menila, da je upravičena do navedenih terjatev, vendar pa je, ker država teh terjatev ne priznava ter glede na njihovo zapadlost, iz previdnosti že leta 2011 oblikovala popravek vrednosti v celotni višini terjatev.

Razčlenitev pomembnejših postavk kratkoročnih poslovnih terjatev po zapadlosti

V EUR (brez centov)	Nezapadle	Do 60 dni	Nad 60 dni	Skupaj
Kratkoročne terjatve iz poslovanja za tuj račun	19.612.606	4.472.650	14.434.530	38.519.786
Oblikovani popravki vrednosti terjatev iz poslovanja za tuj račun	0	0	-14.434.530	-14.434.530
Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	17.711.353	119.243	1.433.540	19.264.135
Oblikovani popravki vrednosti poslovnih terjatev do kupcev	0	0	-1.271.683	-1.271.683

V letu 2017 je družba oblikovala popravek vrednosti kratkoročnih poslovnih terjatev v višini 1.847.905 evrov.

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	31. 12. 2016
Stanje 1. 1.	16.119.532	15.885.834
Odpisi	84.286	130.046
Odprava popravkov	53.706	15.146
Oblikovanje	1.847.905	378.890
Stanje 31. 12.	17.829.444	16.119.532

Način ocenjevanja pri oblikovanju popravka vrednosti terjatev v letu 2017 ni spremenjen. V letu 2017 je družba oblikovala popravek vrednosti ostalih kratkoročnih terjatev višini 1.834.873 evrov, ki ni vplival na prevrednotovalne poslovne odhodke leta 2017, Naveden popravek vrednosti je bil oblikovan za terjatev iz naslova priznane zakonske subrogacije v stečajnem postopku družbe CPM d. d. v stečaju. Družba je zaradi dvoma v poplačljivost terjatve ob vzpostavitvi le te oblikovala popravek vrednosti.

Terjatve DARS d. d. na dan 31. decembra 2017 niso bile zastavljene kot jamstvo za obveznosti. Kratkoročne poslovne terjatve DARS d. d. predstavljajo tekoče terjatve družbe in so v višini 21.991.900 evrov zavarovane z bančnimi garancijami in izvršnicami.

II.5.1.11 Denarna sredstva

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež	31. 12. 2016	Indeks
Denarna sredstva v bankah	1.387.254	4 %	2.376.905	58
Depozit na odpoklic	32.500.000	93 %	10.000.000	325
Nočni depozit v bankah	122.387	0 %	92.872	132
Denarna sredstva v blagajni in prejeti čeki	1.122	0 %	1.246	90
Denarna sredstva v blagajnah na cestninskih postajah	366.390	1 %	375.060	98
Denar na poti	550.050	2 %	577.944	95
Denarna sredstva skupaj	34.927.203	100 %	13.424.027	260

Postavka depoziti na odpoklic predstavlja stanje depozitov, ki jih je mogoče kadarkoli odpoklicati. Povprečna ponderirana obrestna mera depozitov na odpoklic znaša 0,007 %. Postavka nočni depozit v bankah predstavlja kratkoročni depozit pri banki, vezan čez noč, v višini 122.387 evrov, z obrestno mero 0,01 odstotka.

Postavka denar na poti predstavlja denar od pobrane cestnine, ki še ni bil položen na transakcijski račun DARS d. d. Po opravljenem letnem popisu stanja denarja od pobrane cestnine na poti na dan 30. novembra 2017 je družba uskladila izkazano stanje v poslovnih knjigah z dejanskim stanjem.

II.5.1.12 Kratkoročne aktivne časovne razmejitve

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež	31. 12. 2016	Indeks
Kratkoročno odloženi stroški – ostalo	410.727	45 %	365.827	112
Kratkoročno odloženi stroški – provizija prodajnim zastopnikom od prodanih vinjet za leto 2018	381.823	42 %	380.903	100
Kratkoročno odloženi stroški – nabavni strošek prodanih vinjet za leto 2018	12.027	1 %	11.391	106
Kratkoročno nezaračunani prihodki	1.868	0 %	0	-
DDV od prejetih predujmov	112.788	12 %	0	-
Skupaj	919.234	100 %	758.120	121

II.5.1.13 Kapital

Gibanje kapitala je prikazano v Izkazu gibanja kapitala za obdobje od 1. januarja 2017 do 31. decembra 2017, iz katerega so razvidni tudi razlogi za vsako spremembo posameznih postavk kapitala.

Osnovni kapital

Osnovni kapital družbe znaša 2.322.284.140 evrov in je razdeljen med 55.650.231 navadnih imenskih kosovnih delnic, katerih lastnik je RS. Osnovni kapital se je v letu 2017 povečal v višini 2.417.794 evrov, ki predstavljajo stvarni vložek v obliki naložbene nepremičnine RS. Knjigovodska vrednost delnice je na dan 31. decembra 2017 znašala 50,52 evra. Izračunana je kot razmerje med celotno vrednostjo kapitala in številom delnic.

Delnice dajejo lastniku polno pravico do udeležbe pri upravljanju družbe, pravico do dela dobička (dividende) ter pravico do ustreznega dela preostalega premoženja ob likvidaciji ali stečaju družbe.

Kapitalske rezerve

Kapitalske rezerve v višini 26.576.528 predstavljajo znesek prenesenega stvarnega premoženja za opravljanje nalog upravljanja in vzdrževanja avtocest, ki ga je zagotovila RS ob preoblikovanju družbe leta 2004, v višini 26.202.240 evrov, splošni prevrednotovalni popravek kapitala, ki je bil 1. januarja 2006 ob prehodu na SRS 2006 prenesen v kapitalske rezerve, v višini 225.817, presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS leta 2010 in vrednostjo novo izdanih delnic družbe v višini 27 evrov, in razlike pri pripojitvi hčerinskega podjetja DELKOM d. o. o. v letu 2015 v višini 148.410 evrov ter presežek sredstev, ki predstavlja razliko med stvarnim vložkom RS leta 2017 in vrednostjo novo izdanih delnic družbe 34,53 evra.

Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti

Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti v višini –5.071.614 evrov se nanašajo na:

- spremembo presežka iz prevrednotenja za aktuarske primanjkljaje in presežke.
Kot aktuarski presežek ali primanjkljaj se izkazujejo spremembe sedanje vrednosti obveznosti do zaposlencev zaradi sprememb v aktuarskih predpostavkah. Konec leta 2017 je presežek iz prevrednotenja znašal 292.093 evrov;
- spremembo v poštenu vrednosti instrumenta za varovanje pred tveganjem pred spremenljivostjo obrestnih mer, ki vključuje spremembe vrednosti izpeljanih finančnih instrumentov, ki se uporabljajo za namene ščitenja denarnega toka, in je razviden iz izkaza vseobsegajočega donosa ter konec leta 2017 znaša zmanjšan za odložene davke 4.779.521 evrov. Izpeljani finančni instrumenti so podrobneje razkriti pri usmeritvah in pojasnilih kratkoročnih finančnih obveznosti.

V letu 2017 so se rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti, povečale za 2.186.181 evrov. Gibanje posamezne sestavine postavke presežka v letu 2017 je razvidno v Izkazu drugega vseobsegajočega donosa za leto 2017.

Preneseni čisti dobiček

Delničarji so na 11. seji skupščine družbe DARS d. d. z dne 29. 6. 2017 sprejeli sklep o uporabi bilančnega dobička leta 2016 v višini 36.495.640 evrov, ki se je po sklepu razporedil v druge rezerve iz dobička.

Druge spremembe prenesenega čistega dobička v višini 17.288 evrov predstavljajo zmanjšanje prenesenega čistega dobička, ki se nanaša na prenos sorazmernega dela zneska aktuarskih izgub, vezanih na porabo rezervacij za odpravnine ob upokojitvi.

Čisti poslovni izid poslovnega leta

Čisti poslovni izid leta 2017 znaša 141.145.144 evrov. Ob sestavi letnega poročila je DARS d. d. skladno s Statutom DARS d. d. in 64. ter 230. členom ZGD-1 oblikoval zakonske rezerve v višini 7.056.393 evrov, statutarne rezerve v višini 33.517.866 evrov in druge rezerve iz dobička v višini 50.276.799 evrov.

II.5.1.14 Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve

Gibanje rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev v letu 2017

V EUR (brez centov)	Stanje na dan 31. 12. 2016	Poraba v letu 2017	Odprava v letu 2017	Dodatno oblikovanje v letu 2017	Stanje na dan 31. 12. 2017
Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi	2.043.069	366.339	0	500.435	2.177.164
Rezervacije za jubilejne nagrade za zaposlene	1.218.995	125.622	0	151.297	1.244.671
Rezervacije za prostovoljno pokojninsko zavarovanje	34.123	8.018	0	0	26.105
Rezervacije za tožbene zahtevke iz vzdrževanja in upravljanja avtocest	72.256	0	72.256	0	0
Rezervacije za tožbene zahtevke iz delovnih razmerij	514.104	664	0	35.032	548.472
Rezervacije za tožbene zahtevke s področja gradnje in obnov	31.864.621	207.163	473.558	3.008.484	34.192.384
Rezervacije za odpravnine ob spremembi sistema cestninjenja	363.006	0	0	89.206	452.212
Brezplačne pridobitve osnovnih sredstev	243.944	8.043	0	50	235.951
Vračilo elektronskih tablic	40.325	307	40.018	0	0
Zakup optičnih vlaken	484.462	79.176	0	142.939	548.225
Unovčene garancije	12.032.089	5.047.046	0	275.657	7.260.701
Prejete državne podpore	134.491.238	5.447.072	0	26.812.908	155.857.074
Skupaj	183.402.232	11.289.448	585.831	31.016.008	202.542.960

Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine so oblikovane na podlagi zakonskih predpisov, kolektivne pogodbe in internih aktov, iz katerih izhaja zaveza k plačilu jubilejnih nagrad in odpravnin zaposlenim ob upokojitvi. Rezervacije so oblikovane na podlagi aktuarskega izračuna, ki ga pripravi pooblaščen aktuar. Ob zaključku vsakega poslovnega leta se preveri višina oblikovanih rezervacij in se ustrezno povečajo ali zmanjšajo. Aktuarski izračun na dan 31. decembra 2017 se je opravil za vsakega zaposlenega, tako da so se upoštevali stroški odpravnine ob upokojitvi in stroški vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Rezervacije so oblikovane v višini ocenjenih prihodnjih izplačil za odpravnine in jubilejne nagrade, diskontiranih na koncu poročevalskega obdobja. Pri aktuarskem izračunu so bile upoštewane naslednje predpostavke:

- nominalna dolgoročna obrestna mera se ocenjuje v višini 0,75 odstotka glede na povprečno dospelje v družbi, ki znaša 15,2 leta;
- trenutno veljavne višine odpravnin ob upokojitvi in jubilejnih nagrad, določenih v internih aktih;
- pričakovana dolgoročna rast višine jubilejnih nagrad in neobdavčljivih zneskov v izračunu znaša 1 odstotek letno;
- fluktuacija zaposlenih, ki je odvisna predvsem od njihove starosti;
- pričakovana smrtnost delavcev v skladu s tablicami smrtnosti za Slovenijo za obdobje 2000–2002, ločena po spolih;
- prihodnja dolgoročna nominalna rast plač v višini 1 odstotka letno.

Na podlagi aktuarskega izračuna so bile na dan 31. decembra 2017 oblikovane rezervacije za jubilejne nagrade v višini 1.244.671 evrov in rezervacije za odpravnine ob upokojitvi v višini 2.177.164 evrov.

V letu 2006 je družba začela izvajati pokojninski načrt dodatnega kolektivnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja. V skladu s pogodbo med družbo in sindikati so imeli možnost vstopa v zavarovanje vsi zaposleni družbe, razen tistih, ki so 31. decembra 2006 izpolnjevali starostni pogoj, tj. dopolnjenih 50 let za ženske in dopolnjenih 55 let za moške. Tem zaposlenim delodajalec ob upokojitvi izplača enkratni znesek v višini neobrestovanih premij, ki bi jih v skladu s pokojninsko shemo vplačal v korist zaposlenega, če bi bil slednji vključen v pokojninski načrt. V ta namen je družba oblikovala dolgoročne rezervacije, ki na dan 31. decembra 2017 znašajo 26.105 evrov.

Družba na osnovi pridobljenih pravnih mnenj in na podlagi ocene posloводства izkazuje rezervacije v višini 34.192.384 evrov za tožbe v zvezi s tožbenimi zahtevki s področja gradnje in obnov ter v višini 548.472 evra za tožbene zahtevke iz delovnih razmerij.

Rezervacije za obveznosti po tožbah so oblikovane na podlagi ocene verjetnega izida, ki je opravljena z visoko stopnjo previdnosti. Datuma zapadlosti obveznosti ni mogoče določiti. Tožbe, za katere so oblikovane rezervacije, so v različnih fazah postopka.

V preteklih letih je družba oblikovala dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov iz delovnih razmerij, ki bi nastali kot posledica prehoda na ECS v PPT. Končna vizija in cilj cestninskega sistema v RS je elektronski sistem cestninjenja, pri katerem uporabnik avtoceste plačuje stroške uporabe avtoceste po načelu prevožene poti. Vlada RS je 26. novembra 2009 sprejela Akcijski načrt za uvedbo ECS v PPT. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor je junija 2012 DARS d. d. naložilo nalogo, da izvede vse potrebne aktivnosti, na osnovi katerih naj bi v prihodnjih letih prešli na ECS v PPT za vozila, katerih največja dovoljena masa presega 3500 kg. Na dan 31. decembra 2017 je družba ponovno ocenila višino potrebnih dolgoročnih rezervacij iz naslova predvidenih stroškov prestrukturiranja področja cestninjenja ter na podlagi programa prestrukturiranja sprejela sklep o uskladitvi oblikovanih dolgoročnih rezervacij za odpravnine za presežne delavce z oceno pričakovanih stroškov na višino 452.212 evrov.

V preteklih letih so bile oblikovane dolgoročne pasivne časovne razmejitve iz donacij v višini nabavne vrednosti počitniških objektov in stanovanj, ki služijo pokrivanju stroškov amortizacije počitniških objektov z opremo in stanovanj v celotni življenjski dobi. Na dan 31. 12. 2017 so brezplačne pridobitve osnovnih sredstev znašale 235.951 evrov.

Med dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami podjetje izkazuje dolgoročno razmejeni prihodek iz naslova vnaprej plačane zaupa optičnih vlaken s strani uporabnika v višini 548.225 evrov.

Družba oblikuje dolgoročno odložene prihodke za sredstva, prejeta od unovčenih garancij za odpravo napak, garancij za dobro izvedbo del in garancij za resnost ponudbe. Unovčeni zneski garancij služijo za pokrivanje stroškov namena unovčitve oz. v primeru unovčitve garancij za dobro izvedbo del tudi za namen garancije za odpravo napak v garancijski dobi. Na dan 31. 12. 2017 je znašal znesek prejetih unovčenih garancij 7.260.701 evrov.

Družba ima oblikovane dolgoročno odložene prihodke za sredstva Evropske unije in drugih sofinancerjev, prejeta za financiranje priprave prostorske in projektne dokumentacije ter graditve avtocest oz. s tem povezane naloge (izboljšanje prometne varnosti – graditev sistemov nadzora in vodenja prometa). Družba je prejela sredstva v okviru kohezijskega sklada Evropske unije, projektov TEN T, CROCODILE ter programov EasyWay in TEMPO-CONNECT in druge. Družba je na dan 31. decembra 2017 izkazovala dolgoročne pasivne časovne razmejitve za prežete državne podpore za nabavo osnovnih sredstev v skupnem znesku 155.857.074 evrov. Povečanje v letu 2017 se nanaša na sredstva, prejeta:

- iz kohezijskega sklada EU za projekt »Avtocesta A4: Slivnica–Gruškovje: Draženci–Mednarodni mejni prehod (MMP) Gruškovje« v višini 24.852.328 evrov,
- za projekt CROCODILE II v višini 294.171 evrov,
- iz sredstev instrumenta za povezovanje Evrope (IPE) za pripravo projektne dokumentacije PGD/PZI za dograditev druge cevi avtocestnega predora Karavanke v višini 1.590.440 evrov in
- za Projekt C-Roads Slovenia v višini 75.968 evrov.

Vrednost dolgoročno odloženih prihodkov se zmanjšuje za znesek amortizacije osnovnih sredstev in za znesek drugih vrst stroškov, za katere so bila sredstva prejeta.

II.5.1.15 Dolgoročne finančne obveznosti

Družba se za potrebe poslovanja zadolžuje na mednarodnih in domačih finančnih trgih. Namen zadolževanja je financiranje gradnje in obnavljanja avtocest ter refinanciranje obstoječega dolga. Vsa najeta posojila so zavarovana s poroštvom RS. V letu 2017 je bilo izvedeno refinanciranje dela obstoječega dolga z izdajo instrumenta *Namenschuldverschreibung* (NSV oz. imenska zadolžnica) v skupni višini 100 milijonov evrov. Za financiranje vzpostavitve Elektronskega cestninskega sistema je bila v novembru 2017 sklenjena nova pogodba z banko EIB za najem kredita v višini 51 milijonov evrov. Kredit še ni bil črpan.

Obrestne mere in načini obračunavanja obresti za najeta posojila so pogodbeno določene ter predstavljajo poslovno skrivnost, ponderirana letna obrestna mera celotnega dolga DARS d. d. pa je na dan 31. decembra 2017

znašala 1,66 odstotka. Obrestna mera celotnega dolga DARS d. d. je bila na dan 31. decembra 2017 v intervalu od 0 do 4,96 odstotka.

Dolgoročne finančne obveznosti se v celoti nanašajo na graditev in obnavljanje avtocest

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež
Dolgoročno dobljena posojila pri domačih bankah	893.627.554	40 %
Dolgoročno dobljena posojila pri tujih bankah	1.030.402.184	46 %
Dolgoročno dobljena posojila pri tujih podjetjih	22.294.687	1 %
Posojilo na osnovi zadolžnice Schuldschein	37.780.000	2 %
Izdane registrirane zadolžnice NSV	100.000.000	4 %
Izdane dolgoročne obveznice	160.364.547	7 %
Skupaj	2.244.468.972	100 %

Dolgoročne finančne obveznosti po zapadlosti

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež
Dolgoročne finančne obveznosti z zapadlostjo do pet let	760.182.494	34 %
Dolgoročne finančne obveznosti z zapadlostjo nad pet let	1.484.286.478	66 %
Skupaj	2.244.468.972	100 %

Gibanje dolgoročnih finančnih obveznosti v letu 2017

Dolgoročne finančne obveznosti	Stanje na dan 31. 12. 2016	Povečanje v letu 2017	Zmanjšanje v letu 2017	Stanje na dan 31. 12. 2017
Evropska investicijska banka	790.536.565	0	66.966.970	723.569.595
Nova Ljubljanska banka	362.019.231	0	0	362.019.231
Kreditanstalt für Wiederaufbau	234.265.625	0	37.718.750	196.546.875
Konzorcij slovenskih bank	191.492.258	0	56.536.665	134.955.593
Depfa Bank	113.095.238	0	23.809.524	89.285.714
UniCredit Banka Slovenija	36.681.689	0	8.335.837	28.345.852
KA FINANZ	35.000.000	0	14.000.000	21.000.000
Addiko Bank (Hypo Alpe Adria Bank)	38.976.383	0	6.669.505	32.306.878
Autovie Venete S.p.A.	25.479.642	0	3.184.955	22.294.687
Intesa Sanpaolo	89.333.333	0	2.333.333	87.000.000
Schuldschein	37.780.000	0	0	37.780.000
Abanka	50.000.000	0	0	50.000.000
SKB banka	50.000.000	0	0	50.000.000
Unicredit + Intesa Sanpaolo	99.000.000	0	0	99.000.000
SID	50.000.000	0	0	50.000.000
NSV	0	100.000.000	0	100.000.000
Obveznice	160.364.547	0	0	160.364.547
Skupaj	2.364.024.511	100.000.000	219.555.539	2.244.468.972

II.5.1.16 Dolgoročne finančne obveznosti do bank

Stanje dolgoročnega dela glavnice bančnih posojil po posameznih posojilodajalcih

Posojilodajalec	Stanje na dan 31. 12. 2017	V EUR (brez centov) Delež
Konzorcij slovenskih bank	134.955.593	7 %
Addiko Bank (Hypo Alpe Adria Bank)	32.306.878	2 %
UniCredit Banka Slovenija	28.345.852	1 %
Intesa Sanpaolo	87.000.000	5 %
Unicredit + Intesa Sanpaolo	99.000.000	5 %
NLB	362.019.231	19 %
Abanka	50.000.000	3 %
SKB banka	50.000.000	3 %
SID	50.000.000	3 %
Evropska investicijska banka	723.569.595	38 %
Kreditanstalt für Wiederaufbau	196.546.875	10 %
Depfa Bank	89.285.714	5 %
KA FINANZ	21.000.000	1 %
Skupaj	1.924.029.738	100 %

a) Posojila konzorcija slovenskih bank

Družba DARS d. d. je v letih 1996–2004 pri konzorciju domačih bank najela sedem posojil. Posojila konzorcija slovenskih bank so bila v letu 2017 odplačana v skupnem znesku 39.905.762 evrov.

Dolgoročne obveznosti do konzorcija bank ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
II	od 2004 do 2019	9.112.629
III	od 2007 do 2019	21.028.248
IV	od 2008 do 2020	20.664.978
V	od 2007 do 2020	28.981.787
VI	od 2009 do 2021	27.027.243
VII	od 2012 do 2024	28.140.709
Skupaj		134.955.593

b) Posojila Addiko Bank (do 11. 7. 2016 je bila Hypo Alpe Adria Bank)

V letih 2003, 2004 in 2005 je družba DARS d. d. najela tri posojila pri Addiko Bank. Posojila Addiko Bank so bila v letu 2017 odplačana v skupnem znesku 5.419.942 evrov.

Dolgoročne obveznosti do Addiko Bank ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2011 do 2023	14.994.755
II	od 2012 do 2024	6.879.808
III	od 2014 do 2023	10.432.315
Skupaj		32.306.878

c) Posojila UniCredit Banke Slovenija

V letih 2005, 2006 in 2009 je družba DARS d. d. najela tri posojila pri UniCredit Banki Slovenija. Posojilo, najeto leta 2006, ki je bilo namenjeno za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov, najetih pri banki Kreditanstalt für Wiederaufbau, je bilo v letu 2016 v celoti predčasno odplačano. Posojila UniCredit Banke Slovenija so bila v letu 2017 odplačana v skupnem znesku 8.335.837 evrov.

Dolgoročne obveznosti do UniCredit Banke Slovenija ter roka odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2011 do 2023	8.345.852
II	od 2007 do 2021	20.000.000
Skupaj		28.345.852

d) Posojilo Intesa Sanpaolo

Leta 2006 je družba DARS d. d. najela posojilo pri banki Intesa Sanpaolo (prej Banki Koper), namenjeno za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov, najetih pri banki Kreditanstalt für Wiederaufbau, ki je bilo v letu 2016 v celoti predčasno odplačano.

V letu 2016 je DARS d. d. najel posojilo pri banki Intesa Sanpaolo v višini 80 milijonov evrov, namenjeno za refinanciranje kreditov.

Posojila Intesa Sanpaolo so bila v letu 2017 odplačana v skupnem znesku 2.333.333 evrov.

Dolgoročna obveznost do banke Intesa Sanpaolo ter roka odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2007 do 2021	7.000.000
II	od 2021 do 2036	80.000.000
Skupaj		87.000.000

e) Posojila NLB

V letih 2007, 2008 in 2013 je družba DARS d. d. najela tri posojila pri NLB, ki jih je v celoti uporabila za financiranje gradnje avtocest. V letu 2016 sta bila reprogramirana kredita NLB I in NLB II z namenom podaljšanja ročnosti posojila.

Dolgoročna obveznost do NLB ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2020 do 2027	183.750.000
II	od 2020 do 2025	128.269.231
III	2028	50.000.000
Skupaj		362.019.231

f) Posojilo Abanka

Leta 2015 je DARS d. d. najel posojilo pri banki Abanka v višini 50 milijonov evrov, namenjeno za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov.

Dolgoročna obveznost do Abanke ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2021 do 2029	50.000.000
Skupaj		50.000.000

g) Posojilo SKB

Leta 2015 je DARS d. d. najel posojilo pri banki SKB v višini 50 milijonov evrov, namenjen za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov.

Dolgoročna obveznost do SKB ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2021 do 2028	50.000.000
Skupaj		50.000.000

h) Posojilo Unicredit Banke Slovenija in banke Intesa Sanpaolo

V letu 2016 je DARS d. d. najel posojilo pri banki Unicredit in Intesa Sanpaolo v skupni višini 99 milijonov evrov, z namenom refinanciranja oz. predčasnega odplačila kreditov.

Dolgoročna obveznost do Unicredit Banke Slovenija in banke Intesa Sanpaolo ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2021 do 2036	99.000.000
Skupaj		99.000.000

i) Posojilo SID

Leta 2016 je DARS d. d. najel posojilo pri banki SID v višini 50 milijonov evrov, namenjeno za refinanciranje oz. predčasno odplačilo kreditov.

Dolgoročna obveznost do SID ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	od 2024 do 2036	50.000.000
Skupaj		50.000.000

j) Posojila Evropske investicijske banke (EIB)

Posojila Evropske investicijske banke, najeta v obdobju 1994–2006, so bila v letu 2017 odplačana v znesku 71.300.303 evrov. Končna zapadlost posojil je med letoma 2018 in 2041.

V letu 2017 je DARS d. d. najel novo posojilo pri Evropski investicijski banki v višini 51 milijonov evrov, namenjeno za financiranje projekta Elektronskega cestninskega sistema. Kredit še ni bil črpan.

Dolgoročne obveznosti do Evropske investicijske banke ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
III	od 2004 do 2019	5.833.333
IV	od 2005 do 2019	10.666.666
V	od 2007 do 2027	51.000.000
VI	od 2012 do 2029	66.110.000
VII	od 2014 do 2037	205.681.818
VIII	od 2015 do 2034	239.277.778
IX	od 2022 do 2041	145.000.000
Skupaj		723.569.595

k) Posojila Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)

V letih 2008 in 2009 je družba DARS d. d. pri banki Kreditanstalt für Wiederaufbau najela tri posojila, ki so bila namenjena financiranju gradnje avtocest. Posojila pri banki so bila v letu 2017 odplačana v vrednosti 37.718.750 evrov.

Dolgoročne obveznosti do Kreditanstalt für Wiederaufbau ter roki odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
II	od 2013 do 2029	175.546.875
III	od 2014 do 2019	11.000.000
IV	od 2014 do 2019	10.000.000
Skupaj		196.546.875

l) Posojili Pfandbriefsbank (DEPFA)

Leta 2006 je družba DARS d. d. najela dve posojili pri Depfa Bank v skupnem znesku 225.000.000 evrov. Posojili Depfa Bank sta bili v letu 2017 odplačani v znesku 23.809.523 evrov.

Dolgoročne obveznosti do Depfa Bank ter roka odplačila posojil

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	od 2014 do 2024	39.285.714
II	od 2013 do 2021	50.000.000
Skupaj		89.285.714

m) Posojilo KA FINANZ AG (prej Kommunalkredit)

Leta 2010 je družba DARS d. d. najela posojilo v višini 70.000.000 evrov pri banki Kommunalkredit Austria AG (sedaj KA FINANZ AG). Posojilo je bilo najeto po fiksni obrestni meri. Glavnica posojila KA FINANZ je bila v letu 2017 odplačana v višini 14.000.000.

Dolgoročne obveznosti do banke KA FINANZ AG ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	od 2015 do 2020	21.000.000
Skupaj		21.000.000

II.5.1.17 Dolgoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic

Družba DARS d. d. je za financiranje gradnje in obnavljanja avtocest v letih 2004 in 2005 izdala tri izdaje obveznic. Obveznosti iz izdanih obveznic so zavarovane s poroštvom RS.

Izdaja	Zapadlost	Velikost izdaje v EUR (brez centov)
DRS1	2024	56.042.047
DRS2	2025	61.758.920
DRS3	2020	42.563.580
Skupaj		160.364.547

a) Obveznice DARS d. d. prve emisije (DRS1)

Družba DARS d. d. je leta 2004 izdala obveznice prve emisije z oznako DRS1 v skupni nominalni vrednosti 56.042.047 evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2024, letna kuponska obrestna mera je 5,1 odstotka. Z obveznicami se trguje na Ljubljanski borzi.

b) Obveznice DARS d. d. druge emisije (DRS2)

Družba DARS d. d. je v letu 2005 izdala obveznice druge emisije z oznako DRS2 v skupni nominalni vrednosti 61.758.920 evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2025, letna kuponska obrestna mera je 4,5 odstotka. Z obveznicami se trguje na Ljubljanski borzi.

c) Obveznice DARS d. d. tretje emisije (DRS3)

Družba DARS d. d. je leta 2005 izdala obveznice tretje emisije z oznako DRS3 v skupni nominalni vrednosti 42.563.580 evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2020, letna kuponska obrestna mera je štiri odstotke. Z obveznicami se trguje na Ljubljanski borzi.

II.5.1.18 Druge dolgoročne finančne obveznosti**a) Posojilo Autovie Venete (AVV)**

Posojilo DARS d. d. pri podjetju Autovie Venete je bilo pridobljeno na podlagi memoranduma o soglasju med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Italije za gradnjo avtocestnih objektov, potrebnih za povezavo slovenskega avtocestnega omrežja z italijanskim. Posojilo je bilo najeto leta 2000. V letu 2017 je bilo posojilo Autovie Venete odplačano v znesku 3.184.955 evrov.

Dolgoročne obveznosti do AVV ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	od 2011 do 2025	22.294.687
Skupaj		22.294.687

b) Posojilo na osnovi zadolžnice Schuldschein

V letu 2015 je DARS najel posojilo na osnovi zadolžnice Schuldschein v višini 37,78 milijona evrov. Posojilo je DARS najel za dobo 15 let.

Dolgoročne obveznosti iz naslova posojila Schuldschein ter rok odplačila posojila

Vrsta	Obdobje odplačevanja kreditov	V EUR (brez centov)
I	2030	37.780.000
Skupaj		37.780.000

c) Instrument *Namenschuldverschreibung* (NSV oz. imenska zadolžnica)

V letu 2017 je DARS izdal instrument *Namenschuldverschreibung* (NSV oz. imenska zadolžnica) v višini 100 milijonov evrov. Glavnica v celoti zapade v letu 2037. Z instrumentom se ne trguje na borzi.

Dolgoročne obveznosti iz naslova imenske zadolžnice ter rok odplačila

Vrsta	Obdobje odplačevanja	V EUR (brez centov)
I	2037	100.000.000
Skupaj		100.000.000

II.5.1.19 Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev

Družba ima na dan 31. 12. 2017 dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev v višini 623.128 evrov, ki pretežno predstavljajo:

- zadržana sredstva do izvajalcev gradnje avtocest zaradi prejetih zahtevkov podizvajalcev v višini 344.487 evrov in
- zadržana sredstva do izvajalcev gradnje avtocest za namen odprave morebitnih pomanjkljivosti v garancijski dobi v višini 278.641 evrov.

II.5.1.20 Druge dolgoročne poslovne obveznosti

Med drugimi dolgoročnimi poslovnimi obveznostmi je izkazana obveznost iz naslova nadomestila za ustanovitev stavbne pravice v višini 137.119.286 evrov. Na podlagi Letne izvedbene pogodbe (za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 za leto 2018) se kratkoročni del dolgoročne obveznosti prenese na kratkoročne obveznosti.

Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti RS, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za 50 let (od 4. decembra 2010 do 4. decembra 2060) kot neodplačna. Po Zakonu o uravnoteženju javnih financ se za stavbno pravico plačuje nadomestilo.

Vrednost nadomestila za stavbno pravico je bila na podlagi mnenja pooblaščenega ocenjevalca vrednosti nepremičnin, podanega 7. junija 2012, določena v znesku 190.810.787 evrov brez DDV. Pooblaščen ocenjevalec vrednosti nepremičnin je 29. februarja 2016 na zahtevo Ministrstva za infrastrukturo ponovno izvedel cenitev stavbne pravice, ki znaša 190.760.000 evrov brez DDV. DARS d. d. je izvedel uskladitev vrednosti stavbne pravice na novo ocenjeno vrednost, ki je sedaj za 50.787 evrov nižja od prvotno ocenjene.

Med drugimi dolgoročnimi poslovnimi obveznostmi so tudi izkazane obveznosti do sofinancerjev spremljajoče infrastrukture (večinoma občin) v višini 4.027.802 evrov, ki se gradi v okviru avtocestne infrastrukture in ne predstavlja avtoceste ter jo mora družba po izgradnji predati sofinancerjem.

II.5.1.21 Odložene obveznosti za davek

Pregled gibanja odloženih obveznosti za davek v letu 2017

V EUR (brez centov)	31. 12. 2016	Pripoznano v izkazu poslovnega izida	Pripoznano v izkazu drugega vseobsegajočega donosa	31. 12. 2017
Varovanje denarnega toka iz naslova obrestnih zamenjav	113.742	0	85.788	199.530
Skupaj	113.742	0	85.788	199.530

II.5.1.22 Kratkoročne finančne obveznosti

Kratkoročne finančne obveznosti v skupni višini 239.059.996 evrov predstavljajo kratkoročni del dolgoročnih finančnih obveznosti, ki zapadejo v plačilo v naslednjem letu, ter natečene obresti iz posojil, izdanih obveznic in obveznosti iz naslova izpeljanih finančnih instrumentov.

Kratkoročne finančne obveznosti do bank v skupni višini 223.283.256 evrov predstavljajo:

- a. del glavnice kratkoročnih bančnih posojil za nabavo opredmetenih osnovnih sredstev, ki zapadejo v plačilo v letu 2018;

Posojilodajalec	V EUR (brez centov)	
	31. 12. 2017	31. 12. 2016
Evropska investicijska banka II	4.333.334	8.666.667
Evropska investicijska banka III	11.666.667	11.666.667
Evropska investicijska banka IV	10.666.667	10.666.667
Evropska investicijska banka V	6.000.000	6.000.000
Evropska investicijska banka VI	6.270.000	6.270.000
Evropska investicijska banka VII	11.363.636	11.363.636
Evropska investicijska banka VIII	16.666.667	16.666.667
Kreditanstalt für Wiederaufbau 267,5	16.718.750	16.718.750
Kreditanstalt für Wiederaufbau 55	11.000.000	11.000.000
Kreditanstalt für Wiederaufbau 50	10.000.000	10.000.000
KA FINANZ	14.000.000	14.000.000
Pfandbriefsbank (DEPFA) I	7.142.857	7.142.857
Pfandbriefsbank (DEPFA) II	16.666.667	16.666.667
Intesa Sanpaolo I	2.333.333	2.333.333
Konzorcij bank II	13.445.072	8.963.381
Konzorcij bank III	21.028.249	21.028.249
Konzorcij bank IV	10.332.489	344.416
Konzorcij bank V	5.955.162	794.022
Konzorcij bank VI	659.201	659.201
Konzorcij bank VII	5.116.493	5.116.493
Addiko Bank (Hypo Alpe Adria) I	3.332.168	2.082.605

Posojilodajalec	V EUR (brez centov)	
	31. 12. 2017	31. 12. 2016
Addiko Bank (Hypo Alpe Adria) II	1.250.874	1.250.874
Addiko Bank (Hypo Alpe Adria) III	2.086.463	2.086.463
Unicredit bank I	1.669.171	1.669.170
Unicredit bank II	6.666.667	6.666.667
Skupaj glavnice	216.370.584	199.823.451

b. natečene obresti od dolgoročnih bančnih posojil na dan 31. decembra 2017 v višini 6.912.672 evrov.

Kratkoročne finančne obveznosti za obresti se nanašajo na obresti, natečene do 31. decembra 2017. Obrestne mere in način obračunavanja obresti za sklenjene posle so pogodbeno določeni in so bili 31. decembra 2017 v intervalu od 0 do 4,96 odstotka letno.

Kratkoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic v višini 3.414.923 evrov se nanašajo na obresti, natečene do 31. decembra 2017.

Druge kratkoročne finančne obveznosti v višini 12.361.817 evrov se nanašajo na:

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	31. 12. 2016
Kratkoročni del glavnice posojila Autovie Venete	3.184.955	3.184.955
Kratkoročne finančne obveznosti za natečene obresti od drugih	1.557.950	1.159.412
Obresti od izpeljanih finančnih instrumentov	557.240	300.482
Obveznosti iz izpeljanih finančnih instrumentov	7.061.672	10.858.850
Skupaj	12.361.817	15.503.699

Da bi se zavarovala pred obrestnimi tveganji, se je družba v preteklih letih – v skladu s politiko aktivnega upravljanja finančnega tveganja – odločila, da bo zmanjšala izpostavljenost tveganju sprememb obrestnih mer na trgu. Tako je bilo 31. decembra 2017 variabilni obrestni meri izpostavljenih 35 odstotkov vrednosti portfelja zadolženosti, fiksni obrestni meri pa 64 odstotkov. Preostali odstotek predstavlja brezobrestni kredit.

Obveznosti iz izpeljanih finančnih instrumentov v višini 7.061.672 evrov se nanašajo na obveznosti iz naslova vrednotenja izpeljanih finančnih instrumentov na dan 31. decembra 2017.

Podrobnejši opis izpeljanih finančnih instrumentov, ki jih je imela družba sklenjene na dan 31. decembra 2017.

Zavarovanje obrestnega tveganja v višini 40 milijonov evrov

Družba DARS d. d. je leta 2007 sklenila posel zavarovanja obrestnega tveganja v višini 40.000.000 evrov z ročnostjo treh let. S tem poslom je DARS d. d. delno zavaroval posojilo, najeto pri UniCredit Banki Slovenija. Posojilo je bilo zavarovano za tri leta s fiksno obrestno mero ter z opcijo podaljšanja posla za nadaljnjih sedem let. V letu 2010 se je izvršila opcija podaljšanja posla za nadaljnjih sedem let.

Zavarovanje obrestnega tveganja v skupni višini 150 milijonov evrov

Družba DARS d. d. je v drugi polovici leta 2014 sklenila tri posle zavarovanja obrestnega tveganja v skupni višini 150.000.000 evrov z ročnostjo deset let. S posameznimi posli v višini po 50 milijonov evrov je DARS d. d. delno zavaroval posojila, najeta pri banki KfW (posojilo KfW 267,5) in pri NLB (za posojilo 245 milijonov evrov in 145 milijonov evrov). Posojila so bila zavarovana za deset let s fiksno obrestno mero.

Zavarovanje obrestnega tveganja v skupni višini 100 milijonov evrov

Družba DARS d. d. je v letu 2016 sklenila dva posla zavarovanja obrestnega tveganja v skupni višini 100.000.000 evrov z ročnostjo deset let. S posameznimi posli v višini po 50 milijonov evrov je DARS d. d. delno zavaroval posojila, najeta pri banki NLB (posojilo NLB 50) in pri SKB (posojilo SKB 50). Posojila so bila zavarovana za deset let s fiksno obrestno mero.

Zavarovanje obrestnega tveganja v skupni višini 99,5 milijonov evrov

Družba DARS d. d. je v letu 2017 sklenila dva posla zavarovanja obrestnega tveganja v skupni višini 99.500.000 evrov z ročnostjo deset let. S posameznimi posli v višini 50 milijonov evrov in 49,5 milijonov evrov je DARS d. d. delno zavaroval posojila, najeta pri banki KfW (posojilo KfW 267,5) in pri banki Unicredit (posojilo Unicredit+ Intesa Sanpaolo). Posojila so bila zavarovana za deset let s fiksno obrestno mero.

II.5.1.23 Kratkoročne poslovne obveznosti

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež v odstotkih	31. 12. 2016	Indeks
Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev	34.744.737	42 %	27.095.216	128
Kratkoročne obveznosti za predujme	634.256	1 %	148.778	426
Kratkoročne obveznosti do delavcev	3.739.243	4 %	3.246.701	115
Kratkoročne obveznosti do države	38.294.527	46 %	32.177.531	119
- obveznosti za davek od dohodka pravnih oseb	13.307.675	16 %	8.194.895	162
- obveznosti za obračunani DDV	8.272.719	10 %	7.236.902	114
- obveznosti za davke in prispevke izplačevalca iz naslova plač in drugih prejemkov	1.809.942	2 %	1.504.961	120
- kratkoročna obveznost za stavbno pravico	14.700.000	18 %	14.984.606	98
- druge obveznosti do države	204.190	0 %	256.168	80
Kratkoročne obveznosti do drugih	2.988.356	4 %	1.251.886	239
Kratkoročne obveznosti do podizvajalcev	3.265.558	4 %	514.690	634
Skupaj	83.666.676	100 %	64.434.803	130

Obveznosti družbe do dobaviteljev predstavljajo neplačane obveznosti za izvedena in obračunana dela pri gradnji avtocest, ki so jih izvajali domači in tuji dobavitelji (vključno s pogodbeno zadržanimi zneski), obveznosti iz naslova odškodnin pri pridobivanju zemljišč za posle v imenu RS in za njen račun, obveznosti iz poslovanja iz naslova upravljanja in vzdrževanja avtocest ter druge kratkoročne poslovne obveznosti.

Pogodbeno zadržana sredstva predstavljajo varščino za dobro izvedbo del in se do izpolnitve vseh pogodbenih obveznosti izvajalca (prevzem del, odprava vseh pomanjkljivosti, predaja garancij za odpravo napak v garancijski dobi) zadržijo v višini do največ petih odstotkov pogodbene vrednosti. Zadržana sredstva po sklenjenih pogodbah z izvajalci pripadajo izvajalcem in se nakažejo, ko izvajalci izpolnijo pogodbeno obveznost ter investitorju dostavijo zahtevano dokumentacijo. Na zadnji dan leta 2017 so kratkoročne obveznosti do dobaviteljev na podlagi zadržanih sredstev znašale 11.765.907 evrov in so predstavljale 34-odstotni delež vseh obveznosti do dobaviteljev.

Med kratkoročnimi poslovnimi obveznostmi je tudi kratkoročni del dolgoročne obveznosti iz naslova nadomestila za stavbno pravico, ki za leto 2018 v skladu z Letno izvedbeno pogodbo za izvajanje naročila na podlagi 4. člena ZDARS-1 znaša 14.700.000 evrov.

Pregled kratkoročnih poslovnih obveznosti do dobaviteljev po zapadlosti na dan 31. decembra 2017

V EUR (brez centov)	Nezapadle	do 60 dni	nad 60 dni	Skupaj
Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (tekoče obveznosti)	22.443.416	534.525	889	22.978.830
Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (zadržani zneski)	11.765.907	0	0	11.765.907

Pregled obveznosti do dobaviteljev na dan 31. decembra 2017

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež
EURO - ASFALT d.o.o. Sarajevo - podružnica	5.014.642	14 %
OKRAJNO SODIŠČE V PIRANU	2.894.616	8 %
ALPINE BAU GMBH, Salzburg - Podružnica Celje - v stečaju	2.019.960	6 %
KOLEKTOR CPG d.o.o.	1.474.751	4 %
DRI upravljanje investicij, d.o.o.	1.254.266	4 %
CP Ljubljana, d.d. - v stečaju	1.088.509	3 %
CPK d.d.	1.056.097	3 %
SCT, d.d., Ljubljana, Slovenija - v stečaju	1.050.451	3 %
CPM, d.d., v stečaju	830.567	2 %
POMGRAD d.d.	741.962	2 %
Ostali dobavitelji	17.318.915	50 %
Skupaj	34.744.737	100 %

Obveznosti družbe do delavcev predstavljajo predvsem obračunane decembrske plače ter nadomestila plač in povračila stroškov, povezanih z delom zaposlenih v družbi, izplačane januarja 2018.

II.5.1.24 **Kratkoročne pasivne časovne razmejitve**

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	Delež	31. 12. 2016	Indeks
Kratkoročno vnaprej vračunani stroški	590.670	2 %	686.511	86
Kratkoročno odloženi prihodki	28.505.773	98 %	27.828.401	102
Skupaj	29.096.443	100 %	28.514.913	102

Med obveznostmi družbe so vnaprej vračunani stroški oz. odhodki, ki zajemajo vnaprej vračunane stroške za izvedbo revizije računovodskih izkazov za leto 2017 v višini 31.219 evrov in stroške za izvedbo aktuarskega izračuna rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine na dan 31. decembra 2017 v višini 460 evrov, vnaprej vračunane stroške nadzornega inženirja za zaključene investicijske projekte v višini 24.823 evrov, vnaprej vračunane stroške za spremenljivi prejemek uprave v višini 286.322 evrov in variabilni del plače za zaposlene po individualni pogodbi v višini 247.845 evrov.

Kratkoročno odloženi prihodki nastanejo, ko še niso opravljene že zaračunane ali celo plačane storitve. Kratkoročno odloženi prihodki družbe so bili oblikovani za prihodke od prodaje cestnine v obliki dobroimetja, naloženega na elektronske cestninske medije (elektronske tablice sistema ABC, kartice DARS in kartice DARS Transporter), ki so bili zaračunani in plačani v letu 2017, a jim niso sledili cestninski prehodi v istem letu. Prihodki so odloženi, dokler uporabniki storitev ne opravijo cestninskega prehoda. Kratkoročno odloženi prihodki družbe so bili oblikovani tudi za v letu 2017 že zaračunane letne vinjete, ki bodo veljale v letu 2018, in polletne enosledne vinjete, delno ali v celoti veljavne za uporabo avtocest v letu 2018 (polletna vinjeta velja šest mesecev od dneva njenega nakupa, letna vinjeta za leto 2018 pa od 1. decembra 2017 do 31. januarja 2019).

Kratkoročno odloženi prihodki so:

- že zaračunane letne vinjete za leto 2018 in polletne vinjete, delno ali v celoti veljavne za uporabo avtocest v letu 2018, v skupni vrednosti 15.247.758 evrov (polletna vinjeta velja šest mesecev od dneva njenega nakupa, letna vinjeta za leto 2018 pa od 1. decembra 2018 do 31. januarja 2019);
- dobroimetje, naloženo na predplačniške cestninske medije (kartice DARS, kartice ABC), zaračunano in plačano leta 2017, ki mu niso sledili cestninski prehodi v istem letu, v vrednosti 13.168.288 evrov. Prihodki so odloženi, dokler uporabniki storitev ne opravijo cestninskega prehoda;
- drugi kratkoročno odloženi prihodki v višini 89.727 evrov.

II.5.1.25 Zunajbilančna evidenca

Družba ima na dan 31. 12. 2017 v zunajbilančni evidenci izkazane naslednje postavke:

1. Znesek v višini 123.825.657 evrov, ki predstavlja potencialna denarna sredstva oz. terjatve iz naslova prejetih garancij oz. drugih instrumentov zavarovanja za dobro izvedbo del/odpravo napak v garancijski dobi.

V EUR (brez centov)	31. 12. 2017	31. 12. 2016
Garancije za dobro izvedbo del	48.210.321	43.334.528
Garancije za odpravo napak	51.996.392	54.307.670
Garancije za zanesljivost plačila	23.026.744	23.707.744
Garancije za resnost ponudbe	592.200	1.150.300
Skupaj	123.825.657	122.500.241

2. 274.283 evrov predstavljajo evidentirane potencialne terjatve do občin na podlagi neupravičeno zaračunanih in izterjanih nadomestil za uporabo stavbnih zemljišč z zamudnimi obrestmi.
3. Vrednost zaloge vinjet za uporabo cestninskih cest v Republiki Avstriji, ki jih prodaja DARS d. d., znaša 718.046 evrov.
4. Na dan poročanja je bilo proti družbi vloženih za 80.763.352 evrov tožb (glavnice), od katerih 99 % izhaja s področja gradenj in obnov avtocest. Od navedenih tožb so bile na podlagi pridobljenih pravnih mnenj in ocene posloводства oblikovane rezervacije iz naslova tožb v višini 34.740.857 evrov (glavnice in zamudne obresti) (pojasnilo II.5.1.14, Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve). Možne obveznosti iz naslova tožb na dan 31. 12. 2017 znašajo 57.347.416 evrov. Glede na potek postopkov je težko z zadostno stopnjo verjetnosti napovedati čas zaključka posamezne zadeve.
5. Družba je novembra 2017 podpisala pogodbo za namensko posojilo pri EIB banki za projekt vzpostavitve Elektronskega cestninskega sistema v višini 51.000.000 evrov. Skladno s kreditno pogodbo ima DARS možnost črpati kredit sukcesivno. Končni datum črpanja kredita je 36 mesecev po podpisu kreditne pogodbe. Na dan 31. 12. 2017 projekt »vzpostavitev sistema DarsGo« še ni bil zaključen, zato tudi ni bilo potrebe po črpanju kredita. Kredit se v celotni vrednosti izkaže med izvenbilančnimi postavkami.

Nobena od naštetih obveznosti na dan 31. 12. 2017 ne izpolnjuje pogojev za pripoznanje med bilančne postavke, družba pa iz tega naslova ne pričakuje materialnih posledic.

II.5.2 Pojasnila k izkazu poslovnega izida

II.5.2.1 Čisti prihodki od prodaje

V EUR (brez centov)	2017	Delež	2016	Indeks 2017/2016
Prihodki od cestnin	430.894.988	97 %	361.269.595	119
- prihodki od prodaje vinjet	180.421.374	42 %	170.262.417	106
- prihodki od cestnine tovorni promet	250.473.614	58 %	191.007.178	131
Prihodki od zakupnin za počivališča	7.449.857	2 %	7.296.256	102
Prihodki od zapor in prekomernih obremenitev	834.351	0 %	652.445	128
Prihodki od služnosti za bazne postaje in ostalo	676.395	0 %	594.426	114
Prihodki od zakupa optičnih vlaken	1.018.613	0 %	1.021.585	100
Prihodki po pogodbi o izvajanju naročila	330.295	0 %	383.902	86
Drugi prihodki od prodaje	1.039.813	0 %	943.430	110
Skupaj čisti prihodki od prodaje	442.244.312	100 %	372.161.638	119

Prihodki od pobrane cestnine so leta 2017 znašali 430.894.988 evrov in predstavljajo 97 odstotkov vseh prihodkov od prodaje ter so za 19 odstotkov višji kot leta 2016. Od tega znašajo prihodki od cestninjenja vozil, težkih do 3,5 tone (vinjetni sistem), 180.421.374 evrov in predstavljajo 42 odstotkov prihodkov od cestnin, prihodki od cestninjenja vozil, težjih od 3,5 tone, pa znašajo 250.473.614 evrov oz. 58 odstotkov.

Prihodkom od cestnine sledijo prihodki od zakupnin za počivališča, ki so leta 2017 znašali 7.449.857 evrov. Prihodki od zakupnin nastanejo z oddajanjem v zakup pravice do uporabe zemljišč ob avtocestah za izvajanje servisnih dejavnosti s področja gostinstva in postavitve bencinskih črpalk s servisi. V primerjavi z letom 2016 so se povišali za dva odstotka.

Med prihodke od prodaje spadajo še prihodki od zapor in prekomernih obremenitev v višini 834.351 evrov, prihodki od zakupa optičnih vlaken v višini 1.018.613 evrov in prihodki od zaračunanih služnosti v višini 676.395 evrov.

Prihodki po pogodbi za izvajanje naročila so leta 2017 znašali 330.295 evrov. Ti prihodki se nanašajo na izvajanje nalog, ki jih DARS d. d. opravlja v imenu in za račun RS na podlagi letne izvedbene pogodbe in 4. člena ZDARS-1. Naloge vključujejo prostorsko načrtovanje in umeščanje avtocest v prostor ter pridobivanje nepremičnin za potrebne graditve avtocest.

Druge prihodke od prodaje v višini 1.039.813 evrov predstavljajo prihodki od provizije, ustvarjene pri prodaji avstrijskih vinjet, prihodki od prodaje elektronskih tablic, prihodki od vlek, pluženja, reševanja prometnih nezgod, prihodki iz naslova najemnin za počitniške kapacitete in stanovanja, prihodki od prodaje odpadnega materiala in ostali prihodki.

Čisti prihodki od prodaje so bili v celoti ustvarjeni na domačem trgu.

II.5.2.2 Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve

Lastne storitve investicijskih vlaganj na avtocestah, ki jih ni zaračunala zunanjim izvajalcem storitev obnavljanja avtocest, je družba v letu 2017 usredstvila. Prihodki od usredstvenih lastnih storitev so leta 2017 znašali 2.079.463 evrov.

II.5.2.3 Drugi poslovni prihodki

V EUR (brez centov)	2017	Delež	2016	Indeks
Odprava dolgoročnih rezervacij	1.137.941	12 %	18.165.810	6
Odškodnine od zavarovalnic	1.942.774	21 %	2.145.476	91
Prihodki od porabe dolgoročno odloženih prihodkov	6.009.598	64 %	3.372.501	178
Dobički od prodaje opreme in nepremičnin	167.531	2 %	336.187	50
Drugi poslovni prihodki	73.259	1 %	45.346	162
Drugi poslovni prihodki skupaj	9.331.102	100 %	24.065.320	39

Odprava dolgoročnih rezervacij v višini 1.137.941 evrov med drugim vključuje odpravo rezervacij za tožbe, odpravo rezervacij za neizkoriščen letni dopust leta 2016, odpravo rezervacij za spremenljivi prejemek uprave za leto 2016 ter odpravo dolgoročno odloženih prihodkov iz naslova prodaje elektronskih tablic.

Odškodnine zavarovalnic vključujejo odškodnine, prejete od zavarovalnic za odpravo škode, ki je nastala na avtocestnih odsekih in objektih ob avtocestah. Leta 2017 jih je bilo za 1.942.774 evrov.

Prihodki od porabe dolgoročno odloženih prihodkov v višini 6.009.598 evrov se nanašajo na porabo prejetih sredstev Evropske unije in drugih sofinancerjev, prejetih za financiranje priprave prostorske in projektne dokumentacije ter graditve avtocest oz. s tem povezane naloge (izboljšanje prometne varnosti – graditev sistemov nadzora in vodenja prometa) ter druge projekte. Vrednost dolgoročno odloženih prihodkov se zmanjšuje skladno z nastankom stroškov (obračunane amortizacije osnovnih sredstev in za zneske drugih vrst stroškov, za katere so bila sredstva prejeta) ter se prenaša v prihodke. Družba je v letu 2017 prenesla v prihodke dolgoročno odložene prihodke v višini 4.805.199 evrov, ki jih je prejela v okviru kohezijskega sklada Evropske unije, projektov TEN T, CROCODILE ter programov EasyWay in TEMPO-CONNECT. V višini 643.824 evrov je družba prenesla v prihodke prejetih dolgoročno odloženih prihodkov iz naslova sofinanciranja občin (MOL), ELES-a in drugih financerjev projektov. Znesek v višini 560.575 evrov predstavlja porabo sredstev unovčenih garancij iz naslova gradnje in obnavljanja avtocest.

II.5.2.4 Stroški in poslovni odhodki

Pregled stroškov in odhodkov

V EUR (brez centov)	2017	Delež	2016	Indeks
Stroški materiala	9.397.092	4 %	8.838.553	106
Stroški storitev	29.238.361	12 %	27.901.879	105
Stroški dela	39.730.512	16 %	37.910.486	105
Amortizacija	160.302.767	66 %	154.106.846	104
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih OS	709.825	0 %	80.143	886
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	128.295	0 %	518.761	25
Drugi poslovni odhodki	3.466.600	1 %	4.309.555	80
Poslovni odhodki skupaj	242.973.453	100 %	233.666.223	104

Razčlenitev stroškov materiala

V EUR (brez centov)	2017	Delež	2016	Indeks
Stroški materiala	3.464.690	37 %	3.201.432	108
Stroški energije	4.077.919	43 %	3.936.947	104
Stroški nadomestnih delov	571.966	6 %	508.438	112
Odpis drobnega inventarja	1.060.951	11 %	999.343	106
Drugi stroški materiala	221.566	2 %	192.392	115
Skupaj	9.397.092	100 %	8.838.553	106

Stroški materiala predstavljajo štiriodstotni delež vseh poslovnih odhodkov in so glede na leto 2016 višji za šest odstotkov.

Razčlenitev stroškov storitev

V EUR (brez centov)	2017	Delež	2016	Indeks
Stroški nadzornega inženirja	547.697	2 %	654.846	84
Storitve v zvezi z agencijami za posredovanje delovne sile	557.646	2 %	0	-
Stroški vzdrževanja osnovnih sredstev	5.937.561	21 %	6.386.673	93
Najemnine	1.481.659	5 %	1.235.381	120
Stroški plačilnega prometa in zavarovalnih premij	2.939.141	11 %	2.975.514	99
Provizija od prodanih vinjet	7.036.489	25 %	6.667.445	106
Stroški drugih storitev	10.738.168	38 %	9.982.020	108
Skupaj	29.238.361	105 %	27.901.879	105

Stroški storitev predstavljajo 12-odstotni delež vseh poslovnih odhodkov. Pomembnejše storitve v letu 2017 so bile provizije od prodanih vinjet (25-odstotni delež), stroški vzdrževanja osnovnih sredstev (21-odstotni delež) ter stroški plačilnega prometa in zavarovalnih premij (11-odstotni delež).

Zaradi faze vzporednega delovanja obeh sistemov cestninjenja (obstoječi in sistem DarsGo) ter nadomeščanja že zaposlenih, ki so bili napoteni na razna usposabljanja v povezavi z vzpostavitvijo novega sistema DarsGo, smo avgusta 2017 pričeli z najemom delovne sile preko agencije za posredovanje delovne sile. V povprečju je bilo leta 2017 v družbi zaposlenih 53 agencijskih delavcev (podatek je pridobljen na podlagi delovnih ur).

Zaradi narave poslovanja družbe stroški po funkcionalnih skupinah niso prikazani.

II.5.2.5 Stroški dela

Stroški dela zavzemajo 16-odstotni delež v vseh poslovnih odhodkih DARS d. d. Leta 2017 so bili za pet odstotkov višji kot leta 2016.

Vrsta stroškov dela	2017	Delež	2016	Indeks
Stroški plač	29.026.191	75%	27.575.205	105
Stroški pokojninskih zavarovanj	3.285.132	8%	3.096.964	106
Stroški drugih socialnih zavarovanj	2.441.290	6%	2.351.681	104
Drugi stroški dela	4.977.899	11%	4.886.636	102
Skupaj	39.730.512	100%	37.910.486	105

Družba med stroški dela izkazuje tudi obračunane premije dodatnega pokojninskega zavarovanja v višini 881.236 evrov.

Na zadnji dan leta 2017 je bilo v družbi zaposlenih 1.240 delavcev. V povprečju je bilo leta 2017 v družbi zaposlenih 1.213 delavcev (podatek je pridobljen na podlagi delovnih ur).

V letu 2017 je družba izplačevala plače na podlagi Podjetniške kolektivne pogodbe DARS d. d., plače uprave DARS d. d. pa tudi v skladu z Zakonom o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti RS in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZPPOGD, Ur. l. RS, št. 21/2010).

Povprečna plača v DARS d. d. v letu 2017 (v evrih)

Povprečna bruto plača	Leto 2017	Leto 2016
DARS d. d.	1.989	1.887
Republika Slovenija	1.627	1.585

Število zaposlenih in izobrazbena struktura zaposlenih na dan 31. decembra 2017 sta prikazana v poslovnem delu letnega poročila, v poglavju Upravljanje človeških virov (točka I.16.6).

Skupni obračunani bruto prejemki članov uprave DARS d. d. so v letu 2017 znašali 520.977 evrov. V tabeli so prikazani prejemki uprave DARS d. d. po posameznih članih.

V EUR (brez centov)	Matjaž Knez, predsednik uprave do 13. 1. 2016	Tine Svoljšak, član uprave do 9. 1. 2015	Franc Skok, član uprave do 13. 1. 2016	Gašper Marc, član uprave	Marjan Sisinger, član uprave/delavski direktor	Dr. Tomaž Vidic, predsednik uprave od 13. 1. 2016	Vili Žavrlan, član uprave od 7. 10. 2016	SKUPAJ
Bruto plače	0	0	0	101.879	89.919	111.022	101.071	403.891
Izplačilo spremenljivega prejemka	21.127	18.498	19.098	7.399	14.539	7.895	1.702	90.259
Bonitete	0	0	0	5.069	7.817	2.988	4.977	20.851
Povračila stroškov	0	0	0	888	936	936	936	3.697
Dodatno pokojninsko zavarovanje	0	0	0	456	581	606	636	2.279
SKUPAJ	21.127	18.498	19.098	115.692	113.793	123.447	109.321	520.977

Zaposlenim na podlagi pogodbe o zaposlitvi, za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, so bili v letu 2017 obračunani bruto prejemki v višini 565.128 evrov.

Prejemki članov nadzornega sveta v letu 2017 so prikazani v spodnji tabeli.

V EUR (brez centov)	Prejemek za opravljanje funkcije v nadzornem svetu	Sejnine za delo v nadzornem svetu	Prejemek za opravljanje funkcije v revizijski komisiji	Sejnine za delo v revizijski komisiji	Prejemek za opravljanje funkcije v kadrovski komisiji	Sejnine za delo v kadrovski komisiji	Potni stroški	Bonitete	Skupaj
Rožle Podboršek	13.000	4.400	0	0	3.250	880	0	278	21.808
Marjan Mačkošek	19.500	4.125	0	0	0	0	1.416	278	25.320
Dr. Miha Juhart	14.300	3.850	1.760	1.100	4.740	880	0	182	26.812
Mag. Tatjana Colnar	13.000	4.400	4.604	1.100	1.896	880	129	182	26.192
Mag. Igor Pirnat	13.000	4.400	3.250	1.320	0	0	284	182	22.436
Darko Kodrič	13.000	4.400	0	0	0	0	1.337	278	19.015
Mojca Lahajner	0	0	3.250	1.320	0	0	82	0	4.652
Skupaj	85.800	25.575	12.865	4.840	9.885	2.640	3.248	1.383	146.235

Prejemki iz delovnega razmerja za leto 2017 članov nadzornega sveta, predstavnikov delavcev, so prikazani v spodnji tabeli.

v EUR (brez centov)	Rožle Podboršek	Darko Kodrič	SKUPAJ
Bruto plače	45.731	39.914	85.645
Regres	1.107	1.107	2.214
Poslovna uspešnost za leto 2017	800	800	1.600
Druge nagrade	2.150	1.200	3.350
Bonitete	4	137	140
Jubilejne nagrade	453	0	453
Povračila stroškov	1.387	2.742	4.129
Dodatno pokojninsko zavarovanje	546	581	1.127
SKUPAJ	52.177	46.481	98.658

Drugih prejemkov člani nadzornega sveta niso prejeli.

Zahtevki zaposlenih, izhajajoči iz delovnih sporov, ki jim uprava DARS d. d. nasprotuje, so razkriti v pojasnilih postavke dolgoročnih rezervacij.

II.5.2.6 Odpisi vrednosti

V EUR (brez centov)	2017	Delež	2016	Indeks
Amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev	604.967	0,38 %	616.930	98
Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev	159.685.428	99,10 %	153.489.916	104
Amortizacija naložbenih nepremičnin	12.372	0,01 %	0	-
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstvih	709.825	0,44 %	80.143	886
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	128.295	0,08 %	518.761	25
Skupaj	161.140.888	100,00 %	154.705.750	104

Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev zajema tudi amortizacijo stavbne pravice in je v letu 2017 znašala 3.926.356 evrov. Stavbna pravica je bila v skladu z ZDARS-1 ustanovljena v korist DARS d. d. na zemljiščih v lasti RS, na katerih so avtoceste kot objekti, ki so bili zgrajeni ali so se pričeli graditi pred uveljavitvijo ZDARS-1. Stavbna pravica je ustanovljena za obdobje 50 let.

Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih vključujejo predvsem popravke vrednosti terjatev do kupcev v višini 13.031 evrov, odpise terjatev v višini 40.942 evrov ter prevrednotenje zalog vinjet z letnico 2017, katerih prodaja je bila zaključena 30. novembra 2017, v višini 73.020 evrov.

II.5.2.7 Drugi poslovni odhodki

V postavko drugi poslovni odhodki v višini 3.466.600 evrov so vključeni:

- dolgoročno vnaprej vračunani stroški iz naslova pričakovanih izgub v zvezi z odškodninskimi zahtevki za tožbe, povezane z gradnjo in obnavljanjem avtocest, v višini 3.008.484 evrov in za tožbe delavcev iz naslova delovnih razmerij v višini 35.032 evrov,
- oblikovane rezervacije za odpravnine za presežne delavce ob spremembi cestninskega sistema v višini 89.206 evrov in
- drugi poslovni odhodki v višini 333.878 evrov.

II.5.2.8 Finančni prihodki iz danih posojil

Finančni prihodki iz danih posojil v višini 2.132.858 evrov med drugim izhajajo iz nalaganja kratkoročnih viškov likvidnih sredstev DARS d. d. pri bankah v obliki depozitov v višini 648.878 evrov in prevrednotenja izpeljanih finančnih instrumentov v višini 1.482.274 evrov.

II.5.2.9 Finančni prihodki od poslovnih terjatev do drugih

Finančni prihodki od poslovnih terjatev do drugih v višini 19.412 evrov zajemajo finančne prihodke iz poslovnih terjatev, zaračunane zamudne obresti in pozitivne tečajne razlike.

II.5.2.10 Finančni odhodki od posojil, prejetih od bank

Finančni odhodki v višini 29.869.027 evrov predstavljajo obračunane obresti dolgoročnih kreditov. Povprečna ponderirana obrestna mera dolgoročnih kreditov je na dan 31. decembra 2017 znašala 1,66 odstotka.

II.5.2.11 Finančni odhodki od izdanih obveznic

Finančni odhodki v višini 7.334.285 evrov predstavljajo obračunane obresti iz izdanih dolgoročnih vrednostnih papirjev. Povprečna ponderirana obrestna mera dolgoročnih vrednostnih papirjev je na dan 31. decembra 2017 znašala 4,35 odstotka.

II.5.2.12 Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti

Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti v višini 4.393.994 evrov se med drugim nanašajo:

- v višini 4.249.347 evrov na negativne obresti iz izpeljanih finančnih instrumentov, ki so razlika med variabilno obrestno mero zavarovanega posojila in fiksno obrestno mero izvedenega instrumenta,
- v višini 113.177 evrov na obračunane obresti dolgoročnih kreditov prejetih od drugih in
- v višini 27.701 evrov na čiste obresti za rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine.

II.5.2.13 Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti

Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti v višini 166.461 evrov med drugim vključujejo obračunane zamudne obresti v višini 161.762 evrov iz naslova nepravočasno poravnanih obveznosti.

II.5.2.14 Drugi prihodki

Drugi prihodki v višini 3.064.261 evrov predstavljajo odškodnine, prejete po sodbah, zaračunane pogodbene kazni, nagrade za preseganje kvote zaposlenih invalidov in podobno.

II.5.2.15 Drugi odhodki

Drugi odhodki v višini 309.307 evrov vključujejo predvsem odškodnine, plačane po sodbah, povrnjene stroške v revizijskih postopkih po zakonu o javnih naročilih, dane donacije in podobno.

II.5.2.16 Davek od dohodka pravnih oseb

Davek od dohodka pravnih oseb je obračunan po Zakonu o davku od dohodka pravnih oseb (ZDDPO-2). Davek od dohodka za leto 2017 je obračunan po 19-odstotni stopnji na obdavčljivi dobiček, ki ga je ustvarilo podjetje v davčnem obdobju.

V EUR (brez centov)	2017	2016
1 Prihodki	458.871.408	399.300.535
2 Odhodki	285.046.526	276.830.211
3 Celotni dobiček (1 – 2)	173.824.881	122.470.324
4 Zmanjšanje prihodkov	76.076	7.321.564
5 Povečanje prihodkov	0	0
6 Zmanjšanje odhodkov za oblikovanje rezervacij in prevrednotenje terjatev	384.158	842.388
7 Zmanjšanje odhodkov, drugi nepriznani odhodki	3.154.523	1.998.608
8 Povečanje priznanih odhodkov	161.262	1.362.713
9 Razlika med davčno priznanimi prihodki in odhodki (1 – 2 – 4 + 5 + 6 + 7 – 8)	177.126.225	116.627.044
10 Davčna osnova (9)	177.126.225	116.627.044
11 Sprememba davčne osnove zaradi spremembe računovodskih usmeritev in popravkov napak	-402.293	-96.118
12 Povečanje davčne osnove za izkoriščene davčne olajšave	32.517	1.231
13 Olajšava za investiranje	1.847.663	2.341.269
14 Olajšava za zaposlovanje invalidov	314.879	280.566
15 Olajšava za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju	2.107	2.391
16 Olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje	881.236	853.182
17 Olajšava za donacije	122.009	93.120
18 Osnova za davek (10 + 11 + 12 – 13 – 14 – 15 – 16 – 17)	173.588.556	112.961.629
19 Davek od dohodkov pravnih oseb	32.981.826	19.203.477

Celotni dobiček, ugotovljen v izkazu poslovnega izida, zmanjšan za obveznost za davek od dohodka pravnih oseb za obračunsko obdobje ter za odložene davke, predstavlja čisti poslovni izid obračunskega obdobja.

V EUR (brez centov)	2017	2016
Obračunani davek	-32.981.826	-19.203.477
Odloženi davek	302.088	-818.838
Davki	-32.679.737	-20.022.315

V EUR (brez centov)	2017	2016
Poslovni izid pred davki	173.824.881	122.470.324
Davki	-32.679.737	-20.022.315
Efektivna davčna stopnja	18,80 %	16,35 %

Terjatve za odloženi davek so pripoznane za zneske davka od dobička, ki bodo povrnjeni v prihodnjih obdobjih.

Efektivna davčna stopnja, izračunana kot kvocient med celotnim davkom in celotnim poslovnim izidom pred davki za leto 2017, znaša 18,80 odstotka.

II.6 Poslovna tveganja

Poslovna tveganja so predstavljena v poslovnem delu letnega poročila v poglavju I.8.

II.7 Posli z lastniki in njihovimi povezanimi družbami

Edina ustanoviteljica in delničarka družbe DARS d. d. je Republika Slovenija, ki jo skladno z novim Zakonom o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH-1/Ur. l. RS, št. 25/2014) zastopa SDH.

Z lastniki povezane družbe so tiste, v katerih imata Republika Slovenija in SDH skupno neposredno najmanj 20 % lastniški delež. Seznam teh družb je objavljen na spletni strani SDH (<http://www.sdh.si/sl-si/upravljanje-nalozb/seznam-nalozb>).

DARS d. d. je z družbami, kjer ima država posredno ali neposredno prevladujoč vpliv, v letu 2017 opravila za 171.291.189 evrov transakcij, in sicer iz naslova prodaje tem družbam v višini 154.810.922 evrov in iz naslova nabave 16.480.267 evrov. Večina prodaje se je nanašala na storitve povezane s cestninjenjem, največje nabave so se nanašale na strošek nadzornega inženirja za izgradnjo in obnove avtocest, energije, provizijo za prodane vinjete in zavarovanj. Na dan 31. 12. 2017 je družba do teh družb izkazovala za 15.515.323 evrov terjatev in 2.452.540 evrov obveznosti.

Vse transakcije med povezanimi osebami potekajo po tržnih cenah.

Posli med DARS d. d. in Republiko Slovenijo so razkriti v okviru ostalih pojasnil.

II.8 Dogodki po datumu bilance stanja

Pomembnejši poslovni dogodki po datumu sestavitve bilance stanja:

April

Slovenija je 1. aprila 2018 uvedla elektronsko cestninjenje vozil z največjo dovoljeno maso nad 3,5 tone (težka vozila), poimenovano sistem DarsGo.

Družba DARS d. d. ima po ZDARS-1 v poslovnih knjigah evidentirane nepremičnine drugih upravljavcev. Uprava družbe je, ob sodelovanju širšega kroga deležnikov, aktivno pristopila k izvedbi celostne rešitve in si bo aktivno prizadevala za izvedbo prenosa oz. prodaje navedenih sredstev po obstoječi knjigovodski vrednosti.

Dogodki, ki so se zgodili po datumu bilance stanja, niso vplivali na računovodske izkaze družbe DARS d. d. za leto 2017.

II.9 Revidiranje letnega poročila za leto 2017

Pogodbeni znesek storitve revidiranja letnega poročila za leto 2017 za družbo DARS d. d. znaša 39.024 evrov (brez DDV). Revizijo je opravila družba KPMG SLOVENIJA d. o. o., Ljubljana.

II.10 Revizorjevo poročilo

KPMG Slovenija, podjetje za revidiranje, d.o.o.
Železna cesta 8a
SI-1000 Ljubljana

Telefon: +386 (0) 1 420 11 60
Internet: <http://www.kpmg.si>

Poročilo neodvisnega revizorja

Lastniku družbe DARS d.d.

Poročilo o računovodskih izkazih

Mnenje

Revidirali smo priložene računovodske izkaze DARS d.d. (»družbe«), ki vključujejo bilanco stanja na dan 31. decembra 2017, izkaz poslovnega izida, izkaz drugega vseobsegajočega donosa, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto ter povzetek bistvenih računovodskih usmeritev in druge pojasnjevalne informacije.

Po našem mnenju so priloženi računovodski izkazi resnični in pošten prikaz finančnega položaja družbe na dan 31. decembra 2017 ter njenega poslovnega izida in denarnih tokov za tedaj končano leto v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (2016).

Podlaga za mnenje

Revizijo smo opravili v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja (MSR) in EU Uredbo (EU) št.537/2014. Naše odgovornosti na podlagi teh pravil so opisane v tem poročilu v odstavku *Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov*. V skladu s Kodeksom etike za računovodske strokovnjake, ki ga je izdal Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake (Kodeks IESBA) ter etičnimi zahtevami, ki se nanašajo na revizijo računovodskih izkazov v Sloveniji, potrjujemo svojo neodvisnost. Potrjujemo tudi, da smo izpolnili vse druge etične zahteve v skladu s temi zahtevami in Kodeksom IESBA.

Verjamemo, da so pridobljeni revizijski dokazi zadostna in ustrezna podlaga za naše revizijsko mnenje.

Ključne revizijske zadeve

Ključne revizijske zadeve so tiste zadeve, ki so na osnovi naše strokovne presoje najbolj pomembne pri reviziji računovodskih izkazov tekočega obdobja. Te zadeve smo naslovili v okviru naše revizije računovodskih izkazov kot celote in pri oblikovanju našega mnenja o teh izkazih. V zvezi s ključnimi revizijskimi zadevami ne podajamo ločenega mnenja.

Pripoznavanje prihodkov	
<i>Prihodki od prodaje vinjet in prihodki od cestnine tovorni promet v letu 2017: 430.894.988 EUR (2016: 361.269.595 EUR); kratkoročno odloženi prihodki na dan 31.december 2017: 28.505.773 EUR (2016: 27.828.401 EUR)</i> <i>Sklicujemo se na računovodske izkaze: Pojasnilo II.3. Pomembnejše računovodske usmeritve, Prihodki ter Kratkoročne časovne razmejitev (računovodske usmeritve), Pojasnilo II.5.2.1. Čisti prihodki od prodaje in Pojasnilo II.5.1.24. Kratkoročno odloženi prihodki (pojasnila k računovodskim izkazom).</i>	
Ključna revizijska zadeva	Naš odziv
Družba ustvarja prihodke predvsem s prodajo tedenskih, polletnih in letnih vinjet in s pobiranjem cestnine za tovorni promet (s plačili na cestninskih postajah in z elektronskim cestninjenjem). Prihodki od prodaje vinjet se pripoznajo na podlagi podatkov pridobljenih s strani agentov in komisionarjev (kot so bencinske črpalke in trgovine), ki temeljijo na dejanski prodaji vinjet končnim uporabnikom. Družba nadzira predane in registrirane vinjete z rednim mesečnim usklajevanjem prodanih vinjet z agenti (vključno z neprodanimi vrnjenimi vinjetami). Prihodki od vinjet, ki so bile prodane v tekočem poslovnem letu in so veljavne v naslednjem poslovnem letu, se odložijo. Prihodki od cestnin za tovorni promet se pripoznavajo na osnovi dejanske uporabe avtocest. Zaradi prejetih predplačil družba odloži prihodke, ki bodo imeli vpliv na poslovni izid v obdobju, ko bo prišlo do dejanske uporabe avtocest. Družba uporablja kompleksen informacijski sistem za beleženje prehodov tovornih vozil preko cestninskih postaj, ki zagotavlja vhodne podatke za potrebe zaračunavanja cestnin za tovorna vozila in odloženih prihodkov iz tega naslova. V luči zgoraj navedenih dejavnikov, smo pripoznavanje prihodkov opredelili kot področje s pomembnim revizijskim tveganjem, kateremu smo namenili posebno pozornost in smo ga zato opredelili kot ključno revizijsko zadevo.	Naši revizijski postopki so med drugim vključevali: - Seznanitev s procesom prodaje in preveritev zasnove, vzpostavitve in učinkovitosti delovanja notranjih kontrol na področju pripoznavanja prihodkov. Postopki so med drugim vključevali: - Presojo skladnosti računovodskih usmeritev z zadevnimi standardi računovodskega poročanja; - Preveritev učinkovitosti delovanja notranjih kontrol v procesu usklajevanja predanih, registriranih in vrnjenih vinjet od agentov in komisionarjev; - Preveritev učinkovitosti delovanja notranjih kontrol nad uskladitvami dnevnih iztržkov s pologi denarnih sredstev, pri pobiranju cestnin za tovorni promet. - pri informacijskih sistemih, ki podpirajo beleženje prehodov tovornih vozil na cestninskih postajah smo s pomočjo naših specialistov za informacijske sisteme preverjali dostopne kontrole in programske spremembe; - naredili smo neodvisno oceno letnih prihodkov iz naslova cestnin za tovorni promet, na osnovi podatkov o obsegu prometa iz informacijskega sistema za beleženje prehodov tovornih vozil preko cestninskih postaj in javno dostopnih podatkov o ceni na prevožen kilometer za tovorna vozila; - pridobitev neodvisnih potrditev stanj terjatev na dan 31.12.2017 za izbran vzorec in iskanje razlogov za morebitna odstopanja med potrjenimi zneski in zneski, izkazanimi v računovodskih izkazih; - na izbranem vzorcu dobropisov, izdanih v poročevalskem obdobju in po datumu bilance stanja, do datuma izdaje revizorjevega poročila, smo preverili ali so bili pripoznani v ustreznem obračunskem obdobju;

	- pregled ročnih knjižb, ki so povezane s prihodki skozi celotno obračunsko obdobje in po datumu bilance stanja, vključno s podporno dokumentacijo, z namenom preveritve primernosti in točnosti ročnih knjižb. - Presojali smo zadostnost in ustreznost razkritij povezanih s prihodki in odloženimi prihodki.
--	--

Opredmetena osnovna sredstva – deli opredmetenih osnovnih sredstev in doba koristnosti	
<i>Knjigovodska vrednost opredmetenih osnovnih sredstev na dan 31 december 2017: 5.167.303.904 EUR (31 december 2016: EUR 5.218.771.008); amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2017: 159.685.428 EUR (2016: 153.489.916 EUR).</i> <i>Sklicujemo se na računovodske izkaze: Pojasnilo II.3. Pomembnejše računovodske usmeritve, Opredmetena osnovna sredstva in amortizacija (računovodske usmeritve), Pojasnilo II.5.1.2. Opredmetena osnovna sredstva in Pojasnilo II.5.2.6. Amortizacija (pojasnila k računovodskim izkazom).</i>	
Ključna revizijska zadeva	Naš odziv
Največji del opredmetenih osnovnih sredstev predstavljajo avtoceste in z njimi povezana sredstva (spodnji stroj, zgornji stroj, objekti in cestna infrastruktura), ki predstavljajo najpomembnejši del celotnih sredstev družbe na dan 31.12.2017 (90% celotne vrednosti vseh sredstev). Opredmetena osnovna sredstva se v računovodskih izkazih družbe izkazujejo po nabavni vrednosti, zmanjšani za nabrane amortizacijski popravek in nabrane izgube zaradi oslabitve. Poslovodstvo družbe redno opredeljuje kateri stroški predstavljajo redne stroške vzdrževanja avtocest in kateri povečujejo prihodnje gospodarske koristi in s tem povečujejo nabavno vrednost avtocest. Glede na pomembno povečanje obsega prometa v zadnjih letih je eno od pomembnejših področij računovodenja opredelitev dobe koristnosti teh sredstev in posledično določitev amortizacijskih stopenj. Če je nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva pomembna, se razporedi na njegove dele. Če imajo ti deli različne dobe koristnosti, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva, se vsak del amortizira ločeno, glede na oceno poslovodstva o njegovi dobi koristnosti. Opredelitev delov in določitev dobe koristnosti predstavlja pomembno oceno poslovodstva. V ta namen družba pozorno spremlja in redno ocenjuje glavne dejavnike, ki vplivajo na življenjske dobe pomembnih delov avtocest.	Naši revizijski postopki so med drugim vključevali: - preverili smo zasnovo, vzpostavitev in učinkovitost delovanja notranjih kontrol nad točnostjo in obstojem povečanj nabavne vrednosti sredstev, vključno s kontrolami, povezanimi z določitvijo kriterijev za pripoznavanje posameznega dela osnovnega sredstva in primernostjo zanj opredeljene amortizacijske stopnje; - presojali smo oceno poslovodstva, kateri stroški predstavljajo redno vzdrževanje avtocest in kateri predstavljajo povečanje koristnosti uporabe le teh in so posledično prikazani kot povečanje nabavne vrednosti avtocest in z njimi povezanih sredstev. Na osnovi našega poznavanja poslovanja družbe smo na izbranem vzorcu stroškov vzdrževanja in povečanj nabavne vrednosti avtocest in z njimi povezanimi sredstvi, preverili ustreznost evidentiranja le teh v skladu z zadevnimi računovodskimi standardi. - Na izbranem vzorcu pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2017, smo preverili primernost razporeditve povečanja na pomembne dele; - Presojali smo primernost ocenjenih dob koristnosti s pomočjo:

Zaradi zgoraj omenjenih dejavnikov smo opredelili to področje kot ključno revizijsko zadevo.	- Podrobnih poizvedovanj pri tehničnem osebju družbe; - Našega poznavanja panoge; - Presoje pravilnosti ocene na podlagi preteklih izkušenj, ki je med drugim vključevala preveritev na podlagi izbranega vzorca odtujitev, pri katerih bi bile pripoznane večje izgube ali dobički ob odtujitvi sredstev in bi lahko nakazovale na neustrezno opredeljene dobe koristnosti sredstev.
---	---

Druge informacije

Za druge informacije je odgovorno posloводство. Druge informacije obsegajo poslovno poročilo, ki je sestavni del letnega poročila. Druge informacije ne vključujejo računovodskih izkazov in našega revizorjevega poročila o njih. Poslovno poročilo smo pridobili pred datumom izdaje revizorjevega poročila, razen Poročila nadzornega sveta, ki bo na voljo po datumu revizorjevega poročila.

Naše mnenje o računovodskih izkazih se ne nanaša na druge informacije in o njih ne izražamo nobene oblike zagotovila.

V povezavi z opravljeno revizijo računovodskih izkazov je naša odgovornost prebrati druge informacije in pri tem presoditi, ali so druge informacije pomembno neskladne z računovodskimi izkazi, zakonskimi zahtevami ali našim poznavanjem, pridobljenim pri revidiranju, ali se kako drugače kažejo kot pomembno napačne.

Vezano na poslovno poročilo smo presodili ali poslovno poročilo vključuje razkritja, kot jih zahteva Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju »zakonska določila«).

Na osnovi postopkov, ki smo jih opravili pri reviziji računovodskih izkazov in na osnovi zgoraj opisanih postopkov menimo:

- da so informacije v poslovnem poročilu za poslovno leto, za katero so pripravljeni računovodski izkazi, skladne, v vseh pomembnih pogledih, z informacijami v računovodskih izkazih ter
- da je poslovno poročilo, pripravljeno v skladu z zakonskimi določili.

Poleg tega smo v luči poznavanja in razumevanja družbe in okolja, v katerem ta posluje, ki smo ga pridobili pri opravljanju revizije, dolžni poročati, če bi zaznali pomembno napako v zvezi z drugimi informacijami, ki smo jih pridobili pred datumom izdaje revizorjevega poročila. V zvezi s tem nimamo o čem poročati.

Odgovornost posloводства in pristojnih za upravljanje za računovodske izkaze

Posloводство je odgovorno za pripravo in pošteno predstavitev računovodskih izkazov v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (2016) in za tako notranje kontroliranje, kot je v skladu z odločitvijo posloводства potrebno, da omogoči pripravo računovodskih izkazov, ki ne vsebujejo pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake.

Posloводство je pri pripravi računovodskih izkazov družbe odgovorno za oceno njene sposobnosti, da nadaljuje kot delujoče podjetje, razkritje zadev, povezanih z delujočim podjetjem in uporabo predpostavke delujočega podjetja kot osnovo za računovodenje, razen če namerava posloводство podjetje likvidirati ali zaustaviti poslovanje, ali če nima druge možnosti, kot da napravi eno ali drugo.

Pristojni za upravljanje so odgovorni za nadzor nad pripravo računovodskih izkazov družbe.

Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov

Naši cilji so pridobiti sprejemljivo zagotovilo o tem ali so računovodski izkazi kot celota brez pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake, in izdati revizorjevo poročilo, ki vključuje naše mnenje. Sprejemljivo zagotovilo je visoka stopnja zagotovila, vendar ni jamstvo, da bo revizija, opravljena v skladu z MSR, vedno odkrila pomembno napačno navedbo, če ta obstaja. Napačne navedbe lahko izhajajo iz prevare ali napake ter se štejejo za pomembne, če je upravičeno pričakovati, da posamično ali skupaj vplivajo na gospodarske odločitve uporabnikov, sprejete na podlagi teh računovodskih izkazov.

Med izvajanjem revidiranja v skladu z MSR uporabljamo strokovno presojo in ohranjamo poklicno nezaupljivost. Prav tako:

- prepoznamo in ocenimo tveganja pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih, bodisi zaradi napake ali prevare, oblikujemo in izvajamo revizijske postopke kot odzive na ocenjena tveganja ter pridobimo zadostne in ustrezne revizijske dokaze, ki zagotavljajo podlago za naše mnenje. Tveganje, da ne bomo odkrili napačne navedbe, ki izvira iz prevare, je višje od tistega, povezanega z napako, saj prevara lahko vključuje skrivne dogovore, ponarejanje, namerno opustitev, napačno razlago ali izogibanje notranjim kontrolam;
- se seznanimo z notranjimi kontrolami, pomembnimi za revizijo z namenom oblikovanja revizijskih postopkov, ki so okoliščinam primerni, vendar ne z namenom izraziti mnenje o učinkovitosti notranjih kontrol družbe;
- presodimo ustreznost uporabljenih računovodskih usmeritev in razumnost računovodskih ocen ter z njimi povezanih razkritij posloводства;
- na podlagi pridobljenih revizijskih dokazov o obstoju pomembne negotovosti glede dogodkov ali okoliščin, ki zbuja dvom v sposobnost družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje, sprejmemo sklep o primernosti poslovske uporabe predpostavke delujočega podjetja, kot podlage računovodenja. Če sklenemo, da obstaja pomembna negotovost, smo dolžni v revizorjevem poročilu opozoriti na ustrezna razkritja v računovodskih izkazih ali, če so taka razkritja neustrezna, prilagoditi mnenje. Naši sklepi temeljijo na revizijskih dokazih, pridobljenih do datuma izdaje revizorjevega poročila. Kasnejši dogodki ali okoliščine lahko povzročijo prenehanje družbe kot delujočega podjetja;
- ovrednotimo splošno predstavitev, strukturo in vsebino računovodskih izkazov vključno z razkritji ter ovrednotimo ali računovodski izkazi predstavljajo zadevne posle in dogodke na način, da je dosežena poštena predstavitev.

Pristojne za upravljanje med drugim obveščamo o načrtovanem obsegu in času revidiranja in pomembnih revizijskih ugotovitvah vključno z morebitnimi pomanjkljivostmi notranjih kontrol, ki jih zaznamo med našo revizijo.

Pristojnim za upravljanje posredujemo tudi izjavo o spoštovanju etičnih zahtev v zvezi z neodvisnostjo in jim predstavimo vsa razmerja in druge zadeve, ki bi morebiti lahko vplivale na našo neodvisnost ter kjer je to primerno, o uporabljenih varovalih.

Izmed zadev, ki smo jih predstavili pristojnim za upravljanje, določimo tiste zadeve, ki so bile najpomembnejše pri reviziji računovodskih izkazov tekočega obdobja in so zato ključne revizijske zadeve. Te zadeve opišemo v našem revizorjevem poročilu, razen če zakoni ali predpisi omejujejo javno razkritje zadeve ali ko v izredno redkih okoliščinah opredelimo, da naj zadeve ne bi vključili v naše poročilo zaradi negativnih posledic.

Poročilo o drugih regulatornih zadevah

Delničar družbe DARS d.d. nas je na seji skupščine dne 11. oktobra 2017 imenoval za revizorja računovodskih izkazov družbe DARS d.d. za leto, ki se je končalo 31. decembra 2017. Obdobje neprekinjenega izvajanja revizije traja dve leti, in sicer od 31. decembra 2016 do 31. decembra 2017.

Potrjujemo, da:

- je naše revizijsko mnenje skladno z dodatnim poročilom, ki je bilo predloženo revizijski komisiji družbe dne 18. aprila 2018;
- nismo izvajali nedovoljenih nerevizijskih storitev, kot so navedene v 5. členu Uredbe EU št. 537/2014. Tudi med izvedbo revizije smo ostali neodvisni od revidirane družbe.

Za družbo v obdobju, na katero se nanašajo računovodski izkazi, poleg obvezne revizije, nismo opravili nobenih drugih storitev.

V imenu revizijske družbe

KPMG SLOVENIJA,
podjetje za revidiranje, d.o.o.

Helena Kobal

pooblaščenka revizorka

Danilo Bukovec
pooblaščen revizor
strokovni direktor

Ljubljana, 18. april 2018

KPMG Slovenija, d.o.o.